
EX SCIENTIA SPES
JULIUS S. HELD

DE

GROOTE SCHOUBURGH

DER

NEDERLANTSCHE

KONSTSCHILDERS

EN

SCHILDERESSEN.

Waar van 'er veele met hunne Beelteniſſen ten Tooneel verſchynen, en welker Levensgedrag en Konſtwerken beſchreven worden: zynde een vervolg op het Schilderboek van K. v. Mander.

HET III. DEEL.

'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1635, en vervolgt met die Konſtſchilders, welker geboorte in dien tuſſchentyd tot het Jaar 1659. voorgevallen is.

DOOR

ARNOLD. HOUBRAKEN.

DEN TWEEDEN DRUK

Van veele Drukfouten gezuivert en met Nieuwe Regiſters voorzien.

IN 'sGRAVENHAGE,

By J. SWART, C. BOUCQUET, EN M. GAILLARD. 1753.

NAAMROL

Van de Beelteniſſen der

Konſtſchilders en Schildereſſen.

In het III. Deel.

NB. De PLAAT P. welke men in den *Eerſten Druk* niet vind, werd thans de Liefhebbers mede gedeelt.

DE
GROOTE SCHOUBURGH
Der
NEDERLANTSCHE
KONSTSCHILDERS
En
SCHILDERESSEN.

DERDE DEEL.

EEn Boomgaardenier kan een jongen boom en zyn takken, zoo lang de zelve nog taay en buigzaam zyn, leiden naar zyn zin: maar 't beurt ook wel, wanneer het kragtig voedzel van zyn wortel in den ſtam en ſpranten geweldig doorſtraalt, dat de zelve in de hoogte opſchietende zig van die banden ontſlaat; waar door de Hof beſtierder, ziende dat de kragt der natuur in de zelven niet is te teugelen, hem zynen vollen loop laat nemen, werwaart de natuur hem dryft. Dus heeft het zig toegedragen met den vermaarden Konſtſchilder

FRANS VAN MIERIS, die d'eerſte naar 't openen van het derde Toneel van den GROOTEN

SCHOUBURGH DER NEDERLANTSCHE KONSTSCHILDERS te voorſchyn komt.

Deze is geboren tot Leiden in den jare 1635 op den 16 van Grasmaand.

Zyn Vader Jan Baſtiaanſz. van Mieris, was een Goudſmit en Dyamantſlyper, en voornemens om zyn Zoon FRANS in die oeffening op te kweeken. Maar deze deed al vroeg blyken zien, dat zyn genegenheid elders heen helde, namentlyk tot de Teekenkonſt; want hy al vroeg met houtkool den muur van zyn Vaders werkvertrek met Beelden en Beeſten beteekende, en dat zoo geeſtig, dat elk die 't zag oordeelde dat 'er een Schilder in ſtak, en gevolgelyk den Vader aanſpoorde om hem in die Konſt te laten onderwyzen, gelyk geſchiede, inzonderheid op het aanraden van den Heer Willem van Heemskerk, Vader van den Borgermeeſter Jooſt van Heemskerk, die gemelden Jan Baſtiaanſz. dikwerf kwam bezoeken. Des werd hy beſtelt by Abraham Torenvliet in dien tyd een vermaart Glasſchilder, en Teekenmeeſter, by den welken hy in korten tyd zoo verwonderlyk toenam, dat zyn Vader beſloot hem geheel de Konſt op te offeren, tot welken einde hy hem beſtelde by den berugten Gerard Dou.

'T leed niet lang of hy overtrof alle zyne medeleerlingen, zoo dat Dou hem dikwerf noemde *den Prins van zyne Leerlingen*, en zeide : *dat hy de kroon van hun allen weg droeg*.

Na dat hy nu in eenige jaren door het onderwys van Ger. Dou, en zyn naarſtigheid en yver loffelyk in de Teekenkonſt gevordert was, werd hy om aan een kloeke penceelbehandeling te gewennen beſtelt by den Konſtſchilder Adriaan van den Tempel: dog meer tot het kleen en uitvoerig ſchilderen

ren geneigt, keerde hy weder tot het onderwys van Gerard Dou, tot dat hem van zyne goede vrienden geraden wierd de Konſt by zig zelven voort te oeffenen, 't geen gelukkig uitviel; zulks zyn penceelwerk van den beginne af aan beminnaars, en begunſtigers vont. Onder deze waren de Heeren Vredenburg, Gerards, en de Profeſſor Silvius, welke laatſte dikwerf verzogt, dat al wat hy maakte voor hem mogt wezen, of hy keur hebben om het zelve te naaſten tot zoodanig een prys als ymant anders daar voor wilde geven, 't geen zyn Konſtluſt niet weinig aanſpoorde; en nog meer, toen hy door de gunſt van gemelden Heer zynen *Mecenas*, gelegentheid kreeg om een Konſtſtukje voor den Aartshertog te ſchilderen, waar in hy verbeelde een ſchoon Vrouwtje ſtaande in een Zyde Stoffewinkel, en nevens de zelve een Ruiter, kwanſuis om eenige ſtoffen te koopen, dog die meer op die ſchoonheid als op de Winkelwaren ſcheen te gluren; het welk den Aartshertog zoo wel beviel dat hy hem daar voor dede betalen duizent gulden, met aanbiedinge, zoo hy wilde te Weenen aan 't Hof komen wonen, dat hy hem rykelyk voor zyn Konſt betalen zoude, en daar en boven hem jaarlyks een preſent van duizent Ryksdaalders geven: maar zulks ſloeg hy af, onder voorwending dat zyn Huisvrouw daar niet toe geneigt was.

Hy heeft in zyn tyd ook verſcheide konſtige Kaarslichten geſchildert. Een der zelve verbeeldende een Vrouwtje, door te veel drinken bedwelmt in ſlaap gevallen, en van een potſemaker belacht, en met een pispot gekroont, is door den Konſtigen Graveerder Hendrik Bary, Oom van den Heere G. Cincq, jegenwoordig

Schepen der Stad Gouda, bevallig in Plaat gebragt. Chr. Pierſon heeft de ſpreuk *Proverb.* 20 vs. I. DE WYN IS EEN SPOTTER, daar op toegepaſt, nevens dit volgende Vaers:

Hier leent BARY *de hand aan* MIERIS *grooten geeſt,*
Dus kan het Konings woord 't gezigt als dooren raken.
De dronkenſchap beſpot zig zelven altyd meeſt,
Hoe welz' op anderen haar overlaſt wil braken.

In dien tyd ſchilderde hy de Huisvrouw van den Heere Kornelis Paats, daar hy veel vlyt, en tyd aan beſteede, aangezien die Heer in zyne jeugt de Konſt van Teekenen, en Schilderen by hem geleerd had. Dit pourtretje word voor een van zyn konſtigſte Penceelkonſt, die hier te Land is, gehouden, en is, niettegenſtaande dat voor het zelve dikwerf veel geld geboden is, nu nog te zien aan 't huis van deſſelfs Zoon den Heer Willem Paats, Schepen der Stad Leyden.

Gemelde Heer Korn. Paats liet hem ook aan zyn huis ſchilderen een Kabinetſtukje, waar in verbeeld word een jong Juffertje dat in een flaaute leit, nevens een Medecynmeeſter en een ſchreijende oude Vrouw. Zoo lang hy aan dit Konſtſtukje bezig was kreeg hy voor yder uur een goude Dukaat, makende, wanneer het voltooit was een ſom van vyftien hondert gulden.

Menigmaal heeft dien Heer aanzoek om het zelve gehad voor den Groothertog van Florencen, die daar voor drie duizent gulden (dog te vergeefs) liet bieden. Eenſtemmig word dit Konſtſtukje gehouden voor een wonder van 't Penceel: en dus vond ook W. v. Heemskerk rede om onder de

de geteekende Beeltenis van onzen grooten Meester te schryven:

Dus kon FRANS MIERIS *hand, alleen met Kool en Kryt,*
Op Parkement zelfs zyn gedaante 't wezen geven:
Maar wie 't Mirakel wil zien eedler levend leven;
Let hoe Penceel en Verw met 't leven dingt om stryd.
Indien 't Parhasius, en Zeuxis mogten zien:
Zy staakten 't wedspel, streên wie d'Eerkrans hem zou bien.

Dit geteekende afbeeltsel is naderhand door Blooteling in zwarte Konst geschraapt, en word onder de Beeltenissen der Konstschilders van de Printkonstlievenden bewaart, en in waarde gehouden: en wy hebben ook niet verzuimt die waarde Beeltenis onder zoo vele deftige Mannen in de Plaat A 1. plaats te geven; op dat der zelver Gedagtenisse nog lang levendig blyve.

Hy heeft d'eer gehad dat de Groothertog van Toskane hem, (uit hoogagting, die hy voor zyn Konst had) kwam bezoeken tot Leyden: en ziende verscheide Konststukjes die ten halven of ten grooten deelen voltooit waren, viel zyn oog eerst, en daar na zyne geneigtheid zoo kragtig op een der zelve, dat hy den Konstenaar smeekte om 't zelve voor hem ten spoedigste op te maken. Hier in was verbeeld een gezelschap van Juffrouwen: voor aan stond 'er een in 't wit Satyn gekleed, hebbende een Luit in de hand, en scheen als opgestaan van een met groen Fluweel bekleeden stoel die agter haar stond: nevens de zelve een ander,

gekleed met een purper Fluweele nagtmanteltje met wit bont, en onder het zelve een Satyne rok, houdende in haar rechter hand een Wynroemer, dien zy aan haar mond brengt, terwyl een kleyne huisknecht met een zilver fchenkbort in de hand naar den ledigen Roemer fchynt te wagten: tegens over de zelve een bevallig Heerfchap bekleed met een fwarten Fluwelen mantel, waar nevens aan een Tafel met een rykelyk kleed overfpreit, en op de zelve een fchotel met Konfituuren, een Aap die daar van fnoept, zig vertoont, onder een opgefchove zyde Gordyn, op den agtergrond vertoonde zig een ruime en pragtig gebouwde gaandery, en in de zelve een Heer en Juffrouw die by elkander ftaan te kouten. Elk beeltje was in 't byzonder op 't konftigft gefteld, de wezentjes bevallig, de hantjes op 't gracelykft, de onderfcheiden Stoffen, Fluweelen, Bont, Zilverwerk enz. zoo overkonftig zagt, en kragtig gefchildert dat het tegen de natuur in fchoonheid konde ophalen; waarom het ook elk, en inzonderheid den Hertog (wanneer het dus voltooit was) zoo wel beviel, dat hy den maker daar voor dede geven duizent Ryksdaalders. Dog het uitmuntenfte van zyn Penceelkonft (volgens het oordeel der befte Konftkenners) is geweeft in het beroemde Konftkabinet van den Keurvorft van de Palts.

Verfcheiden andere Konftftukjes meer heeft onze groote meefter van tyd tot tyd voor gemelden Groot Hertog gefchildert, als ook, (daar toe verzogt zynde) zyn eigen afbeeltfel levens groot, als vertoonende een kleen ftukje van zyn Konft, waar in verbeeld ftond een * Juffrouwtje fpeelende op

* Van dusdanigen inhoud is 'er ook van hem een Konftftukje tot Amfterdam in 't Konftkabinet van den Heer Poftmee-

3.D.A.pag.6.

op een Klavecimbel, nevens een oud Mannetje dat haar kwanzuis onderwyſt in die Konſt. Dit pourtret was zoo kragtig, ſchoon, vleezig en rond geſchildert, dat het eer levend als geſchildert ſcheen te wezen. Dog hy werd hier voor niet wel beloont, door dien hy aan een der Hovelingen die 't oor des Hertogs had, iets had geweigert, die hem daar voor dien trek ſpeelde, en voorts altyd dwarsboomde; zulks hy naderhand niet meer voor den Hertog geſchildert heeft. 'T ſchynt dat onze groote FRANS niet heeft gemerkt, of willen merken; dat zulke luiden de handen gevoelig gekuſt moeten worden: of dat hy zig min aan de Hoffelyke ſlaafſche vleyery, als aan het opvolgen van zyn aard en genegenheid liet gelegen zyn.

Hy was een byzonder goed vrient van Jan Steen, en beminde zyne boerteryen zoodanig dat hy op zyn gezelſchap verzot was, en dikmaals by hem kwam; maar alzoo Jan Steen meer en meer tot den drank verviel (*die met pek omgaat* zeit het oude Hollandſche ſpreekwoort, *wort 'er door beſmet*) gebeurde 't ook ſomtyds wel eens, dat onze MIERIS zig in de maat van drinken vergiſte. *Wie*, zeit Seneca, *is 't aller uuren even wys?*

Als Jan naderhand een drinkwinkel opzette en een verkoper van natte waaren werd, kwam MIERIS hem ſomwyl bezoeken. En wanneer de Kelder van Jan vaats was, en de winkel geſlooten, lokte hy MIERIS met hem elders heen, daar hy Jan,

meeſter Jakob Boreel, 't geen zoo uitnement Konſtig geſchildert en getekent is, dat het bovengemelde niet heerlyker heeft konnen wezen. In 't vrouwtje (behalve dat het naar een ſchoon leven geſchildert is) ziet men klaar, dat het met opgetrokken gedagten ſtaat te luiſteren naar de toonen van 't Snarenſpel.

Jan, die altyd dorst had, met drank laafde voor zyne potsige vertellingen, waar door hy somwylen tot in den laten avond opgehouden wierd.

Van een gevaarlyker gevolg zou het konnen geweest zyn, wanneer MIERIS eens van Jan afgescheiden alleen op eenen donkeren laten avond, aan de Langeburg kwam gaan, en struikelende over 't puin van een opgegraven verstopt Rioel, over hals en kop daar inviel, zoo dat hy naaulyks geluit van zig konde geven, om hulp te roepen. *Geen ongeluk*, zeit het spreekwoort, *of 't heeft zyn geluk.* Een Schoenlapper zat in zyn pothuis dus laat nog te werken en een deuntje te zingen. Zyn Vrouw die hem gezelschap hield met iets te naajen of te stoppen, hoorde eenig gestommel en geroep, waar op zy tot haar man zeide: *hou op, hou op met zingen, ik hoor ymant als in nood roepen.* Voorts nam zy de lamp, liep op het gerugt aan, daar zy hem dus deerlyk in de modder gezonken zag; riep haar man die in aller haast toeschoot en hem daar uit redde. Zy vaagden zoo zy best konden, den drek van zyne kleederen af, en ontdekten meer en meer aan zynen fulpen rok met goude knoopen dat het een fatsoenlyk man moest wezen die door den duister tot dusdanig ongeval gekomen was. Zy bragten hem op hun bovenwoning, reynigden hem voorts, stookten vuur aan, gaven hem een weinig Brandewyn, alzoo hy heel ontstelt was, en leiden hem op kussens neer voor 't vuur op dat hy zig warmde, door dien het in 't najaar, en koud was. Hy tot zig zelf gekomen (na dat hy door 't warm koesteren eenen ruime slaap gedaan had) was met zig zelven verlegen en beschaamt over dit ongeval hem overkomen, maakte zig niet bekent, maar droop zoo haast het maar dag werd, stil door naar zyn huis. *Niet*

Niet dat eerder vegeeten word, zeit het gemeen ſpreekwoort, *als dankbaarheid.* Dog hy hield zulks indagtig en betoonde het tegendeel. Hy nam een ſtukje ſchildery onder handen, en deê 'er met luſt by wylen wat aan, tot dat het na verloop van twee jaren eindelyk voltooit kwam. Toen nam hy het ſtukje by ſchemeravond onder zyn mantel en ging naar des Schoenlappers woning, daar hy de Vrouw t'huis vond, die hy, om te weten of het de zelve ook was vraagde: of zy eenen geruimen tyd geleden niet ymant die in een rioel gevallen was met hulp van haar man daar uit gered had? de Vrouw zei ja: maar dat zy niet wiſt wie het geweeſt was. Daar 's ook (antwoorde hy) niet aan gelegen, haalde met een het ſtukje ſchildery onder zyn mantel uit, en gaf 't haar in hande, zeggende: *daar, bewaar dat ſtukje ſchildery wel, dat is voor den dienſt dien gy voorhenen gedaan hebt; dog zoo gy liefſt geld daar voor had, breng het by den Heer Paats*, en ging zonder zig bekent te maken weg. Waarlyk een ſtaal van een dankbaaren en edelmoedigen geeſt.

De Vrouw, die verzet, op dat zeggen geen agt geſlagen had, maar dit ſtukje aangenomen had, was wel in haar ſchik, en liet het aan deze en gene van hare buuren zien, die het zelve prezen en zeiden: dat het veel geld waard was; waar op zy beluſt te weten wat 'er van was voornam by den Borgermeeſter Jakob vander Maas op de Hooygraft (daar zy wel eer voor meit gewoont had) te gaan, om het te laten zien, gelyk zy deed, die ſtraks ziende dat het van MIERIS geſchildert was, haar afvraagde hoe zy 'er aan kwam? en hoedanig een man het was van wien

zy 't gekregen had? zy verhaalde den ganſchen omſlag der zaak, waar uit dit geſchenk oorſpronk nam. Waar door het geval bekent en rugtbaar werd.

De Vrouw, als zy hoorde zeggen dat het wel 100 Ducatons waard was, meende dat haar oude Heer met haar ſpotte, en vraagde: of de Borgermeeſter haar daar zoo veel geld voor wilde geven? die ja, antwoorde, en nog meer, maar belaſtte haar met het zelve te gaan by eenige der voornaamſte Konſtlievende Heeren, welke hy haar aanwees; zeggende Eiſch 800 *gulden voor het zelve*, gelyk zy deed, en 't was ſtraks verkogt.

De Vrouw, die haar Man t'huis kwam met zulk een ryken buit voor dat borretje, tot belooning van gemelden dienſt haar geſchonken, was welkom.

Zeker deze betaling voor dien dienſt verdient lof, en wyl de voorzigtigſte dergelyk ongeval in donker niet konnen voorzien, zulks het den vroomſten kan overkomen, is 'er niet anders op te vinden, om zulks te ontgaan, als 't geen gy hooren zult by het uiteinde van dit volgende verhaal.

Zeker aanzienlyk man gaat op een Zondag avond donker zynde langs de ſtraat en valt voor over in een Kalktobbe, waar door een nieuw kleed 't geen hy aan had, de koleur uitgebeten, en gans bedorven werd. Wat doet hy? hy klaagt des anderendaags aan een Borgermeeſter, met wien hy gemeenzamen omgang had, zyn ramp, met verzoek dat zulke Kalktobben, voor de huizen daar gemetſelt word geplaatſt, voor den avond van de ſtraat elders geborgen mogten worden; en zoo de Borgermeeſter daar geen order op wilde ſtellen, hy dan genootzaakt zou wezen zelf daar order op te ſtellen, dat zulks niet meer gebeur-

beurde. De Borgermeefter verwondert over zulk onvoeglyk vryborftig fpreken, zeide: *Wat order zult gy daar op ftellen? Ik ben* (antwoorde hy) *voornemens geworden van nu af aan altyd my voor donker avond van de ftraat in huis te begeven.*

Dog dit alles overgeflagen om naar 't einde te fpoeden, willen wy alleen nog iets zeggen van zyn laatfte Konftftuk, 't geen onvoldaan gebleven is; aangezien hem de nydige dood den tyd niet gunde van het zelve op te maken. Hier in is verbeeld Maria zittende te lezen, een Chriftus beeltje 't welk zyn Kruis afpaft, en Jofeph in 't verfchiet aan zyn Schaafbank, welk onvoldaan gebleven is. Het Vrouwebeeltje gekleed in *Celedon* kleurd laken is zoo konftig en breed geplooit, datmen niet fchooner zien kan, daar benevens in het wezen een verwonderlyke zedigheid, voorts het bywerk ten uiterften uitvoerig en natuurlyk.

Voor dit Konftftukje zou hy van den *Marquis de Bethune* gehad hebben 1500 gulden. Dog alzoo de Weduw van onzen Mieris 't zelve (fchoon onvoltooit) tot geen minder prys wilde geven, zag de *Marquis* daar van af, en is 't zelve naderhand gekomen in handen van den Heer *Defoubrie* tot Leyden, in wiens Konftkabinet het heden nog hangt.

Hy ftierf op den 12 van Lentemaant 1681 naaulyks 46 jaren out.

Kafper Brant maakte dus zyn Graffchrift;

Sta wandelaar, dit's MIERIS *graf,*
De Fenix zyner Konftgenooten:
Die beelden fpraak, en leven gaf,
Leit zonder leven hier befloten:

Dog

Dog zyne Konſt, het eelſte deel,
Leefdt in zyn Zoonen, en penceel.

En Wil. van Heemskerk:

Hier onder ruſt FRANS MIERIS *doode Lyk,*
Wiens eel penceel op aard had geen gelyk.
Onſterflyk kan 't zyn Konſt op 't levendſt toonen:
En 't levendig naarſtreven zyner Zoonen.

Dit laatſte ſtaat op zyn Grafzerk in St. Pieters Kerk tot Leyden.

Hy liet twee Zonen na die hy tot de Konſt had opgetrokken, Johannes, en Willem. De eerſte is vroeg te Rome komen te ſterven, en de tweede leeft nog en volgt zyn Vaders voetſtappen in de Konſt na.

Nu volgt zyn Stadt-, tydt- en Konſtgenoot JAN STEEN ten Toneel, van wiens potſig levensbedryf men een ganſch boek zoude konnen beſchryven; dog dit is onze toeleg niet.

Een, welks natuur geneigt is tot klugt, en boertery, is bekwamer om iets ernſtig te verbeelden, dan een droefgeeſtige om potſige bedryven door 't penceel te malen; dewyl hy een afkeer heeft van die wyze van leven en geaartheid, en zulke voorwerpen nooit by hem in beſpiegelinge komen, maar houd zig by zig zelf, en vleyt zyn ſtilheid. Daar en tegen die boertig van geeſt is, bedient zig van allerhande voorwerpen, dewyl dit behoort tot de regte bootſemakery, dat men alles even natuurlyk, zoo wel droefheid als vreugt, bedaartheid als toorn, met een woort, alle Lichaams bewegingen, en wezenstrekken, die uit de menigerhande gemoedsdriften ontſpruiten, weet te verbeelden, en na te boot-

bootſen. Het levensbedryf van JAN STEEN, en de inhoud van zyn konſtig penceelwerk zal myn zeggen beveſtigen.

In 't algemeen moet ik zeggen, dat zyn ſchilderyen zyn als zyn levenswyze, en zyn levenswyze als zyne ſchilderyen.

Hy was een Leerling van Jan van Goijen, die hem om zyn geeſtigheid inzonderheid minde, en hem ſomwyl des avonds, als hy uitgeſcheiden was met ſchilderen, meê nam om een biertje te drinken en wat met hem te kouten. JAN beminde insgelyks zyn meeſter, maar nog meer zyn Dochter, die hy zoo klugtig behandelt had, dat zy langs hoe meer begon te zwellen. Margariet (dus was zy genaamt) porde hem telkens aan dat hy 't zyn ouders en haar Vader bekent zou maken; op dat zy te zamen trouwden eer het rugtbaar wierd onder de menſchen. Hy nam de gelegentheid waar als hy met zyn meeſter naar de kroeg ging, tot wien hy zeide: *Ik heb wat nieuws gehoort daar gy vreemt van op hooren zult. En wat is dat* vraagde van Goijen? *wat dat is* zey JAN, *Griet moet in de Kraam. Weetje dat wel* zei van Goijen? *wel ja* zei JAN *zou ik dat niet wel weten, ik heb 't zelf toegeſtelt, en wilze ook wel trouwen.* Dit haalde den knoop toe, zoo dat van Goijen die wel wiſt dat gedane dingen geen keer hebben, ten minſten die van zulken aart zyn, JAN daar ook niet hard over viel: maar belaſte hem zulks aan zyne Ouders bekent te maken; op dat zy het Huwlyk verzogten en alles met orde en eere mogt toegaan. Maar JAN die zyn Vader wat vreesde had daar niet veel ooren toe, dog Griet wiſt hem zoo ſchoon te bepraten dat hy het deed. Hy vertrok dan naar Delf daar zyn Vader Brouwer was, tot wien

wien hy zeide: *dat hy van zins was te trouwen.* Waar op hem zyn Vader antwoorde: *dat het nog te vroeg was om daar op te denken*, en vervolgde, *waar meê zout gy den koſt winnen? dat weet ik niet* zei JAN, *maar wel dat het niet te vroeg is om te trouwen*; want hy wiſt dat de bot vergalt was. De Vader ziende dat het ernſt was zeide: *Wy zullen by gelegentheid daar op denken, en naar een bekwaam voorwerp omzien. Dat hoeft niet* zei JAN, *die moeite heb ik u al afgenomen, ik heb 'er al een, onze Griet is een hupſe bolle meit daar zal ik meê trouwen, en zy is bereets met kind* Zyn Vader ziende dat het verhoetelt werk was, en wat op geld gezet zynde, vraagde: *wel wat zal van Goijen met zyn Dochter meê geven? Dat zal wel gaan* zei JAN; *myn meeſter is al een vette knaap* (van Goijen was diklyvig.) Om verdere omſtandigheden over te ſlaan, zyn Vader liet hem trouwen, en zette hem in een Brouwery te Delf.

JAN die nu de ruime handeling van 't geld had ging om een trantje en in de kroeg, en Griet was een makmoer, die nog op 't huishouwen nog op 't *Comtoir* paſte; en als ymant bier op borg haalde 't maar met kryt op de ley aanſchreef, zoo dat hy eens over 't ſluiken van bier van den Pagter overvallen wierd, die de boeken vorderden, dog op de ley gewezen wierd die daar zoo min wiſt uit te komen als Griet; want die niet meer wiſt wat zy aangeſchreven had. De Pagter eiſchte een groote boete, maar JAN bekreunde zig dit alles niet, wel wetende dat de Pagter viſte daar niet te vangen was. Dit werd egter met den Pagter afgemaakt, en hy (onder belofte van beter op te paſſen) door zyn Vader weer in ſtaat geſteld. De Brouketel raakte weer aan 't gaan: dog dit duurde niet lang,

lang, want hy ging zyn ouden gang, en kogt Wyn voor zyn geld in ſteê van Mout, zoo dat zyn beminde Huisvrouw op een tyd tegens hem zeide: JAN *de nering verloopt, de klanten komen vergeefs, daar is geen bier in de Kelders, nog zoo veel Mout, om een Brout te konnen maken, hoe zal dat gaan? je behoort de Brouwery levendig te houden. Ik zal ze wel levendig houden*, zei JAN, ging na de markt (na dat hy al vorens den Knegten belaſt had de groote Ketel met water vol te pompen) kogt een deel levendige Endvogels, liet de reſt van de Mout daar in ſtorten, en de Vogels daar in zwemmen: die zulks niet gewoon zynde, vlogen als dol af en aan door de Brouwery alzins heen, en maakten zulk gewelt dat zyn Vrouw daar op in kwam; waar op hy zeide: *Is het nou niet levendig in de Brouwery?* die, ſchoon zy daar niet veel luſt toe had, zig evenwel niet konde onthouden van lachen om zyn potſig bedryf.

Toen nam hy toevlucht tot het Penceel. 'T eerſte dat hy maakte was een zinnebeeld van zyn bedorven huishouwen. 'T vertrek lag buiten orde overhoop, de Hont ſlobberde uit den Pot, de Kat liep met Spek heen, de Kinderen buitelden ongehavent over de Vloer, Moer zat gemakkelyk in een zetel en zag dit werk aan, en om de klucht had hy zig zelf daar by afgemaalt, met een roemer in de hand, en een Aap op de ſchoorſteen die dit alles met een langen bek begluurde.

Na verloop van tyd werd hy Herbergier: maar als de vaatjes leeg waren, haalde hy de krans in, en ſloot den winkel. Tuſſchen beide ſchilderde hy ſomwyle een ſtukje (alzoo hy in zyn jeugt zig in de Konſt geoeffent had) voor den Wynverkooper, die hem dan daar voor weer een vaatje beſtelde.

Strax

Strax hing hy weer den krans uit, daar zyn Kornuiten ten eerſten op aankwamen, om zyn geeſtige grappen. Maar dit was van geen duur, om dat hy de beſte klant aan zig zelven had, en men het ſpreukje, *De Waard in de drie Maſten, is eer dronken als zyn Gaſten*, op hem kon toepaſſen.

Ik kan niet voorbygaan te melden den inhoud van een groot ſtuk ('t geen lang aan myn huis geſtaan hebbende, naderhand aan den Vorſt van Wolfenbuttel verkogt is) waar in afgebeeld ſtond een Bruidegom en Bruid, twee oude Luiden en een Notaris. Deze beelden waren elk zoo natuurlyk in hunne verrigtingen afgebeeld, als of men 't zelve wezentlyk gebeuren zag. De oude luiden ſcheenen met den grootſten ernſt hunne meening te beduiden aan de pleitvos, die met de pen op 't Papier, ſchryfree met aandagt toeluiſterde. De Bruidegom ſtond (als ten uiterſten hier over misnoegt) in een poſtuur, even of hy van ſpyt ſtond te ſtampvoeten, hoed, en trouwteeken tegens den gront geworpen, ſchouder en handen opgetrokken. Hy ziet zyn Bruid op zy aan, als of hy de ſchult daar van aan d'oude wilde wyten, en zig voor haar ontſchuldigen; die daar by met de tranen op de wangen bedroeft ſtaat te kyken. Dit alles was zoo klaar en duidelyk uit de wezenstrekken, als de * geſteltheid der *Figuuren* beelden, en andere om-

* *Geſteltheid.*] A. Pels in zyn vertaling van Horat. zeit: datmen oudtyds in ſteê van Reyen tuſſchen de bedryven *Miemen*, *Pantomiemen* en *Embolarien* plagt te gebruiken:

Dit was een geeſtig ſlag van danſſen, meeſt in mynen
Beſtaande, om liefde, toorn, bekommeringen, pynen,
Verwond'ring, blyſchap, hoop, en vrees, en al het geen
Men hartstogt noemen kan, voor 't oog van yder een,
Door

omſtandigheden te zien, als of 'er by geſchreven waar geweeſt. Dus natuurlyk en geeſtig is van hem ook geſchildert een jonge opgeſchoten Julfus, ſtaande te huilen om dat hy in zyn ſchoen (het ſtuk verbeeld een St. Nicolaas avond, nog in 't Konſtkabinet van den Heere G. Franken te Dordrecht te zien) ziet een roe, of gard, in ſteê van iets ſmakelyks ſteken.

Onder zyne kleinder ſoort van Konſtſtukjes vind men 'er vele die uitvoerig naar 't leven geſchildert, en niet min geeſtig van gedagten zyn. De Konſtlievende Heer Lamb. van Hairen, te Dordrecht, heeft 'er een gehad (want zyn Ed. is doot) dat een Hoerekot verbeeld, daar de hoeren een vreemden Doffer op ſlag hebben dien door bedrog zyn geld word afgeſtroopt. Men ziet den ernſt in des mans wezen, en overleg in het trekken van de Kaart. Agter hem ſtaat een oude berimpelde kochel, die in een ſpiegel de Kaart doet zien aan zyn party die tegen hem over zit, en dien de ſchelmagtigheid ten oogen uit ziet. Daar nevens aan zit een opgeſmukt Hoertje dat zig vaſt vleit in de zekere winſt, die op 't uiteinde van 't ſpel ſtaat te volgen. Vorders is het Kamervertrek en de Huisraad van een geeſtigen toeſtel, als ook het tapyte kleed, dat op de Tafel leid, uitvoerig geſchildert. Dog hy kreeg 'er toen zoo veel niet voor als men 'er thans wel voor geeft. Egter was hy altyd wel te vrede.

Het

Door buigingen van 't lyf, grimmaſſen, vreemde ſprongen
Zoo uit te drukken, als door hulp van menſchetongen.

Dit dient tot leering voor de Schilderjeugt, op dat zy zig gewenne een vaſt denkbeeld van al de lighaams bewegingen die uit aandrift van de ziel ontſpruiten, in te drukken, waar door zy hare beelden op het voorbeeld van Jan Steen, als doen ſpreken.

Het getal zyner Konſtſtukken is zeer menigvuldig, ook doorgaans zeer geeſtig van vinding. 't Zy dat hy vrolyke gezelſchappen in Wyn- of Bierkroegen, of winkels daar men meer warm vlees betaſt, als koopt, en hondert diergelyke loſſe bedryven van 's Menſchen leven verbeelde: of zaken die een ſtilder beſlag vereiſſchen, als by voorbeeld een Kinderſchool; 't was egter altyd met eenig potſig bedryf vermengt: 't zy dat de jongens malkander in 't haar grypen; of dat de Schoolkoning, die 'er zoo wyſlyk uitziet als ooit hunner aller voorzaat Dionyſius, zyn ſchoolrecht oeffent met de plak, terwyl anderen daar door ſchynen in vrees gebragt te zyn, en zoo bedrukt 'er uitzien of zy met hun dooppeet in 't eerſte paar ter begraving gingen.

Terwyl ik van begraven melde, ſchiet my in gedagten de verbeelding van een Kwakers Lykſtatie, zoo geeſtig en potſig van toeſtel, en de wezens zoo naargeeſtig verbeeld, of hy de modellen daar toe uit het Simpelhuis geleent had; zulks men het niet kon aanzien zonder lachen.

Eindelyk moet ik dit nog zeggen: dat hy het onderſcheiden der Perſoonen, waar van wy elders breeder geſproken hebben, wel verſtaan heeft; want ik heb Tafereelen van hem gezien, daar Heeren en Boeren by malkander verbeeld ſtonden, maar het was haaſt te zien aan de wyze van ſtaan, en het maken van geſten of gebaarden, zonder agt te geven op de bekleeding, welk de Boer en welk de Heer was. Een wel opgevoed Man (zeit het ſpreekwoord) ſtaat op een, een Boer op twee beenen. Om den welſtand welken deze oplettenheid aan de Konſt geeft, heeft Horatius dit den Toneeldichteren meê ten wet voorgeſtelt. Hoor wat zyn vertaaler zeit:

Veel

Veel zal het ſcheelen, of een Meeſter ſpreekt, of Knecht;
Of ook een ſtatig man, die weet, het geen hy zegt,
Of dartel Jong'ling, een' Vorſtin, of Minnemoeder;
Een ſnedig Koopman, of onnozel Schapenhoeder;
Een Spanjer, of een Pool; een Fransman, of een Deen.

En wat lager,

Een Boer dan, die gy, van zyn ploeg, of uit een woud
Gehaalt, op uw Toneel wilt brengen, voer' geen kout
Gelyk een pleiters Klerk, of diergelyk een prater;
Nog als een Koopwyf van den Vygendam, of 't Water,
Uw Boer blyve altyd Boer.......

Die een weinig bedreven is in de oeffenſchool van Pictura, zal ligt begrypen wat de Dichter daar by meent. Te weten; dat men den Perſoon in zyn eigen natuurlyke hoedanigheid, in alle zyne bedryven, moet tragten te verbeelden, waar ontrent ik de Schilderjeugt, om een denkbeeld daar van te krygen, geen bekwamer ſtalen daar toe kan aanwyzen, als de Penceelkonſt van onzen JAN STEEN.

De Lezer heeft al een brave lyſt van zyne Konſtſtukken zien ontrollen, die thans wel een trits van kruisjes op 't hondert meer betaalt worden als toen hy leefde.

't Gebeurde dat hy een ſtukje ſchildery verkogt, en eenig goud daar voor ontfangen had. Zyn Vrouw had graag gewilt dat hy het afgelangt had; maar hy fokte daar meê heen naar de kroeg, verdronk een deel en verſpeelde de reſt, en kwam

egter vrolyk en wel gemoed t'huis. Zyn Vrouw daar voor beducht, vraagde ten eerften naar het goud, 't geen hy zeide niet meer te hebben, en begon wel hartelyk te lachen. Zyn Vrouw antwoorde daar op: dat zulks niet was om te lachen. *Zou ik niet lachen*, zei JAN, *zy meenen dat zy my bedrogen hebben*; *maar ik heb hen befcheten*, *want het goud is op elk ftuk wel zes aazen te licht*, *dit zullen zy eerft gewaar worden als zy het morgen zullen willen verwiffelen. Hoe zullen zy dan ftaan kyken!*

Jnmiddels kwam zyn huisvrouw te fterven, en hy bleef Weduwenaar met een deel kinderen. Dit leek hem niet, aangezien die hem ftaag om geld aan 't oor lelden, om fpys of drank te koopen. Om dit voor te komen maakte hy verding met zyn Bakker, hoe veel hy hem 's weeks zoude geven voor zyn huishouwen, 't geen zy eens werden. Als hem zyn kinderen dan vraagden: *wat zullen wy van dezen middag*, *en wat t'avond eeten*, was 't antwoord *Broot*. Vraagden zy: *wat zullen wy 'er toe eeten?* 't antwoord was als vore *Broot*. Dus was 't enkel Broot dat de kok fchafte. Daar by hielden zy nog een hond of twee aan, om de brokken te verorberen, maar 't leed niet lang of de Bakker zeide hem dat hy liever van het verding met hem gemaakt wilde ontflagen wezen, en hem de fchult kwyt fchelden, dan langer op dien voet broot voor zyn huisgezin te leveren, 't geen weer zoo veel uitgewonnen was. JAN, 's avonds in de kroeg gezeten zynde, hoorde redewiffelen over Panharing, en hoe nadeelig die (als hy veel gegeten werd) voor de gezontheid was, ja dat men 'er de Peft van kon krygen. Hy luifterde toe, en befloot ftil by zig zelven daar de proef af te nemen,

men, met zyn Jongens daar aan te wagen, denkende 't argſte dat 'er van komen kon, was 't Kerkhof, en dat zou groote ruſt in huis maken. Des daags daar aan kogt hy een ganſche kruiwagen vol Panharing, en zey, *Jongens nu kunje ſmullen.* Een gedeelte daar van werd in den ſchoorſteen gedroogt, om tot brood te ſtrekken, om de reſt der haringen welke zy kookten, en braden, meê te verorberen. In weinig dagen hadden zy dit waterzootje tot den graat afgekloven, en JAN, beſpeurende geen het minſte kwalyk varen aan zyn Jongens, vond reden om die praters voor bedriegers uit te maken, en hun wysheid voor ydelheid te belachen, daar by voegende, dat zyn Jongens een ganſche kruywagen met Panharing hadden op gegeten, en geene van hun allen daar van de peſt kregen.

Ondertuſſchen liep dit huishouwen van tyd tot tyd meer en meer, als men zeit, in 't riet; en hy vond dagelyks werk om zyn ſchuldeiſſers met een zoet praatje van de deur te wyzen. Wat gebeurt 'er? terwyl hy zit met een zynen vrient die hem by wyle wat geld met ſchilderen liet verdienen, een pypje te ſmooken, op zyn plaats in een Somerhuisje: en die vrient (ziende het verval van dit huishouwen) hem vaſt raad dat hy behoorde naar een Vrouw om te zien, om het beſtier over de Kinderen waar te nemen, zoo komt daar een Vrouw door 't huis naar agter in het Zomerhuisje.

Na dat zy hen gegroet had, begon zy te zeggen: *Jan buur, ik kom eens zien of het u gelegen komt, je weet wel daar is nog iet te kwaat van wegen Schaapshoofjes, en Schaapspootjes, en een omloop, en gy zout my nu dienſt konnen doen met het zelve te betalen.* JAN die al zulke geeſten ge-

 woon

woon was met een zoet praatje te verdryven, zeide, ſtraks met een lachend wezen, *wel buurvrouw Maritje Herculens, benje daar, kom zit wat by ons te praten.* Met een liet die vrient, die by hem zat, ſtil een kannetje wyn halen, en Maritje buur moeſt meê eens drinken. JAN, die wel de grootſte part daar van ingeſlobbert had, werd vrolyk, en vatte Maritje buur, dan eens by de hand, dan eens by 't hoofd, dat niet naar haar zin ſcheen te wezen; waarom zy wegging, onder beloften van ten eerſten betaling te zullen krygen, ja dat hy 't geld zelf aan haar huis zoude brengen.

Straks begon onze vrient zyn vorige reden op nieuw op te vatten, en tegen hem te zeggen: *dat zulk een Weeuwtje hem gelyken zou, datze 'er helder en knap uit zag, en een goede huishoudſter ſcheen te wezen. Zeker*, zei JAN daar op, *my dunkt ook dat het wel zou wezen; zy wint meê een ſtuivertje met haar Koopmanſchap*, *en onder 't zeiltje* (zeit het ſpreekwoord) *is 't goet roeyen*; *daar en boven hoefde ik ook die ſchult, daar zy my om maant, niet te betalen, en had Schaapehoofjes en pootjes voor niet.* Zyn vrient ſcheide van hem, na dat hy hem hadde geraden dit ſtuk met zyn Zuſter (die een Klopje was) te overleggen.

'k Zou myn Lezer te kort hebben gedaan, zoo ik het aanhangſel van zyn klugtig levensbedryf (dat ik onlangs eerſt gekregen heb) niet op het voorige gelaſt had. Valt de rol wat lang, zy zal den Lezer daarom niet verdrieten. Zyn Zuſter, als gezeit is, was een geeſtelyke dochter, (en hy was ook van jongs op in de Roomſchen Godsdienſt opgebragt, dog ſtiet maar zelden zyn voet aan den drempel van de Kerk) die hy zyn voornemen voor ſtelde, die het ook noot-

nootzakelyk achte te wezen; om de Kinderen, want onder alle die waś 'er maar een Dochtertje, en dat was veel te jong om zoo een woeſt huishouwen, als dat was, te beſtieren.

Hy ſnuift 'er op uit, na dat zyn Zuſter hem netjes opgetooit had, komt by Maritje Herculens, betaald zyn oude ſchult (dit was op den raad van 't klopje) en na dat hy zig zoo wat ſtaat om en om te drayen, zeit eindelyk: *dat hy ook kwam om haar ten huwelyk te verzoeken, dat hy haar van harte lief had. Neen Jan buur*, zei Maritje, *je zoekt met my wat te ſpotten gelyk gy gewent zyt. Zeker niet*, zei Jan. *Ik kan niet vryen, maar het is my ernſt, ik verzoek u tot myn Vrouw. Maar wat zou dat wezen* zei Maritje, *gy zes kinderen, en ik twee. Wat is daar aan gelegen*, zei Jan, *daar zoo veel Kinderen zyn, of 'er dan een ſtuk of twee meer is, zy zullen al meê den koſt hebben.* Zy daar weêr op, *Neen buurman Steen, ik zou het niet doen, en daarom ſpreek 'er niet meer van; dat 's uit.* Met dit paspoort ging hy trooſteloos heen ſtryken naar het Klopje, waar tegen hy zeide: *Zie daar ik heb op uw raad alles gedaan wat ik kon, maar zy wil 'er niet aan, 't huwelyk is af. Kom, kom, doe my maar die kraag en dien mantel weer af. Wel Jan Broer*, zei het Klopje, *is 't Huwelyk af, ik dagt dat het eerſt begin nemen zou. Ik heb*, antwoorde hy, *'t haar rond uit gezeit, dat ik niet meer vryen kon, en dan behoorde zy dat immers my niet te vergen? Maar Jan Broer*, zei 't Klopje, *de boom valt niet met eenen ſlag, 't gaat zoo niet ten eerſten, ze is u vreemt, gy behoorde eerſt daar wat kennis meê te maken, de Vrouw is goed en wel, gy los en wonderlyk, en meent, dat zy, als gy, zoo licht beginnen en zoo licht*

 weêr

weêr uitſchieden zal; neen, dat gaat zoo niet, gy zult 'er morgen nog eens na toe gaan, toonen de Weduw wat vrientſchap, en zeggen, dat gy niet kond weg blyven. Gy moet het met geen onbeſcheit maar met zoetigheid aanleggen. Dit woord van zoetigheid nam hy in acht. Daarom, wanneer hy 's daags daar aan weder als vore netjes uitgedoſt naar zyn Weeuwtje gaan zou, liep hy onderweeg in een Banketwinkel aan, en koft zoo wat van die zoete verſnapering, die hy zyn beminde ten eerſten in de vuiſt ſtopte, die hy vond ſtaan aan haar hoekbank met een ſtoof met vuur onder haar ſchorteldoek om haar handen te warmen. *Hier kom ik weer*, zei Jan, *ik kan 'er zoo niet van daan blyven, myn Klopje is ook van die gedagten dat ik 'er niet van daan blyven moet, dat ik wat nader kennis moet maken, en 't werk met zoetigheid beginnen*, en haalde daar op het papier met ſuiker banket uit zyn zak, en ſneukelde het met haar ſamen op. Ondertuſſchen raakten zy zoo zoet aan 't koozen, dat hy zyn hantje meê op haar ſtoof ley, die hy wat vryer geworden, ſomwyl wat lager ſtak, en deed haar zonder ſpreken verſtaan, waar hy naar zogt, 't geen haar niet kwalyk beviel. Om kort te gaan, zy werden op dien tyd het ſtuk eens. *Maar*, zei Maritje, *wat zal het Klopje zeggen dat ik zoo haaſt gereed ben? Wel*, zei Jan, *zy zal wel bly wezen: want zy heeft my daar toe aangezet: kom laat ons eens beide daar na toe gaan, wy zullen welkom wezen.* JAN dogt dat het Klopje deze nieuwe Zuſter wel onthalen zoude, en hy meê wat ſmullen. Dog 't was mis geraden. Want het klopje begon ſtrax een predikatie te doen over de pligten van den echten ſtaat, prees Maritje dat zy ondernemen zou het huishouden van haar broe-

broeder te beſtieren, en de Kinderen naar tugt te leiden, gaf haar voorts de *benedictie*, en liet hen gaan, zoo dat hy in zyn meening byſter bedrogen was.

Des daags daar aan werd het Huwelyk aangetekent, en na 't verloop van eenige weken trouwden zy t'zamen, dog hy zette als vore niet veel wys op zyn doen. *Had hy veel eyeren, hy maakte veel doppen.* En wat de Vrouw met op de markt te zitten won, was ſomwyl al ten agteren geteert eer zy 't huis kwam; want hy kon uit klugt wel een ketel met Schaapshoofjes en pootjes laten koken en van zyn jongens opſmullen, ja kon daar hartig by gaan zitten lachen, als hy zoo veel kakebeenen aan 't gaan geholpen had, of zag hoe d'een den ander in 't eeten de loef afſnee, of een lekker beetje ontkaapte, en dus ſchoot 'er van zyn Vrouws koopmanſchap niet veel over, die de zelve ook in 't kort afliet. Zy waren egter met malkander te vreden, en, zoo als het ging vergenoegt.

Eene potſery moet ik nog verhalen. Onze Leidſche Ridder Karel de Moor, (die in dien tyd veel aan 't huis van Jan Steen kwam, die heel openhartig was, en gereed om den jonge Schilders door berigt dienſt te doen) heeft my verhaald dat Maritje altyd haar Man plaagde om geſchildert te wezen, gelyk men de pourtretten gemeenlyk ziet, in hun Zondags pak. Maar daar kwam niet van, zoo dat Karel haar zyn dienſt daar toe aanbood, en haar uitſchilderde, die daar meê in haar ſchik was, en liet het haar man zien, die daar ook genoegen in nam, maar zeide dat daar nog iets aan ontbrak, 't geen hy zelf daar aan doen zou. Straks nam hy palet en penceelen en

ſchilderde een grooten hengelkorf met gekookte Schaapshoofden en pootjes aan haar arm, dat zoo grappig ſtond by het Zondags pak, dat zy (ſchoon het tegens haar zin was) daar zelf om lachen moeſt. *Dit*, zei Jan, *ontbrak 'er aan*, *om dat haar de luiden zouden konnen kennen.* Zeker dit was nog veel inſchikkelyker als de pots, welke Pieter de Schilder op gelyke wyze aan 't Wyf van Rut den Schilder ſpeelde, daar Jan Vos van zeit:

Rut had ſint Teunis beeld geſchildert naar het leven:
Maar Pieter ſchilderde het Wyf van Rut hier by.
Wat reed'nen hebben Piet tot dit bedryf gedreven?
Sint Teunis heeft altyd een Vrouken aan zyn zy.

JAN STEEN (om een einde van de Hiſtorie te maken) won uit dit tweede Huwelyk nog een Zoon Dirk genaamt, die een Beeldſnyder werd, en naderhand aan een der Duitſche Hoven geraakt is. Wat van de reſt bekomen is weet ik niet.

Hy kwam te ſterven in 't jaar 1678, en werd door zyn Konſtbroeders begraven. Zyn Beeltenis ſtaat in de Plaat A 2. En dus ging die groote Konſtſchilder, zyn rol volſpeelt hebbende ſchuil agter de Gordyn van zyne Grafzerk, die met dit Grafdicht pronken mag:

Deze Steen dekt JAN STEEN,
Van de Konſtenaars geen
Zoo geeſtig in 't ſchilderen;
Zyn Penceelkonſt berucht,
Toont, hoe menſchen de Tucht
Ontwent, ſteets verwilderen.

Thans zal noodig wezen, (by 't gene ik in 't be-

begin van myn boek gezegt heb) den Lezer eens voor al te berigten, dat ik met myne wyze van ſchryven geen toeleg heb om iemant door myn pen te ſteken: maar heb de bedryven van myne Konſtgenooten zodanig te boek geſlagen als my daar ontrent uit onpartydige monden is verhaald, zonder tot de zaken door zugt of haat, iet af of toe te doen; en dus den raad van ſommige neuswyze bedillers, welke wilden dat ik alle fouten en gebreken der Konſtſchilders, die my in hunne levenswyze ontmoeten, over 't hoofd moeſt zien, en geen aantekening daar van houden (even als of zy alle onberispelyk geweeſt hadden) afgekeurt.

Ik beſchryf de levensbedryven van menſchen, die van gelyken aart als hun eerſte Vader, hunne begeerten en genegentheid niet altyd met een *Kaperſon* beſtierden, maar ſomwyl den toom los gaven, en by gevolg zoo goed en zoo kwaad, als ik de zelve bevind. Dus is my *van Mander*, wiens voetſpoor ik volg, voorgegaan, die 't effens 't geen te pryzen en te laken was, in zyne Konſtgenooten, heeft geboekt.

Die iemants pourtret ſchilderen wil, moet de eigen kenbare wezenrstekken daar in opvolgen.

De Konſtenaar doet hier ontrent ſomwyl de geneigtheid van 't voorwerp wel wat ten gevalle; dog hoe meer hy zulks doet, en van de ware verbeeldings trekken afwykt, hoe min het verbeelde de ware beeltenis gelyken zal, en hoe meer hy de Konſt te kort doet. Even dus zou ook van myne ſchryfwyze, indien ik alle zwakheden en fouten, de bedilzugt ten geval, onaangemerkt liet, konnen gezeit worden: dat de zelve in hare uitdrukkingen geen gelykheid hadde naar die perſoo-

foonen welker naam boven aan geſtelt is, inzonderheid wanneer de gedagteniſſen der zelver levenswyze nog levendig in geheugen is, by menſchen die met hun hebben verkeert en omgegaan; maar klaar ziende dat ik een voordagte inhouding in myn aanſchryven gebruikte, reden vinden om mynen arbeid te veragten, of te beſpotten; waar om wy dien raad verworpen en van de hand gewezen hebben.

Behalven dit, moet ons penwerk aangezien worden als een Hiſtoriſch verhaal, waar in geen drift van bezwaarnis of verſchooning ontrent eenig perſoon gedult word, maar enkel en alleen een opregt verhaal: Want een Hiſtoryſchryver zoo min de deugden van zyne Vyanden (gelyk meer gezeit is) vermag te verzwygen, als de gebreken van zyn beſte Vrienden. Flav. Joſefus (ſchoon een Jood, en geſlagen Vyand van de Romeinen) heeft de ſtyfnekkigheid en oproerigen aart van de Joden in dien tyd, als Veſpaſianus hen in Jeruſalem belegert had, zoo wel, als den pryſſelyken aart der Romeinen te boek geſlagen, zonder dat dit hem voor een misſlag aangetekent word. In tegendeel word hy daarom van elk geprezen.

Curtius heeft het leven van Alexander beſchreven. Korn. Nepos de Griekſe Veldoverſten. Andere de Roomſche Keizers: dog alle hebben zy hun misſlagen zoo wel als hunne vrome daden en dappere bedryven geboekt.

Het is billyk (zeit Polybius) *dat een degelyk Man een Vriend is van zyn Vrienden, en van zyn Vaderland, en dat hy der zelver vyanden haat enz. Maar zoo haaſt hy den perſoon van een Hiſtoryſchryver heeft aangenomen, moet hy dit alles vergeten. Een Hiſtoryſchryver moet dikwils welſpreken van de Vyan-*

Vyanden, en hun lof toe meten als het hunne daden verdienen; en zyn naastbestaanden bestraffen, of veragten, wanneer zy misslagen begaan hebben. Timeus word van gemelden Polybius gestreept; om dat hy de kwade bedryven van Agathokles Tyran van Syrakuze, door zyn lasterzieken aart vervoert zynde, verhaalde met bittertheid en vergrooting, en melde zyn brave daden alleen met weinig woorden, Diergelyks zal my nooit konnen aangetoont worden. In tegendeel zou het my smarten zoo my wierd aangewezen (anders als uit onkunde, dat verschoonlyk is) dat ik eenigen die buiten de palen van myn Vaderland geboren zyn, hunne verdiende laurieren niet toereikte.

Neuswyze bedillers, zyn al deze voorbeelden niet genoeg om u van het tegendeel te overtuigen, doorbladert den H. Bybel, daar zult gy geboekt vinden van Lot, dat hy was d'eenigste die om zyn vroomheid alleen uit al de Sodomyten voor den vuurigen toorn Gods wierd geborgen, en 't effens ook zyn bloedschande beschreven. Immers heeft Moses in zyne historische beschryving de zondige bedryven van zyn eigen stamgenooten niet verschoont. En de Euangelisten, welke het levensbedryf van den Heiland en zyne Apostelen beschryven, hebben die niet den yver van Petrus voor den opbouw van de Kerk, en teffens ook de verloochening van zyn Heer geboekt?

De bevindinge (om ons pleit te eindigen) doet ons zien, dat de geneigtheden der Menschen zoo wyd van elkander verschillen, als Oost en West. Sommigen beminnen alleen het Treurspel, anderen in 't geheel klugt. Dus dist de Schouburgh in 't gemeen van beids op.

Ons

Ons Schildersboek ſtrekt meê tot een Schouburgh daar de geneigtheid haar keur in kan vinden. Is zy voor het geen potſig of vrolyk is, zy kan de Treurgevallen overſlaan. Is zy alleen tot treurſtof gezint, zy kan, 't vrolyk bedryf afwenden; dus zulken welke gebreken onderhavig geweeſt zyn, over 't hoofd zien, en van alle deugdelyke bedryven zig een vaſt geheugen inprenten. Dog die van een leerbegerigen aart zyn ſpiegelen zig in die beide: en al van ouds af heeftmen de bedryven der voorledenen gehouden tot Spiegels van de tegenwoordigen. *De eene Menſch* (zeide Solon) *is een ſpiegel van den anderen.* Dus dunkt my dat ik 't pleit voor myne ſchryfwyze genoegzaam heb voldongen.

Zoo even te voren zagen wy de wezens der aanſchouwers, wanneer wy het potſig levensbedryf van Jan Steen ten Toneel voerden, zig ontfronzen, en om het kluchtſpel kokermuilen: thans zullen de neergetrokken winkbrawen op het vertoonen van dit volgende Treurgeval de voorhoofden kreuken.

In wat jaar de ongelukkige Beeld- en Hiſtoryſchilder JAN LINSEN geboren is, weet ik niet, maar alleen dat hy tot Hoorn woonde; wanneer hem het ongeval in 't jaar 1635 (waar van wy ſtraks zullen melden) ontmoette. *Daar gaat* (zeit de ſpreuk) *nooit ongeluk alleen.* En als een man voor 't ongeluk geboren is, volgt d'eene ramp d'ander op de hielen gelyk de ſchaduw het beeld na.

Na dat hy door zig naarſtig in de Konſt te oeffenen, zo veer gekomen was dat hy zig zelf (als men zeit) bedroopen konde trok hy naar Rome, om zyn Konſt voort naar brave voorbeelden te oeffe-

nen.

nen. Hy in Italien te ſcheep gegaan, om, ik weet niet waar heen, te ſtevenen word op Zee van de Moren genomen, op hun kuſt aangezet, en moedernaakt uitgeſchut, voor hun opperhoofd gebragt, dog behield door een zeltzaam voorval zyn leven, en raakte weg, waar van hy t'huis gekomen een ſchildery heeft opgeſtelt, die zeer fraai is. Dus ſchryft my de Konſtſchilder Johannes Bronkhorſt van Hoorn in een Brief van den 18 Mey 1718, ook dat dit zelve ſtuk thans nog in wezen is, en te zien by den Heer Adriaan Beverwyk tot Hoorn, gelyk nog andere ſtukken; om hun Konſt, en bevallige wyze van ſchilderen waard om te bezien.

JAN LINSEN, om nu zyn laatſte ongeval te melden, zit te Hoorn in een herberg te ſpelen, en aan den winnenden kant zynde, begint zyn makker eerſt om zyn verlies te morren, en eindelyk te zeggen: *Ik ſteekje ſtraks met een mes in je huidt*, daar JAN LINSEN om lachte geen achterdogt van eenig kwaad hebbende, aangezien zy altyds goede vrienden geweeſt hadden, en zeide: *ja ſteek in myn gat*, waar op de ander onder de tafel door hem verradelyk den doodſteek geeft, waar op hy ter aarde viel, zeggende met beſtorve lippen: *dat hy verradelyk vermoort was van dien hy lief had, maar dat hy 't hem vergaf*, waar na hy den geeſt gaf, en dus ongelukkig zyn leven eindigde.

Gelyk een Lantman opgewekt
Door zorg die hem tot wekker ſtrekt,
Wanneer de tyd van planten, zaaijen,
Of 't rype goutgeel graan te maaijen,
Voor handen is: hy ziet naar 't Ooſt,

Als

Als 't daglicht pas door 't nachtzwerk bloost;
Om, als de dag begint te lichten,
Zyn werk met yver te verrichten:

zoo vond ik my ook door zorg gewekt, wanneer het tydig was, en by andere Konstschilders op het zelve jaar, sommige levensbeschryvingen hunner tydgenooten moesten toegedaan worden, waar toe de hoop van noodige berichten te zullen bekomen, my telkens met verlangen dede uitzien, tot dat ik verlichting, in dingen die met een twyffelagtige duisterheid benevelt waren, verkreeg. Maar gelyk ook dikwils gebeurt dat de Oosterkim met zware dampen betrokken, belet dat de Zon zig niet op haren tyd in den Oceaan spiegelt: zoo is 't ook meer als eens gebeurt dat de noodige berichten door 't verloop van jaren en vergetenheid bewolkt, op den rechten tyd aan ons niet verschenen, om de zelve te boeken, gelyk het dus met de tegenwoordige levensbeschryving van GERARD TER BURG gelegen is, die geplaatst moetende geweest zyn op 't jaar 1618, my, nu wy reeds met drukken al gevordert zyn tot het jaar 1635, eerst zyn ter hand gekomen. Zoo is 't ook met den geboortetyd van *Gabriel Metzu*. Wat nood was 't dat wy buitenstyds maar kregen 't geen ons gebreekt? Maar wat raad? *van Mander* heeft het zo wel als ik moeten getroost zyn.

In de levensbeschryving van Gerard Dou is niet geboekt, dat hy d'eer gehad heeft dat Karel de tweede Koning van Engeland, hebbende groot gevallen in zyne penceelkonst, hem aan zyn Hof ontbood; dog hy vond reden om zulks te weigeren, om dat het woelig hofleven met zyn stillen aart niet overeenkwam, of om dat zyn vrienden

hem

hem zulks afrieden, daar men de blyken van ziet, in dit onderſtaande vaers:

Hoe DOUW! *zal Stuart u de Vuurbaak der penceelen,*
Naar Withal ſleepen, ai gaa niet naar Karels Hof
Verkoop uw vryheid niet voor rook, voor wind en ſtof,
Wie 's Vorſten gunſt zoekt, moet voor ſlaaf en vleyer ſpeelen.

Ook waar het noodig geweeſt, dat wy dit onderſtaande Vaersje tot roem van 's mans Konſt in zyn levensbeſchryving hadden te pas gebragt, waar in de Dichter hem toeſprekende dus zeit, op 't zien van een Pourtret van J. Lievenſz. den Ouden.

Is dit maar doodverw, LIEVENS, *hoe!*
Het leven tintelt in uw ſtreeken,
Ey doe 'er niet een trek meer toe,
Of 't Beeld zal licht om zitgeld ſpreeken,
En zweeren dat de Schildery,
SILVESTER *is, en hy Copy.*

Maar wie kan alleen zoo veel, als velen te zamen weten? overzulks is 't ydel my daar over te kwellen. Waar 't anders, daar zou geen gelegendheit geweeſt hebben tot eenig naaverhaal: 't geen my egter nog al welkom is, ſchoon het te ontyde komt; om dat de Lezer 't zelve in zyn geheugen met het voorige gemelde van Ger. Dou en Jan Lievenſz, kan ſamenſchakelen. Maar licht word my dit (hoe onſchuldig) nog wel voor een misſlag aangevreven, gelyk my gebeurt is over het ſchryven van *Napels in Sicilien* in myn eer-

ſte Boek pag. 278 reg. 1., daar zeker opmerker my dus over ſchryft: *Napels heb ik in Sicilien niet konnen naſpooren, maar wel N polis, een gedeelte van de oude Stad Surakuſe, by Cluverius in Sicilia Antiqua.* Daar dit alleen een drukfout is, en voor *in*, *en* moeſt ſtaan. Zie hoe naau weet men thans te ziften.

Om nu voort te gaan met GERARD TERBURG van wien wy aanvang gemaakt hebben; hy is geboren te Zwol in Overyſſel in 't jaar 1608. Hy geſproten uit een oud geacht geſlacht, en wel opgevoed, bezat veel verſtand. Ook was hem de Konſtgodes van jongs af aan gunſtig. Zyn Vader die een braaf Schilder was en vele jaren te Rome zyn Konſt geoeffent had, is zyn eerſte onderwyzer in zyn jeugt geweeſt. Hy heeft ook nog naderhand tot Haarlem by een Schilder gewoont, maar hoe genaamt weet ik niet. Maar wel, dat toen hy op eigen wieken kon dryven, hy reisluſtig was, en vremde landen heeft bezogt, als Duitsland, Italie, Engeland, Vrankryk, Spanje en de Nederlanden, daar hy allerwegen ſtalen van zyns penceels vermogen gelaten heeft. In 't jaar 1648 ging hy naar Munſter op de Vredehandeling, daar hy ten eerſten kennis maakte met den Schilder van den Graaf van *Pignorando.* Deze die door het gerugt wiſt dat hy een groot Meeſter in de Konſt was deed hem vrientſchap, te meer om dat hy een ſtuk ſchildery onder handen had voor gemelden Graaf, verbeeldende de kruiſſiging van Chriſtus, daar hy naar zyn zin niet meê te recht konde komen. Des hy aan onzen TERBURG verzogt, hem daar aan de behulpzame hand te leenen, 't geen hy deed. 'T zelve voltooit zynde liet hy 't den Graaf zien, die groot gevallen daar in had, maar

maar 't effens hem ook opſtreed dat hy 't niet alleen gemaakt had, 't geen hy eindelyk bekende. De Graaf belaſte hem dien Meeſter by hem te brengen, dat hy (hoe noode) deed. TERBURG werd ſtraks verzogt of hy zyn pourtret wilde ſchilderen, 't geen hy ten eerſten bewilligde, voorziende dat zyn fortuin hier uit ſtond geboren te worden.

'T luſt ons een geeſtig voorval tuſſchen dezen Graaf en hem, als hy zyn beeltenis ſchilderde, te verhalen.

De bevinding heeft ons doen zien dat ſommige Konſtſchilders zig onder het ſchilderen zoodanig iets aangewent hadden, dat zy zig daar van niet konden ontdoen. *Gilliam Bauer* ſprak onder 't ſchilderen hard op (zelf niet bemerkende dat hy zulks deed) tegens het voorwerp (ſchoon roerloos) dat hy voor zig had om na te ſchilderen: en de klugtige *Bamboots* krulde zyn knevels geſtadig op onder 't ſchilderen. Onze TERBURG fluite met zyn mond 't een of ander deuntje, wanneer hy met yver iets deed. Als de Graaf dan d'eerſtemaal voor hem zat om geſchildert te worden, en hy met grooten yver bezig zynde naar ouder gewoonte een deuntje begon te fluiten, nam de Graaf dit in 't eerſt, als onvoeglyk in tegenwoordigheid van zulk een grootmoedig Prins, euvel op, en rees van zyn plaats daar hy zat; om heen te gaan: maar als TERBURG zyn misſlag bemerkende zig verſchoonde met zeggen: Dat hy zulks gewoon was te doen zonder dat hy 't zelf wiſt, wanneer 't penceelwerk voorſpoedig en naar zyn zin voortging. Hier op ging de Graaf weer zitten, en zeide al lachende: *Fluit dan maar voort.*

Dit pourtret, waar toe hy inzonderheid zyn vlyt aangewend had, en het geen wel gelukt was, gaf hem niet alleen gelegentheid om nog andere meer voor den Graaf te fchilderen, maar ook alle de Ambaffadeurs, welke op den Vredehandel byeen gekomen waren. Deze pourtretten werden byzonder geprezen, en elk van de Heeren, inzonderheid gemelde Graaf, had zulk groot genoegen daar in, dat hy niet afliet van hem te fporen door beloften van groote voordeelen, om met hem naar Spanje te gaan, gelyk hy deed. Daar gekomen zynde fchilderde hy de Beeltenis des Konings en van velen der grootften van 't Hof met groot genoegen. Waarom de Koning hem Ridder floeg, en een gouden keten met een Medalje, waar op de Beeltenis des Konings geftempelt was, een Degen, en een paar zilvere fporen te fchenk gaf. Ook fchilderde hy vele van de eerfte Hofdames en andere gegoede luiden, die op zyn vleijend penceel verflingert hem voor altyd daar aan werk zouden geholpen hebben: maar hy bleef daar niet veel jaren; aangezien hy zig door zyn welleventheid te veel naar der Spanjaarden zin (die ftraks agterdenkende en minyverende zyn) wift in de gonft van de Dames te dringen. Zoo datze hem daar voor wel een vyg zouden gegeven hebben, om aan te berften. Hier van gewaarfchouwt zynde *pakte hy* (als het fpreekwoord zeit) *ftraks zyn biezen*, en vertrok in aller yl van Madrid naar Engeland, daar hy met zyn penceelkonft breed ftond, gunft, en veel geld won; zulks hy, toen hy naar Vrankryk wilde overfchepen, zyn gout (wetende dat volgens de rechten van Engeland de Commifen op den uitvoer van 't geld paffen) in zyn laarzen wegftopte, welke hy voordagtig beflikt en ongezien

ge-

gemaakt had, op dat 'er het oog niet op vallen zou. En dus kwam hy 'er beter af als Erasmus van Rotterdam in den tyd van Koning Henrik den agtſten; want hem werd al zyn geld afgenomen.

In Vrankryk zynde ſchilderde hy verſcheiden pourtretten van vermogende luiden, ook eenige Kabinetſtukjes. En dus eenige jaren buiten 's lands geweeſt hebbende, kwam hy weder naar Overyſſel zyn geboorteland, en zette zig te Deventer ter neer, daar hy een Nicht van hem trouwde dog geen kinderen by haar kreeg. Hier was hy door zyn hups gedrag en Konſt by alle Grooten in aanzien, gelyk hy ook vele jaren in de Vroedſchap van Deventer gezeten heeft, tot dat hem de Dood in 't jaar 1681 het drie ent ſeventigſte zyns ouderdoms daar uit wegrukte. Zyn Lyk werd naar Zwol zyn geboorteſtad gebragt, en met ſtatie begraven.

In 't jaar 1672 als de Stad Deventer door de beſchanſingen voor den aanval der Vyanden wierd verſterkt, en Willem de III. Prins van Oranje daar tegenwoordig was, verzogten de Borgermeeſters en Raden dier Stad zyn beeltenis tot gedachtenis te mogen hebben. De Prins antwoordde hen, dat daar geen gelegentheid toe was; maar dat hy door *Netſcher* was geſchildert, en hun daar van een namaakzel zoude laten toekomen. Dog zy bedankten den Prins daar voor, en zeiden: Dat zy den Meeſter van *Netſcher* gereed aan de hand hadden. Zyn Hoogheid bewilligde hier toe, ſchoon hy in dien troebeltyd weinig uuren konde uitbreken om te zitten: des moeſt TERBURG dit voor de eerſte reis waarnemen als de Prins over tafel zat, en naderhand op zyn ſchildervertrek voltoojen. Dog dit pourtretje werd door een

Borgermeester zoo wel bewaart en dicht opgesloten, dat het naderhand, wanneer het te voorschyn gebragt werd, als overtaand scheen, en bedorven was.

Naderhand werd hy verzogt om de beeltenis van den Prins andermaal te schilderen, maar maakte voor beding dat zyn Hoogheid daar acht uuren voor zitten moest. Maar dit zitten ging zoo wel niet als TERBURG wel gewilt had, daar hy den Prins een geestige streek over gaf, als uit het verhaal blyken zal.

De Prins ging dan zitten; maar alzoo dien langen tyd hem verdroot hield hy niet af van den Schilder, dan dit, dan weer dat te vragen. En bewust dat hy in Spanje niet weinig de rol van den verliefden Minnaar gespeelt had, vraagde, hoe veel Matressen hy te Madrid wel gehad had. Kan zyn Hoogheid, antwoorde hy, my wel zeggen hoe veel Meeren hy bereden heeft? ik heb dat niet onthouden om dat het buiten tel is, antwoorde de Prins. Even zoo min vervolgde TERBURG hier op, kan ik het u ook omtrent myn Matressen zeggen.

Naderhand begon de Prins al weer wat anders op het tapyt te brengen. *De tyd lengt 'er niet meê* zeit het spreekwoord. Onder andere vraagde hy onzen Ridder, of hy ook den Koning van Spanje geschildert had, ja antwoorde hy: maar die zat ook zoo gekkelyk. Hoe, zei de Prins vergelykt gy de Koning by een gek? wel ja, antwoorde TERBURG, is dat niet gek, alsmen uitgeschildert wil wezen, datmen dan niet stil zit. De Prins die wel voelde dat dit een dubbele steek, en de schilder een potsige knaap was, zat van dien tyd af vry stilder, tot dat, hy dagt dat de bedongen uu-

uuren verloopen waren, wanneer hy opſtond. Dit viel voor aan 't Huis van den Opperſchout Terburg, Neef van onzen Schilder, die een Man was die veel verſtand bezat, en waar van de Prins van Oranje veel werk maakte, by wien hy ook altyd t'huis lag als hy te Deventer kwam.

TERBURG vleide den Prins om voor 't laatſt nog eens voor zyn pourtret te zitten, maar hy wilde daar niet aan, zeggende: dat hy dan in den Haag moeſt komen. Hy beducht dat 'er met het laatſte ſchilderen iets van de wezentheid (gelyk ſomwyl met dikwerf overſchilderen gebeurt) mogt uitraken, maakte een evengelyke kopy naar het eerſte en nam dat meê naar den Haag.

De Prins zat dan eindelyk nog eens voor het zelve en had 'er zulk welgevallen in dat hy zyn Zegel daar op drukte en het zelve belaſte voort op te maken. Dus behield onze Schilder (zonder voorbedachten toeleg) het egte afbeeldzel van den Prins, het geen hy naderhand aan een Heer van Amſterdam voor een fraaije Koets verruilde, die hy zedert tot zyn gebruik hielt.

Hy wiſt door zyn Konſtpenceel niet alleen de vaſte wezenstrekken, en den ganſchen zwier levendig na te bootſen, maar ook de bekleedingen, en byzondere ſtoffen naar hun aart, dog boven al het wit Satyn zoo natuurlyk, dun en konſtig te ſchilderen, dat het waarlyk Satyn ſcheen te wezen, waar om hy het zelve ook menigwerf in zyne Konſtſtukken te pas bragt.

Onder de menigvuldige en uitvoerig geſchilderde Pourtretten word inzonderheid geprezen, dat van Juffr. *Kornelia Bikker*, daar *Jan Vos* dit vierregelig Vaersje op maakte:

Dus toont TERBURG *de schets van 't puikstaal der*
KORNELIEN.
Haar aanzicht is geciert met Bloetkraal, Rooz', en
Lelien.
Zoo blinkt zy in haar jeugt, door zyn bezielde streeken.
Wie dat haar oud wil zien, die moet haar hooren
spreeken.

Dog onder alle zyne beruchte penceelwerken munt uit het Konststuk van de Munstersche Vredehandelinge, waar in alle de Beeltenissen der Edelen en Heeren die by 't sluiten van den Vrede tegenwoordig waren, naar 't leven staan afgebeelt. Voor dit Konststuk eiste hy 6000 gulden, maar alzoo hem daar minder voor geboden wierd heeft hy 't behouden, en het berust thans nog te Deventer by de Heer Rentmeester Terburg. Hy heeft zig zelven daar in onder de toekykers afgemaalt, 't geen hem byzonder wel gelykt; en van gemelde stuk gaat een konstig gesneden print uit, die by de beminnaars van papierkonst in waarde gehouden word, gelyk zyn penceelkonst, die men in de braafste Kabinetten in Holland vind.

Zyn Beeltenis konstig door hem zelf naar 't leven geschildert my toegezonden van Zwol, vertoonen wy door 't graveerstaal gevolgt in de Plaat B. 3.

Nevens hem verschynt ten Toneel de vermaarde Moderne gezelschapschilder GABRIEL METZU. Het is ons leet dat wy zoo weinig in opzigt van zyne levenswyze weten te zeggen. Want al wat wy daar van weten, is dat hy tot

Lei-

3. D. B. pag. 40.

Leiden is geboren in 't jaar 1615. Meer hebben wy niet konnen opſpeuren, waarom wy hem by zyn tydgenoot hebben geplaatſt: daar zyne Beeltenis zig in de Plaat B 4. nevens G. Terburg doet zien.

De Konſtlievende Heer Jan de Wolf heeft een Konſtſtuk van METZU gehad, en wel het grootſte en woeligſte dat ik ooit van hem gezien heb, verbeeldende een Kraambezoek van Juffrouwen en Heeren. Dit ſtuk was zoo fraai van ſchikking, zoo geeſtig los en konſtig geteekent, 't naakt zoo zagt ſmeltende, kragtig en helder, en de verſcheiden ſtoffen en ſatynen, zoo dun geſchildert, en natuurlyk geplooit, dat het een luſt was om aan te ſchouwen. Daar benevens was aan de byzondere wyze van ſtaan en buiging der beelden, zoo als zy malkander bejegenen klaar te zien, wat elk zeggen wilde. Over zulks heb ik my altyd verwondert, dat gemelde Heer zig daar van kon ontdoen.

Thans is 'er in den Haag, in 't Kabinet van den Konſtlievenden Heer Joh. van Schuilenburg, een Konſtſtuk, meê in zyn beſten tyd geſchildert, verbeeldende een Juffrouw, die haar handen waſt boven een zilvere lampetſchotel, welke van een Dienſtmeid word opgehouden, terwyl een Heer ter kamerdeur inkomende, zig voor haar buigt.

De Konſtminnende Heer Hieron. Tonneman heeft een kleen ſtukje, maar op 't allerkonſtigſt geſchildert en geteekent, verbeeldende een Vrouwtje dat de luit ſtelt. Het Vrouwe troonetje, behalve dat het een ſchoon leven is, is ook ſchoon, dun, uitvoerig en kragtig geſchildert: dus ook de hantjes, die, al hadze *van Dyk* geſchildert, niet konſtiger konden wezen. Het Fluweele jak-

je gevoerd met wit bont, 't ſatyne rokje, het mans beeld, de hond, en verder ſtilleven dat zig daar by vertoont, is elk naar zyn aart trots de natuur uitgewerkt.

Veeltyds heeft hy ook geſchildert een Vrouwtje dat uitſtalt, met Groente, Fruit, Vis, Vogels, of viervoetig wilt, en een Dienſtmaagt die te markt komt. Onder deze ſoort van ſtukjes, welke doorgaans niet groot zyn, vint men 'er die zoo natuurlyk uitvoerig en konſtig naar 't leven gevolgt zyn, dat het een luſt is om te zien: of ook wel een ingezigt tot eenig ſchildervertrek of teekenſchool, voor aan met pleiſterbeeltjes, ſchildergereedſchappen, loſſe printen, konſtboeken, en wat verder onder het ſtilleven getelt word by een geſchikt, 't geen hy alles naar 't leven ſchilderde.

Hy was een Man van pryſſelyk gedrag, en ſtierf tot Amſterdam daer hy wel den meeſten tyd van zyn leven gewoont heeft. Hy werd van den ſteen geſneden, op de middag van zyn leven 1658 oud 43 jaar.

JOHANNES SPILBERG is geboren te Duſſeldorp in 't jaar 1619, op den 30ſten van Grasmaand.

Zyn Vader was een konſtig ſchilder in Olyverf en op Glas, en is vele jaren in dienſt geweeſt van zyn Doorluchtigheid Hertog Jan Vorſt van Gulik en Berg. Naderhand by den Hertog Wolfgang Wilhem, en Raadsverwanter der Stad Duſſeldorp. Zyn Oom Grabriel Spilberg was ſchilder van den Koning van Spanjen.

Na dat hy zig in de Latynſche en andere talen had geoeffent, begaf hy zig tot de penceelkonſt, waar in hy door zyn vernuft en vlyt zoodanig vorderde, dat de Hertog Wolfgang Wilhem daar

daar groot behagen in nam; en willende hem dienſt bewyzen, een brief ſchreef met eigen hand aan Rubbens (voor wiens konſt hy groote agting had) waar in hy hem de zorg over den Jongeling aan beval. En hy zont hem met den zelven naar Antwerpen: maar hy hoorde, op weg zynde, dat Rubbens overleden was. Des wende hy zyn reis naar Amſterdam, en tot den berugten Govert Flink, onder wien hy zeven jaren agter een de Konſt geoeffent heeft, makende onder opzigt van zyn meeſter verſcheiden brave ſtukken zoo Hiſtorien als Pourtretten, waar door hy naam kreeg en reden vond om daar te blyven wonen, daar hy zig ook in Huwlyk begaf met Maria Fis, in 't jaar 1694 op den 20 van Hooimaand, by welke hy 2 Zoons en 3 Dochters gehad heeft.

In dien tyd werden de Borgermeeſters van Amſterdam voornemens een groot ſtuk, en daar in een bende Schutters, waar van de Borgermeeſter vander Pol hopman was, te laten ſchilderen. Hier toe werden verſcheiden meeſters uitgekeurt om een model daar van te maken. Onze ſchilder was ook een van hun, dog zyn model beviel hun zoo wel, dat zy hem dit werk aan beſtelden, 't welk hy met roem volbragt, waar om hy ook boven zyn bedongen loon, nog een preſent kreeg. Dit ſtuk is thans nog te zien tot Amſterdam in den Doele, op de Singel.

Zoo haaſt zyn roem zig verſpreide werd hy van Hertog Wolfgang Wilhem tot Hofſchilder beroepen. Daar gekomen, ſchilderde hy het pourtret van den Vorſt, zyn gemalin Katarina Charlotte Hartogin van Zweybruggen/ de Paltsgraaf Filip Wilhem, zyn gemalin, de Dochter des Konings van Polen en, andere groote van 't Hof, met veel

veel genoegen; zulks hem ook van de Vorſten goude Medaljes, en andere geſchenken, als ook hun genegentheid geoffert wierden.

Ter zelver tyd werd hy van den Vorſt, met den Veltmarſchalk naar Keulen gezonden, om de beeltenis der *Freele* van Furſtenberg te malen, daar hy een groot geſchenk voor kreeg.

Na de dood van den Vorſt trok hy met 'er woon naar Amſterdam. Maar 't leed niet lang of de Paltsgraaf Filip Wilhem kwam in des overledens plaats, en beriep hem tot zyn Hofſchilder.

Daar gekomen heeft hy den Vorſt en zyn Gemalin, andermaal ook de Princen en Princeſſen verſcheiden malen geſchildert, inzonderheid de oudſte Dochter voor den Keizer, die ook met de zelve trouwde. Ook ſchilderde hy in dien tyd den Keurvorſt van Brandenburg, die zulk bevallen daar in had, dat hy hem verzogt aan zyn Hof te komen, maar hy weigerde zulks.

Hy heeft ook in dienſt zynde van den Vorſt verſcheiden Altaarſtukken geſchildert, te Duſſeldorp te zien by de Kruisbroeders, en te Benraet, op 't ſlot te Amsfort.

Toen de Keurvorſt uit zyn land naar Polen vertrok, maakte onze ſchilder zyn begonnen ſtukken af, en vertrok weder met Vrouw en Kinderen naar Amſterdam.

Eenige jaren daar na werd de Keurprins van de Palts Johan Wilhem in beſtuur gezet. Deze ontboot ſtraks onzen SPILBERG, voor wien hy van jongs af veel genegenheid had. Voor deze heeft hy verſcheiden Hiſtoryſtukken, als ook een groot Altaarſtuk geſchildert, 't geen te Roermont in de Kerk geplaatſt is. Ook heeft hy het ganſche levensbedryf van Hercules ruim levensgrootte kon-

konſtig geſchildert, te zien op 't ſlot te Duſſeldorp.

Dit Konſtwerk voltooit, gelaſte hem de Vorſt het leven van Chriſtus in 't groot te ſchilderen: maar de nydige dood zyn roem niet langer konnende dulden, ſleepte hem (verſcheiden ſtukken al voltooit zynde) in zyn twee- en- zeventigſte jaar in 't graf, op den 10 van Oegſtmaand, in 't jaar 1690.

Hy had een Dochter Adriana genaamt, geboren tot Amſterdam op den 5den van Wintermaand 1650. Deze heeft hy, ziende dat zy van natuur tot de Konſt genegen was, van jongs af aan in de teeken- en ſchilderkonſt onderwezen. Zy teekende konſtig in *Poſtil*, of met *Krion* naar 't leven, ook uitvoerig in Olyverf, en heeft veel roem daar door verkregen. Deze liet hy tot Amſterdam by zyn Vrouw, als hy de laatſtemaal naar 't Paltſiſch Hof vertrok, daar hy zyn huishouwen wilde houden, en af en aan reizende zyn zaken voor den Vorſt verrigten.

De Keurvorſtin, als zy met roem van zyn Dochters Konſt hoorde ſpreken, vergde hem die te ontbieden; dog alzoo die niet van haar Moeder wilde gaan, die zy byzonder lief had, gelaſte de Vorſt hem naar Amſterdam te gaan, zyn huishouwen daar op te breken, en met Vrouw en Kinderen aan 't Hof te komen wonen, aanbiedende niet alleen de reiskoſten te vergoeden, maar gaf hem ook een goude Medalje meê, ten preſent voor zyn Dochter; om haar aan te lokken, en van zyn gunſt te verzekeren. Dit was in 't jaar 1681.

Zy aan 't Hof zynde had veel aanzoek tot trouwen: dog haar Vader bedugt dat al de

voort-

voortgang in de Konſt, die zy door haar vlyt gemaakt had, door huiſſelyke bezigheid, wanneer zy kwam te trouwen, zou verydelt werden, nam vaſt voor, haar aan niemant dan een ſchilder te geven, gelyk zy ook naderhand te Duſſeldorp getrouwt is met den braven Konſtſchilder WILHELM BREEKVELT, in 't jaar 1684. dog deze kwam naa 't verloop van 3 jaren, na dat zy 3 Zonen by hem gewonnen had, in 't jaar 1687 oud 29 jaren, te ſterven; en na dat zy 11 jaren Weduw geweeſt was, te Duſſeldorp in Wintermaand van 't jaar 1697. weder te trouwen met den braven Konſtſchilder Eglon vander Neer, Raad en Kabinetſchilder des Keurvorſts van de Palts Johan Wilhem.

Eindelyk moet ik nog tot roem van Spilberg zeggen: dat ik een ſtuk met levensgroote beelden van hem heb gezien, verbeeldende de Zang- en Speelkonſt, 't welk kragtig, ſtout, braaf geteekent, en natuurlyk geſchildert was, zwemende in penceelbehandeling naar H. Terbrugge.

Nu brengen wy eenige Konſtſchilders ten Toneel, wier geboortetyd wy niet recht weten, maar die naar giſſing tot dezen tyd behoren, als JAN HAKKERT, wiens geboorteplaats ik ook niet weet. Dan naar ſommiger zeggen zou hy een Amſterdammer wezen.

Van hem ziet men veel fraaije geſchilderde Landſchappen, inzonderheid vremde gezigten van Bergſpelonken, en geeſtige grotten, die hy meeſt alle in Zwitſerland naar 't leven heeft afgeteekent. 'T gebeurde dat hy van ſommige Bergwerkers in zulke eenzame en afgeſcheiden hoeken en ſpelonken gevonden wierd, bezig met iets af te ſchetzen. Deze onbewuſt wat die krabbelingen en ſchet-

ſchetſingen op het papier te beduiden hadden, zagen het aan voor tooverteekens, en hem voor een Toovenaar, en dreven hem van daar weg. Maar terſtond werd hy van hun weer om een anderen hoek gezien en weg gejaagt. Dit geſchiede op verſcheiden tyden. Onderentuſſchen werd dit onder dien onwetenden hoop verſpreit: waar van de een zeide: hy had hem hier, een ander daar gezien, verbeeldende zig vaſt dat het een * Toovenaar was, (aangezien die landaard nog heden met dit bygeloof beſmet is) die daar omſtreeks kwam waren. Des beſloten zy te ſamen hem, als zy hem weer vonden, op te vangen, en in de naaſte Stad voor den Rechter te ſtellen, gelyk geſchiede. 'T geval wilde nu, als zy hem ter Stad inbragten, dat de Hoofdſchout (by wien HAKKERT wel bekent was) hun op ſtraat ontmoette. Deze hem dus met touwen geknevelt ziende,

* *Toovery.* Dat dit bygeloof, daar men al voor vele jaren in Nederland, inzonderheid door *Balth. Bekkers* ſchryven van ontheft is, nog in dien oord ſtant grypt, blykt hier uit: dat naau twintig jaren geleden nog twee Vrouwsperſoonen, die van tooveryen beſchuldigt werden, uit Duitsland hier te land, en tot Oudewater (welk van oude tyden af met dat voorrecht begunſtigt is) kwamen, om zig te laten wegen, gelyk geſchiede, en gingen met een vrykeurbrief, van den Waagmeeſter, daar toe geſtelt, met eigen hand onderteekent, weer te rug naar haar land. De wyze hoe dit geſchiet is dus. De beſchuldigde gaat in een vertrek, daar toe afgezondert, daar een ſchaal, een ſtuk gewigt ter zwaarte van 10 ponden, en een lang wit hemd is. Hier ontkleeden zy zig moeder naakt, en ſtolpen dit hemd of witte ſtolp, over 't hoofd aan, en treden dus op blote voeten in de ſchaal, daar de tegenwigt tegens over geſtelt word. Ik geloof dat dit gewigt nooit een beſchuldigde op gehaald heeft; maar dat de oudtydze beſtierders van deze landen (wanneer zy beter wiſten) hier door alleen dit bygeloof hebben getragt te verydelen.

de, en goed duits ſpreken konnende, vraagde hem naar de oorzaak, die hy zeide niet te weten. Waar op hy die genen vraagde die hem gevangen leyden, welke aan hem tot antwoord gaven: Dat zy vermoeden hadden dat hy een Toovenaar was, om zulke en zulke reden; waar uit bleek dat hun vermoeden buiten grond was, en zy hem buiten ſchult gevat hadden, 't geen hy hun beduide, zulks hy van zyn banden ontſlaakt wierd, en de Hoofdſchout naderhand zig niet konde onthouden van lachen, als hy hem maar ontmoette of aanzag, herdenkende dit geeſtige voorval.

HAKKERT weder in Holland gekomen heeft het dikwils in gezelſchap zynde uit klugt vertelt. Hy hield veel vrientſchap en kennis met Adr. van den Velde, die vele van zyne beſte geſchilderde landſchappen en teekeningen met Beeldjes en Beesjes geſtoffeert heeft.

Diergelyk een geval, als even verhaald is, gebeurde den Konſtſchilders THEODOOR WILKENS van Amſterdam, en HENDRIK VAN LINT, Landſchapſchilder van Antwerpen in 't jaar 1711. Deze meer gewoon op ſommige tyden des jaars eenige weken zig buiten Rome met teekenen naar bouwvallige Paleizen, Rotſen, Bergen en geeſtige Landgezigten bezig te houden; om zig door deze uitſpanningen te verluſtigen: hadden zig begeven tot *Ronſieglone* 42. Italiaanſche mylen buiten Rome 't geen zy ten voorwerp verkozen om af te teekenen aan dien kant van de oude Stad, die bouwvallig en op een Rots gelegen hun teekenagtig voorkwam.

De tekenaars zetten zig op een bekwamen afſtant neer, met hunne *Portefolien*, en *Kaperſol* boven hun hoofd voor 't ſteken van de Zon. Zy waren vaſt

vaſt bezig om de voorwerpen met toetſen in hun ruim beſlag af te ſchetſen als zy van de genen begluurt werden, die kort by hen aan de wasbakken, die onder aan den Berg by 't water ſtonden, af en aan naar de Stad gingen, en daar het kwaad vermoede dat zy hadden verſpreiden; waar op ſtraks een menigte van menſchen zig op de oude en nieuwe veſtingen deed zien, die in grooter getal aangroeiden, zonder dat onze Teekenaars weeten of ramen konden wat zulx te beduiden had, als dat het uit nieuwsgierigheid (wyl zelden ymant van de Roomers zoo veer af ging teekenen) geſchiede. Wat gebeurt 'er? Een Huis dat dicht aan den wal ſtond ſtort in, en kuitelt van de rots met groot gedruis naar beneden, waar door nog een mulders huisje dat aan den gemeenen weg ſtond beſchadigt werd. Dit verſterkte te meer hun dwaze verbeelding, hun door gemelde aanbrengers ingeboezemt dat zy Toovenaars waren die door de kragt der tooverletteren en bezweringen hun Stad tragten te verdelgen, waar op al het Volk als in eenen oploop uit de Stad naar hen toe zette, ſcheldende en razende op hen, als wilden zy hunne Stad door tooverkonſt en bezweringen omwerpen en de Inwoonders verwoeſten, nemende dit onverwagte inſtorten van gemelde Huis tot hun voordeel zeggende: Dat het geen wonder was dat het zelve neerſtortte; aangezien die oude muragien de kragt der Duiveltjes indringende tuſſchen de voegen der ſteenen niet wederſtaan konden. En 't was hun behout dat WILKENS, VAN LINT, die het op een loopen wilde ſtellen, zulks afried, en hun geluk dat de Gerechts-Dienaars meê onder den drom des Volks ter Stad uitgeloopen de handen aan hun

ſloegen, en dus de woede des Volks beletten. Deze bragten hen gevangen ter Stad in over het marktplein, 't welk grimmelde van Volk dat hun naſchreeude, Toovenaars Toovenaars, tot het huis van den *Gouverneur* dier plaats; voor wien zy haaſt hun onſchult deden blyken, en zien dat het bygeloof de grond tot duſdanigen oproer geleit had; Waar op zy werden vry verklaart, en de oproerigen geſtilt, dog niet zoo of hun wierd (wanneer zy den volgenden dag met een *poſt Chaiſe* uit hun Herberg vertrokken) van velen Toovenaars, Toovenaars, nageroepen.

Hier aan volgt de brave pourtret en gezelſchap-ſchilder PIETER VAN ANRAAT. Deze was een Nederlander van geboorte, maar van wat Stad weet ik niet, nog ook in wat jaar hy geboren is. Hy was een potſige knaap, en beminde inzonderheid de Rymoeffening van Jan vander Veen, om welke reden hy veel omgang met hem hield, gelyk hy ook (om den bant van vrientſchap des te raſſer te vinden) naderhand deszelfs Dochter getrouwt heeft, met welke hy, nevens verſcheiden Kinderen in 't jaar 1672 tot Amſterdam kwam wonen, daar hy de Regenten van 't Huiszittenhuis op de Breeſtraat in een ſtuk geſchildert heeft, 't geen byzonder word geprezen, maar waar hy 't ſedert vervaren is weet ik niet.

DE BAKKER ('t is onbedenkelyk dat des mans Konſtwerken niet bekent zyn, of hy moet zig buitens lands onthouden hebben om dat hy in zyn Vaderland geen begunſtigers vont) is een groot meeſter geweeſt: van dezen heb ik een Konſtſtuk gezien, verbeeldende het laatſte Oordeel daar veele naakte Vrouwen en Mannen beelden in kwamen, de voorſte een en een hal-

halve ſpan groot, waren zoo Konſtig geteekent en kragtig geſchildert als KORN. KORNELISZ VAN HAERLEM ooit gemaakt heeft, en die kleinder waren hoefden voor ROTTENHAMER in Konſt niet te wyken.

My is ook in handen gekomen een ſtukje van V. GEEL, waar in verbeeld was een minne met een kindje op den ſchoot, waar nevens aan ſtond de Moeder met een rood fulp jakje met wit bont geeſtig om 't lyf geſlingert, en een geel ſatyn rokje dun geſchildert en natuurlyk geplooit, ſpeelende met het kindje, even als wilde zy het door een kol ſuiker aflokken van de minne. Of deze een Leerling van METZU geweeſt zal hebben, weet ik niet maar het was zoo konſtig naar die wyze geſchildert dat men het voor penceelwerk van METZU zoude hebben aangezien. Meer is my van hem niet voor gekomen, en niemant van alle, welke ik naar hem gevraagd heb, kennen den Man nog zyn Konſt, 't geen my doet beſluiten dat dikwils brave geeſten door gebrek van gunſtelingen in den dop ſmoren; waar om meergemelde Spaanſche Schryver niet buiten reden zeit: *Luiden van uitſtekende verdienſten hebben niet altyd den tyd tot hun voordeel gehad. De zaken der waereld hebben hare getyden, en 't geen allermeeſt uitſtekent is, is nog daar en boven onderworpen aan de wiſſelvalligheden, en veranderlykheid van 't Geluk.*

Opſnyers en zwetſers hebben zig al dikwils voor anderen in de gunſt der menſchen weten in te dringen, en ſchoonpraters wyl anderen zugten, *weten hun buikkelder*, als Pater Abraham zeit, *zoodanig op te vullen, dat men den ſelven wel met ſtutten diende te ſchoren.*

J. WEYERMAN gebentnaamt *Compaviva*, was *een knaap* (gelyk het ſpreekwoord zeit) *van alle markten weergekomen*. Hy wiſt zig dan in de gonſt van deze dan van genen te vleyen. Hy ſprak zevenderhande talen, verſtond zig op het bloem en fruitſchilderen wonder wel, maar wiſt egter zyn tong beter dan zyn penceel te beſtieren.

Sommige menſchen, zeit Gratiaan, *worden geboren met een vermogen om met alles wat zy zeggen en doen, de gunſt van een yder een te trekken, en hun genegenheid in te nemen, zoo dat zy over de zelve heerſchen.*

Verſcheyde agtereenvolgende jaren heeft hy zig weten op te houden by VAN BEEKE, Schout te Bodegrave, die tot de oeffening der Konſt geneigt zynde, die gelegentheid waarnam om van hem de behandeling van 't penceel en vermenging der verwen te leeren, gelyk men dan ook van hem ſomwyle een fruitſtukje, of doode Vogels hangende aan een ſpyker, of in een niſſing verbeeld ziet.

Zeker het onderwys, en ſchoon praten, heeft hem duur geſtaan, aangezien hy hem langen tyd aankleefde, en 'er zoo gemakkelyk niet af kwam, als de Koning Dionyzius van zyn Zangmeeſter. Als deze klaagde dat hy geen vergelding voor zyn zingen ontfangen had, zei de Koning tot hem: *zyn wy niet ſamen effen? gy hebt my vermaak aangedaan met zingen, en ik u met hoop te voeden.*

OUDENDYK en DROSSAART ſchilderden Landſchappen, en daar in verbeeld Hartejachten en diergelyke Jachteryen. RUISSCHER Noortſche gezigten: hier een lage valey,

ley, daar ſteile klippen, tuſſchen beide beplant met lynrechte maſtboomen, en geciert met huppelende ſteenbokjes by het ruiſſchen van een neerſtortende waterbeek. AKERBOOM geſigten van Steedjes Dorpen Buurten enz. Ik heb de Stad Doornik in 't kleen door hem verbeelt gezien, 't welk verwonderlyk uitvoerig geſchildert was. PIETER GYZEN Leerling van Jan Breugel kleene uitvoerig geſchilderde Landſchapjes met beeltjes. 'k Heb ook geſigten van den Rynſtroom, op de wyze van H. Sachtleven van hem gezien, die Konſtig behandelt waren.

ROMBOUT VAN TROJEN ſchilderde velerhande vermakelyke Italiaanſche Landgezigten, en eigen verzonnen bouwvallige Paleizen, en geeſtige doorgezigten van onderaartſche ſpelonken ſchoon hy nooit Rome gezien had. Hy ſtierf tot Amſterdam daar hy altyd gewoont heeft in den jare 1650.

D'eerſtgemelde EVERT OUDENDYK van Haarlem had een zoon ADRIAAN genaamt die meê de Konſt oeffende; maar of hy niet vernuftig was, en egter daar voor aangezien wilde wezen, weet ik niet: maar my is verhaald, dat hy het Landſchapſchilderen van zyn Vader geleert had, en dat hy de Beesjes om de ſelve aangenaam te maken, uit de ſtukjes van Adriaan van den Velde, en de Beeltjes, of boertjes, bot uit Tafereeltjes van Tom. Wyk en anderen wiſt te rapen en daar meê zyn penceel werk op te cieren; waarom hy ook *Rapianus* in de wandeling genoemt werd.

Nog minpryslyk deed VAN HARP. Deze had een bevallig penceel, ſchilderde naakte beeltjes en kindertjes, ook Ceres, en Bachus feeſten:

 maar

maar men vinter onder zyne werken die geheel naar prenten gevolgt zyn. Wierd zulks hem tegengesproken, hy beriep zig op de spreuk van Horatius die zeit:

De Schilder en Poëet ontfingen beide een magt
Van alles te bestaan, wat elk zig dienstig acht.

Dit doet my denken aan den Bloemschilder SIMP, daar Lud. Smits, *in de voorreden van zyn Galery ofte proef van zyne Dichtoeffeningen*, dit volgende vaersje op gemaakt heeft:

BOLANUS *zag dat* SIMP, *gemaakt had een copy*
Na Segers schilderkonst. Ho! sprak hy, staat dat vry
An Schilders, waarom ook zoo wel niet aan Poëten?
. . . .

Zeker deze Schilderbazen trokken de vryheid al wat ruim naar zig. Ja denk ook niet dat *van Mander* zulk doen den naam van wel gestoofde rapen zou gegeven hebben, als blyken zal.

Het snoer der vryheid de Schilders van oude Tyden af vergunt, word thans van velen zoo lang gerekt; en de spreuk van *van Mander*, *Rapen zyn goed als zy wel gestooft zyn*, zoo uit haar rechte meening gewrongen, dat het wel dienstig zou zyn dat 'er een *Interpretatie*, of nader verklaring van wierd gegeven.

't Is heel wat anders dat een Schilder, Beelden uit Schilderyen, Teekeningen, en printen van andere Meesters geraapt, in zyn werk plaatst, en voor eigen vinding vent: Wat anders zig van den zwier der Beelden, Bekleedingen, en byvoegzelen van anderen te bedienen, zoo dat het nie-

niemant ziet of ontdekt. *Zulks is ſteelen, en elk het zyne laten houden.* Maar heele Beelden kenbaar uit andere Meeſters te rapen, en die voor eigen uit te venten, zulks kan men den naam van wel geſtoofde Rapen niet geven. Dat het zeggen van *van Mander* in zyn konſtleſſen Kap: 1 vers 46.

Steelt armen, beenen, lyven, handen, voeten,
't Is hier niet verboden, die willen, moeten
Wel ſpelen Rapianus perſoonage,
Welgekookte Rapen is goe pottage;

Niet wil te kennen geven dat het een Schilder vry ſtaat van deze een Beeld, van genen een been, of arm enz. te mogen ſtelen, en dus een ſamenſtelſel van het by een geſchraapte op te maken: maar in tegendeel dat het geſtolen moet verſmeed, verkneed, in het verſtand als in een pot geſtooft, en met de ſaus van 't vernuft toebereid, en opgediſt worden, zal het ſmakelyk wezen, zulks word beſtempelt door dit voorbeeld.

Den grooten *Mich. Angelo*, werd een Tafereel daar in elk deel en het geheel gedieft was, voorgeſteld om zyn oordeel daar over te ſtryken. maar de Schilderbaas die roem verwachte, werd dus afgezet: *Zoo ik yder Schilder het zyne wedergaf, zoo zou 'er niet dan een ledige paneel overig blyven*, waarom Phil. Angels, de zulke in zyn *Lof der Schilderkonſt* vergelykt by de Raven van Ezopus, die zig had opgepronkt met de vederen van andere Vogelen, en dus uitgedoſt in 't midden der zelve praalde, tot elk de zyne weder uitplukte, en hem om zyn geleende ſchoonheid beſpotte.

Zeker de Fabelen zyn niet buiten nutbaarheid bedacht, en ſtrekken de menſchelyke gebreken ten ſpiegel.

Velen zouden Fenixen in hun bedryf hebben geweeſt (zeit Gratiaan) *indien anderen hun niet voorgegaan hadden.*

KAREL DE JARDYN gebynaamt *Bokkebaart*, was een groot Meeſter in zyn Konſt, maar N. Berchem, by wien hy de Konſt geleert heeft, was hem daar in voor uit. Anderſins word 'er onder de Konſtkenders getwiſt, welks penceelkonſt meeſt te agten is.

Hy heeft alzins getoont dat hy een groot Meeſter in de Konſt was; 't zy hy verbeelde Osjes, Schaapjes, Geitjes en Roomſche Markten, of eenige potſige vertooning in 't byzonder, gelyk de Konſtlievende Jan de Vogel Tomaſz. tot Amſterdam, thans nog bezitter is van een puikſtukje, verbeeldende een Kwakzalver, ſtaande onder een deel toekykers, in aardige gekskleederen en gemaskert te zwetſen. Dit ſtukje is konſtig geteekent, geeſtig t'ſamen gekoppelt en helder geſchildert. Ik heb ook verſcheiden verbeeldingen van Chriſtus aan 't kruis van hem gezien, die konſtig geteekent, natuurlyk gekoleurt, kragtig geſchildert zyn en waarin het bruin en licht byzonder tot welſtant in agt was genomen. *De Schilders malen ſchaduwen, op dat zy, 't geene ze voornamentlyk verbeelden willen, met te ſterker licht zouden doen afſteken;* heeft de Profeſſor Francius heel wel gezecht; want een Konſtſchilder doet hier door zyn vernuft blyken.

Onder alle zyne konſtige penceelwerken word geroemt een kabinet ſtuk, verbeeldende de kruiſſin-

ſinge van Chriſtus, met het aankleven van dien. Naar verdienſten is dit door den Prins der Nederduitſe Dichteren geprezen, en in vollen zwier, door konſtkundige uitdrukkingen beſchreven, in dit volgende puikdicht, aldus:

Dus lang heb ik geloofT, naar 't woort van 's Hemels tolken,
Dat Chriſtus was gekruiſt; nu is 't geloof gedaan.
Ik zie den Heilant zelf, door 't woên der Joodſche volken;
O wreed en noodig kwaadt! aan 't heiloos kruishout ſlaan.
'T gelooven, dit ſtaat vaſt, moet voor het weeten wyken.
Het brein word min verlicht door d'ooren dan door 't oog,
De waarheid krygt haar kragt door levendige blyken.
Dit is Kalvariën. O ſchrikkelyk vertoog!
De Zoon van Godt is hier by Moorders opgehangen.
De boosheid weegt de Deugt en Ondeugt met een wicht.
Nog doet de zondt de Ziel naar Chriſtus dood verlangen.
Ik zie de zaligheidt in 't heilig aangezigt.
De liefde tot den Menſch doet hem in lyden blaken.
Wie heil by and'ren zoekt heeft een vervloekten waan.
Hier komt men hem, ô ſchrik! met bitt're gal genaken.
De Tempelyver vreeſt geen gruw'len te beſtaan.
De vrees voor amptverlies durft zig met bloedt beſmetten.
Staa booswicht, die den mond van Chriſtus laagen leit.
't Ontveinsde kwaadt is voor geen wakker oog t' ontzetten.

De Lucht, ô wonderdaadt! word met een wolk be-
ſpreit.
De Zon bezwymt van angſt, nu dat de Zon der zielen,
Die haar met glans verciert, afgrys'lyk word be-
ſtreên.
Ik zie een zwerm van Beuls om 't bloedig Kruis heen
krielen.
Hier werpt men, om zyn kleedt te winnen, met den
ſteen:
Maar die zyn kleed'ren windt, zal 't eeuwig heil ver-
liezen.
Gins heft Joannes zyn gezigt en hart om hoog.
Maria ſchynt het bloedt in d'ad'ren te bevriezen.
De doodtſmart van haar Zoon benevelt haar het
oog.
Wie dat zyn zaadt verlieſt, verlieſt een Deel van 't
leeven.
De waare Heilant ſterft: ik zie niet dat hy rept.
Die and'ren geeſt gaf ſchynt zyn geeſt nu zelf te geven.
Die alles ſchept word door zyn ſchepzels handt ont-
ſchept.
Ik mis, helaas! ik mis: ik zie ſlechts verf vertoogen.
De wolk die 't licht bedekt, brengt my aan 't doo-
len; neen:
ZJERDYN *heeft my, door konſt van zyn penceel,*
bedroogen.
Maar deugdelyk bedrog heeft nimmer ſtraf geleên.
Hier blaaſt hy leeven, door zyn geeſt, in doode verven.
Myn ziel heeft luſt om ſtaâg in deze Kerk te gaan.
Hier preektmen, door 't penceel, hoe Chriſtus voor
zyn ſterven,
Zyn Vader bidt, dat hy, die hem naar 't leeven
ſtaan,
Van hunne ſchuldt ontſlaa. Zoo leert hy 't kwaadt
vergeven.

De

*De preekſtoel van 't Penceel heeft dikwils deugt bedre-
ven.*

Dit Konſtſtuk heeft vele jaren geweeſt, en is nog onder het geſlacht van den Heere Kromhout tot Amſterdam.

Hy ſchilderde by wylen ook een pourtret, als aan dit volgende vaers van den Dichter Jan Vos op zyn afbeeltſel gemaakt, te zien is:

*De Dapperheid zoekt roem door 't ſcherpe ſtaal te haa-
len.*
*De Dichter weet het graf t' ontworſt'len door zyn
ſchacht.*
Elk poogt het woeden van de doodſchigt te bepaalen.
Wie lang wil leeven eiſt of ſchranderheid, of kragt.
Ik zoek geen eeuwigheid door vorſtelyke tooneelen;
Nog ſtaatcywagens; nog door zegeboogen; neen:
ZJERDYN *beſchermt my voor de Dood door zyn pen-
ceelen.*
De kunſten van Apel verduuren marmerſteen.
*Natuur heeft my geſchept: maar zwakker dan zyn
verven.*
*Wie door de maalkunſt leeft, behoed zy ook voor ſter-
ven.*

Hy was naar het ons toeſchynt een loſſe bol. De Heer Joan Renſt, zyn goede kennis, nabuur en Huisheer was voornemens een reis te doen naar Italie, vooral om Rome te zien, en KAREL zou hem (was het voorgeven) verzellen tot Teſſel, daar het Zeeſchip, zeilree om naar Livorne te ſtevenen op anker lag; men zegt dat hy, op zyn muilen was als hy meê ging. Maar KAREL ſchreef den volgenden dag om verſchooning van

van linnen aan zyn Vrouw en voer meê. Hy woonde toen (gelyk ik al eenigzints te kennen gegeven heb) t'Amſterdam op de Heere-graft by de Spiegelſtraat, had een oude Vrouw met welke hy voorhenen te *Lions* getrouwt was, die veel geld by een geſchraapt had, met het houden van een Gaarkeuken, en t'Herbergen van Vremdelingen, by welke hy ook langen tyd had t'huis gelegen; en men zegt dat zy hem voor betaling van zyn ſchult had aangenomen.

Te Rome gekomen liet Renſt hem daar, en vervorderde zyn reis door de Italiaanſe Steden, tot hy alles bezigtigt hebbende weder te Rome kwam, en aan hem vraagde of hy nu weer meê wilde naar 't Vaderland. Maar wat haaſt had hy? *ik blyf* (antwoorde hy) *daar ik ben; want ik ben daar ik wezen wilde*, en liet het gezelſchap vertrekken, met een mondelinge boodſchap aan zyn oude Vrouw dat hy volgen zoude, die hem te vergeefs wachte; want hy ſtierf (of zyn voornemen eindelyk was naar huis te vertrekken weet ik niet) te Venetie, in dien tyd als Gabriel vander Leeu, anders de *Lione*, daar was, die hem heeft helpen ter aarde dragen, in Slachtmaant 1678. Zoo ook Johannis Glouber, welke my ook verhaald heeft, dat KAREL te Venetien by een Hollands Koopman ſchilderde, ziek wierd, dog na korten tyd weder herſteld, eindelyk door zyn maag t'overladen met te veel ſpys, weer inſtorte en ſtierf. Hy wierd (ſchoon Gereformeerd) op de Roomſche wyze begraven, in een Kapuſyne gewaad. 'T is opmerkelyk dat 'er op eenen tyd drie groote Meeſters in de Konſt zyn geweeſt, die Karel gedoopt waren, als Karlo Marat te Ro-

Rome, Karel Lot te Venetien, en onze Karel de Jardyn van Amſterdam.

Zyn Beeltenis ſtaat in de Plaat B 5. met een hoed op 't hoofd.

Nu volgen DROST, VAN TERLEE en POORTER. Deze ſchilderden Hiſtorien. Van den eerſten die een Leerling van Rembrant was, heb ik een Johannes Predicatie gezien, die braaf geſchildert en geteekent was. Hy heeft lang te Rome geweeſt daar hy omgang hielt met *Karel Lot*, en Joan vander Meer, waar van wy een opmerkelyke Hiſtorie verhaald hebben, in de levensbeſchryving van J. D. de Heem.

Van de tweede de ſchaking van Europa met hare by-, en omzwevende Maagden. En van de derde de verbeelding der Koningin van *Cheba* enz. Dog hy beholp zig wel meeſt met ſtilleven te ſchilderen.

Hier aan volgt JAKOB GELLIG een Uitregts kint, getrouwt met de Dochter van Adam Willarts. Hy was eerſt een Koopman, maar begaf zig naderhand tot het ſchilderen van allerhanden Viſch, inzonderheid Rivier-viſch, die men t'Utrecht meeſt heeft, dien hy al heel natuurlyk en geeſtig wiſt te ſchilderen. Hy was potſig in zyn omgang, dog dit bragt hem weinig voordeel aan. Als nu de Franſen in 't jaar 1672 Utrecht in bezetting hadden, kon hy weinig van zyn ſchilderyen aan den man krygen: en *dit was alleen* (als het ſpreekwoord zeit) *zyn Paard en Ploeg*. Dus ondernam hy het pourtretſchilderen. Maar alzoo niemant de eerſte wilde wezen ſleurde dit zoo wat eer hy werk daar meê kreeg.

Eindelyk kreeg hy een Vrouw te ſchilderen, dog die zei, (na dat het ſtuk afgemaakt was) dat het

haar

haar niet geleek, maar dat het haar Nicht zoo volkomen geleek, dat het haar (al hadze daar zelf voor gezeeten) niet beter zou hebben konnen gelyken. Wel! zeide Gellig daar op; *is dat niet goed? hou het voor uw Nichts pourtret. 'T is my evenveel op wat naam dat het betaalt word, als ik maar geld kryg.*

't Ging dan met hem als Jan Vos, zeit van *Mathys* de Schilder, die niet wel deed gelyken.

Aan 't ſchild'ren ſchynt MATHYS *een fyne Geus, zeit* TOON:
Want als hy ſchild'ren zal volgt hy de tien geboôn.
Vraagt gy hoe dat hy volgt om 't Wetboek wel te raaken?
Men ziet hem nooit door Verf gelykeniſſen maken.

GELLIG was in 't eerſt vry wat verwaant op zyn Konſt, en had voor manier, anderen over begane misſlagen te ſtrepen, maar die hoogmoed daalde naderhand wel.

De verwaande (zeit Gratiaan) *tragten zig te verheffen tot boven de hoornen van de Maan: maar de zelve zyn gevaarlyker dan die van een Stier; want die buiten zyn middelpunt helt, is wel haaſt gedrongen te vallen, en een ander ten ſpot.*

Jan Vos zeit geeſtig in zyn puntdichten van verwaanden *Flip*:

FLIP *heeft een gaaf* (zeit hy) *verkregen van hier booven;*
Maar 't Volk heeft weêr een gaaf van FLIP *niet te gelooven.*

Ook

Ook komt SPALTHOF onder de rey der genen wier geboortetyd ik niet heb konnen opſpeuren. Deze ſchilderde Hiſtorien en Beeſten, maar wel meeſt Italiaanſche Groenmarkten. Hy heeft driemaal op zyn voeten naar Rome gewandelt. En BROERS ſchilderde Brabantſe Boeremarkten. Deze was beter als de voorgemelde in de Konſt bedreven. Ik heb een redelyk groot ſtuk van hem gezien, vol gewoel van Beeltjes, die heel natuurlyk naar der Boeren aard geſchikt, en gekleed, ook geeſtig in groepen verdeelt, en luchtig en los gepenceelt waren: ook het agterwerk, en het geboomte zoodanig dat het een weinig uit de hant gezet, zig welſtandig en in een goede houding vertoonde.

Hier aan volgt MARTINUS ZAAGMOLEN. Van dezen heb ik een groot ſtuk verbeeldende het laatſte Oordeel gezien, waar in zig een byna ontelbaar getal van beelden zoo groot als kleen, ook jonge en volwaſſe Engelen deden zien. De meeſte van die waren wel natuurlyk verbeeld; aangezien de zelve zoo bleek geſchildert waren, dat het ſchimmen of geeſten geleken. Men zeit dat Jan Luiken in zyn jeugt by hem de Teeken- en Schilderkonſt geleerd heeft. 'K wil 't ook gelooven; aangezien men dikwerf even dusdanige betrokken wezens in zyne Beeltjes, en flegtharige Engelen, door zyn etsnaalt verbeeld ziet.

JOHANNES BUNS, word inde mengelrymen van P. Rixtel genoemt *de doorluchtige Pourtretſchilder*. Maar my is van zyne konſtige Penceelwerken nooit iet voorgekomen. Des ik 'er ook niet van kan oordeelen.

'T ſchynt my toe dat hy ook een Beeldſchilder ge-

geweeſt is, uit de vaerzen welke J. Blaſius, op twee verſcheiden Venus Beelden door hem geſchildert, gemaakt heeft. In 't eerſte doet hy de Zeegodin ſpreken:

Wie zeit, myn naakte lyf, door BUNS *gemaakt, te*
ſchoon is,
Dus was ik, toen ik was by Paris en Adonis.

en in 't tweede ſpreekt hy den maker dus aan:

Hoe BUNS! *al weer aan 't Venus ſchild'ren?*
Laat Venus niet uw hoofd verwild'ren.
Schoon Mars heeft Venus nooit bezint,
Het ſchynt dat gy vrouw Venus mint.

Dus vind ik ook *Sonnetten* op zynen tyd- en Konſtgenoot N. SANDERS gemaakt, waar aan ik zien kan dat hy een pourtretſchilder geweeſt is, maar dit is 't ook al wat ik 'er van weet. Volgt JAN ASSELYN, anders Krabbetje. Hy kreeg dezen bynaam in de Roomſche Bent, om dat hy een geſchroeide hand, en gekromde vingers had, zoodanig dat hy ter naauwer nood zyn palet daar meê konde vaſt houden. Daar by was hy kleen van perſoon, waarom *Flor. le Comte*, hem *petit Jean Hollandois*, noemt: dog hy was een groot meeſter in de Konſt, als zyn penceelwerken in Nederland bekent klaar doen blyken. Hy is meê een van d'eerſte geweeſt welke de zuivere en heldere wyze van Landſchapſchilderen, als *Glands Lorain*, in Holland bragt.

Hy trouwde omtrent den jare 1645 te *Lions* met de Jongſte Dochter van Houwaart Koorman van Antwerpen, en Nic. de Helt Stokade met

J. Houbraken

metdeoudſte, welke zy beide mede in Holland bragten. Dit heeft my A. Genoels, gebynaamt Archimedes, verhaald uit de mont van de Konſtſchilder Laurens Frank, welke op dien tyd te Lions, en by gemelde Houward in huis woonde, met Arnoldus Quelinus, die 't konſtig marmer beeldwerk gemaakt heeft, op het Amſterdamſche Raadhuis. Zyn Beeltenis gevolgt na 't geen door Rembrant geëtſt in print uitgaat, kan men zien in de Plaat C. 7.

Daar is ook nog een ander Konſtſchilder geweeſt, met de naam van *Petiet Joan de Hollandois*, in Vrankryk bekent. Deze ſchilderde Landſchapjes met kleine beeltjes heel uitvoerig en net. Zyn bentnaam was *Ballon*. Wat dit in 't Nederduits te zeggen is, zullen wy elders verklaren. Deze was al overleden, als A. Genoels te Rome kwam in 't jaar 1651.

JAKOB RUISDAAL, een groot vrient van N. Berchem, was een Haarlemmer van geboorte, maar heeft de meeſte van zyne levensjaren in Amſterdam doorgebragt. Zyn vader die een Ebbenhoute Lyſtemaker was, had hem in zyn jeugt de Latynſche taal laten leeren, en verders in de wetenſchap der Medicynen doen oeffenen, daar in hy zoo ver gekomen was, dat hy verſcheiden *manuale operatien* in Amſterdam, met veel roem gedaan heeft. Dog is tot Haarlem geſtorven in 't jaar 1681. en begraven op den 16 van Slachtmaant, als my aan een der begravenis briefjes gebleken is.

Hy ſchilderde inlandſche en buitenlandſche landgezigten, maar inzonderheid zulke, daar men 't water van d'een op de andere Rots, ziet neder ſtorten, eindelyk met geruis (waar op zyn naam

ſchynt te zinſpeelen) in en door de dalen, of laagtens zig verſpreid: en wiſt de ſprenkelingen, of het ſchuimende water door het geweldig geklets op de rotſen, zoo natuurlyk dun en klaardoorſchynende te verbeelden, dat het niet anders dan natuurlyk water ſcheen te wezen. Dus heeft hy ook het zeewater weten te verbeelden, wanneer 't hem luſte eene onſtuime zee, die met geweld van ryzende golven, tegens klip en duin aanbruisd, op het paneel te brengen. Zoo dat hy in die wyſe van ſchilderen al van de beſte is geweeſt. Egter heb ik niet konnen bemerken dat hy 't geluk tot zyn vriendin gehad heeft.

Hy bleef tot het einde van zyn leven ongetrouwt; men zeit: om zoo veel meer dienſt, aan zyn ouden vader te konnen doen.

Zyn Broeder SALOMON RUISDAAL, voor hem al in 't jaar 1670 geſtorven, was mede een braaf landſchapſchilder. Deze had boven dien een uitvinding om allerhande ſoort van marmer zoodanig na te bootſen, dat men niet anders gelooft zou hebben, dan dat het waarlyk marmerſteen was. Ik heb twee rond gedraayde Bollen, konſtig geadert, koud, hard, en zwaar als ſteen, dienende tot cieraade op een Kabinet gezien. Deze ſtof kon hy terwyl ze week was, vormen en kneden na zyn welgevallen. Elk had agting voor zulk gepolyſt ſteenwerk, tot dat het bekent wert of uitlekte dat het nagebootſt was.

'T Beurt dikwils dat de braafſte Schilders de gelukkigſte niet zyn, daar en tegen heeft de ondervindinge ons doen zien, dat anderen van min bekwaamheid groote winſten hebben gemaakt, om dat

dat zy hun penceel wiſten te vlyen na de geaardheid of zinlykheid der menſchen van die eeuw, waar in zy leefden. In myn jeugt gedenkt my, dat de geneigtheid der menſchen inzonderheid op bloemen en fruit gezet was. Maar 't mogt yder niet gebeuren een Fruitſtuk van *de Heem* tot huisraad te hebben, of een bloemſtuk of ſtilleven van *van Aalſt*, die toen vry wat geldig waren. Dit werd in agt genomen van LUDOWYK SMITS, anders *Hartkamp*, die zig in den jare 1675, toen omtrent de 40 jaren oud, te Dordrecht had neêr gezet. Waar hy gebooren is, weet ik niet, maar zoo my bericht is, was zyn vader een krygs officier, en woonde in dien tyd te Swartewaal, boven Zutfen, in Overyſſel.

Deze LUDOWYK SMITS te Dordrecht gekomen zynde, ging inwoonen by eene Joan Kools, Orgeliſt, wiens Vrouw handel dreef met Schilderyen. Het eerſte konſtſtuk dat hy daar maakte, was een Magdalena hare zonden beweenende; het bywerk verbeelde een rots, welke hy met zwart en wit geſchildert, daar na met bruine ſcheitgeel, en ſpaans groen geſchommelt had, dat het heel natuurlyk en kragtig zig vertoonde; en die zelve wyze van behandelinge hield hy ook omtrent zyne fruitſtukjes, waar van hy 'er meenigte maakten, die willig aan de man raakten, of verkogt wierden, zulks hy een ſtyve beurs daar meê over gegaart zoude hebben, zoo zulken wyze van doen lang ſtant gehouden had: Maar zulks niet zynde, was dit van geen langen duur, wyl de gekleurde ſchilderyen weder in graauwe veranderde, en hy overzulks voor een bedrieger werd gehouden. Onze Amſtelſtroomſchryver, zegt van den

bedrieglyken fchyn, even als of hy hier het oog op had, aldus:

De fchyn, die met een volle kragt,
Is in de waereld ingefloopen,
Daar elk zig aan vergaapt, en agt
Iets groots, iets wezentlyks te koopen;
De ganfche waereld is een fchyn,
Zy doet te laat den menfchen blyken,
Hoe veele dingen anders zyn,
Als zy te vooren wel gelyken.

Wanneer het gebeurde dat hy hier over werd aangefproken, zoo gaf hy tot antwoord: *dat de kleuren zig nog langer hadden gehouden, dan het geld dat hy daar voor genoten had; want dat het al eerder uit zyn zak was vervlogen.* Egter hield hy zig nog al een lange wyl te Dordrecht, en maakte de minnery by een Herbergierfter, die hem met geld onderfteunde, tot dat zyne vrouw, hem op 't fpoor gevolgt, te Dordrecht kwam vinden, waar door het zelve geftuit werd, en hy daar van daan raakte; zonder dat ik weet waar hy vervaren is.

Thans komt ten Toneel den braven MELCHIOR DE HONDEKOETER, geboren te Utrecht, in 't jaar 1636. Zyn overgrootvader (dus zeggen zyne Vrienden) was de regte *Marquies* van **Wefterloo.* Deze om de geweldenary der Spaanfche

* Een oude en voorname Heerlykheid met een groot Slot, gelegen in de Meyery van Ghelen, tusfchen Herentals en Dieft, in Brabant: tot een Markgraaffchap gemaakt van Filips de IV. Koning van Spanje, volgens de brief daar van gegeven tot Madrid in 't jaar 1626. ten gevalle van Filip, Baron van Merode. *Brab. Illuft.*

ſche *Inquiſitie*, wyl hy de Gereformeerde Godsdienſt toegedaan was, te ontwyken, verliet zyn ſtaat, en vlugte met zyn huisgezin naar Holland, daar hy zig tot Amſterdam neerzette. Zyn zoon GILLIS DE HONDEKOETER, die in zyn jeugt, tot vermaak (gelyk dit toen in gebruik was) de ſchilderkonſt geleerd had, zette zig tot het ſchilderen van pourtretten, om geld daar meê te winnen, alzoo zyn vader, en hy zig beroofc vonden van hunne goederen; want wat moeiten zy naderhand aanwende, om weder in 't bezit der zelve te komen, ſchoon zy overvloedige bewyzen daar toe hadden, heeft dit niet konnen helpen: maar in tegendeel werd den ouden man, die oprecht en goed van geloof was (*de oprechte lieden*, zegt Gratiaan, *werden licht bedrogen*) ſchandig misleid en uitgeſtreken; want eenen Joan Verwers genaamt, een zeer ſnooden gaſt, gaf voor hun dienſt te willen en konnen doen, zoo zy hem de brieven en bewyzen ter hand ſtelden, en toevertrouwde, gelyk geſchiede, waar meê hy naar Braband vertrok: maar als hem eenigen tyd geleden, en hy weder gekeert was, gevraagd werd: hoe het met die zaak ſtond, gaf den bedrieger tot antwoord, dat hem de Brieven door onvoorzigtigheid waren afhandig gemaakt, en betoonde hunnenthalve daar veel leedwezen over te hebben, dog dat hy daar veel geld voor getrokken heeft, werd niet aan getwyfelt; want hy die te voren niet veel ſchatten bezat, ſpeelde naderhand de rol van een groot Heerſchap.

GILLIS DE HONDEKOETER, de grootvader van onze MELCHIOR, begaf zig ook naderhand tot het Landſchapſchilderen, en bootſte daar in de handeling van R. Savry, en Dav. Vinkeboons na. Hy was een ſchoon en welgemaakt man, en die

zig byzonder wel wist voor te doen, zelf toen hy al bejaard, weduwenaar, en verscheiden huwbare dochters had, onder deze was Josina, die naderhand trouwde met de konstschilder Jan Batist Weeninx, en een zoon GYSBERT genaamt, de vader van onze MELCHIOR, die ook een braaf schilder werd.

Hier moet ik een zeltsaam geval verhalen. GILLIS DE HONDEKOETER, als gezegt is, was een welgemaakt en welsprekent man. Deze zyn zoon GYSBERT, even te voren gemeld, verliefde op een Juffrouw tot Amsterdam, gaf dit aan zyn vader te kennen, met verzoek van dit de Juffrouw voor te dragen, en vrye toegang en verkeering te verzoeken, om eindelyk tot een huwelyk te komen. De vader bewilligde dit, en ging ten eersten de Juffrouw, die geen ouders had, spreken, die hy zyne boodschap zoo smakelyk in voordeel van zynen zoon voorstelde, als hem immers doenlyk was: maar wat weg hy insloeg om haar die keur aangenaam te maken, en tot toestemming over te halen, 't was spit af; en zy verklaarde rond geen gevallen te hebben in zyn zoon, en overzulks alle aanhoudingen daar omtrent te vergeefs. Vervolgde voort: *Indien zoo een perfoon als gy bent my voor gedragen wierd, ik zou weten wat daar omtrent te doen.* Gillis de Hondekoeter door dit zeggen wat verzet, zeide: *Juffrouw het voorwerp dat ik u voordraag, komt met uw jeugt over een, en 't is voeglyker als een van die jaren als ik ben*, en nam affcheid van haar: Dog dit voordeelig antwoord, zweefde hem altyd in de gedagten, tot dat de liefdedrift van zynen zoon, door de tyd, en de befpiegeling van een ander voorwerp verdweenen was, wanneer hy weder trouwens gezint, by gemelde Juffrouw ging, en bragt onder een zoete aanleiding te pas, *of zy*

nog

nog wel geheugen had, van 't geen zy voorheen had gezegt? zy zeide *ja, en dat zy ook haar woord daar ontrent zou ſtand doen:* waar op hy zig dan aan haar preſenteerden, en 't werd een huwlyk. Dog zyn zoon trok met 'er woon na Utrecht, waar hy geboren was in 't jaar 1613, niet willende het voorwerp van zyn eerſte min voor oogen hebben.

Deze ſchilderde allerhande ſoort van levendig gevogelte, inzonderheid Hanen en Hennen. Was daar benevens een Godvruchtig en deugtſaam man en Armbezorger van de Gereformeerde Kerk, tot Utrecht, dog ſtierf op zyn veertigſte jaar 1653, zoo dat onze MELCHIOR tot zyn zeventiende jaar zig van zyn onderwys heeft konnen bedienen.

Deze ſtreefde zyn vader in de Konſt voorby, welke hy geoeffent heeft tot zyn zeſtigſte jaar, en deswegen veel roem behaald door zyn penceel.

De brave Dichter Wilhem vander Hoeven, laat zig in zyne treurgedagten over het overlyden van hem op den 3den van Grasmaand 1695. dus hooren:

O MELCHIOR, *die uw penceel van zuivre vonken,*
Geboren uit myn oog zoo vieriglyk ontſtak,
Waar meê gy alles wat zig onder 't ſtarrendak
Op vleugelen verheft, na 't leven wiſt te maalen,
Ik zal uwe yver met myn lof voor 't laatſt betaalen.
Roemde ooit Arabiër op zyn Kaneelen neſt,
Waar in de Phenix, als zyn leven loopt op 't leſt,
Zig zelf verbrand, en zag Vorſt Claudius te Romen
Die zonnevogel. 't Word doorgaans voor ydle droomen
En beuzelen, verdicht door 't geeſtig brein, geagt:
Ik heb een Phenix aan den Amſtel voortgebragt,
Daar d'Ethiopiſche voor vlieden moet en zwigten,

Gelyk het zonnelicht verdooft alle and're lichten.
Hoe schoon men hem verciert van vlerken, lyf en staart,
Dees Phenix heeft 'er veele en schooner nog gebaart.
Maar ach! dit helder licht is al te vroeg verdwenen,
Het heeft veel jaren, maar nog veel te kort geschenen.

En wat lager worden zyne lievelingen dus aangespoort:

Bouw hem in d'open lucht een Grafsteê, onder 't lommer
Van Eike en Linde: op dat de vogels zonder kommer
Die rustplaats naken, met een lieffelyk geluit,
Zyn lof vereeuwigen, met zingen en gefluit:
Maar 't is onnoodig; want zyn naam zal nimmer sterven,
Hy heeft die zelf al lang vereeuwigt, door zyn verven.

Gelyk als men van den Konstschilder Otto Marceus zeit: *Dat hy slangen tot zyn gebruik opvoede, en de zelve gewende in zoodanigen gedaanten stil te blyven leggen, tot hy zyn volkomen gebruik daar van gehad had:* zoo word ook van HONDEKOETER verteld, dat hy een Haan inzonderheid daar toe gewend had: Dat hy den zelve maar zette by zyn Ezel, en dan door zyn schilderstokje het hoofd opwaards, of neerwaards, het lyf lings of rechts gedraait, of met wapperende wieken, of als voortgaande schikte, die dan in zulken gedaante stokstil bleef staan, tot dat het opstaan van zyn meester te kenne gaf, dat hy voor dien tyd met dus te staan uitgediend had.

Gio Baptista Weenings was de Oom van onze HONDEKOETER van zyn Moeders kant, welkers konstfakkel hem na zyn vaders dood ten leidstar verstrekt heeft, in welken tyd hy alle hoedanigheden bezat, die lof verdienen. Hy was beleeft, be-

befcheiden, een hater van loffebollen en kroeggangers, yverig en naarftig in het behartigen van de konftoeffening, inzonderheid ook geneigt tot kennis en wetenfchappen, de Bybel en Godsdienft betreffende; daar hy zoo ver in gevorderd was, dat hy tot een proef daar van, voor zyne bekende en vrienden, zig in de St. Jans Kerk, tot Utrecht van den preekftoel liet hooren, die hy zulk genoegen gaf, dat het in overweging genomen wierd, of men hem in die oeffening, dan die der Schilderkonft zoude opvoeren. Daarenboven was hy van een Godsdienftigen aart, ftorte dikwils des avonds in zyn flaapvertrek gebeden, met zulken ernft, zoo opgetogen, en vermengt met hemelfche befpiegelingen, dat zyn Oom en Moei, by welke hy toen woonde, en verder huisgezin (dus heeft my de Konftfchilder Jan Weeninx, zyn neef, met eigen mond verhaald) dikwils in der ftilte op de trappen daar na ftonden te luifteren. Ja men houd het voor zeker, dat de veranderinge van zyne levenswyze, uit de bedilagtigen aart van zyne huisvrouw, en hare zufters, die by hem in huis woonden, is veroorzaakt, en haar beginzel genomen heeft, uit dagelykze talmeryen; want die ook niet dulden (als knorrende) dat hy zyne goede vrienden, eenig bewys van vriendfchap aan zyn huis deed; hierom is het wel meer als eens gebeurt, dat hy de zelve buitens huis in een Herberg onthaalde, en zyne vrouw, op dat zy niet agterdenkende zou wezen, van anderen daar by liet nodigen, die dan voor die tyd wel te vreden was. En hy had wyslyk gedaan, zoo hy altyd naar het voorbeeld van Socrates, geduldig in zyn lot had geweeft, in plaats van zyn fmart door wyn te verdryven. Want deze gevraagt, hoe hy het ftadig

bedillen van zyn wyf konde verdragen? gaf tot antwoord: *Kunt gy het gekakel van de hoenderen wel beletten*? En aan een ander, die tot hem zeide: waarom hy het ongelyk van zyn wyf verdroeg? *Ik oeffen myn gedult daar door binnens huis, op dat ik in diergelyken geval buitens huis my wysselyk gedrage.* Maar, *het is een groote zaak;* zeit een ander ſpreuk, *altyd meeſter van zig zelven te wezen.* Vele hebben daar na getragt, dog de minſte zyn tot die volmaaktheid gekomen, dat zy zig in alle voorvallen zoo gedragen, dat zy in die juiſt gepaſte maat blyven. Onze HONDEKOETER heeft zig daar ook dikwils in vergiſt, nog had inzonderheid tot zyn jaren gekomen, dat vermogen op zig zelf niet, 't geen de volmaaktheid bedingt, maar die zwakheid, dat wanneer hy in gezelſchap kwam, of gelegentheid aantrof tot drinken, dat hy, zoo haaſt 'er een weinig wyn over zyn tong gevloeit was, hy dan de volgende roomers niet telde. Dus ging het met hem in dit opzigt, als het ſpreekwoord zeit: *Als 'er een ſchaap over de brug is, zoo volgt de reſt gemakkelyk van zelf.* Zoo dat het ook wel gebeurt is, als Cajus Ceſar van Kato ſchryft. *Dat de gene welke Markus Kato des morgens vroeg van een gaſtmaal komende, dronken ontmoette, zoo beſchaamt wierden, als of Kato haar, en niet zylieden Kato hadden dronken gevonden.* Dog hy had (dit getuigt Willem van Royen, die de Konſt by hem geleerd heeft) des anderen daags, als hy des avonds te voren boven zyn peil geraakte, of veel geld verdaan had, altyd groot leetwezen daar van: dog dit duurde maar zo lang als hy in huis en aan zyn konſtoeffening bleef. Maar niet zo ras begaf hy zig weder by 't gezelſchap, of dat berouw was met het

het drinken van 't eerfte glas wyn al vergeten. Dit doet my denken aan de fpreuk van Achilles Tatius, die zeit: *Al is 't dat zig een menfch nog zoo ernftig d'onthouding voorfteld, nogtans word hy door kwade voorbeelden lichtelyk tot navolgen verlokt.* Maar buiten dit, om een einde te maken, was hy een fraai, goedaardig, vriendhouwend, verftandig man, en de Fenix in zyn Konft.

Men ziet zyn beeltenis in de Plaat C 10. en die van zyn grootvader Gillis Hondekoeter in de Plaat B. 6.

Dit jaar 1636 was ook in bloei de Konftfchilder MATHYS HARINGS van Leeuwaarden. Deze fchilderde zyne beelteniffen zagt en vloejent, en wift de gelykenis der wezens wel te treffen. En naar hem volgt

JOHAN VAN NECK, geboren tot Naarden, daar zyn vader een Geneesmeefter was. Hy geneigt vander jeugt af aan, om de Konft te leeren werd befteld by Jakob Bakker, wiens ftoute penceelbehandeling en kragtige wyze van fchilderen, hy wel afgezien, heeft weten na te bootfen, en zig eigen te maken. Behalven zyne gekleede hiftorieftukken, heeft hy ook fraaje naakten, en badende Vrouwtjes gefchildert.

Onder alle zyne Konftftukken word inzonderheid geroemt een Altaarftuk, verbeeldende Simeon die het kindeke Jefus omarmt in den Tempel, en is geplaatft in de Franfche Katholyke Kerk, op de Bloemmarkt, te Amfterdam. Daar benevens was hy een man die onberifpelyk in zyn wandel was, en naarftig te Kerk ging. Was ook byzonder vriendhouwende en zyn bywezen wel waard; om zyn zoete vertellingen, en was my toen deze onderneming in 't hooft gekomen, ik zou groote dienft daar in van hem gehad hebben; inzonder-

heid

heid toen hy bedlegerig was, en graag zag dat ik hem kwam bezoeken.

Hy was een groot vriend van den Konſtſchilder Diderik Freres, van welkers papierkonſt en teekeningen hy voor een groot deel na zyn overlyden erfgenaam was; en ſtierf in het jaar 1714. oud 79 jaren, tot Amſterdam.

Hier nevens verſchynt

JOHAN VISSCHER, niet om dat hy een Konſtig Plaatëtzer was, en veel beroemde Printen, na ſchilderyen en teekeningen van Philip Wouwerman en Nicolaas Berchem gemaakt, ten dienſt van de printliefdigen heeft in plaat gebragt: maar om dat zyn Konſtluſt hem in den ouderdom van 56 jaren dreef tot het penceel, en zig begaf onder opzigt van den Konſtſchilder Michiel Carée (geneigt tot het verbeelden van Osjes, Koetjes, Schaapjes, enz.) de Schilderkonſt te leeren, met wel zoo veel yver als men van ymant die in 't prilſte van zyn lentejeugt is, zou wagten; want gemelde Carée heeft my betuigt, dat hy hem dikwils 's morgens ten vyf uuren opklopte; en niet van zyn Ezel opſtont, voor dat hem den avondſtont het zien belette, en dan zyn luſt, en yver tot de penceeloeffening nog onverzadigt bleef. Waar door hy ook in korten tyd zyn meeſters handeling wiſt na te bootſen.

Hy was een Amſterdammer van geboorte, maar 't jaar van zyn geboorte (om hem behoorlyk te plaatſen) heb ik niet konnen te weten komen, als uit zeker geval, ter tyd dat de Aardbeving in den jare 1692 op den 18 van Herfſtmaand, naarmiddags ten drie uuren, geheel Nederland deed ſchudden. Nu was VISSCHER, als ik even gezegt heb 56 jaren oud als hy aan de penceelkonſt kwam, en had niet lang 'er

aan

aan geweeſt, wanneer zulks voorviel. Waar uit licht te rekenen is, dat hy, om en omtrent den jare 1636 moet geboren wezen.

Carée zat op de benedekamer, VISSCHER boven zyn hoofd yverig te ſchilderen, wanneer het een en ander huisraad dat op den zolder ſtond zig begon van d'een tot d'ander plaats te bewegen, en zoo groot geſtommel te maken, dat Carée met een luide ſtem riep, *Viſſcher! Viſſcher! wat maakje voor geſtommel boven myn hoofd?* die tot antwoord kreeg: *ik maak geen geſtommel; maar de Bierſtelling* (dit was een ſchraag op rollen) *rolt, zonder dat ymant die aanroerd, van d'een tot d'ander kant over de zolder.*

Op deze paſſen wy de ſpreuk van Antiſthenes *'t Is beter dat men tot het leeren ſpade komt, dan nimmermeer.*

Onze JOHAN VISSCHER heeft twee Broeders gehad. KORNELIS en LAMBERT, die ouder waren als hy, en beide groote Konſtenaars in 't plaatſnyden, waar van de laatſte in Italien, daar hy ook geſtorven is, verwonderlyke proefſtukken heeft doen zien, gelyk de eerſte in Nederland, daarbenevens had KORNELIS een wyze van teekenen met ſwart kryt, naar 't leven, die onverbeterlyk is, zodanig dat zoo ik een wyze van teekenen onder alle uitkeuren moeſt ten voorbeeld van de ſchilderjeugt, ik zoude geen bekwamer konnen bedenken, om de vlakke dagingen, breede klare ſchaduwen, en vaſte toetſen, met groot verſtand en gemakkelyk behandeld, daar uit af te zien. Wel 't meeſte gedeelte van gemelde Teekenkonſt beruſt in 't Kabinet van den Konſtlievenden Heere Jero. Tonneman, tot Amſterdam.

Volgt

Volgt zyn Stad en Konſtgenoot JAKOB VANDEN BOSCH, geboren 1636. deze ſchilderde heel natuurlyk allerhande ſoort van ſmakelyk zomerooft, dat de ſnoepluſtige doet watertanden. Stierf 1676.

De Schilderkonſt en Dichtkonſt zyn twee gezuſters, die zig gemeenlyk t'zamenvlyen, aangezien zy eenerley grondwetten en toeleg hebben: de eene doet door de pen, de andere door 't penceel de gebeurde zaken, en die door de ſchimmel der oudheid verduiſtert zyn ophelderen, en op nieuws te voorſchyn komen, waarom het ook niet zelden gebeurt, dat die twee gaven van 't vernuft in een perſoon t'ſamenloopen.

Octavio van Veen, van Mander, vander Venne, waren Schilders en Dichters, dus ook de Haarlemmer Kornelis Ketel, die vele fraaije zinnebeelden op tafereelen gemaalt heeft, die hy, door zyne Referynen deed ſpreken, en toonde in beide zyn vernuft. Kriſtoffol Pierſon was beter Schilder als Dichter. Over Samuel van Hoogſtraten werd getwiſt, of hy de Schilderkonſt, of de Dichtkonſt beſt verſtond. Dog Kamphuizen was beter Digter als Schilder,en dus moeten wy ook van onzen

HEIMAN DULLAART zeggen, die egter in de Schilderkonſt (als my gebleken is) zo ver gevordert is geweeſt, dat ik reden vind om hem onder zyne brave tydgenooten, als Schilder ten Toneel te voeren.

Hy is geboren te Rotterdam, op den 6 van Sprokkelmaand 1636. Zyn vader Kornelis Michielze Dullaart, was een Koornhandelaar, wonende op de Boterſloot. De Heer Abram Dullaart, in 't jaar 1628 Hooftſchout der Stad Rotterdam was van zyn geſlacht. Hy

Hy was vander jeugt aan vlytig in 't oeffenen van talen en wetenſchappen, wanneer ook de zugt tot de Schilderkonſt, hem na een bekwaam meeſter tot zyn onderwyzer deed omzien. Dit was Rembrand van Ryn, by dewelke hy in korte jaren door zyn vernuft, zoo ver vorderde, dat hy voorts zig naar 't leven wiſt te behelpen, houdende naderhand nog omgang, met de zelve en zyne brave Leerlingen, inzonderheid Filips de Koning die ook t' zyner gedagtenis zyn pourtret ſchilderde, waar van wy ons (wyl geen van later jaren voor handen was) bediend hebben. 't Is te zien in de Plaat C 8.

Te Rotterdam zyn verſcheiden pourtretten levensgroot kragtig geſchildert thans nog van hem te zien, ook een keukenſtuk, waar in komen twee beeltjes, het eene verbeeldende een vrouwtje dat een kopere ketel ſchuurt, waar by komt een deel ander tin en koper huisraad, met meer ander keukengereedſchap, dit is alles natuurlyk, kragtig, en met een goede houding geſchildert. In 't jaar 1696 zyn tot Leyden verſcheiden van zyne penceelwerken, op het Boelhuis van Doctr. Douw (welke een zuſter van hem, genaamt Agneta Dullaart, ten huisvrouw gehad heeft) verkogt; waar onder vyf ſtukken waren, welke andere vrienden graag tot zyner gedachtenis wilden hebben. Dog gemelde Doctor eiſte daar voor 400 gulden, dog alzoo zy by briefwiſſeling dien koop niet eens konden worden, nog op de verkoopdag tegenwoordig wezen, zyn de zelve verkogt, maar aan wie weet ik niet. De Konſtſchilder Velthuizen, van Gouda, die ten huisvrouw zyn Broeders dochter heeft, heeft my verhaald, dat hy zyn meeſters werk zoo eveneens met zyn penceel

ceel wist na te bootsen, dat de verbeelding van den krygsgod Mars in 't blinkent harnas door hem geschildert, voor een echt stuk van Rembrant, tot Amsterdam, verkogt werd. Meer weten wy van zyne Schilderkonst aangaande niet te zeggen: maar wel dat hy daar benevens van alle kenners der Dichtkonst, voor een van de eerste puikdichters van Nederland gehouden word.

Vorders was hy een man wiens vernuft zig tot bespiegelinge van velerhande zaken zette, waar door vele zig van zyn oordeel en raad bedienden in duistere of verwarde zaken. In den jare 1672 werd hy aangezogt om in de Vroedschap tot Rotterdam te komen, maar hy wars van de driften dier tyd, heeft zulks geweigert, alleenlyk heeft hy vele jaren den kerkendienst der Fransche Gemeenten te Rotterdam waargenomen, en was inzonderheid een beminnaar van de Zangkonst, daar toe hy een schoone voordeelige stem had, en dus somwyl zyn geest door zyne hemelsche gezangen verlustigde, tot dat hy door een kwynende ziekte afgemat, den geest gaf, op den 6den van Bloeimaand 1684. Joachim Oudaan, die toen te Rotterdam onder al wat gedichten maakte de eerste plaats bezat, vereerde zyne gedachtenisse met een Lykgedicht, dat in yders handen is.

JOAN VANDER HEYDEN, die nu zyn beurt krygt, is geboren te Gorkom, in 't jaar 1637. Deze heeft de beginzelen van de Konst geleert by een Glasschryver, maar zyn vernuft, zugt en uitstekende vlyt, hebben hem tot een groot meester gemaakt. Zyne genegenheid strekte tot het Schilderen van oude- en nieuwtydze gebouwen, gezichten van oude Kasteelen, Kerken, Tempels met de bystaande gebouwen, ook dorp-

buur-

buurten met hunne boomgaarden en dreven, ook Heerenhuizen, enz. zoo als dezelve zig in 't leven vertoonen; want hy gewoon was, alles naar 't leven af te teekenen, om het naderhand op paneel te brengen, 't welk hy dan zoodanig uitvoerig bewerkte, dat zyns gelyk in uitvoerig ſchilderen, maar zelden gezien is: want hy ſchilderde ider ſteentje in de gebouwen, zoo wel die op den voorgrond ſtonden, als die hy in afſtand vertoonde, zelf zoo, datmen de kalk tuſſchen de groeven der zelve duidelyk kon zien; en wel zoo dat het geen hinder aan het werk deed, of eenige hardigheid veroorzaakte, wanneer men de ſtukken met een generaal oog in wat afſtant beſchoude. Daar by nam hy ook de vermindering der ſteenen, naar mate van de verkleining der gebouwen in agt. Waar omtrent men nu nog gelooft, dat hy een byzondere konſtgreep, of middel heeft uitgevonden gehad, om dat het aan allen die het gebruik van 't penceel kennen, onmogelyk ſchynt dat het op de gewone wyze van ſchilderen geſchieden kan. Dog het zy daar meê zoo 't wil, 't is pryslyk en verwonderlyk.

Verſcheiden afteekeningen heeft hy gemaakt van het Amſterdamſe Raadhuis, die hy naderhand heeft geſchildert, ſommige van het Water aan te zien, andere weêr van de Kalverſtraat, te gelyk met de Waag, en de Nieuwe Kerk: voorts het gewoel der menſchen op den Dam, zoo als die gewoonlyk t'ſamen rotten, om handel te dryven. Dog daar toe heeft hy den dienſt van *Adriaan van den Velde* gebruikt, gelyk ook in de meeſte van zyne andere ſtukken tot den jare 1671 wanneer gemelde vanden Velde ſtierf. Dog 't was of 't wezen wilde; want hy den zelven na dien tyd

zoo veel niet noodig had: wyl zyne uitvindinge van de Slangbrandſpuyten dienſtig geoordeelt zynde, hy van dien tyd af in dienſt van de Stad wierd aangenomen; 't geen hem egter zoo naauw niet bezet hield, of hy konde ſomwyle nog al een Konſtſtukje tot zyn vermaak ſchilderen. Overzulks zyn zyne meeſte en voorname werken gemaakt, tuſſchen de jaren 1660 en 70. binnen welken tyd ook van hem geſchildert zyn de Beurs van Amſterdam, en van Londen, met het *Monument*; als ook zeker gezigt te Keulen, genaamt de Berg Kalvaria, nevens het Klooſter, en de daar byſtaande gebouwen en huizen. Gelyk ook andere meer, te veel om te noemen.

Daar benevens heeft hy ook verſcheiden ſtukken met ſtilſtaande levens (gelyk men dat noemt) geſchildert, onder andere een, (om zyne verwonderlyke uitvoerigheid aan te wyzen) waar in een opgeſlagen Bybel lag, de groote als de palm van een hand; waar in egter 't ſchrift duidelyk kon gelezen worden.

Eindelyk is hy (naar hy de Konſtlievenden voldoeningen gegeven, en de Stad veel dienſt met de uitvindinge der Slangbrandſpuiten, gedaan had, van zyn arbeid gaan ruſten, op den 28 van Herfſtmaand 1712, in den ouderdom van 75 jaren.

De milde Natuur, dit jaar de Konſt gunſtig, heeft te Frankfort doen ontſpruiten den Konſtigen Bloemſchilder

ABRAHAM MINJON, die in zyn jeugt de Konſt geleert heeft by *Jakob Murel*, Bloemſchilder, te Frankfort, die hem van zyn 7de jaar af, had in zyn huis genomen, daar hy bleef, zoo om de Konſt te oeffenen, als tot andere bezigheden,

de

de hand te leenen, tweemaal zeven jaren, te weten, tot zyn vierentwintigste jaar; wanneer hy met gemelden *Murel* naar Holland, om Konsthandel te dryven, reisde, die hem om de geneigtheid, en liefde, die hy tot den jongen had, bestelde by den berugten *Joan de Heem*, te Utrecht. Zyn vader had te Frankfort een braaf Koopman geweest, maar de fortuin had hem den rug toegekeert, zoo dat zyn moeder weduw zynde, gedrongen was te Wedzlar (daar het goedkoop te leven was) te gaan wonen; daar onze MINJON haar onderstand deed. Hy was inzonderheid naarstig, en gedroeg zig als een Man betaamt. Hy liet twee Dochters na wanneer hy stierf, 1679. Zyne Konsttafereelen met allerhande Bloemen en Fruit naar 't leven afgemaalt, waren by zyn leven, en nog meer na zyn dood by alle Konstlievenden in groote agting, en zouden meer en meer in prys gesteigert hebben, zoo niet het overheerlyk konstpenceel van Juffr. R. Ruisch en J. van Huisum de natuur veel nader gekomen, en dusdanige voorwerpen meer luister had bygezet.

Nu volgt zyn tyd en Konstgenoot ISAK DUCART geboren tot Amsterdam. Dees gebruikte zyn Konstpenceel meest tot het schilderen van allerhande Bloemen met hun loof, op Satyn, dog zoo natuurlyk dat het levendige Bloemen schenen te wezen, immers beter dan ooit voorheen op die wyze gedaan was. Hy had lang in Engeland verkeert, van waar hy de Konst meê bragt in Holland, nevens een Vrouw die hy daar getrouwt had, die ook de Konst verstond, en hem hielp het Satyn met Bloemen beschilderen. Die hen kwamen bezoeken, vonden

F 2 hun

hun beide in 't gemeen met een pypje in den mond voor hun Ezel, smookende.

Die my dit verhaald heeft, voegde daar by, dat het in 't huis 'er 'zoo morzig uitzag, dat Kat en Hond alzins vulnis vonden om met hun drekje te mesten. De Vrouw was niet naauw ziende (trouwens al te groote puntigheid is geen heiligheid) en de Man was onverschillig in die dingen.

'T gebeurde dat een van hun Patroonen, na dat 'er acht dagen tusschen beide verloopen waren, hen kwam bezoeken, en het alles, zeer vermeerderd op de zelve plaats vonden. DUCART die wat potsig van aart was, bemerkende dat hy zulks van ter zyde met een viezen bek beschoude, en voelende dat hy door hem in 't een of ander bedilt was, daar op hy gezwegen had, nam een dubbelen slag daar toe waar. Hy trad, wanneer de zelve op stond om uit te gaan, hem voor, zeggende: *'T zyn kleinigheden daar men ligt over heen stappen kan*, en wees hem den wech.

De Waereld bestaat in een gestadige veranderinge, en de Menschen, die een deel der zelve zyn, worden in die beweging dan hoog dan laag mede omgevoert.

JUSTUS VAN PEE, geboren te Brussel, was geheimschryver van de Hertogin van *Parma*. Zyn Zoon EMANUEL, dien wel de Tytel van Edel, maar geen groote schatten waren nagebleven, werd tot de Schilderkonst opgevoed, dog byzonder byziende zynde, strekte dit hem tot hindernis in den voortgang der Konst: dog is te verwonderen dat hy in den donker een Brief, hoe klein geschreven lezen konde, daar hy dikwils in gezelschap

ſchap zynde, proeve van deed zien. Ja het is dikwerf gebeurt, dat zulke die 't niet wilden gelooven een wedding daar om aanrechten, en hem (de lichten van de Kamer uitgeblazen zynde) een brief in de vuiſt ſtaken, die hy zoo wel, als anderen op klaren dag, wiſt te lezen. Hy vertrok met 'er woon naar Amſterdam, daar hy winkel van Schilderyen opzette, tot welke ſoort van winkel Schilderyen, anders dozynwerk te maken hy zyn Zoon JAN (die inzonderheid het voorwerp van onze pen is) van jongs af hield, tot dat hem door de Konſtlievenden Jan Beuns dit wierd afgeraden en hy aangemoedigt om op een andere wys zig te oeffenen.

Hy was inzonderheid potſig in alle zyne bedryven, 'tgeen aan dit eene ſtaal genoegzaam te beſpeuren is: Wanneer onze VAN PEE getrouwt was en kinderen had, werd hy beluſt om Antwerpen, de kweekſchool van zoo vele brave Konſtenaren, en hunne Konſtwerken te zien. Dikwils klampte hy zyne Huisvrouw daar om met Fluweele woortjes aan boort; maar dit was (als het ſpreekwoord zeit) voor een doofmans deur geklopt, en nimmer wilde zy daar toe bewilligen. Hy opgezet door *de Nys* Leerling van *E. van Aalſt*, die mede derwaards heen wilde, beſloot ſtil, ongevraagt ongeweigert, daar na toe te gaan, en zyn geneigtheid te voldoen, met voornemen egter, van maar drie of vier weken uit te blyven. Dog hier toe werd geld vereiſcht en verſchooning van linnen, waar toe hem de gelegentheid niet gunſtig was, als op zekeren tyd, wanneer hy geneigt was tot het eeten van Both, en zyn Vrouw hem den ſleutel van de kas gaf, om geld daar toe te krygen. Toen ſtak hy tien ducatons, twee hemden, en eenige

daſſen by zig, en daar mede ten huis uitgaande, zeide hy dat hy naar de Vismarkt zoude gaan, en zyn Vrouw vaſt het water in den ketel over 't vuur zou hangen, en maken dat het kookte, tegens dat hy met den Viſch t'huis zoude komen. Straks ging hy naar zyn makker, dien hy gereed vond om met hem de reis naar Antwerpen te ondernemen.

Zy tegen met hun beide voort, wanneer onze VAN PEE gevallig een van zyne goede bekenden ontmoette, den welken hy verzogt den ſleutel van de kas, door haaſtigheid verzuimt t'huis te laten, by zyn Vrouw te brengen, en vorders te zeggen: dat hem een Heer ontmoet was, die hem mede genomen had naar Haarlem, om hem eenig ſchilderwerk aan te beſteden, en dat hy dien nacht zou moeten uitblyven. Van Haarlem voeren zy op Leyden en voort op Rotterdam, daar zy gelegentheid vonden om naar Antwerpen te ſchepen. Dog eer hy t' ſcheep ging ſchreef hy een brief aan zyn Vrouw van dusdanigen inhout: dat die Heer het werk, dat hy voor hem ſchilderen zoude, wilde op de wyze van P. P. Rubbens gemaakt hebben, en hem uit dien hoofde verzogt had met hem naar Antwerpen te varen: dat zy niet ongeruſt moeſt wezen, dat hy zoo ſpoedig weerkomen zoude als 't hem doenlyk was. Dit voorgeven was by zyn Vrouw (aangezien hy zoo dikwils daar na toe gewilt had) verdagt, in welk gevoelen zy te meer verzekert werd, wanneer zy in de kas kwam, en 't geld merkelyk gemindert vond, ook hemden vermiſte, en dus vaſt by zig zelven beſloot dat zulks met voordagt aangeleid was.

Onderweeg op de reis waren zy luſtig en vrolyk. Tot Antwerpen gekomen ging hy 't eerſt

om

om de klucht naar de Vismarkt, en vraagde naar Both, dien men hem voorts befchikte. Dog by den uitflag (wanneer hy aan de Vifchverkoopfter vraagde hoe lang de zelve wel levendig konde gehouden worden, en of de zelve wel tot Amfterdam gezonden kon worden aan zyn Vrouw, die vaft het water daar toe over gehangen had) bleek ligt dat zulks maar enkele fpotterny was, zoo dat de Vifchwyven daar om wel hartelyk lachten, en elkander toeriepen: *Ziet hier een zotten Hollander, die hier een zoô Both koopen wil om tot Amfterdam te zenden.*

Deze reisbroeders gingen dan dagelyks in de Kerken en Kloofters om de beruchte penceelkonft van Rubbens, van van Dyk, Jordaans en anderen te befchouwen, verzuimende ondertusfchen ook niet, onderzoek te doen, en de proef te nemen van den beften drank, die in de Drinkwinkels te bekomen was, 't welk eindelyk hun geld deed minderen. Naar Amfterdam om een Wiffel te fchryven fcheen hun wel 't gereedfte middel; maar zy bedagten met een, dat zy daar niet breed by ftaan zouden, en dat het ligt op een fchraal reisgeld, en om de vragten in 't wederkeeren naar huis daar mede te betalen, zoude uitdrajen. Goede raad was dier. Zy hadden inmiddels gezien, dat die op de Vrydaagfe Markt wat te koop bragt ftraks gereed geld daar voor kreeg. Dus namen zy befluit van 't Penceel tot hun hulp te nemen, kogten verf, penceelen, en elk een doekje, en voor het klein overfchot huurde VAN PEE een Beedelaar om voor hem te fitten, DE NYS ook eenige doode Vogeltjes op de Markt om die naar 't leven af te fchilderen. Dit voornemen ging met iever aan. VAN PEE kreeg zyn

ſtukje, 't welk een Petrus half lyfs verbeelde, en d'ander een tafeltje met verſcheiden vogeltjes dien zelven dach afgemaakt. Dit was op een Donderdag. Vrydaags daar by tyds meê op de Markt gekomen, kreeg VAN PEE 16 en DE NYS 18 gulden voor 't zyne. *Hier mede was* (gelyk men voor een ſpreekwoord heeft) *Leyden ontzet* en de ledige beurzen kregen weêr klank. Toen weer van voren af aan den luyaart geſpeelt, en vermaak gezogt, tot hun de noodwendigheid prangde, weder een Borretje te maken, daar zy voor de tweedemaal weer zoo gelukkig af kwamen, *dat geen Zee* (als het ſpreekwoord zeit) *hun te hoog kon gaan*, in 't verteeren by 't gezelſchap, nu zy zoo gereed een Zilvermyn door 't Penceel ontdekt hadden.

Inmiddels raakten zy by ieder bekent, waar door hun veel werk werd aanbeſtelt op goede winſt. Zoo dat VAN PEE een brief aan zyn Vrouw deed afgaan, waar by bleek hoe wel het hem tot Antwerpen naar den vleeſche ging, nevens een verzoek aan zyn Vrouw; datze maar ſpoedig met 'er woon van Amſterdam wilde opbreken, om naar Antwerpen te komen. Maar die had daar toe geen ooren; aangezien zy, buiten haar Man, van haren winkel met haar kinderen heel wel beſtaan konde. Eindelyk na 't verloop van acht maanden, kwam hy weder tot Amſterdam. Strak ging hy naar de Vismarkt, kogt een zoô Both, liet die ſchoonmaken, en kwam daar meê aan de hand t' huis, zeggende tot zyn Huisvrouw, zoo als hy de deur in quam, *kookt het water al tot den Viſch?* wat antwoord daar op kwam, mag de Lezer denken.

Hy maakte inzonderheid zyn werk van beroemde

de Italiaanſche en andere Konſtſtukken na te ſchilderen; welke hy zoo wonder even gelyk wiſt na te bootſen, datmen de zelve bezwaarlyk van den anderen konde onderkennen, en de Konſtverkoopers, voor welke hy veel ſchilderde, dikwils een Boefje daar meê geſpeelt hebben.

Hy heeft een Zoon naar gelaten, welke thans nog leeft, en zig mede tot de Penceeloeffening begeven heeft, aan welken genaamt *Theodorus van Peé* wy op 't jaar 1669 zullen gedenken.

De Beeltenis van Jan van Peé ſtaat in de Plaat C.9.

Op 't einde van dit jaar 1638 den 11 van Slachtmaant ſtierf de brave Konſtſchilder KORNELIS KORNELISZ. van Haarlem oud zynde 76 jaren, welkers levensbedryf, en voorname konſtwerken *K. van Mander* beſchryft in zyn Boek op pag. 106. Waarom wy hem maar alleen op zyn ſterfjaar gedenken met dit Grafſchrift:

Hier leit KORNELIS, *door een grafzerk overdekt*,
Wiens Konſtwerk aan elk een ten wonder ſtrekt,
Dies leeft zyn roem ſchoon 't lichaam ruſt in 't duiſter.
Daalt hy, *zy ryſt*, *en blooſt met ſchooner luiſter.*

De gryze bevinding heeft ons doen zien, dat degenen die de ſchikgodes wilde dat boven anderen in konſtgeleertheid en macht zouden uitſteken, preuve daar van hebben doen doorſtralen in hunne Lentejeugt, 't welk de Fabeldichters door het voorbeeld van Herkules, die een Slang welke hem bekroop, toen hy nog in de wieg lag, de keel toewrong, hebben willen aanduiden. Wy behoeven door akelige omwegen geen voorbeelden uit de oudheid op te ſporen, het tegenwoordige voorwerp onzer beſpiegelinge zal zulks beveſtigen.

ADRIAAN VANDEN VELDE geboren tot Amſterdam in den jare 1639. vond zig van der jeugt af aan door een overgeërfde natuurdrift tot de Teeken- en Schilderkonſt gedreven, en nog in 't Kinderſchool zynde, wiſt zig ſteelswys van zyn Broeder Willems teekenpennen, penceelen en verwen te bedienen, beteekende en bekladde met verf al wat hy vinden konde, tot de bedplank van zyn ſlaapſteê, waar op hy (toen hy nog in 't lang pak liep) een Melkboertje met koleuren geſchilderd had, zoo verwonderlyk naar die jaren, en buiten onderwys, dat het nog lang na dien tyd daarom bewaard wierd. Dit heeft my zyn Dochter de Huisvrouw van den Makelaar *Sodyn* t'Amſterdam zelf verhaald. Het een en ander van deze Lentevruchten deden genoegzaam zien dat hy tot een Schilder geboren was; waarom zyn Vader hem ook in die geneigtheid niet wilde ſtuiten. Maar alzoo hy zig niet geneigt vond het Konſtſpoor van zyn Vader of Broeder, te weten het Scheepſchilderen in te ſlaan, vond men goed hem te beſtellen by *Jan Wynants*. En het is opmerkelyk; dat wanneer aan *Wynants* vertoont wierd 't geen hy by zig zelven al geteekent en geſchilderd had, deszelfs Vrouw dit meê beziende, tot haar Man, hem kloppende op zyn ſchouder zeide: *Wynants uw Meeſter is geboren*, gelyk ook de tyd deze voorzegging bewaarheid heeft.

Hy oeffende zig eenige jaren by den zelven in de Konſt, na welken tyd hy zig yverig hield aan het teekenen en ſchilderen van Koetjes, Osjes, Schaapjes, en Landſchappen, torſchende dagelyks met zyn gereedſchapjes naar buiten in 't velt, 't welk hy tot het einde van zyn leven eens ter weeke onderhouden heeft. De menigte zyner Konſt-

tafe-

tafereelen, die de voornaamſte Kabinetten der Konſtminnaars in Nederland en elders vercieren, toonen duidelyk genoeg dat hun maker een groot meeſter in de Konſt was. Immers nu nog is 'er niemant opgeſtaan, die hem in lieffelykheid, helderheid, en aangename verkiezingen van dusdanige voorwerpen te boven gegaan is. En wat zyn penceel buiten het Koetjes, Osjes, Schaapjes en Landſchapſchilderen vermocht, toonen de verſcheiden Paſſyſtukken in de Roomſche Kerk tot Amſterdam in de Spinhuisſteeg, en in de Kerk over de Appelmarkt, waar een afneming van 't Kruis half leven, groot te zien is. Hy was een Man die geregelt en geſchikt leefde, en naarſtig de Konſt beyverde, en daar nevens ook byzonder vaardig was; want het anders onmogelyk was datmen zoo vele van zyne Konſtwerken zien zouw, te meer nog daar hy zoo weinig jaren levens bereikt heeft; want hy is begraven den 21 van Loumaand 1672, in den ouderdom van 33 jaren, tot groot verlies der Konſt in 't algemeen en verſcheide Konſtoeffenaars in 't byzonder, wier werken hy door behulp van zyn konſtpenceel grooten luiſter heeft by gezet, als aan de ſtukken van *J. vander Heiden*, *Fred. de Moucheron*, en anderen te zien is. Zyn Beeltenis vint men in de Plaat D. 12.

Onder zyne brave Leerlingen, die hy door zyne Konſtleſſen geteelt, naagelaten heeft, verſchynt DIRK VAN BERGEN. Deze ſchilderde Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes, en Landſchappen, gloeyend en helder gekoleurd als zyn meeſter, maar zoo uitvoerig niet, ook de Boomen en 't Landſchap wat zwaarmoediger getroſt; maar buiten dat heb

heb ik 'er Beesjes van gezien die fraai en natuurlyk geteekent waren.

Hy was een Haarlemmer, en heeft zig meeſt in die Stad onthouden. Hy verplaatſte zig naderhand wel naar Engeland, maar de fortuin was hem daar niet geheel gunſtig. Dus kwam hy weder naar zyne geboorteſtad afzakken, daar hy redelyk wel voor zyn Konſt betaald werd. Hy was een wel gemaakt man, en van wezen een tweede Adonis, wel beſpraakt, en altyd luſtig en vrolyk, waar door hy by elk een bemint, en in alle gezelſchappen welkom was. Hy zelf was daar toe geneigt, zoo dat, als hy geld ontfangen had van een ſtukje Schildery, hy het zelve geruſter harte, op eene reis konde verteren: zeggende, *men moet niet zorgen voor den morgen.* Waarom ook zyne goede vrienden (wanneer hy geſtorven was) genootdrukt waren, in alle Herbergen, daar hy gewoon was te verkeren, opzamelingen van penningen te doen, om hem ter aarde te brengen.

GASPER (anders *Caſparus*) NETSCHER, wiens waarde Beeltenis zig in de Plaat P. 31. doet zien, is geboren te Heydelberg, in 't jaar 1639. Zyn vader *Johannes Netſcher*, oorſpronkelyk uit de Stad Stuetgaert (van waar de zelve door de zware oorlogen en hongersnood, genootzaakt is geweeſt de vlugt te nemen tot Heydelberg) was een Steenebeeldhouder. Hy trouwde met *Elizabet Vetter*, Dochter van een Borgermeeſter te Heydelberg, tegens den zin van haar vader en grootvader, waar door zy in ongunſt van de zelve geraakte. De moeder, de vader geſtorven zynde, belaſt met vier kinderen, dry zonen (waar van CASPER de jongſte was) en een dochter, werd daarenboven gedrongen door den overlaſt der krygslieden, nevens

vens meer anderen, Heydelberg in aller yl te verlaten, en de vlugt te nemen tot een Landkasteel, waar in zy door de vervolgers belegert werden. Wel zeit het spreekwoord, *de ongelukken slachten de Monniken: zy gaan zelden alleen.*

Wanneer zy nu deze Vesting op gena, of ongena, niet wilden opgeven, werd ze door de belegeraars zoo naau bezet, en besloten gehouden, dat zy geen invoer van montkost daar binnen konden krygen, zulks dat zy daar door in den uitersten hongersnood vervielen, ook twee van hunne zonen door gebrek van voedzel stierven; en met den jongsten omtrent twee jaren oud, en het dochtertje, ontvlugten zy (gelegentheid daar toe ziende) in den nacht.

In deze gesteltheid ontbrak hun alles, uitgezondert de moed. Zy torsten het jongste op den arm het dochtertje kon naloopen, en begaven zig zonder lang beraad op de reys, steunende op de voorzorg van den Almachtigen, die altyd weduwen en weezen ten hulpe verstrekt. Dus kwamen zy tot Aarnhem, daar sommigen tot medelyden verwekt, hun middelen aan de hand gaven, waar door zy zig eerlyk konden generen.

Doctor Tullekens, een godsdienstig, deugtsaam en ryk man, nam CASPER, die een schoone jonge was, en daar een groote geest in doorstraalde, naderhand tot zig, met voornemen van hem de Latynsche taal te laten leeren, en tot Doctor in de Medicynen op te kweken. Dit stuk ging aan, en was van goed gevolg, tot dat hy kwam in het derde school, wanneer de genegentheid tot de Teekenkonst in hem sterk doorbrak, en hy al het papier dat hy konde bekomen, met mannetjes en beesjes beschreef, tot zyn Themaas incluis, daar hy dik-

dikwyls van zyn meefter plakken om kreeg.

Gemelde Tullekens, ziende dat deze Konftdrift op geenderhande wyze was te ftuiten, volgde die geneigtheid in hem op, en deed hem by den Konftfchilder *Kofter*, die allerhande doode vogelen, en wat meer tot een Keukenftuk behoort, fchilderde, om in de Konft onderwezen te worden. Naderhand by *Gerard Terburgh*, Konftfchilder en Borgermeefter te Deventer, door toedoen van den Heer *Wynant Everwyn*, die een neef van *Terburg* was, daar hy alles naar 't leven leerde fchilderen, en in korten tyd veer in de Konft vorderde. Inzonderheid had hy de handeling van het wit Satyn dun en helder te fchilderen zyn meefter afgezien; 't geen hy ook naderhand dikwils in zyn penceelwerk te pas bragt.

Eindelyk zoo veer gekomen, dat hy op eigen wieken (als men gemeenlyk zeit) konde dryven, begaf hy zig naar Holland, en fchilderde in 't eerft voor de keelbeulen, Konftwinkeliers wil ik zeggen, die hem klein loon gaven voor zyn werk, als gewoon zynde 't zelve voor een geringen prys in te koopen, en tot een hoogen prys weder uit te venten: welke onredelyke behandeling hem niet aanftond, als een middel zynde om den geeft en luft der Konftenaren uit te dooven, in fteê van de zelve op te wakkeren. Dus nam hy voor (nu een en twintig jaren oud zynde) een reis naar Rome te doen, en ging de eerfte gelegentheid de befte, op een fchip dat naar *Bordeaux* bevragt was, mede hebbende een brief van Doctor *Tullekens*, aan zyn Neef *Neny*, koopman aldaar, om dus over Vrankryk zyn reis naar Italie voort te zetten. Daar gekomen, kreeg hy kennis aan eenen *Godyn*, een *Mathematicus*

thematicus en Fonteinmaker van Luik, die naderhand in dienst van den Koning van Polen gestorven is. Deze had een dochter daar zyn oog op viel, met welke hy trouwde op den 25 van Slachtmaand 1659, waar door zyn voorgenomen reis naar Rome gestuit werd, en hy zig daar neer zette, met voornemen van aldaar te blyven wonen; maar ziende dat die, welke van den Gereformeerden Godsdienst waren, van tyd tot tyd, meer gedrukt wierden, en bedugt voor een algemeene vervolging, gelyk naderhand gebeurde, nam voor deze gemoedsdwingelandy (nu hy nog maar een zoon had, en eer hy meer kinderen aanwon) t'ontvlugten. Waarom hy toen naar Holland trok, en zig in den Haag neerzette, daar hy verscheidene uitstekende Konststukjes maakte: maar ziende dat zyn disch meer en meer in broodeetende olyfspruiten aangroeide, en het pourtretschilderen het gereedste middel was, om aan geld te geraken, als ook meerder voordeel aanbragt, ley hy daar op toe, en zyn toeleg gelukte: want hy in zyn tyd niet alleen een menigte pourtretten, maar ook de voornaamste luiden in den Haag en elders, daar by meest alle de *Potentaten*, die in den Haag, kwamen, schilderde, 't welk hem de beurs deed zwellen, en zyn roem aanwassen, zoo dat Karel de tweede, Koning van Engeland, die op zyn Konst belust was, door den *Ambassadeur Temple* hem verscheide malen liet verzoeken aan zyn hof te komen, 't welk hy beleeft weigerde; zoo, om dat hy rust beminnende, geen zin in de hoven had, als om dat hy schrikte tegen de ongemakken van de zee, want hy al van zyn twintig jaren af geplaagt was geweest met Graveel, en in zyn laatste jaren daar en boven nog deerlyk met het

Podagra

Podagra of de Jicht, die hem niet zelden zyn ruſt ſtoorde: Egter heeft hy nog verſcheiden pourtretten op zyn bed zittende geſchildert, tot dat deze kwaal in zyn ingewanden geſlagen, hem de dood aanbragt, op den 15 van Louwmaand 1684. Hy liet nevens zyn grooten roem, van wegen zyn ſchilderkonſt, een weduw met negen kinderen na, van welke hem twee in de Konſt na geſtapt zyn, *Theodorus* en *Konſtantyn*, aan welke op hun beurt gedagt zal worden.

Wat de waarde van zyn Konſt aanbelangt, daar van behoeft niets gezeit, aangezien de zelve thans gretig opgezogt, by de waardigſte Nederlandſche penceelkonſt, in de Kabinetten werd gehangen.

Vele hebben het zwaarſte in de Konſt, namentlyk 't Hiſtorieſchilderen betragt, anderen zig met een gering deel der Konſt vergenoegt, en weer anderen door een middelweg, tuſſchen die twee uiterſten zig een weg tot hun geluk gebaant. Onder deze tellen wy ABRAHAM GENOELS, gebentnaamt *Archimedes*, geboren binnen Antwerpen, 1640, die het Pourtret- en Landſchapſchilderen t'effens ten voorwerp zyner beſpiegeling ſtelde.

Zyn eerſte onderwyzer in de Teekenkonſt was *Jaques Backereel*, van het geſlacht der *Backereelen* aan welke wy, met het begin der ſeſtiende Eeuw gedagt hebben, by welken hy van zyn elfde tot zyn vyftiende jaar bleef, dagelyks zig vlytig oeffenende in de Konſt. Toen beſpeurende dat de Konſt der *perſpective* of Deurzichtkunde, noodwendig dient geweten voor een Schilder, liet zig daar in onderwyzen door *Nic. Firelans* van 's Hertogenboſch. De

12
11
3 D. B. pag. 96.

De Reisluſt bekroop hem allengs meer en meer, en de zugt om vremde Landen te bezien, wakkerde op, tot dat hy 1659 in 't begin van 't jaar zyn reis (onder het geleide van *Georg. Remees* die van zyn Vader tot opzigt over hem geſteld was) aanging. Tot Amſterdam gekomen (alzoo door Braband geen gelegentheid was, aangezien de Koning van Spanjen met Vrankryk in Oorlog was, en de Vyandlyke partyen zig alzins ten platten Lande verſpreiden) zogt hy van daar te ſcheep naar Vrankryk te komen, dat hy zoo gereed niet vond, en overzulks tyd genoeg had om de Hollandſche Steden, en de fraaije konſtkabinetten te bezien, tot dat 'er eenige Schepen met koopmanſchappen geladen, verzelt met eenige Schepen van Oorlog van Rotterdam 't zeil gingen, met de welke hy mede voer op *Diepe*. Van waar hy vorder reisde op Parys, daar hy welkom was by zyn Neef *Laurens Frank* van Antwerpen, een fraay ſchilder in 't klein. By dezen vond hy *Françiscus Millé* van Antwerpen, een jongeling maar 17 jaren oud, dog van een ſnedig begryp en groot vernuft, 't geen klaar bleek aan 't weinige dat hy toen nog geſchildert had, zoo dat onze GENOELS ziende zyn yver en bekwaamheid hem de beginzelen der Doorzichtkunde leerde. GENOELS bleef aldaar eenigen tyd ſchilderen met *Millé*, die in korten tyd verwonderlyk in de Konſt toenam, en met de Dochter van *L. Frank* zyn Nigt trouwde. Wat hy boven dien van hem getuigt zullen wy in des zelfs levensbeſchryving gedenken.

'T leed niet lang of GENOELS kreeg gelegentheid aan de hand om eenige groote ſtukken te ſchilderen om te dienen tot patroonen voor *Monſr. Gi. de la Noire Tappeiſſier*. Dit waren

acht ſtukken met levensgroote Kindertjes en Landſchappen voor den *Marquis de Louvois*, die toen eerſt getrouwt was, en die voorts de reſt van zyn Kamers liet beſchilderen, en die aangenomen had *Monſr. Gilbers Seué*, een der twaalf *Profeſſoren de l'Academie Royale de la Peinture & Sculpture*, in welk werk hy hem behulpig was.

Ondertuſſchen werd hem vergunt een plaats in 't Paleis van den grooten *Prioor* van Malta om twee van die gemelde groote ſtukken daar af te ſchilderen, daar hy veel bezoek van Liefhebbers kreeg, waar door dit werk traag voort ging, en nog te meer, om dat hy dagelyks ging naar de voorſtad *St. Germain* ten huize van meergemelde *Seué* daar hy de vrye tafel had, en goed daggeld toe, om Landſchappen te ſchilderen in ſtukken, voor de Princes van *Condé*. Van dien tyd af begon zyn Kar (als het ſpreekwoord zeit) op een maklyk zandpat voort te rollen.

Hy liet in 't *Faubourg St. Germain* een kamer ſtofferen voor hem en voor zyn knecht, die een Edelman was, wiens Vader in een gevegt gebleven was, en kreeg daar eenige ſtukken te maken voor den *Ambaſſadeur* van Engeland: waar door de Hoofden van het ſchilders *Konvent* van de Voorſtad hem wilden dwingen aan het recht van hun Konſtgenootſchap te voldoen. Waar over hy raadpleegde met meergemelden *Seué* die hem ried zig aan te geven aan de Koninglyke *Academie*, en te gaan naar de *Gobelins*, by den *Directeur* van die *Academie C. le Brun*, en aan de zelve iets van zyn penceelwerk te vertoonen, gelyk hy deed. Dees vraagde ſtraks of hy voor den Koning wilde ſchilderen, dat hy naar verdienſte van zyn werk zou worden betaalt, en

een

een jaarlyks geschenk daar en boven genieten, 't welk voor hem geen brok was om te verpruilen; des beet hy straks toe. Hier op werd hy in de Koninglyke *Academie* ontfangen met de gewoone plechtigheden. Dus kwam hy te schilderen in de *Gobelyn*, dog bleef nog in 't *Faubourg* wonen, aangezien hy zyn woord had gegeven aan *Monsr. Noiret*, *Professor* van de Koninglyke *Academie* om twee stukken te schilderen tot het konstkabinet van den Hertog van Orleans, op een Kasteel gebouwt door Henrik den vierden, twee dagen reizens van Parys; in welken tusschentyd een Kamer voor hem te *Gobelins* verzorgt was, en werd hy van *le Brun* gesteld aan 't schilderen van de Landschappen der berugte stukken, verbeeldende de Historie van Alexander den Grooten, door *Gerard Oudran* konstig in koper gebragt, en onder de waardigste printkonst geschat.

Oudran ziende zyn geestige behandeling van boomen, maakte voor hem eenige platen reê, en spoorde hem aan tot het etsen. 26 zoo kleine als groote Landschappen maakte hy in 't koper, waar van ik 'er 12 ken, (dog deze heeft hy te Rome geëtst) die los en geestig behandelt zyn: dog heeft *Boudewyn* twee van de grootste geëtst, een met de Pompoenen naar een schildery, en d'ander naar een teekening daar toe gemaakt. In dien tyd was *Joh. v. Huchtenburg* de Bataljeschilder te Parys, daar hy kennis meê hielt.

Eenigen tyd hier na werd hy uit order van den Koning gezonden om een afteekening te maken van het Kasteel van *Marimont* by Brussel, om in een Tapyt geweven te worden, op welke reis gemelde *Huchtenburg* en *Boudewyns* hem verzelden tot Amiens; van daar op Ryssel, Doornik, Ber-

gen in Henegouwen en zoo op Marimont, alwaar hy het Kasteel teekende van drie gezigten, en kwam naar elf dagen te Antwerpen. Dit was in 't jaar 1669 of 70; en na dat hy zyne vrienden en konstgenooten bezogt had, vertrok hy weer na Parys, en schilderde het zelve, tot een patroon voor de Tapytwerkers. Maar het leed niet lang na dien tyd, of hy nam, door Reislust gespoort, afscheid van den Koning, en vertrok weder naar Antwerpen, van te voren afgesproken hebbende met den braven Konstschilder *Bartolet* om van daar naar Luik te vertrekken; dog zy misten malkander; want Bartolet al een dag te voren eer hy kwam, vertrokken was. Waar door de voortgang van de Roomse Reys geschort bleef, tot den Herfst van 't jaar 1674. In dien tusschentyd maakte hy een groot kamerwerk om 'er Tapyten naar te weven voor den Grave de *Monterey*, toenmaals Gouverneur van de Spaanse Nederlanden, waar toe (op dat het spoedigen voortgang hebben zou) hy ook andere aanstelde: als *Furni* met nog drie andere cieraad-schilders. *Babtist Menoié* stelde hy aan de Bloemen, den ouden *Boel* van Antwerpen aan de Vogelen, *Nicasius* van Antwerpen, aan d'andere Dieren, en *Boité* aan 't *Bas-relief* te schilderen. Hy maakte ook een stuk (t'zyner gedagtenis) voor de Konstkamer t'Antwerpen, en verscheiden pourtretten in Oly- en Waterverf, gelyk ook eenige kleine Landschapjes.

De Roomse reis (voor gemeld) vastgesteld en rugtbaar geworden, maakte hy Reisgenootschap met den Heere Marselis Liberechts, die nog eens te Rome geweest was, Pieter Verbrugge vermaard Beeldsnyder, Fr. Moens van Middel-

delburg, en een Canonik van Lier. Hier by kwamen nog *Clovet*, plaatſnyder van Antwerpen. *Abraham van den Heuvel* Koopman van Napels, en *Soldanio* Koopman van Venetien. De Reis ging aan op den 8 van Herfſtmaant 1674. van Antwerpen op Keulen, na vier of vyf dagen verblyf aldaar te ſcheep op Ments, en van daar met het Marktſchip op Frankfort, naa drie dagen verblyf met de Koets op Augsborg, van daar met Paarden langs *Tirol*, *Hinsbroek*, *Trenten*, *Traviſe* en *Meſtre*, van daar te ſcheep naar Venetien en langs *Ferrare* op *Bolonien*, naar vier dagen verblyf met Paarden op *Lorette* en voorts op de kleine ſteden tot Rome, waar zy kwamen op den 4 van Slachtmaand. Dus heeft hy 't my in een brief op gegeven, als ook dat hy 1674 op den 3 van Loumaand in de Bentbroederſchap kwam, en *Archimedes* ten Bentnaam kreeg, nevens Pieter Verbrugge, dien zy *Ballon*, en Fr. Moens *de Vlucht* doopten. De getuigen die hun Bentbrieven onderſchreven, waren.

Alberto Clovet, gebentnaamt *Zantzak* Plaatſnyder van Antwerpen.
Gillis de Mont gebentnaamt *Brybergh* Schilder van Antwerpen.
Gielis vander Meeren gebentnaamt *Voorwint* ſchilder van Antwerpen.
Abraham Breugel gebentnaamt *Ryngraaf* ſchilder van Antwerpen.
N. van Haringhe gebentnaamt *Mitridaat* Apotheker uit Vlaanderen.
Monnaville gebentnaamt *de Jeught* ſchilder van Bruſſel.

Marcello Liberechts gebentnaamt *Papegay* schilder van Antwerpen.

Jan Babt. Breugel gebentnaamt *Meleager* schilder van Antwerpen.

Adriaan Honich gebentnaamt *Lossenbruy* schilder Hollander.

gebentnaamt *de Mengelaar*

David de Koning gebentnaamt *de Rammelaar* schilder van Antwerpen.

Michiel van Barspalm gebentnaamt *de Standvastigheid* Beeldschilder uit Vlaanderen.

Donauville gebentnaamt *de Winkelhaak*, Antwerpenaar.

Nicolaas le Grand gebentnaamt *'t Vermaak*, Antwerpenaar.

Bartolomeus Martens gebentnaamt *de Bocaal*, Goutsmit, Antwerpenaar.

Nicolaas Piemont gebentnaamt *de Opgang* schilder, Hollander.

Bartolomeus de Riemer gebentnaamt *de Toetsteen* Goutsmit, Antwerpenaar.

Philippo vander Does gebentnaamt *Orpheus*, schilder van Antwerpen.

Robbert du Val gebentnaamt *Fortuin* schilder van 's Gravenhage.

Giacomo de Dekker gebentnaamt *de Gulden Regen* schilder.

Fransois de Meyer gebentnaamt *de Uitstel* schilder Hollander.

F. Ziereneels gebentnaamt *de Lelie* schilder uit de Meyery van 's Hertogenbosch.

Kornelis de Bruin gebentnaamt *Adonis*.

F. Matheus daar genaamt *de Vrome* schilder van Antwerpen.

De

De reſt die na kwamen waren; *Daniel Syter* gebentnaamt *d'Avondſtar*, ſchilder van Weenen. *Hans Martyn* gebentnaamt *de Moet*, Hoogduitſcher. *Peeter Hofmans* gebentnaamt *Janitzer* van Antwerpen. *Schoonjans* gebentnaamt *Parrhaſius* van Antwerpen, *Karel de Vogel* gebentnaamt *Diſtelbloem*, van Maſtricht; *Jacomo van Staverden* gebentnaamt *d'Yver* van Amersfoort, *Gommarus Wouters* gebentnaamt *de Ridder* van Antwerpen, *Gasper van Wittel* gebentnaamt *de Toorts* van Amersfoort, *Theodoor Viſſer* gebentnaamt *Slempop*, *Jacomo de Heus* gebentnaamt de *Afdruk*, van Utrecht, *Bernard Baillen* gebentnaamt de *Hemel* Plaatſnyder van Antwerpen. ...... *de Bakker* gebentnaamt *Virgilius*, Poëet van Bruſſel. *Jacomo Blondel* gebentnaamt de *Weyman* Plaatſnyder van Antwerpen. Deeze acht laatſte had hy elk in 't byzonder op een doek geſchildert, en zy hingen in 't rond op zyn Kamer. Welke hy liet aan Gaſp. van Wittel, nevens Theodoor Helmbreker zyn beſten vrient. Boven deze gemelde kwamen 'er nog veele tuſſchen beide, en laat in den avond zweven als de muggen om de kaars die al meê een ſmeer uit de pan kregen. En ik geef den Lezer te denken, hoe veel Wyn 'er op dit Bentfeeſt wel over de lippen geſtort is, en hoe veel ſpys door de tanden vermaalt eer de kakebeenen vermoeit waren. Trouwens 't is altyd geen vetpot, en die 't ſomwyl wat ſchraal hebben, doen, als 't hun gebeuren mag, proviſie op.

Men kan uit het getal der Bentvogels, waar van wy zoo even den Naamrol zagen, welke van zyn Doopmaal geſmult hebben, ligt beſluiten dat hy

een ſtyve Goudbeurs moet gehad hebben, wanneer hy te Rome zig liet inhuldigen in de Bent. *Deze* (zeit S. v. Hoogſtraten) *is in onze Voorouders tyd ingeſtelt tot verkwikking der ſluimerende geeſten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geeſtigen toeſtel en naakte vertooningen en vereert 'er met nieuwe namen van kragtigen zin. Daar ſpoelt-men de zorg en laatdunkenden waan in zoeten Albaan af, en herwiegt met de genen, die nog niet wel gebakert zyn* enz.

Het voornaamſte dat hy te Rome geſchildert heeft zyn twee groote ſtukken en een kleinder voor den Kardinaal *Jacomo Rospiglioſi*, als ook des zelfs afbeeltſel, als mede twee groote ſtukken voor den Ambaſſadeur van Spanje *Marcheſe del Corpio.*

Alle jaren ging hy in den Herfſtyd twee of drie maanden buiten Rome in Dorpen, of Gebergten zyn verblyf houden, om fraaije gezichten van Landſchappen naar 't leven te ſchilderen of te teekenen, welke Modellen, Teekeningen en opgerolde Schilderyen hy tuſſchen Bootſeerzels *Moſaic* werk, en afgietſels van marmere beelden, in kaſſen inpakte, en die voor af te ſcheep op Vrankryk zond.

In den jare 1682 op den 25 van Grasmaand verreisde hy van Rome, met den *Antiken* beeldſnyder *Laviron* van Antwerpen, en twee Franſe Beeldſnyders *Caralier*, en *Monier*, over *Florence*, *Siena*, *Piſa*, *Livorne*, *Genua*, *Nioſa*, *Villa Franca*, *Schouta*, voorts te Land op Muilen, van daar op *Marſelie*, op *Avinjon*, en zoo de *Rone* op tot *Lion*, en met Paarden over *Forraren* op *Rouane* de *Loire* af tot *Orlians*, en zoo op *Parys*; daar hy eenigen tyd zyn verblyf moeſt houden tot het Konings Schip havende,

de, waar in hy zyn kaſſen met Konſt ingeſcheept had, gaande onderwyl zyn oude kenniſſen bezoeken.

'T Schip aangekomen en zyn kaſſen ontpakt, deed hy met een Konſtſtuk van zyn hand preſent aan *Kar. le Brun*, en met een veel grooter aan *Monſ. Colbert*, waar na hy vertrok met de Karos op Ryſſel, voort op Doornik en Gent; en kwam op den 8 van Wintermaand 1682 tot Antwerpen, daar hy nu nog in leven zynde, woont.

Zyn Konſtliefde en zucht tot den opbouw der Konſt, is zoo groot dat hy in zyn oude dagen verſcheiden jonge ſchilders en beelthouders, in de gronden van de *Matheſis*, Doorzichtkunde, *Geometeri* en Bouwkunde onderwyſt. 's Mans Beeltenis kan men zien in de Plaat D 11.

Verſcheiden voorbeelden hebben ons voor heen doen zien, hoe Broeders van een en de zelve Ouders geboren, elk eene gantſch verſchillige wyze van Konſtoeffeningen hanteerden. Thans ontmoet ons een zeldſaam voorbeeld van drie zuſters, welke van een zelve geneigtheid gedreven, te gelyk zig in 't bloemſchilderen oeffenden: als met name,

MARIA THERESIA geboren te Mechelen 1640 den 17 van Bloeymaand.

ANNA MARIA in den jare 1641. en FRANCHOISE KATHARINA VAN THIELEN 1645. Zy hadden de Konſt van haren Vader Jan Philip van Thielen, Heer van Kouwenberg (die een Leerling van Pieter Segers was) geleert. Zy waren 1662 nog in leven, oeffenende zig tegens elkander om prys, dog my is nooit van hare Konſtwerken in handen gekomen; maar Korn. de

Bie zeit, dat hare penceelwerken waardig zyn met goud betaalt te worden. Welke ook verder in zyn rym te kennen geeft, dat ANNA en KATHARINA ook daar en boven zig fomwylen oeffenden in 't beelden fchilderen.

Het fchynt dat de Konftgodes, zig zoo niet bint aan land en plaats, of zy wekt fomwyl ook brave geeften in een ander Waerelts oort; om dat een land, een ftad, of een volk niet alleen met dien luifter pryken, of op die eer, dat hun het voorrecht van Konftenaren op te wiegen alleen van de Konftgodin vergund waar, bogen zoude.

GERARD DE LAIRES, een konftbloem zoo fchoon als licht in geen eeuw weer ftaat gezien te worden, ontfproot te Luik, in 't jaar 1640. Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat E. 13.

Vele hebben gemeent dat hy een Leerling van den berugten BARTOLET (wiens Beeltenis mede in de Plaat E. 14. is te zien) geweeft is. Wy willen dit in 't geheel niet betwiften; maar het grootfte deel van dien roem zyn Vader REYNIER die een braaf fchilder en in dienft van de Prins van Luik, t' famen met * BARTOLET was toewyzen. Zyne Konftwerken worden weinig minder dan die van BARTOLET gefchat, aangezien dat zyn penceelhandeling met die van BARTOLET over een kwam: gelyk my ook van zyne fchilderyen zyn voorgekomen, die men voor eigen penceelwerken van BAR-

* BARTOLET] fommigen meenen dat hy een Brabander of Nederlander is geweeft, uit zynen bynaam *Flaman*: gelyk ik ook nog een proefdruk heb van een print door onzen *Laires* geëtft, daar eenige Amazonen te paard zitten, aan welke een doode Leeuw vertoont word, daar hy met eigen hand *Bartolet Flaman Inventor* heeft onder gefchreven, ten bewys dat die naar een fchildery of teekening van Bartolet gevolgt is.

BARTOLET zoude hebben aangezien. Alleen was hy wat ruwer in zyne behandelinge, nog zóo in een ſmelten de niet.

Onze LAIRES had dan by die gelegentheid ook toegang tot dien grooten meeſter in de Konſt, die van zyne jeugt af in verſcheiden talen geoeffent, groote geneigtheid voor de oudheidkunde had, en naar Rome trok, om 't geen hem in boeken, of printvertooningen aangetoont was, nader in de eigen Frieſche op de Keizerlyke kolommen en eerepoorten te beſchouwen, en zelf af te teekenen: alwaar hy in eenige jaren verblyfs aldaar, door zig zonder ophouden naar ſchoone voorbeelden, daar Rome vol af is, te oeffenen, een hoogvlieger in de Konſt geworden is. Dit is te zien aan zyne penceelwerken, die groots van gedachten, woelig in hunne ſchikking, vlak of breed geſchildert, en konſtig geteekent zyn. Waar door LAIRES dan een denkbeeld van 't geen men *Antyk* noemt, en de Italiaanſche penceelkonſt agting geeft, kreeg; 't geen hem naderhand door ander behulp (gelyk wy op zyn plaats zullen aanwyzen) volkomen onderricht is. Daar benevens heeft hy de printkonſt van Petro Teſta al vroeg, eer de zelve by anderen in Nederland gezien waren, gekent, en inzonderheid in zyne wyze van teekenen zig daar van bedient, als klaarlyk in zyne eerſte teekeningen te beſpeuren is. Dit zeg ik niet tot 's mans verkleining, maar tot zyn roem en ten bewys van zyn goed oordeel, waar door hy de pryſſelykſte behandeling heeft weten te verkiezen, en zig ten voorbeeld te ſtellen. Want zig te bedienen van een anders vernuft, zoo dat het ontleende niet afſteekt, als een nieuwe lap op een ouden bedelaars mantel, vereiſt een goed oordeel. 'k Heb daar

daar ook niet tegen dat het dus gefchiet, en pleit voor die vryheid myner Konftgenooten, als Andr. Pels voor de Dichters, in zyn Gebruik en Misbruik des Toneels:

Indien Virgilius wift goud te puurén uit
Den drek van Ennius, en eenen ryken buit
Haalde uit Homerus: zoo 't den lof niet kon verkleinen
Van d'allerbefte blyfpeldichter der Romeinen,
Dat hy twee fpelen van Menander fmolt in een,
Toen hy zyne Andria toeftelde: en mag 't zoo heen,
Dat Plautus, Nevius, en Ennius uit taalen
Van anderen 't fieraad van hunn' gedichten haalen,
Ja vaak de ftelling, en den ftyl: en is 't geen fchand
Voor u Guarini, dat gy in uw Vaderland,
Dat ge in uw' moedertaal hebt Taffo uitgekozen,
En met de ftof van zyn Amintas zonder blozen
Uw Paftor Fido fiert? ....
.... En kan het fteeds betamen
Aan Moliere, dat hy zonder zig te fchamen,
Volgt in zyn meefte werk de Italianen na,
Die hunne geeftigheen, en kwinten zonder gâ
Uit Ariftophanes weerom, en Plautus trekken;
Ja zal het hun tot lof, in plaats van lafter ftrekken? enz.

Dus doende hebben ook d'oude Konftfchilders lof verdient, als zy het pryffelykfte uit anderen hebben ontleent, vervormt, verfchikt, en dus de Konft by trappen tot meerder volmaaktheid doen opklimmen; waarom zou dit nu tegen gefproken worden? dog (gelyk ik boven gezegt heb) dat het zoo gefchiede, dat men niet kan zeggen dat ze een beeld, dit's een arm, been enz. van dezen of

of genen gerooft, maar dat d'ontleende deelen, zoo in het geheel versmelten dat'er niets van door steekt, op dat hun niet gebeure als den Rave in de Fabel wedervoer, die zyn zwarte pennen had uitgeplukt, en zig met de vederen van andere vogelen opgepronkte, tot dat elk de zyne wederhaalde, en de Rave naakt stond te kyken, en van elk bespot werd.

Onze meening hier ontrent by tusschenreeden klaar genoeg te kennen hebbende gegeven willen wy onze levensbeschryving vervolgen.

GERARD LAIRES neemt besluit om zyn geboortenstad te verlaten (*geen sant* zeit de spreuk, *word verheven in zyn land*) en zyn fortuin elders te zoeken. Hy zet zig tot Utrecht ter neer, maar vint ten eersten niet 't geen hy zogt, nog kon daar met zyn penceelkonst te recht raken, dus hy somwyl uit noot, een haartschut, of luiffenbord moest schilderen. Iemant, die aan zyn deur woonde, ried hem een paar stukjes te schilderen, en de zelve naar Amsterdam te zenden om die aan den konsthandelaar Gerard Uilenburg te vertoonen, gelyk geschiede. Jan van Peé en Grebber schilderden op dien tyd voor Uilenburg, en maakten met hun beide zoo veel Frans uit, dat zy de brengster der twee stukjes, die geen Duits konde spreken, verstonden, en antwoord konden geven. En beziende deze twee stukjes in tegenwoordigheid van Uilenburg prezen de zelve naar hunne waarde, t'effens verwondert dat zoo een konstlicht door onverstand als door een donkeren mist bedekt werd, en rieden Uilenburg de zelve te koopen, welke daar op aan de brengster vraagde: hoe veel geld zy daar voor eiste? die tot antwoord gaf: zoo veel als hy beliefde te geven. Uilenburg bood haar 60

gul-

gulden voor 't ſtuk; en vraagde of zy daar meê te vrede was, en of die meeſter wel tot Amſterdam zou willen komen om voor hem te ſchilderen, 't antwoord was ja. Zy vertrok met dien buit, en Uilenburg aangeſpoort door van Pée en Grebber, volgde haar dien zelfden avond (om dat die Haas hem niet ontſlippen zoude) met de nagtſchuit op Utrecht, en ſpraken hier over zelf met LAIRES, die zig gereed toonde om van daar op te breken, dat licht geſchieden kon, wyl hy geen vragtſchuit noodig had om zyn inboel over te voeren. Hy kwam dan ten eerſten tot Amſterdam, en op een morgen ontrent negen uuren by Uilenburg daar van Pée en Grebber waren, die hem, van wegen zyn miſſelyk figuur, verzet ſtonden aan te kyken. Uilenburg toonde hem een ledigen doek, en vraagde wanneer hy begin wilde maken. Zoo ſtraks antwoorde LAIRES, en vervolgde: *wat wilt gy dat ik daar op maken zal? dat is my onverſchillig*, zeide Uilenburg, *maak daar op dat geen van uw genegenheid is*. Straks werd hem een palet met verf en een krionpen gegeven, en hy zette zig voor den Ezel.

Tot nog toe had hy de eene hand onder zyn rok gehouden, daar yder het oog op had, nieuwsgierig wat hy daar onder verborgen hield, tot dat hy zyn Fiool daar onder van daan haalde, de ſnaren ſtelde, en een deuntje ſpeelde, zoo wel naar de konſt dat Grebber die zig meê 't ſpeelen verſtond zig daar over verwonderde, en nog meer als hy de Fiool neer gezet hebbende, de krionpen nam, en maakte in een oogenblik de ſchets, of bewerk van zyn ſtuk, 't welk verbeelde een beeſte ſtal, en daar in Joſef en Maria met haar Kindje. Toen nam hy weer zyn Fiool en ſpeelde een muzykſtukje,

maar

14
13

maar verwisselde straks de Fiool voor 't palet, en schilderde dien zelven voormiddag het Kindje, 't Mariaas en Josefs tronetje, en een Ossekopje volkomen op, en zoo konstig dat zy die den geheelen tyd by hem gestaan hadden zig daar over verwonderden.

Wanneer hy nu in den tyd van acht weken verscheiden stukken voor Uilenburg schilderde, en hy die aan de liefhebbers liet zien, en prees, werd onze LAIRES straks van anderen aangezocht, die hem meerder loon voor zyn penceelwerk aanboden, daar hy zig van bediende.

Het was niet mogelyk te beschryven alle de Konst en Kabinetstukken, Zolderwerken, Zalen enz. die hy beschilderd heeft. Of zoo 't ons al doenlyk waar zoude het wel een geheel boek beslaan. Als mede menigte van teekeningen met rood kryt en met het penceel konstig en op een gemakkelyke wyze behandelt, waar van de voornaamste als ook het meeste getal thans in 't Konstkabinet van den Heere Jeron. Tonneman bewaart en in groote agtinge gehouden worden.

Doe hier by het groot getal van zyne geëtste printen die door N. Visscher tot een geheel werk verzamelt, de Konstoeffenaars ten voorbeeld, en dienst verkogt worden, die mede op een lichte en welstandige wyze, even als zyne teekeningen behandelt zyn.

Dit alles dient niet alleen tot verwonderen, maar zelf zullen de nakomelingen 't naaulyks (wanneer 't hun verhaald word) gelooven willen, dat zulks in eens menschen levens tyd te doen was, ten waar daar by gezeid wierd, dat hy by uitnementheid vaardig in 't schilderen was. Dit is aan 't volgende staal te zien.

Hy

Hy ving een wedding aan, dat hy op een redelyk groot doek, op een dag, Apol en de negen Zanggodinnen zou ſchilderen, met hun behoorlyke toeruſtingen op Parnas, en wonze ook. Daar en boven had hy nog ten overvloed 't pourtret van Bartolomeus Abba (die nieuwsgierig hoe veer hy gevorderd was, hem in den agtermiddag kwam bezoeken) voor 't beeld van Apollo na 't leven geſchildert, dat yder het konde zien dat het Abba was die voor den Parnasgod geſchildert ſtond.

Dit in 't algemeen gezegt, zullen wy ons uitlaten tot eenige byzonderheden, en uit het groot getal van zyne penceelwerken maar van eenige zyner Konſtſtukken ſpreken, die niet alleen den Konſtlievenden behaagt, maar ook de pen der dichteren hebben vlot gemaakt, om 'er tot zynen lof van te melden. Gelyk de Heer Ludolf Smits op het natuurlyk en konſtig verbeelden van zyn * Polixena, gedoot op 't graf van Achilles, (daar hy ook met een des ſchilders verſtand en oordeel over, of aangaande het regt gebruiken der Poëtiſche Hiſtorybeſchryving pryſt) zig dus laat hooren:

Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wont zyn ſchoone Bruid.
Ovidius, gy ſchiept nooit yſſelyker logen.
'T is Pyrrhus niet, wiens ſtaal die maagd de borſt ontſluit,

En

* Polixena, de ſchoonſte en laatſte Dochter van den Koning Priamus, en Hekuba, werd van Pyrrhus doorſteken op 't graf van zyn Vader Achilles, op vermoeden dat zy van de verraderlyke onderneminge tegens Achilles geweeten had, die van Paris, zoo als hy ſtond voor 't Autaar in den tempel van Apol, om zyn trouw met Polixena te beveſtigen, in zyn hiel gewond werd, dat hy ſtierf.

En 's Vaders ſpoken, met dat bloedvergieten ſtuit.
Leermeeſter van de Min! hoe kan't uw hart gedoogen!
LAIRES *ſchikt beter, die weet wat de Min beduit.*
Die geeft het mes een paap, ſtokoud en onbewogen;
Zet Pyrrhus in een hoek, en dekt zyn lekende oogen.
Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wond zyn ſchoone Bruid.

Nog een door even gemelden Dichter L. Smids op de verbeeldinge van * *Didoos Dood.*

PELS *leerde* DIDO (*zoo tuigt* HUIGENS) *cierlyk ſterven,*
Toen hy dat Dicht ſchreef dat het haaſt bewoogen hart
Eens teedren lezers, door onlydelyke ſmart,
In een doet krimpen, en van ſchrik zyn warmte derven.

Veel

* Dit verhaal van Dido word voor een verdichtzel van Virgilius gehouden, die dit trouwen en ſcheyden van Dido en Eneas heeft verciert, om de Karthaginenſers te beſchimpen, die haar Koningin Eliſe, na haar dood, om datze zig zoo mannelyk had omgebragt, met den naam van Dido (Manninne) onder hunne Goden hebben geſteld. Waarom ook M. de Fontenelle in zyn 't Samenſpraak der dooden, Dido dit doet zeggen, *Zoo de Minnehandel dien Virgilius my toeſchryft eenige waarſchynlykheid hadde, zoude ik konnen toeſtemmen dat men my verdagt hield; maar hy geeft my Eneas tot een Minnaar die drie hondert jaaren voor my uit het leven is geſcheiden.* 't geen door de ſchim van Stratonica ſchamperlyk aldus verdadigt word; *Dat gy zegt is al iets byzonders. Het is waar dat gy drie hondert jaren na hem ter waereld zyt gebragt, maar Virgilius heeft zoo veel reden gehad om u t' ſamen te voegen, dat hy oordeelde dat die driehondert jaren, die u van den anderen ſcheiden, geen zaak van aanbelang waren.*

Veel cierlyker ſterft zy hier door LAIRESSES *verven.*
Haar boezem zweet, en is ten uiterſten benard,
Haar oogen ſtaan met kragt en arbeit opgeſpart;
Als of zy nog den draad haar 's levens moeſt zien kerven,

Terwyl een tranen vliet, by dropplen, daar uit lekt;
En het gewrigte zig verdraait, en kromt en rekt,
En d'aders ſpant, en de verſlapte ſpieren lillen.

De pen is dan te zwak om tegen het penceel
Te worſtelen, een vaers ſtrykt voor een tafereel
Dog het zyn zuſters, zacht! haar paſſen geen geſchillen.

Alle goede dingen (zeit het Spreekwoord) *beſtaan in drie.* Wy zullen 'er ook nog een aanlaſſen, dat wel niet groot, maar voor 't beſte en uitvoerigſte van zyne Konſtwerken gehouden word. Dat is te zien by den Heere Huntum tot Amſterdam, verbeeldende den geſtraften Tempelroover Heliodoor, daar de brave dichter P. Verhoek dit volgende vaers op maakte:

Hier ſpreekt de Schilderkonſt, terwylze in myn gedachten
'T ſtilzwygende gemoet beweegt met meerder kragten,
Dan zelfs welſpreekentheid: 't gezicht gaat voor 't geboor.
Ik zie als op 't tooneel, hoe dat HELIODOOR
Om kerkroof word geſtraft, ten ſpiegel aller eeuwen:
Ik zie en vind my zelfs in 't Godshuis der Hebreeuwen.
Wat pragt, wat heerlykheid der Bouwkonſt ſtreelt my 't oog.
Hoe ryſt dat trots gevaart zo wyt, zoo diep, zoo hoog,
Van

Van marmer en arduin door arbeid opgewaſſen!
Hier zal d'aanſchouwer ſtilte, ontzag, en aandacht paſſen,
Daar 't ſchreiend prieſterdom, bedroeft, met doodsgelaat
Voor 't altaar legt ter aarde in 't heylige cieraad,
De Hoogenprieſter God om hulp ſmeekt uit den hoogen.
Men ziet hen algelyk in droefheid opgetogen,
Dees wyde Galery van 't vrouwelyk geſlacht
Vervult, dat ſchreiende om Gods hulpe zyne klacht
Met handenwringen toont, of ſlaat verbaaſt zyn armen
Ten hemel, om genade en Goddelyk ontfermen.
Nog treed de Rover toe, door goutdorſt boos ontzind,
En ſlaat haar klachten en gebeden in den wind;
Daar zyn ſtaffieren vaſt den ſchat der Godskiſt rooven:
Maar Gods Almachtige arm weerſtaat zyn trots van boven.
Hier legt hy, die nog ſlus ontzaglyk, groots, vol praal,
Ter Schatzaal intrad, nu aamachtig van 't onthaal
Der hemelgeeſten in gedaante als jongelingen;
Terwylze aan elke zyde al ſlaande hem beſpringen.
Dees rykgewapende en welopgezeten noopt
't Gezwinde ros, dat met de hoeven op hem loopt,
Die nu door ſchrik 't gezicht verduiſtert, ſchreeuwt vol ſmarte:
Zyn dappre wapentuers ontzygt hun Oorlogsharte,
Het gulde harrenas des Ridders op het paart
Doorſchittert hun 't gezicht met vreeze, die vervaart,
Nu achter hunnen ſchut hem ſidderende ontvlugten:
Gy ziet Hebreeuwen, van dien trans, op dees gerugten
Verwondert, 's hemels hulp beſchouwen tot hun trooſt.

Zoo ryſt de Schilderkonſt, gelyk de zon in 't Ooſt,
Die 't al haar verwen geeft, met voeglykheid en orde.
Natuur ſtaat zelf verheugt, die eerſt den ſchilder porde.
De heirbaan van de Konſt, zoo klippig, ongebaant,
Bezet met doornen op te klautren, en vermaant,
Met d'Oeffening verzelt, LAIRES *dus voort te varen:*
Dit konſtig oogmuzyk braveert 't geluit der ſnaren.
De verwen ondereen gedommelt, eel, en zacht,
Daar flaau en ſomber, hier weer in haar volle kracht,
En kieſſe zuiverheid, en houding in de kleuren,
Voldoen het keurig oog, als zach men het gebeuren,
Terwyl uit yder beeld 't geheim der hartstogt ſtraalt.

My komt in gedagten, dat Fr. van Hoogſtraten in een vaers op de Beeltenis van zynen broeder mynen meeſter S. v. Hoogſtraten, zeide

Hy dicht in Schildery, en ſchildert in gedicht.

Dit paſt ook op onzen Dichter P. Verhoek, die door zyn pen even als LAIRES door 't penceel, het ſchoone gepaarde licht, en bruin, het natuurlyk voorkomen, en wegwyken en de zuivere behandeling daarin waargenomen, ten toon ſteld; en wat pryswaardig in dit konſtſtuk aan te merken is afſchetſt in letteren. En dus mag men in 't algemeen van zyne penceelwerken zeggen. Immers hy heeft altyd het voornaamſte, en hoofdzakelykſte in zyne werken laten ſpreken: daar andere brave mannen in de Konſt zig ſomwyle wel eens aan kleinigheden hebben vergaapt, en 'er meer tyd dan ze verdienden aan beſteed; waarom ik ook daar en boven tot zyn roem zeggen moet, dat zyne verkiezingen,

of

of de voorwerpingen zyner verkiezingen pryſſelyk zyn, aangezien dat hy zelden iet door 't penceel verbeeld heeft, dat geen vlyt en Konſt verdiende. 't Is waar, alles is wel niet even gelyk van ſchoone vinding, en penceelbehandeling; maar men moet weten dat de gedagten der Konſtenaren niet altyd even bekwaam zyn, nog de luſt altyd even groot is, te meer in hem, wiens levenskoers wel eens buiten 't ſpoor holde, en in ſtee van den boog t' ontſpannen tot verfriſſinge der geeſten, uitſpanningen kon maken die zyne geeſten en kragten afſloofden.

Niemant zal dit zeggen voor hatig opnemen die weet, *dat een regtſchapen Hiſtoryſchryver* (gelyk ik in opzicht van dit werk daar voor moet worden aangezien) volgens zeggen van Polybius, *geen agt moet geven op de perſoonen; maar van de zaken oordeelen, zoo als ze zyn, en 'er in de Hiſtorie van ſpreken zoo alsze verdienen.*

Om nu met onzen Luikſchen Fenix voort te varen moet ik zeggen, dat hy in allen deele van de Konſt getracht heeft de natuur na te bootſen. De mannenbeelden kleedde hy in laken aan de breede ploojen te kennen. Lichte zyde ſtoffen, en menigerhande tintelend weerſchyn, by dunne floerſen, en fyne Lywaten, geeſtig geſchikt en natuurlyk geplooit, zyn alzins het cierzel en de bekleedingen zyner vrouwen beelden. Zilver, Goud, en velerhande metalen heeft hy geeſtig met hunne ſpiegelingen, en ſterke afſchitteringen weten na te bootſen. Geen minder cieraad heeft hy ook aan zyne konſtſtukken toe gebragt, door 't ſchilderen van velerlei aart van marmere kolommen, vazen poortalen enz. Inzonderheid muntte hy uit in 't

ſchilderen der *Bazarliere* van wit marmer met veele *Niſſen* die in voorpoortalen, op de Keyſers, en Heere graft, tot Amſterdam pronken, zoo natuurlyk geſchildert dat men dezelve voor gebeeldhoude marmere platen aanziet. 't Luſt ons een van die werken, als wel het voornaamſte in Konſt van ſchilderen en geeſtige vinding, de Schilderjeugt tot leiding, (als haar iet diergelyks voorkomt) en een ſleutel tot opening en verklaring van den inhout te geven.

Dit is een uitlegging van de vyf zinnebeelden in 't Graauw geſchildert, ten huize van den konſtlievenden Heer Philip de Flines. Het eerſte ſtuk, als men de deur in komt over 't licht, verbeeld de Schilderkonſt, Dichtkonſt, Beeld- en Teekenkonſt.

De Schilderkonſt ſtaat voor aan, houdende met de linkerhand haar gereedſchap, palet, pencelen en maalſtok; met de regterhand beurt zy een Tafereel op, waar eenige voorwerpen op afgeſchetſt ſtaan. Agter haar ſtaat de Natuur, waar van zy door Konſt een naarvolgſter is, en waar uyt zy haren oorſpronk of beginſel heeft. Het kintje dat voor haar ſtaat, met een masker of gryns, beteekent de veranderingen van vindinge, en naabootſinge. Hier nevens ziet men de Dichtkonſt, houdende in de regterhand een trompet, en in de linker een rol papier * of tooneelrol. Zy is met een Laurierkrans gehult, aangezien zy door haar doen de menſchen onſterflyk maakt, en den lof der Hel-

* Op rollen papier en parkament te ſchryven is van de Oudſte tyden af eerſt by de Hebreen, naderhand onder de Griekſe Toneeldichters (om elk hun byzonderen Rol te doen hebben) in gebruik gekomen, en heeft ſtant gehouden onder de kamerſpeelders tot in mynen vroegen tyd. Zedert zyn de kamers, of konſtgenootſchappen onder de zinſpreuke *in Liefde bloejende*, en andere, geheel te niet geloopen in Nederland.

Helden (door de trompet verbeeld) uitbazuint. Het kintje dat nevens haar ſtaat torſt het ſpeeltuig van Apol, ten bewys dat de zongod de Dichtkonſt gunſtig is. Men ziet twee beelden agter de Schilderkonſt, verbeeldende de Beelthouwery en Teekenkonſt, ſtaan. In haar hand heeft zy een teekening beſchetſt met ſommige konſtbeginſelen om aan te duiden, datzy is de grond daar de Schilderkonſt op word gebouwt. De Beelthouwerykonſt heeft meê haar beduidteeken; het kintje boven in de *Niſs* met een gebeelthoud menſchen hoofd gemaalt, wil aantoonen hoe die konſt beſtaat in een geregelde ſchikking van welgevormde menſchelyke ledematen, waar van het hoofd een voornaam deel is.

Boven elk dezer groote vakken, ſtaat een kleinder, en daar in door kleinder beelden verbeeld, iets dat toepaſſelyk is, op de groote of onderſte *Niſſen*, gelyk 'er dan zinſpelende op het boven verklaarde, verbeeld ſtaat de Godin der Wysheid, by een vlammend altaar, waar voor de Voorzigtigheid, vergezelſchapt met nog andere beelden knielt, tot beduid, dat die door haar gonſt tot volmaaktheid geſtegen is, en toegang tot den tempel van eere en lof gekregen heeft, dankbaarheid verſchuldigt is.

Het eerſte der Tafereelen op een ſlinkſen dag geſchildert, aan de rechterzy, verbeeld de Godin der Wysheid in 't midden van zeven vrye konſten: Dichtkonſt, Redenkonſt, Letterkonſt, Starrekonſt, Rekenkonſt, Maatkonſt, en Zang-of Speelkonſt. Zy ſtaat als beſchermvrouw in 't midden van dit doorluchtig gezelſchap; om datze geagt is de wyſte der Godinnen: waarom ook de Poëten verciert hebben, dat zy uit de herſenen van den opperſten

 God

God Jupiter geboren is. Nevens haar ſtaat een Olyfboom, of olyftak, het zinnebeeld van vreede, met rede by dees Godes geſtelt; om dat de konſten en wetenſchappen in vredestyd bloeyen, en als de Olyfboom hare nutte vruchten geven: gelyk ook het vlammende lamplicht van 't menſchelyke verſtant door den oly der wysheid gevoed en onderhouden word. Nevens haar ſtaat ook haar ſchild met een Slang omvlochten; ten teeken dat zy zig met voorzigtigheid, meer als mét gewelt beſchermt tegen hare tegenſtreevers.

Het vrouwenbeeld dat voor aan zit, en de Harp, of Lier van Apol * moet in de hand houden, is met een Laurierkrans gekroont, en komt voor de zinſtreelende Dichtkonſt in het Tafereel. Aan haaren cierlyken zetel hangt een † Gryns, om inzonderheid het Toneeldicht te beteekenen; waar omtrent alle de byzondere wyzen der Dichtkonſt gebruikt worden, en even eygen zyn.

Agter haar ſtaat de Redenkonſt te pralen op haar ſlangeſtaf, ten zinteeken van de kragt der rede en welſprekentheid, aangezien men zeit dat Merkuur hier door de menſchelyke gemoederen, als door een vermogenden ſcepter beheerſte. Zy om-

* Moet hebben &c.) want in ſtee van de Harp, is het een Borduurraam. 't Schynt dat de patroon van 't huis het dus heeft gewilt, op dat het toepaſſelyk zoude wezen op zyn *Fabriecq.* of wevery van zyde ſtoffen.

† Gryns) d'eerſte bekende vinder van het zelve, ook de verandering van perſoonen, en Toneelen, is Æſchylus van Athenen tydgenoot van Pindarus. Zie B. Kennet, Griekſe Dichtr: P. 38. Æſchylus

...... boude, een vaſte ſtee
Op lighte balkjes, en was vinder van Tonelen,
Van Gryns, en kleeding ....
Zegt A: Pels in zyn Toneelwetten.

omhelft met een minnelyk gelaat de Letterkonft. Aan den anderen kant ftaat de Starrekunde, houdende in haar hand een *Aftrolabe*, of Zonnewyzer.

Agter de Dichtkonft zietmen de Rekenkonft, met twee kindertjes, waar van 't een een Schryftafel ophoud, met eenig fyffergetal, daar het ander op wyft, en aan de rechter zy van Pallas ftaat de Zangkonft, en de Meetkonft, met een paffer *Globe*, of waereldkloot.

De kleene *Niff* boven het zelve vertoont den Zangberg, Apol, en de negen Zanggodinnen, in een overfchaduwenden lommer, en de Faam voor uit vliegende, om den lof der wetenfchappen en konften te verbreiden.

Het tweede tafereel op de rechter zyde van den muur, verbeeld de *Glori*, of Eere van de waereld, Dapperheid, Zege, Roem, en Onfterffelykheid.

Men ziet hier op een hoogverheven zetel de Beeltenis van Eer geplaaft. Zy hout in de linkerhand eenen waereldkloot, en in de rechterhand, het beeld van Zege of Overwinning (zoo als men 't op de oude Keyzerlyke muntftukken ziet) die verkreegen word door Dapperheid en Deugt; 't welk nog nader beduid word, door het kintje dat nevens haar ftaat, torfchende Herkules leeuwenhuid en knods op zyn fchouderen.

De twee jonge maagden die in haar fchoot bloemen, en in hare handen laurierkranfen hebben, en dezelve d'Eer aanbieden, en opofferen, willen te kennen geven, hoe door een aangename duurzaamheid, de Eer door deugd en dapperheid verkregen vereeuwigt word. 't Zelve word ook door de Jerufalems veer, of palmtak (die door een kintje opgeheeven word) te kennen gegeven, waarom wy 'er ook in onze *Emblemata*, een kleenwerkje dat

 eerft-

eerſtdaags meê ſtaat uit te komen, een zinneprint van gemaakt hebben, met dit byſchrift:

Hoe meer dat d'Ooſterpalm gedrukt,
Getrapt word en ter neêr gerukt,
Hoe weeliger zy waſt en groeyt.
Gelyk de Deugt te ſchooner bloeyt,
Hoe meer zy word geſchopt, vertreên,
Als ook de Waarheid, fel beſtreên,
Van Kerktyrannen ....

Op den agtergrond van de *Niſs* zietmen een Gedenknaald, opgerecht ter gedagteniſſe der zulken die den weg van deugd, eer, en dapperheid betreden hebben; ook de Faam, die hunnen roem waereldrugtig maakt.

In het kleene Tafereel boven dit ſtuk ſtaat verbeeld een balmboom, waar aan twee fakkels, en ſchilden hangen, zynde het oulings een overwinningteeken, als boven, door deugd, eer, en dapperheid verkregen. Men ziet hier nevens ook verbeeld een Leeuw, Paard, en leggenden Kameel; om nader uit te drukken, dat de verwinning moet behaalt worden, door kragt, moedigheid, en lydzaamheid. Daar wy mede op zinſpelen in 't bovengemelde Boekje, op de verbeelding van den geduldigen laſtdragenden gebukten Kameel, met deze toepaſſing;

Gedult en ſtille Lydzaamheid,
Zyn ſtutten die den Kruisdruk ſchragen.
Leer van dit Laſtdier ('t welk tot dragen
Den rug bied, en zig nederleit)
Hoe elk zig naar zyn lot moet voegen,
Met taay gedult, en vergenoegen.

Het

Het eerfte vak, gefchildert op een regtfen dag aan de flinkerzyde van den Muur, vertoont de Godin des Rykdoms, of anders d'Afgodin die heel de waereld door hare blinkende munt betoovert.

Zy zit op een verheven troon of zetel, welker leuningen gebeeldhout zyn met Arentskoppen, om haar opperfte vermogen, en aanzien te beteekenen. Zy houd op haar fchoot een koffertje met gefteenten, en in haar regterhand een Appel. Voor haar troon ftaan verfcheide cierlyk gewrogte Schotelen, Kannen en Vazen, ook de Hoorn des Overvloeds, vol goude en zilvere penningen en andere koftelykheden, die de begeerte verrukken, de zinnen betoveren, en de heele waereld voor zig doen buigen, om in hare gunft te ftaan, en van haar ftaatdochter de Fortuin begiftigt te worden. En gelyk de *Magneetfteen* het yzer door een verborgen kragt tot zig trekt, zoo trekt zy ook door de verborgen kragt van 't blinkend Goud de begeerlyke harten der menfchen naar zig; fchoon de zelve niet als de behandeling daar van genieten; gelyk door de twee kindertjes, die aan een open vaas vol goude en zilvere penningen luftig en vrolyk grabbelen, en dien fpaarpot gretig en yverig ftaan om te roeren, om de Schyven van de fchimmel te bevryden, te zien is, en dat is 't al. Want

Die zig aan 't blinkend goud vergapen,
En zoeken hunne ruft in 't geld,
Die vinden zorg die hen fteeds kwelt:
Zoo wel in 't gretig zamen fchrapen,
Als in 't bezitten van hun wenfch;
En fchoon het zelve nog vernoegen,
Nog ruft, maar onruft baard na 't zwoegen,
't Blyft egter 't doelwit van den menfch.

Dus

Dus was het oudtyts, en nog heden.
De Muntgod word ſteeds aangebeden.

Men ziet nevens de kindertjes verbeeld, een krokodil, een gedierte dat de vermaarde Rivieren den Nyl, Ganges, en inzonderheid de Indiſche ſtroomen (daar zig de parelen, geſteenten en het goud laaten vinden,) bewoont.

Nevens den Rykdom ſtaat een vrouwenbeeld, welk in de hand heeft het beeld van Pluto, en agter haar twee beelden by een vrugtboom, als ook een Kintje dat van de vruchten plukt. 't Een en ander wil al wat zeggen, gelyk ook de Appel dien zy in de hand hout, zynde een afbeeldſel van de Goude Appelen, die de Poëten vercieren dat Herkules mede bragt uit de Hoven der Hesperides. Waar door de oude Fabeldichters niet anders hebben willen beduiden, dan dat hy uit de Afrikaanſe oorlogen wedergekeert, een ryken buit meê bragt. 't Wil ook aanduyden, dat de Rykdom ontſpruit uit den vruchtbaren Land- en Veebouw, inzonderheid de Schapenteelt, welker melk en vlees tot voeding, en hunne vellen, of wolle, noodwendig tot bekleedinge der menſchen, groote voordeelen geven en aanbrengen: waar om men ook in den ouden Fabeltyd heeft verdicht, dat Jaſon het Gulde vlies op den raad en door hulp van Medea bekomen, dat is een vetten buit gerooft had, die Goud waart was.

Het kleene Tafereel boven het ſtuk verbeeld, dat Jaſon de Goude vagt veroverd heeft, na dat hy den beſchermdraak geſteld, om het zelve te beletten, had omgebragt. Het welk zedelyk toegepaſt, onderwyſt, hoe men door 'ſhemels hulp en byſtand, den Draak van kwade driften en geneigt-

neigtheden, die den toegang tot het Gulde vlies van Godvrugt, en oprechte Deugt beletten of dwarsboomen, eerſt moet overwinnen en dooden.

Het tweede Vak aan de linkerzyde van den muur, verbeeld Mildadigheid, Voorſpoed, jeugdige Gezontheid, en zwakken, of armen Ouderdom.

Mildadigheid ſtaat midden in de *Niſs* houdende een overvloeds hoorn, daar het geld aan allen zyden uitſtort, in haar rechter arm, het geen mildadigheid, of mededeelzaamheid te kennen geeft. Aan haare regterzyde knielt de Voorſpoed, die haar aanbied een koſtelyk halskarkant. 't Waar te wenſchen dat zulks altyd geſchiede en dat de voorſpoed den Mildadigen toevloeyde aangezien zy * gewiekte § open handen hebben om vaardig wel te doen en den behoeftigen meê te deelen. Gelyk wy dan hier zien dat aan de voeten van de Miltdadigheid de arme Ouderdom, door een afgeleefde magere oude vrouw verbeeld arm (aan haar ſlegt hulzel en bekleeding te kennen) ter aarde leit, by zig hebbende een kruk of ſtut, leunende op een waereldkloot, als ook een kindje nevens haar ſchoot ſtaan, welk

* Gewiekte) Dit beteekent vaardig in 't weldoen te wezen, op dat het niet gebeure als verhaald word, van een Vorſt die, bewuſt dat de wysgeer zyn vrient ziek, en behoeftig was, zoo lang vertoefde met weldoen dat het te vergeefs was; want als zyn dienaars hem ſpyze bragten, was hy al van gebrek overleden.

§ Open handen) Dit beteekent gereede Mildadigheid. Men leeſt in de oude geſchichten dat als de Gezanten van Bearn bevel ontfangen hadden om een der zoonen van Heer Willem van Moncade tot hun Vorſt te verkiezen, keurden zy dien, welke hun in 't begroeten voorkwam met open handen; om dat zy het voor een zeker voorteeken van miltdadigheid opnamen.

welk van de mildadigheid eenige ſtukken geld worden toegereikt, waar over 't zig verheugt, en bly ziet, 't geen klaarlyk aandient; dat de deugt van Mildadigheid, een trooſtereſſe is voor de wezen, en den afgeleefden een ſtut verſtrekt, wanneer zy dubbeld ongelukkig; dat is Arm, en Oud, zyn.

Zy heeft een zedig wezen en gelaat, ten bewys dat de Godvrugt in haar hart huisveſt, waarom ook onze vernufteling den † Olyfant tot een zinteeken van de Godvrugt agter hare zetel heeft geplaatſt.

Men ziet ook agter de Miltdadigheid een Arent opwaarts vliegen naar den troon van Jupiter, 't geen te kennen wil geven, dat de deugt van Miltdadigheid van d'Aarde opwaarts vliegt, naar den Hemel, waar van zy hare belooninge wagt. En wat lager de jeugdige Gezontheid, tenger van wezen en leeſt, bekranſt met bloemen, die tot een krans met levend groen gevlogten Jeugt beteekenen. Zy hout in hare rechterhand den ſtaf van * Eſculapius, en aan haar zyde het ſtuur of roer van een Schip, welke dingen Gezontheid, en een gelukkigen ſtaat van Voorſpoed beteekenen.

In 't kleene Tafereel boven dit ſtuk word vertoont

† Men zeit dat d'Olyfanten d'opkomende Ooſterzon eere bewyzen: en als de Nieuwe Maan verſchynt, dat zy zig dan in de rivier gaan reinigen, en voor de ſpiegelinge van de maan in 't water zig buigen.

* Eſculapius, de God der Geneeskunde, of gezondmaking, heeft Hyppolitus, door 't hollen van zyne paarden tuſſchen de klippen verplettert, na dat hy de afgeſcheurde ledematen weder by een verzameld had, door zyn wonderbare geneeskonſt geheelt. zie L. Smids kantſchrift op den Brief van Cydippe aan Akontius. Zyn ſtaf is boven aan omwoelt met het geneeskruid dat hem gevallig door een Slang aangewezen werd. Daar hy de eerſte proef meê aan den dooden Glaukus deed.

toont Marcus Curius, daar het gezantſchap der Samniters hem met geſchenken komt aanzoeken, en daar hy vergenoegt met een ſchotel Rapen, geruſt, en buiten ſtaatgewoel, de gezanten, en hunne geſchenken afwyſt. Dit vertoonſel eiſcht geen verklaring.

Weide ik door dit doen in ſommiger levensbeſchryving wat breet uit, dit geſchiet, om dat de genen, welke nog onbedreven zyn, hunne denkbeelden door het beſpiegelen van grooter vernuften zouden oeffenen, en door brave voorbeelden hun brein ſcherpen. 'T is geen blinkende franje, of 't zyn geen beuzelingen, die een verſtandigen lezer doorgaans laſtig vallen; maar 't is het wezentlyke, de ziel en het leven van de Konſt, en die het konſtwerk doet ſpreken.

In dit zelve huis van de Flines, thans bewoont van den Heere Adr. Rutgers, is ook een beſchilderde zaal van onzen Laires te zien.

Maar alzoo wy met het verklaren van het voorſte werk, reeds buiten ons beſtek zyn uitgedyd, zullen wy 'er niet anders van zeggen, als dat dit zelve konſtig van vinding, wel geteekent, natuurlyk van koleur, geeſtig van toetakeling, en breed, en ſmeltende geſchilderd is. Dog dit zouw de eenigſte reden niet wezen; maar als ik bevond dat LAIRES, in zyn ſchilderboek verſcheiden zyner Tafereelen verklaart en beſchreeven heeft, en niemant als de maker zelf beter weet, wat hy met het zelve te verbeelden gemeent heeft, heb ik 't noodeloos geacht my daar verder in uit te laten.

'T Waar te wenſchen geweeſt dat hy het zinnebeeld van d'Armoe (door hem zelf verbeeld) met wat meerder nabedenken beſpiegelt had, en in tegendeel het zinnebeeld van de Spaarzaamheid zig

tot

tot naavolging voorgesteld, en betragt, daar hy een grooten troost en steun aan zoude gehad hebben, toen hem in den jare 1690 de blintheid overkwam, die hem tot zyn dood bybleef. Menigwerf heeft hy betuigt dat hy blint zynde meer zag dan toen hy ziende was; want toen zag hy daar hy te voren niet eens op gedacht had, namentlyk dat hy moest gespaart hebben, dog te laat, even als die van wien Jan de Bruin de jonge in zyn *Jok en Ernst* op pag. 5 verhaald: Dat hy zyn inkomen verwaarloost hebbende, met een zyner vrienden in een Schilders winkel ging, die daar eenige stukken kogt. Hy ziende een Tafereel dat konstig geschildert was, verbeeldende het oordeel, dog dier van prys, en geen geld hebbende om 't zelve te koopen, gaf de smart die hy daar over had dus te kennen: *Wat een Oordeel verlies ik, overmits ik geen geld heb!* waar op zyn vrient hem tot antwoord gaf: *Gy mocht beter zeggen: wat een geld verlies ik, overmits ik geen Oordeel heb!* Dog het schynt my toe dat zyn noodlot hem uit geduldigen aart zoo zeer niet smarte als het wel anderen zou gedaan hebben! want die genen die verkeering met hem gehouden hebben, getuigen, dat hy zig in die elende heel getroost droeg, en zig met een deuntje op de Fluit, of de Fiool te spelen vermaakte, daar hy wonder wel in bedreven was.

Hy verstond zig heel wel op de *Geniologia* of uytbeelding des verstands, en wat de Historien, en de oudtydsche gebruiken, in opzigt der Feesten, Praalen, Zwier, Vergodingen, en Lykbestellingen, met hunnen toestel, of aankleven van dien aanbelangt, daar omtrent bediende hy zig, van in de Oudheidskunde bedreven puikdichter

An-

Andries Pels, die hem dikwils kwam bezoeken.

De zugt, en geneigtheid tot de Konſt bleef hem, ſchoon blint, by tot het eynde van zyn leven, en verſcheiden liefhebbers, Schilders, en Plaatſnyders kwamen weekelyk by den anderen aan zyn huis, om zyne leſſen, of redenvoeringen over het een en ander deel van de Konſt te hooren, die hy, na dat hy 'er een denkbeeld van gevormt had zoo goet als hy kon ſchreef.

De Lezer zal licht vragen hoe dit geſchieden konde, daar hy blind was? maar hy deed het dus; hy had twee geplumuurde doeken, waar op hy by den taſt, als men zeit, ſchreef met een ſtuk wit kryt. Als de een vol geſchreven was, vervolgde hy op den anderen, terwyl inmiddels de eerſte door een van zyn Zoonen wierd na geſchreven op papier, en voorts uitgewiſt, om ledig te wezen tegens dat de tweede doek weder met kryt vol geſchreven zoude zyn. Eyndelyk zyn deze ſchriften opgezamelt, en door het Konſtgenootſchap tot twee Boeken geſchikt, en overal met plaatwerk, daar de voorwerpen, waar op hy in zyne redenvoeringe zinſpeelt, op vertoont ſtaan, vermengt. Het eerſte dient tot inleyding van het tweede, en handelt van de Teekenkonſt, gelyk het tweede van de Schilderkonſt, nevens al het gene daar toe behoort.

Hy overleed in Amſterdam in 't jaar 1711. en werd door 't Konſtgenootſchap gedragen, en op 't Leitſche Kerkhof ter aarde beſteld, op den 28 van Hooymaand.

De Konſtlievende Arnout van Halen, die groote agting voor zyn Konſt heeft, ziende naa lang wagten, dat niemant van de Amſterdamſche Dichters, des mans overlyden met eenig Lykdicht ge-

 dacht,

dacht, maar 't zelve met een eeuwig ſtilzwygen ſcheen voor by te willen ſtappen, vatte de pen op en maakte een langſlepend rouwbeklag, tot een altyd-duurende gedagtenis van zyn overlyden, waar van de Tytel dus is:

Op de ſtilzwygentheid van den Amſterdamſchen Helikon, over het afſterven van den vermaarden Konſtſchilder Gerard de Laireſſe &c. Het begint dus:

Wat tyd beleef ik, ach! vermaarde Amſtelaren,
Nu dat het licht verdwynt der grootſte Konſtenaren,
Die zoo veel jaren hier roemrugtig heeft geleeft,
En na zyn dood niet meer in uw gedagten zweeft.
Is dan die Geeſt niet waart, voor al zyn Konſtbedryven,
En moeite, dat uw pen zyn lof voor 't laatſt mag ſchryven?
Daar Schilder en Poeët, van een natuur en aart;
In geeſt en vinding, als gezuſters gaan gepaart.

En zoo voort..... Waar op zig W. vander Hoeven aldus liet hooren:

De liefde tot de Konſt brengt ons LAIRES *voor d'oogen,*
Wiens onbepaalde geeſt, ten Hemel ingevlogen,
Den Schilders voorlicht als een held're morgenſtar,
Gelyk Auroraas ſchoon gelaat, of als de Kar
Van Phebus, waar zy eerſt in 't Ooſten op komt dagen.
Heeft dan VAN HALENS *pen geen reden om te klagen,*
Terwyl geen Dichters oog dien Schilderheld beſchreit,
Die met natuur om 't ſchoonſt heeft met penceel gepleit?
Zyn vlugge hand werd door zoo hoogen geeſt gedreven,
Dat

Dat hy 't verſtorven deed door zyne Konſt herleven:
Dit ſpeet de dood; zy ſtak, als dol en opgeruit,
Toen 't ſterflot haar bedwong, LAIRES *zyn oogen uit,*
Om dat zyn Schilderkonſt haar macht niet zou braveren.

Wat lager:

VAN HALEN, *die* LAIRES *zyn licht, zyn leidſtar noemt,*
Heeft zig na zyne dood op 't loffelykſt gekweten.

en eyndelyk:

LAIRES *herleeft door hem in ſchraapkonſt, en Gedicht.*
De Zangers aarzelden om 's Mans waardy te roemen:
Dit gaf VAN HALEN *ſtof d'ondankbaarheid te doemen.*

Die ook de Beeltenis van LAIRES (door hem zelf in koper gebragt) liet voor het Lykdicht, en agter aan zyn Grafſchrift drukken, op dat de gedachtenis van zyn overlyden niet te gelyk met zyn Lichaam vergaan zoude.

Meergemelde van Halen is ook bezitter van een zyner beſte Konſtſtukken, verbeeldende de vergoding van Eneas, daar P. Rixtel dit vaersje op gemaakt heeft:

Hier ſpoelt Numicius, Eneas Menſch-heid af;
Die, na veel ramp, in 't ent, geplaatſt word by de Goden:
Het lof van d'Oorlogsmoet, blyft eeuwig buiten 't Graf.

Vrouw Venus daalt beneen, om hem om hoog te nooden.
Men loont de dapperheid vaak lasterlyk met nyt.
Dies stygtse om hoog, en word ontsterflyk, door den stryt.

Eyndelyk moeten wy nog na zyn dood tot zyn roem zeggen: dat hy de persoonverbeelding, volgens den regel der Konst wel verstaan heeft, waarom ook zyne Konsttafereelen met den eersten opslag aanduiden wat zy verbeelden willen: en zig daar omtrent zelden heeft vergrepen. Want dat somwyl groote meesters een misslag hebben begaan, eischt geen bewys. Wie is 'er zonder gebreken? dus zoo ik niemant een puikschilder wilde noemen dan die volmaakt in al zyn doen was, weet ik niet wie op de lyst myner Konstgenooten boven aan moest staan; waarom ik in dit opzigt van de zelve, zeg, als * *A. Pels* van de Dichters:

Niet dat ik een gedicht juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen misslag in den Dichter zou verschoonen.
In 't luitslaan geeft somtyts een snaar wel and're toonen,
Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur,
Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op mikken.
Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheid spruit
Steekt maar het grootste deel des werks voortreflyk uit.

Onze GERARD LAIRES had drie Broeders, ERNST of ERNEST genaamt, die ouder was, en twee die jonger waren dan hy, JACQUES en JAN die nog in leven is, en dagelyks 't penceel oeffent. ER-

* In Q. Horat. Dichtk. pag. 33.

ERNEST, die al vroeg in de Konſt gevordert was, muntte inzonderheid uit in 't ſchilderen van allerhande gedierte, waar van hy een geheel boek toegeſtelt had, en zyn beeltenis uitvoerig in waterverf geſchildert daar voor geplaatſt, het geen als den *Cancelier* van den Prins van Luik in handen kwam, hy zulk welgevallen daar in had, dat hy hem aannam in zyn dienſt: dog zont hem op zyn koſten naar Italie om zyn Konſt naar brave voorbeelden voort te zetten. Van daar weder gekomen, is hy in dienſt van gemelden Prins tot *Bon* overleden, omtrent den ouderdom van 40 jaren.

JACQUES, die naar onzen GERARD volgde, ſchilderde alles, ook beelden in 't graau om in niſſen te plaatſen, maar daar hy zig 't beſt op verſtond, was 't bloemſchilderen, hy kwam meê van Luik naar Amſterdam zakken, daar hy de Konſt tot het einde van zyn leven geoeffent heeft.

GERARD DE LAIRESSE liet drie Zonen na. De oudſte ANDRIES genaamt, geen genegenheid tot de Konſt hebbende, ging in Vrankryk by een Koopman woonen, naa welks dood hy naar Indie vertrok. De twee andere ABRAHAM en JAN oeffenen de Konſt, gelyk ook hun Neef de oudſte Zoon van JACQUES, van wien met roem geſproken wort, zoo dat de naam der LAIRESSEN niet licht ſtaat te verdwynen.

Wy hebben in eene Redenvoering op pag. 334. van ons tweede Boek ter proef gebragt, *wat een goede leyding vermag omtrent de genen die een laagen geeſt bezitten*, en by den uitſlag gezien, dat niet mogelyk is hen door dien weg tot groote ondernemingen in de Konſt op te voeren. Nu is overig aan onze belofte op 't end van onze laatſte Redenvoering te voldoen.

Onderwyl de kaarſen geſnoten worden klinkt het ſnarenſpel.

De laatſte tuſſchenrede hadden wy beſloten zonder op de vrage: *of de natuurdrift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan: en of de Schilders die een grooter verſtant dan anderen bezitten, altyd de grootſte meeſters in de Konſt zyn*; te antwoorden.

My ſchiet in gedagten dat ik eens van ymand heb hooren zeggen: *Dat alle Menſchen met even groot verſtant geboren worden*, en ook verſtandigen voor, en tegen die zaak hooren twiſten; gelyk ook *of het verſtant in den menſch door de generatie*, dat is: *met de teling word ingeſtort, dan of het van elders in dat punt des tyds komt.* Zeker zoo 'er verſchil viel over de geſtalte der kooten in de pooten van een mug, of over het ſchuine, of kruiswyſſe draadſchynig weefzel van hun vlerkjes, men hoefde zig maar te bedienen van de beroemde vergrootglazen van den Delffen Leeuwenhoek, om uit de duttery te komen: maar verborgentheden in een donkeren kelder van de natuur opgeſloten te beſchouwen, daar toe is myn gezicht te duiſter, en onbedrieglyke geſlepen kykglazen, om zulks te konnen zien, weet ik niet of ergens te koop zyn. 'T zal dan beſt wezen, dat wy onze meening door voorbeelden betogen, dat zyn zaaken waar over men niet hoeft te twiſten: aangezien die vatbaar zyn voor het menſchelyk begryp, meer of min naar het zelve geoeffent is, want naar mate der leiding zyn de begrypen der menſchen doolende, of rechtzinnig. En gelyk een Beelthouwer van zyn blok door afſnipperingen zyn Beeld vormt, naar die geſtalte waar toe het dienen moet: zoo word ook des menſchen ver-

verſtant door beſchaving van een vernuftigen beitel bereid tot zoodanige werkingen die het heeft te verrigten. Dog gelyk alle houd niet even bekwaam tot het bewerken is; zoo volgt ook dat niet alle verſtanden even wel geſlepen konnen worden, tot een en dezelve oeffening; maar dat het eene tot dit, en 't andere tot wat anders bekwaam gemaakt kan worden, ſchoon het door een en de zelve leyding word bewerkt.

Dus hangt de bekwaammaking van het menſchelyk verſtand tot de uitvoering van vernuftige werken niet volſlagen af van de bekwame leyding, maar te zamen van de natuurlyke of aangeboren geneigtheid, en goede leyding: zoo dat nog door de leyding, nog door de natuurdrift, elk op zig zelve afgetrokken, maar door beide te gelyk, het verſtand tot vernuftige bewerkingen bekwaam gemaakt word. Zulks dat dien een van beide ontbreekt bezwaarlyk een goed Konſtſchilder kan worden.

Dit gezegde zal de Heer *Petr. Francius* nog klaarder aanduiden in zyne *redenvoering van eenen volmaakten redenaar*, daar hy de noodwendigheid der uiterlyke gebaarden en ſtemleyding bepleitende, dus zeit:

De eerſte beginſelen is men aan de natuur verſchuldigt, de overige aan de Konſt en dagelykſche oeffeninge. Zonder Konſt is de natuur zwak en onvolmaakt: en de Konſt, zoo ze de natuur niet te baat heeft, is ydel; want zy heeft niet waar in zy zig oeffent. Hierom miſſen zy, myns oordeels, byſter, die alle deze uitwendige welſprekentheid, welke in de uitſpraak en gebaarden beſtaat, de natuur alleen toeſchryven, en alles wat van de Konſt ontleent word,

aanstonds voor gemaakt uitschreeuwen, en meenen dat niemant te gelyk natuurlyk en konstig zou konnen spreken. en lager.

Gy dwaalt, wie gy ook zyt; en gy verstaat niet ter deege wat tot de natuur, wat tot de Konst behoort. Dog ik begryp het dus; dat al wat natuurlyk is, konstig, al wat konstig is, natuurlyk zy. Ik schyn een wonderspreuk te zeggen: en niets is nogtans waarachtiger; want niets word 'er van de natuur voltooit, ten zy 'er de Konst by kome; niets van de Konst, 't en zy natuur voorgaa enz. Dit op de Schilderkonstoeffenaars toegepast agten wy dat verstaanbaar genoeg op het voorstel: *of de natuurdrift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan*, geantwoort is: dog ons lust tot meerder bestempeling de getuigenis van *Andries Pels* hier by te halen, die in zyne vertaling van Q. Horatius Flaceus Dichtkonst op pag. 30 dus zeit:

De meeste menschen, dat 's te zeggen zeer veel zotten,
Die alle konsten, en bespiegeling bespotten,
Gelooven, dat alleen de geest Poëten maakt,
En konst, of oeffening, de Poëzy niet raakt;
Zoo datze lieden van verstant, en oordeel buiten
Den berg van Helicon, en zyne grenzen sluiten.
en op pag. 5 en 36.

Men heeft van ouds getwist, en twist nog op dit uur;
Of ymant Dichter word door konst, of door natuur.
Voor my, ik oordeel, wien de Zanggodinnen haaten,
Dat hem nog oeffening, nog blokken iets zal baaten.
Ook is 'er, dunkt me, niets van waarde aan d'andre kant
Te hoopen van een gaauw, maar onbeschaaft verstant.

De

De een heeft des and'ren hulp van doen, een' vruchtbaare ader
Zoo van natuur, als konſt, behooren bey te gader
Verzelt te weezen, eer men in 't beroemd getal
Der grootſte Dichteren een plaats verkrygen zal.

Dit oordeel te gelyk met dat van Francius op de Schilderkonſt (die het zelve in dit opzicht met de Dichtkonſt is) toegepaſt, ſchynt daar geen twiſt meer over te vallen. Dog het is een gemeene ſpreuk, en de bevinding beveſtigt de waarheid der zelve. *Dat 'er geen regel is zonder tegenſpraak*; want ſchoon het in 't algemeen waarheid is, en zulks met redenen verſtandige mannen bekragtigt hebben, datmen zonder natuurdrift en leyding geen meeſter in de Konſt worden kan; zoo hebben wy egter voorbeelden van mannen, die zonder leyding alleen door drift en genegenheid Konſtenaars geworden zyn, uit hun eigen getuigenis geboekt: maar ik twyffel niet als hun met ernſt gevraagt wierd, of het hun in hunnen oeffentyd niet ging als een reiziger die op eèn velt doolt daar geen huizen ſtaan, om naar den naaſten weg te konnen vragen, en dus een grooten omtrek tot zweetens toe moet afloopen eer hy te recht raakt, of zy zouden zulks moeten bekennen, en ja zeggen.

Gelyk het dan in 't algemeen niet vaſt gaat, dat men zonder leyding geen goed Schilder word, zoo gaat het ook in 't algemeen niet door, dat de grootſte vernuften en veelweeters, de grootſte, of beſte Konſtſchilders zyn.

Myn Meeſter S. v. Hoogſtraten bezat een groot verſtant, in by na alle zaken; inzonderheid verſtont hy de grontreegels der Konſt, zoo volkomen in allen deelen, dat ik niet geloof dat 'er iemant

mant na hem dezelve beter verſtaan heeft: maar, hy was daarom geen hoogvlieger in de behandeling van de zelve. In tegendeel heeftmen gezien dat anderen die min dan een gemeen verſtant bezaten, groote vernuftelingen te boven ſtreefden. 'T luſt ons een ſtaaltje tot beveſtiging van ons gezegde, en tot verluſtiging van den Lezer, hier by te voegen, van *Herm. Zachtleven*, dien geagten Rynſtroomſchilder. Deze was zoo onbedreven in de Weereldkunde, zoo onnoozel in zyn omgang, en zoo eenvoudig in zyn begrypen buiten de Konſt: dat hy in een vol gezelſchap van Schilders tot Utrecht (daar Ger. Hoet ook tegenwoordig was) verhaalde: dat hem, (komende met den wagen van Deventer op Utrecht) door den voerman was vertelt, dat in Gelderland en Overyſſel in gebruik is, als 'er een paar jong volks by de Boeren trouwt, dat de buuren en vrienden elk wat toebrengen om Bruiloft meê te houden, 't geenze dan een geefbruiloft noemen: en wanneer al 't gene dat te ſamen gebragt is, niet opgegeeten word geduurende die vrolykheid, of dat de jonge getrouwden 't niet ten goede zouden konnen gebruiken, dat dan ieder gaſt daar van iets weder mede te rug draagt naar zyn huis: en dat gebeurt is, dat een Boere meid een brood weder te rug droeg, en komende aan een wyd en ſlikkig wagen ſpoor, ontziende haar bruiloftsmuiltjes en witte kousjes vuil te maken, het brood in 't ſpoor leide om daar op te trappen, maar (het misbruik tot een ſpiegel) haare voeten bleven onbeweeglyk vaſt daar op ſtaan, zonder van de plaats te konnen komen. En dit verhaalde die goede oude Man, met zulk een ernſtig wezen, dat zy verzet ſtonden over deszelfs onnoozelheid, geloovende hy voor waarheid,

't

't geen een potſige wagenaar hem, om de klugt, op de mouw geſpelt had.

'T kan wezen dat onze Schilder een lit van die Kerk is geweeſt, welke al dusdanige dingen, en die nog vreemder zyn, zonder onderzoek leeraart te moeten gelooven, en de reſt van 't gezelſchap zulke, die geen geloof ſlaan aan vertellingen, ten zy de zelve op waarſchynlykheid gegrond zyn. 'T geen wy dan licht wat verſchoonen konnen.

De reden waarom de verſtandigſte onder de Konſtoeffenaren, en die in Hiſtorykunde, Oudheden, en andere wetenſchappen ervaren zyn, dikwils by andere die min wetenſchappen bezitten, in Konſt van ſchilderen te kort ſchieten: komt daar van daan, dat de zelve uit hoofde van hun veel weten, met menigerhande en verſchillige denkbeelden bezet zyn die hen teffens vleijen, en tot de uitvoering ſporen; waar door het gebeurt dat zy in geen van alle uitſteken; aangezien elk deel der Konſt een geheel menſchen leven alleen vereiſt, zoo men daar in boven alle anderen wil uitmunten. Ja dit gaat zoo veer, dat de bevinding ons heeft doen zien, dat een vernufteling, wiens geneigtheid onbepaalt tot alles zwiert, en zig tot geen bepaalde verkiezing van eenig byzonder deel der Konſt zetten kan, veeltyds anderen, die alleen zig oeffenen in 't geringſte van de Konſt, niet te boven ſtreven kan.

'T is waar, wy hebben niet veel roem over voor lage geeſten, die uit laf hartige beſchroomtheid, hun vermogen nooit op de proef ſtellen, *en*, als Quintilianus zeit, *langs den grond kruipen uit vreeze van te zullen vallen.* Dog die ook alle anderen in hun bedryf en oeffening (uit een al te groote verbeelding van hun vermogen) ſtraks op

de

de hielen volgen, dog altyd agter blyven, doen nog minder nut aan de Konſtſchool.

Dog zoo de ſchilderjeugt naar goeden raad luiſteren wil, zy geve acht op de Spaanſche wysſpreuk die zeit: *men moet zyn ſchouders voor af beproeven of zy magtig zyn, dien laſt te torſchen, dien men tragt te onderneemen*, en ſtellen haar vernuft en kragten ter proef, agt gevende waar toe haar natuurlyke geneigtheid meeſt held, waar aan zy zig dan houden moet, wil zy zig zelve èn de Konſt dienſt doen. Gelyk ik ook zulken in tegendeel, die te los, zaken ondernemen die boven hun bereyk zyn, wys tot de oude Hollandſche zinſpreuk, die leert, *dat niemant wyder moet tragten te ſpringen dan zyn pols reiken kan.*

Niemant moet uit onze redenvoering verkeert beſluiten, dat wy het verſtant en bedrevenheid in allerhande kundigheden ondienſtig agten, voor een Konſtſchilder; of dat niets het verſtant eenig behulp zoude konnen toebrengen. De twee voorbeelden aangehaald, toonen alleen dat het dus by wylen gebeurt: en is zulks geſchiet om aan de vrage: *of de Schilders die een grooter verſtant als anderen bezitten, altyd de grootſte meeſters in de Konſt zyn?* voldoening te geven.

Om nu het beſluit op de voorſtellingen, uit de voorbeelden, en voor-, en tegenredenvoeringen op te maken, zoo zeggen wy: eerſt, dat gemeene verſtanden, in 't een of ander deel der Konſt ſomwyl hebben uitgemunt. Ten tweede, dat gebeuren kan, dat groote verſtanden in vele wetenſchappen en kundigheden bedreven, welke vereiſt worden om één goed Hiſtoryſchilder te wezen, naar mate van hun vernuft en kundigheid, altyd geen overvliegers in de Konſt zyn: maar dit gaat al-

altyd zeker, dat alle hoogvliegers in de Konſt, en die door hun penceel een altytduurenden roem behaald hebben, groote vernuftelingen en veelweeters geweeſt zyn. De bevinding heeft ons dit geleerd, en 't gaat wis: dat de grootſte Schilderkonſtoeffenaars, ook in verſtant en wetenſchappen hebben uitgemunt, en zig daar van op hun tyd bedient; 't geen zy hebben doen zien in hunne penceelwerken, daar de vernuftige vindingen, beſpiegelingen en bygevoegde cieraden klare blyken geven, dat hun verheven geeſt, den aart, en grond der verbeelde zaaken begreep, wanneer zy die door zinnebeelden en invoegſelen wiſten aan te duiden.

'T luſt ons een opmerkelyk ſtaal van vernuftige vindinge, in een konſtſtuk, door *Rubbens* penceel bemaalt, en door *Vondels* pen beſchreven, tot beſtempeling van ons gezegde, na te ſchryven, uit de opdragt voor het Treurſpel der Gebroederen.

Hier word ik beluſt (zeit hy) *om door Rubbens, de glorie der penceelen onzer eeuwe, een heerlyk en Koninglyk tafereel, als een treurtooneel te ſtofferen. Hy valt aan het teekenen, ordineren en ſchilderen, nog zyn wakkere geeſt ruſt eer het werkſtuk voltooit zy. David zit 'er zwaarmoedig op den hoogen troon. Men ziet 'er, door een poort in 't verſchiet, de drooge dorre en dorſtige landouw quynen. Boven in 't gewelf van 't pragtige marmeren en cederen hof zwieren ſommige Engelkens, die, naar de gewoone zinrykheid des allervernuftigſten Schilders, elk om ſtryt bezig zyn om net uit te beelden 't geen ter zaake dient. 't Een ſchynt het vonnis der Gebroederen uit een half ingerolt blad te vellen. Een ander geeft*

met

met een gesloten waterspuit te kennen, dat de Hemel gesloten zy. Een ander beduit met een dompige fakkel, een ander met een waeijer in 't aangezigt waeijende, hitte en benaauwtheid. Twee andere schynen twee stammen uit te beelden, te weten, het een, dat, vrolyk van opzigt, met kroon en schepter in top vliegt, Juda; het ander, dat, verbaast en treurig van gelaat, en met den hoofde neêrwaart vallende, naar de vallende kroon grypt, Benjamin. Andere maken een yzere keten klaar om der misdadigen halzen te sluiten. Een ander drukt met weegschaal en zwaart de rechtvaardigheid der straffe uit. Sauls verweze nakomelingen staan voor den rechterstoel, en zien zeer deerlyk, overmits Benajas den lammen Mefibofeth, en het kleentje Micha, op het wenken van 's Konings oogen, en wyzen des uitgestrekten schepters, uit den hoop trekt; terwyl de Gabaonners met wraakgierige en gloeijende aangezichten, aan de eene zyde, op hun recht dringen, en aan de andere zyde hem benaauwen het misbaar en de tranen der alderbedrukste Michol; waar nevens de stokoude Weduwe, al bevende met de rechterhand op haar stoksken, en met de slinker op den rechten schouder van hare kamenier leunende, met een lachend aanschyn meld, datze, van rouwe aan 't mymeren geslagen, niet weet watze zeit.

Maar hy al even styf weet nu van geen erbermen,
Nog keert zig 't allerminst aan tranen, nog aan kermen.

Zeker daar zal niemant wezen die dit leest of hy zal moeten toestemmen dat tot zulk eene verbeelding verstand vereist word, en *Rubbens* gevolgelyk een man van geoeffende zinnen is geweest.

Dog niet tegenstaande dat deze wyze van verbeel-

beeldingen den zin der Hiſtorie klaar aanduid, nogtans moeten al zulke, die zig in 't ſchilderen van Hiſtorien oeffenen willen, dit tot een les nemen, dat, wanneer men buiten vercieringen magtig is de eigen beelteniſſen van de Hiſtorie te doen ſpreken, men de byvoegſelen moet vermyden. Dog dit niet konnende doen, zoo moet 'er een zekere maat in gehouden worden; op dat men de Hiſtorie niet in het by gevoegde cieraat verlieze: waar ontrent wy dan nog onderſcheid maken tuſſchen weereldlyke of Heidenſche Hiſtorien en Bybelſtof, tot welke zoo veel vryheid niet gegeven word, maar die om verſcheiden reden, elders betoogt, in enger palen beſloten word.

De groote Vondel is hier omtrent met ons van een zelve begryp. Ik lees in 't *Bericht* voor zyn tooneelſtuk van LUCIFER, (daar hy van de Dichtkonſt ſpreekt, het geen wy op de ſchilderkonſt toepaſſen) deze woorden: *Ondertuſſchen ontkennen wy geenzins, dat heilige ſtof den Toneeldichteren naauwer verbint, en intoomt, dan weereldlyke Hiſtorien of Heidenſche vercierſels; onaangezien de oude en befaamde handveſt der Poëzy, by Horatius Flakkus, in zyne Dichtkonſt, met deeze vaerzen uitgedrukt:*

De Schilder en Poëet ontfingen beide een magt,
Van alles te beſtaan, wat elk zig dienſtig acht.

En nog klaarder in *de opdragt van de* GEBROEDERS, waar in wy met een zullen zien dat verſtandig en van naauwe opmerking moeten wezen alle de genen die konſten naar vereiſch zullen behandelen.

Men moet (hy ſpreekt van de Dichtkonſt) haar in-

inwilligen een voegelyk misbruik, of liever een noodige vryheid, gelyk in meer konsten.

De Schilder, hoe wel hy niet anders als een nabootser van de natuur zy, verciert nochtans dikwils eenige byvallende schaduwe, om 't ander werk te doen voorkomen: of maalt naakten en andere cieraden, die de Historie eenen welstand byzetten. Zoo leit het penceel ook zyn oordeel te werk in 't leggen en welschikken der verwen, die zig best onderling verdragen. Muzikanten huwen heele aan halve toonen, en zoete aan wrange klanken; om het gehoor met meer zoetigheids, en bevalligheids te kittelen. Het gelyken der dingen tegens malkanderen is van groot vermogen, en geeft de zaak, die in zig zelve de zelve blyft, terstond een ander aanzigt. Evenwel is ons niet onbewust, dat in 't herhalen en vertoonen van geschiedenissen, beschreven met die zuivere en sneeuwitte Duiveveder (getrokken als uit den vleugel der Hemelsche Duive, die aan den oever der Jordane, op dat van heiligheid stralende hoofd des onbesmetten nederdaalde) een zonderlinge matigheid en eerbiedigheid dient onderhouden; terwyl men in weereldlyke Historien, nog meer in Heidensche vercieringen, ruim schoots, dog altyd binnen de palen der waarschynlykheid, mag zeilen.

Zeker wy moeten besluiten dat de gryze Vader in den omgang met de Amsterdamsche Konstschilders zyn wit beoogt heeft; wanneer wy hem dus op vasten grond, van de Konst, en derzelver byzondere waarnemingen hooren redenkavelen.

Hy doelde op wetenschap, en heeft geen waan gekent.
Zyn boom droeg vrugten, van 't begin aan tot op 't ent.

Hebt

Hebt gy dan luſt, ô Schildergeeſten, om het penceel tot dartelder vertooningen te vleyen? wel aan wy willen, ten dienſt van de Konſt, daar van een natuurlyk vertoog doen; op dat, zoo gy onbedreven mocht wezen in den oudtydſchen zwier dier Feeſtgebruiken, niet (als men zegt) in 't wild mogt ſchermen, maar de zelve in haren rechten aart verbeelden. Geen duidelyker penſchildery hebben wy daar van aan u konnen voorſtellen, dan die van *Dan. Heinſius*, daar hy Bachus feeſtviering met zyn gantſchen omſlag, met opheldering van de zaaken en perſoonen, daar in vermeld, by gelegenheid van de verlaaten en klagende Ariadne, op 't eyland Naxos aldus beſchryft:

En wyl 1 *zy nog haar* 2 *klachte, en klaachelyke reden,*
Uyt ſtorte op 't droeve ſtrant, komt 3 BACCHUS *aangetreden.*

Met

Waar in hare klaagreedenen beſtonden meld de Dichter L. Rotgans in dit volgende vaers aldus.

1 (ARIADNE,)

2 *Aanhoor de klagt van uwe minnares,*
En voer my naar uw vaderlyke ſtranden,
En tempels, daar Minerves offers branden.
Keer weer! keer weer! hier zwygt de Ryksprinſes.
Haar hart bezwykt, De rouw verteert haar krachten.
Zy zygt, alleen en zonder hulp, in 't zand.
Maar Theſus roept: vaar wel: en ſteekt van land,
Verhard en doof voor Ariadnes klagten.

3 (BACCHUS) den zoon van Jupiter en Semele, uit de vlam die haar verteerde gered, eer hy voldragen was, ſtak Jupiter zelf in zyn dye, waar uit hy naderhand geboren werd, in Niſe, een ſtad in Arabie, en geſteld onder d'opvoeding der Bergnimfen. Dog *Macrobius* en anderen

Met zynen dronken hoop, die afgekeert van tucht
Vast schreeuden dat de galm zig spreide tot de lucht,
In 't naad'ren van de strand. Tien breissende 4 MENADEN,
Omringden zyne Koets, en evenveel 5 LENADEN,
Elk had een lange 6 Spies, bewoelt aan allen kant,
Met klimmerbladeren, in hare rechte handt.
De Satyrs sprongen; en 7 SILENUS *vol gezope.*
Kwam

ren schryven dat hy in Nisa, een Stad in Indie, niet ver van den berg Meros, geboren is, het welk in de Griekse taal een *Dye* beteekent. Anderen willen dat hy aan den Ryn zoude geboren weezen, daar dit volgende vaersje op speelt:

> .... *een yder zegt het zyn.*
> *Maar ik meen dat gy zyt geboren aan den Ryn.*
> .... *Daar waren uw altaren,*
> *Daar staat nog uwen naam, gemerkt.....*

te weten te Bacharach, welke benaminge haar oorsprонk heeft van *Bacchi ara*, de altaar van Bachus.

4 (MENADEN) Dus werden de vrouwen die Bachus feest hielpen vieren genoemt, naar het Griekse woord, dat dol en razende beteekent.

5 LENADEN] Dus worden ook de Priesteressen van Bachus genoemt, naar het Griekse woord dat zo veel te kennen geeft, als *van de Pers*, daar men 't sap meê uit de druiven perst.

6 *Lange Spies.*] *Thyrsus* genaamt, bekleed met wyngerdbladen of klim. Dus zeit *Nonnus.*

> *Een Thyrsus was zyn spies, alom met blaaderen dicht.*
> *Van Wyngaarden bekleed: van yzer was de schicht.*

En *Euripides:* *Hy gaf den Thyrsus in de handt,*
Vol klimmerkruid aan allen kant.

7 SILENUS.] Deze zeggen sommige Dichters, dat Bachus opgevoed heeft, maar de meeste dat hy hem alleen gestadig verzelde met zyn Ezel, die naderhand vergood is. Waar op

*Kwam met zyn * Ezel, traag van agter aan gedropen.*
Hy droeg aan d'eene hand de Goddelyke 8 wan,
En in zyn and're hand een groote volle kan.
Twee Goden uit den hoop, die van zyn 9 Nachten wiſten,
Die droegen het 10 Geheim, in twee beſlooten 11 kiſten.

Hen

op Aratus ziet, als hy zeit: *Datmen zig daarom niet hoeſt te beklagen; aangezien 'er nog op d'aarde blyven.*

* (*Ezel*) d'Ooſterſe volken, zelfs Koningen, hebben Ezels gebruikt, om op te ryden, en ſchoon het thans niet meer in gebruik is, dezelve voor wagens of koetſen te ſpannen, egter waren zy oudtyds daar niet vremt van. zie *Kolumella de Aſino Lib.* 2. *Cap.* 1. zy werden ook gebruikt om den ploeg te trekken, en om in den Rosmolen te lopen, volgens de getuigeniſſe van *Joſephus*, *Varro*, *Plinius*, *Ovidius* &c.

8 *Wan*] ſommigen zeggen dat het zyn wieg was, om dat het Griekſe woord, een *Wan*, en een *Wieg* beteekent, dog *Vergilius* vertaald het een wan, zeggende: *de Heilige wan van Bachus.*

9 NACHTEN.] Dit ziet op de Godsdienſtoeffening en feeſten van Bachus die ook wel in de nacht gevierd werden, om welke reden Virgilius den Berg *Citheron*, daar deze Godsdienſt geſchiede, van de Nacht *Nocturnum* noemt. Hy zelf werd ook daarom van de Grieken *Nycteleus* genoemt.

10 (*Geheim*) ὄργια, Dat is het heymelyk tuig van Bachus.

11 (*Beſloote Kiſten*) de Grieken noemden die beſloten Kiſten van Bachus χίστας *Tibullus: Et levis occultis conſcia ciſta ſacris.*

Dat is: *En ook daar by de lichte kiſt.*
Die zyn verborgentheden wiſt.

Dat de oude Heidenen voor gewoonte hadden hunne Goden om te voeren, in pragtig opgeſmeukte kiſten, onder overdekte tenten, blykt niet alleen uit de ſpreekwyze by Amos Cap. 5. vers 26, maar ook uit de getuigenis van *Apuleius*, en *Plutarchus*. *Pauſanias* ſpreekt mede van dierge-

Hen volgde 12 MARON *na, en leste zynen dorst,*
Al gaande langs den weg, met zoet en nieuwen most.
De dronken 13 STAPHYLUS, *en* BOTRUS *kaal van veeren,*
Met al het huisgezin, kwam agter aan laveren,
En 14 METHE, *vol van wyn, dat onbesuisde wyf,*
Viel dikwils in het gaan, SYLVANUS *op het lyf.*
Veel bromde grof geluid, gemengelt met 15 *Cymbalen,*
En 't Hamers groot gebons, vervulde berg en dalen,
En

lyk een kist by de Troianen welke, by 't innemen hunner Stad geopent wordende, daar in werd bevonden het Beeld van vader Bachus, en *Suidas* mede daar van sprekende, zeit: *Datze de geheymen van Bachus, Ceres, en van Proserpyn bewaarden.* De reden waarom zulks onder 't heydendom vereist wierd, was, om dat de grond waar op hun Godsdienst steunde (enkel door list der priesterschap gesmeed) niet als in wysmakery en bedrog bestond, en dat 'er geen beter middel was, om het gemeen agting daar voor te doen hebben, en houden, dan metze d'oogen des volks t' ontrekken en door waan van een groote geheymenis, ontzag en eerbied te verwekken. Ja hoe geheim zy die prullekraam wilden gehouden hebben blykt aan de zwaare straf die 'er op gestelt was, wanneer iemant die het geheim wist, door lossigheid dit aan andere overkraaide.

Appius Cœcus werd van zyn oogen berooft; om dat hy de geheimen van Hercules heiligdom den slaven had bekend gemaakt.

12 (*Maron*) een priester van Bachus, of een van zyn gevolg, van welken *Atheneus* zeit in zyn 6 B. dat de wyn, dien de Latynen *Vinum Mareoticum* noemen zyn naam heeft.

13 (STAPHYLUS en BOTRUS) vrienden van Bachus, d'eerste heeft volgens zeggen van *Nonnus*, dien naam naar 't Griekse woort 't welk druiven beteekent, de laatste beteekent *Kaal van Veeren*, om dat de Dronkaars in 't gemeen naakt en kaal zyn.

14 (Μέθη METHE) een naam van dronkenschap.

15 (*Cymbalen*) *Nonnus* schryft overal de Cymbalen Bachus toe, als ook de Hamers.

Dat

En Naxos oever, zelf zoo baaude d'Echo meê,
En riep met dubb'len klank 16 *ô* EVAN *Evoë.*

Terwyl wy nu den optocht van Bachus, met zyn gantſchen zwier breedwydig, hebben aangetogen, is 'er eyndelyk nog iets te zeggen omtrent de verbeelding van den Wyngod, daar de Konſtoeffenaars zig dikwils in vergrypen, of mistaſten, door ingeſlopen misbruik waar door men een Gulzigaart, en al wie dik en grof is, by Bachus gelykt; daar hy nogtans in d'oudſte Griekſe gedenkpenningen, en marmere Afbeeltſelen, als een tenger Jongeling verbeeld word.

Du Choul vertoont ons in zyn Kabinet van Medaljes een zeer oud Muntſtuk (waar van wy de afbeelding in print hier vertoonen) daarmen het Borſtbeeld van Bachus, bekranſt met Klim,

*met

Dat Bachus vinder der Cymbalen,
En hamerklanken, is geweeſt,
En die gebruikt heeft op u feeſt.

Wat dit voor Speeltuigen waren, en wat vorm zy hadden, hebben wy in den Voorlooper der Pſalmen van den Profeſſ. S. v. Til aangewezen, te weten: twee halve uitgeholde ronde metaale bollen, welker buitenſte rond een handvatſel, of riem had, dien de hand omvatte. Onder 't danſen of ſpringen, werden de zelve, of ſchuivende of recht op malkander geſlagen, waar door verandering in den klank gemaakt werd, om dien met zangtoonen en ſnarenſpel te paaren.

16. (*Evan*) is een der namen van Bachus, maar om dat de Prieſters, Prieſtereſſen, en al die zyn feeſt hielpen vieren, plegen te roepen *Evan Evoë*, in zyn Feeſt gedichten over al gevonden, heeft men de zelve genoemt *Evantes*.

* met een teeder en jeugdig wezen verbeeld ziet, nevens den bynaam LUSOON *Oprisper*, van wegen

het te veel drinken, of Lyſon Loſmaker, om dat door veel wyndrinken de tong los word. Op het ruggeſtuk vertoonen zig drie, met de handen in een geſlingert, danſende Bachanten of Nimfen. Deze zouden naar 't beduid van den Medaljekundigen Heer Ludolf Smids en anderen beteekenen, het kout heet en lauw water der berugte badſtoven aan Bachus toegewyd, in de Stad Apollonia, in Macedonie op de grenzen van Epire, volgens Lucius Ampelius, met het byſchrift DIONISOO DOORON, *geſchenk aan Bachus*. Dus vertoont ook de brave Teekenaar en Etzer Jan de Biskop verſcheide

* Klim, 't Klimblad was aan Bachus, de Eyk aan Jupiter, de Lauwrier aan Apollo, d'Olyf aan Minerve, de Mirt aan Venus, de Pynboom aan Pan, de Populier aan Herkules, en de Cypreſſen aan de onderaardſe Goden geheyligt of toegeëigent, 't welk dient tot volkomender beduyding van 't geen wy van de Altaaren der Heidenen in 't algemeen zeyden, en ook uit marmere bewysſtukken betoogden, dat de zelve

ſcheide Beelteniſſen van Bachus te Rome naar de egte marmere beelden afgeteekent, die het voorige beveſtigen.

Eyndelyk, waarom Bachus met Hoornen op de Geldmunt van 't Eyland Tenus verbeeld ſtaat, en de Dichters, Euripides, Horatius, Val. Flakkus hem met Horens afſchilderen, daar van geeft meergemelde Lud. Smids, in het Kantſchrift op den Brief van Laodamia aan Proteſilaus, deze reden. *Om dat de Wyn moedt en kragt geeft, en den beſchonken als hoornen byzet.* Dit is een rede voor den Wyngod in 't byzonder. Lyſimachus, een van Alexanders ſtaatvolgers, werd (om dat hy eenen wilden ſtier tot de offerhande geſchikt, en den ſlagters ontloopen, by de Hoornen greep, vaſt hield en doodde) met een gehoorenden Koninglyken hairband (volgens 't zeggen van Appianus) ter gedagtenis van die daad, op de geldmunt van Calcha vertoont.

Op gelyke wyze zietmen ook Alexander op ſommige van zyne muntſtukken verbeeld; maar die bewuſt is, dat hy door een grootmoedigen inborſt vervoert, voor den Zoon van Jupiter Hammon aangezien wilde wezen, zal niet vreemt dunken dat hy zyne Beeltenis met die van Jupiter (want de Africaners eerden een gehoorent beeld voor Jupiter Hammon) een zelfde aanzien deed geeven.

Dog in 't algemeen moetmen weten, dat Hoor-

ve met Feſtoenen van groente omvlogten, of omhangen wierden. Nu zal de Lezer hier uit klaar bemerken dat het niet evenveel is, met welke groente men de Altaren ciert; aangezien het gebruik dier tyden daar byzonder acht op gegeeven heeft, en Prieſters en Offerdienaars altyd bekranſt zyn geweeſt, ook d'Altaren behangen met zoodanig groen, als die Godheid, wie zy offerden, toebehoorde.

Hoornen, ten Zinnebeeld van Koninglyke macht en grootheid verſtrekt hebben, by de Caldeërs, Feniciers, en Hebreen. Want door het zeegedrogt met tien Hoornen, daar men by Dan. Cap. 7. af leeſt, worden zoo veel magtige Vorſten, als Alexander, Seleukus, Lyſimachus, Demetrius, Antigonus, Ptolomeus enz. verſtaan. Gelyk W. Goeree aangemerkt heeft in het tweede Deel van zyne Moſaiſche Hiſtorie p. 593. Waarom dan ook de oude Veldoverſten en Krygslieden, om meerder ontzag en ſchrik aan hunnen Vyanden te geven op hunne helmetten weerzyds Hoornen planten.

Huydensdaags zouden Hoornen op 't hoofd eens mans geplant van een heel andere beduydinge wezen.

Dus hebben wy den optogt van Bachus de leeryverende Schilderjeugt, op dat zy dien toeſtel leere kennen, en zig by 't gebruik des ouden tyds houde (waarin velen hebben misgetaſt) als in een Tafereel doen zien. 't Luſt ons met dat zelve oogwit, des Wyngods verjaarfeeſtviering in zyn gantſchen zwier, bekleedingen, hoofdcierſelen der Veld-en Tuinnimfen, hun wyze van Vreugdbedryven, en hoe de ſnoepluſtige Satyrs daar meê omſpringen, als in een Schildery met levendige koleuren, eerſt door de fenixpen van Naſo, nu door zyn vertaalder Arn. Hoogvliet, in Duitſe vaerſen afgemaald, voor te ſtellen.

Zie daar het pentafereel, bevallig, woelig, vol gemoedsdriften, vol van veranderingen, en zoo ryk van gedagten datmen 'er verſcheiden tafereelen van zou konnen opſlaan, en waar in yder voorwerp, als met den vinger, word aangeweezen: inzonderheid daar Priapus in dat onver-

wagt

wagt voorval, even als Faunus, die Omfale in der nacht ſtil meende te bekruipen, van Alcides, die met de kleederen van Omfale uitgedoſt lag te ſlapen (waar door hy bedroogen werd) met een vuyſtſlag gebolt werd, en over zyn misgreep beſpot.

In Griekenland, werd op den korſten dag geviert
Het feeſt van Bacchus, met zyn bezikroon geciert:
Daar kwaamen all' de goôn van Boſch, en Veldt, en Tuinen,
En de akkergoden van Liceus breede kruinen,
En elk, die was gezet op jok en boertery,
De veegoôn, Saters, tuk op Venus lekkerny,
En all' de nimfjes, uit de wouden, en rivieren;
Zelfs beſtevaar Sileen, kwam op zyn ezel zwieren,
En Godt Priaap, die al 't gevogelte vertſaagt,
En, met zyn roodt geweêr, ten tuine en hove uitjaagt.
Toen dit gezelſchap vondt een plaats naar zyn begeeren,
In 't ruimſte van het woudt, om bly te banketteren;
Ging 't nederzitten in het gras, en jeugdig groen.
Elk hadt zyn eigen krans gemaakt, en bloemfeſtoen.
Godt Bacchus gaf den Wyn: en onder 't luſtig plengen,
Gaf 't beekje water, om den Wyn weer ſchaars te mengen.
Het feeſtgezelſchap werd ten leſten nog vervult
Met ſtroomnajaden, de een geciert, en net gehult,
En andere met loſſe, en omgekemde haaren.
Dees diende, wyl de knien, en dyen zigtbaar waaren,
En met een opgeſchort gewaadt, tot aan den ſchoot;
En de and're met den hals, en blanken boezem bloot;

 Die

Die droeg de ſchouderen ganſch naakt en onbenepen,
En deeze zag men 't kleed, langs gras, en kruiden ſlepen,
Terwyl geen riem beknelt, of prangt, den ted'ren voet.
Dit Volkje ontvonkt de min allengs in het gemoedt
Der Saters. Maar Priaap, de ſchut, en ſcherm der hoven,
Koos Lotis, uit den hoop, om zynen brand te dooven:
Hy zuchte, en wenſchte om haar alleen, en maakte in 't endt,
Door minneleuzen haar zyn liefdevlam bekent:
Maar ſmaat, en trotsheid, ſchynt de ſchoonheid aangeboren,
Zy ſpot, veragt zyn min; en wil hem zien nog hooren,
Maar 's nagts, wanneer de drank de hoofden vadzig maakt,
Was yder eindlyk hier, en daar, in ſlaap geraakt,
En Lotis, ook vermoeit van 't kortswyl, leſt van allen,
Juiſt, in den lommer van een boom, in ſlaap gevallen.
Toen kwam Priaap (die zagt op zyne teenen tradt)
Daar 't blanke nimfje lag, en ſliep, langs 't eenzaam padt.
Hy vlyt zig, zonder datze ontwaakte, aan haare zyde,
In 't gras terwyl hy het geſuis zyns adems mydde,
Nog lagze in diepen ſlaap, en had ſchier geen gevoel.
Hy lagte in zyne vuiſt, en nadert vaſt het doel,
Voorſpoedig, van zyn min, en lichte, ſtil en zoetjes,
Het lange kleed reeds van de maagdelyke voetjes;
Als juiſt het graauwtje van Sileen te ontydig raaſt,
En ruchelbalkt, waar door de jonge nimf, verbaaſt,
Ten ſlaap uitſpringende, uit des Tuingods handen raakte,
En, door haar vlugten, all' de goden wakker maakte;
En al wat in het woud lag om te ruſten neêr.

Maar

Maar godt Priaap, zelfs al te vaardig in 't geweer,
Doet elk, by maaneſchyn, belachen die vertooning.

Leerzugtige Konſtoeffenaars, vleit u dit woelig voorwerp, om daar van een Konſttafereel op te ſlaan, en hebt gy 't effens begeerte tot iet diergelyks; wel aan ik wil u ten dienſt zyn. Geen beter model tot een weerga, als dat, waar van de Latynſche Puikdichter Naſo het model geſchetſt heeft in het III Boek van zynen Almanak, of Feeſtdagen, 't welk zyn nieuwe vertaalder Arnold Hoogvliet, met dezelve levendige koleuren dus naagemodelt heeft:

De Wyngod ging eens met zyn Saters bly ſpanſeeren,
(Ons fabeltje zal jock, nog aardigheid, ontbeeren,)
Van daar de Hebrusſtroom langs zandige oevers ſchiet,
Tot daar de Rodope all' de landen overziet,
En daar de byen op Pangeeſche bloempjes brommen.
't Gezelſchap ſpeelde daar op kop're rinkelbommen,
Op welk geklank een zwarm van byen, zonder tal,
Vergaarde, en volgde, waar zy gingen, overal.
Maar Bacchus ſloot den zwarm in een der holle boomen,
En heeft toen de eerſte vrugt der honigraat bekoomen.
Wanneer de Saters, en Sileen, hoe kaal en oud,
Verliefden op den ſmaak, zogt elk om ſtryd in 't woud,
De geele honigraat, die oog en hardt bekoorde.
Toen de oude honig vond, daar hy 't gehommel hoorde
In eenen olm, ontveinſt hy 't voor al 't Saterdom,
Tot dat hy eindlyk op den rug zyns ezels klom,
Zig aan de takken houd, en grypt, naar lekkernyen,
Te gretig, in het neſt, en ſchend, en kwetſt de byen:

Toen

Toen ſchoot de ganſche zwarm vol gramſchap op hem
uit,
En ſteekt zyn kaalen kop, en rimpelige huit,
Dat hy ter aarde valt, met duizend angelſteeken,
En all' zyn' Saters in dien nood, om hulp moeſt ſmee-
ken,
Terwyl zyn ezel hem vertrapte met den voet:
't Boksvoetendom ſchiet toe; beſpot den ouden bloet,
En lacht, om 't aangezigt, bezet met roode linken:
Daar zyn gekwetſte knie hem deerelyk deed hinken:
Zelfs Liber lachte meê ......

De oude ſtramme Sileen, door duizent geangelde vyanden overvallen, ter aarde geploft, om hulp roepende aan de Boksvoeten, om van de zelve, en onder de pooten van zyn langoor gered te worden, die alle toegeſchooten neffens den Wyngod om dat voorval ſtaan te lachen, kon al een potſig tafereel opmaken. Zeker de aanſchouwers van zulk een tafereel zouden meê ſtof vinden om te lachen.

Eyndelyk, hoe veer een Konſtſchilder, die verſtant bezit, en bedreven is in de Hiſtorien en oudheidkunde, en uit dien hoofde op vaſten gront voldoende reden geven kan van 't geen hy aan en tot zyne Hiſtoriſche Verbeeldingen toevoegt, anderen overtreft, en in tegendeel hoe anderen die min verſtant bezitten, onbedreven, onbelezen en bot daar in toetaſten, en over zulks, wanneer hun reden van hun doen gevergt word, dat even zoo onverſtandig en op loſſen gront doen, dat het beſpottelyk is, zal uit deze ſtalen blyken.

Ik heb in myn tweede Boek in de tuſſchenreden op pag. 174; gemeld van een Konſtenaar, die in print verbeeld had Abraham, daar hy zyn dienſtmeit

meit Hagar uitleid. Deze, als hem gezeit werd dat dusdanige gedaanten van tenten, als hy verbeeld had, met de gewoonten van dien tyd niet overeen kwamen, en dat die niet van oude planken opgeslagen wierden, maar dat daar toe gebruikt wierden vaste stylen, overspannen met zeelen of koorden, die wederzyds in den grond met houte stekken vast gemaakt, voorts met vellen van beesten overdekt werden, of voor zulke welke van meerder vermogen waaren, bereid werden van geweeven hairen kleeden, van verscheiden koleuren als onze tapyten zyn; welke toestel ligt af te breeken en weer ligt op te slaan was, wanneer zy van d'eene tot d'andere landstreek zig wilden verschansen, gaf aan die hem dit zeide tot antwoort: *Dat hy 't zig niet verstond. Dat de tenten der Aartsvaders van houte planken gemaakt waren, 't zamengevoegt en gehecht met hengsels en knieren, omze dus beknopt op malkander toe te konnen vouwen, en met hunne stylen en dakschooren op wagens te vervoeren werwaards zy wilden, even als men thans wel Marionette en Waaffelkramen ziet.* Schoon verdedigt.

Die uit weetlust daar onderzoek naar doen, in de oudentydsche schriften, en met taalkundigen raatplegen (gelyk ik meê doen moet) zullen bevinden, dat de TENTORIA, van waar de benaming van *Tenten* afkomstig is, dien naam draagen, om datze met koorden en stylen uytgespannen werden, waar na de zelve meest overdekt werden met vellen van beesten, in 't Latyn *Pelles* genoemt. By Livius word dikwils van vellen gewag gemaakt, waar mede de soldaten des winters hunne tenten pleegen te dekken. Klaudianus zeit van Stilikon *dat hy dikwils onder de vellen huisgehouden*

houden heeft. In de levensbeſchryving van Alexander word zoo wel van Arrianus als van Curtius gezeit: *dat de hutten der ſoldaaten van vellen waren.* En Iſidorus ſprekende van dusdanige tenten zeit: *zy worden* TABERNACULA *genoemt om dat de behangſels die met koorden of met zeelen uitgeſpannen waren, door ſtylen onderſchoort en in opſtel gehouden werden.* W. Goeree merkt aan op Gen: 13 - 18 dat de Kaldeeſche text zeit, *Hy heeft zyne tente opgeſpannen.* dat is, om gemakkelyker van d'eene tot d'andere plaats te vervoeren, waar zyn vee vetter weiden vont, en in het tweede deel der Moſaiſche Hiſt. pag. 373 daar hy den Borgerſtaat der Hebreeuſe Vaderen beſchryft: *zy woonden meeſt in hutten en lichtopgeſlagen legertenten.* Gemelde Schryver merkt ook aan dat d'overdekſelen des H. Tabernakels waren Rams en Daſſen vellen, en op Exod. 35 vs. 26. Dat de Vrouwen Geytenhair geſponnen hebben om gordynen voor den Tabernakel te weven.

Eyndelyk vind ik nog een andere ſoort van Tenten die Vegetius CASÆ noemt; om dat die van groene takken t' zamengevlogten waren, en met biezen en poelriet overdekt. Op deze ziet Ovidius als hy zeit.

Terwyl een ander vaſt een hut van groente vlecht.

Onder al deze naſpeuring heb ik geen voetſpoor konnen ontdekken om te vinden dat d'Aartsvaders Tenten van Planken gehad zouden hebben, gelyk by ons de Waaffelkramen, overzulks is de verantwoording des gemelden Konſtenaars beſpottelyk. Die dooroeffende Konſtſchilder (waar van W. Goeree in zyn *Inleiding tot de Schilderkonſt* op pag. 46 meld

meld) had zyn antwoord wiſſer. Deze had ten verzoek van een geleert Heer een ſtuk geſchildert, verbeeldende de bruiloft te Kana, daar Chriſtus het water in wyn veranderde, en had met voordagt rooden wyn verbeeld. Den Heer dit Tafereel beziende, viel juiſt zyn oog daar op. Des hy den Schilder vroeg, *waar uit hy wiſt dat'er roode wyn op deze bruiloft geweeſt was.* De Schilder vroeg weerom, *waar het ſtond dat'er witte wyn geweeſt was?* ondertuſſchen zogt men den text Joh. 2. op, om te zien of 'er uit d'omſtandigheid eenige giſſing ten voordeel van den een of den anderen, gemaakt kon worden. Dog niets vindende, wilde de Heer evenwel weten, waarom hy in ſteê van witten rooden wyn verkozen had. De Schilder merkende dat zyn verſtand hier van een geleert man op den toetſteen gezet wierd, antwoorde, *dat hy veel waarſchynlyke reden hadde, die hem om by de waarheid te blyven daar toe noodzaakten. Want voor eerſt* (zeide hy) *is het heel waarſchynlyk dat Chriſtus het water in zoodanigen wyn herſchept heeft, als in Galilea groeide, en van de inwoonders gedronken wierd. Derhalven beſluit ik dat hy het water in zulken wyn verandert heeft, als men te dier tyd, en te vooren, en ook op hoogtyden gewoon was te drinken, en dat dit nu geen witte maar roode wyn is geweeſt, blykt hier uit dat 'er in de Heilige ſchrift van geen anderen wyn gemelt word*, waar toe hy bybragt de plaats uit Jeſ. 63 vers 2. Spreuk: 23 vers 31. en meer andere. In welke goede redenen de geleerde man groot genoegen nam, zig verwonderende over het welgeoeffent verſtand van den Schilder.

Dus was 'er nog een Konſtenaar, die zinnebeeldig de geſteldheid der Nederlanden in de Jaren 1567 en 68 vertoonde, door den geſchonden

Hoed

Hoed der Vryheid, verſcheurde *Previlegien* en den Hollandſchen Leeu, geplet tuſſchen de borden van een pers, welke van die mogentheeden, verbeeldende Margarita Hartogin van Parma, de Spaanſe *Inquiſitie* en *Duc d'Alva*, elk aan een ſpil ſtaande zodanig gedrukt werd, dat de tong uit benaauwtheid, als ten ende ademtocht ten bek uithing. De teekenmeeſter gevraagt: *Waarom de Beeltenisſen der Inquiſitie, en die van Alva met meerder yver en kragt ſchenen de ſchroef aan te zetten en de Landvoogdes maar even de hand aan den ſpil der bloedpers had?* gaf tot antwoord, om dat de Hiſtoryſchryvers eendragtig zeggen, *datmen in Spanje oordeelde dat zy de Nederlanders niet ſtreng genoeg behandelde, 't beſtier heur ontzeit, en Alba geſterkt met een ſtrenger Inquiſitie in haar plaats gezonden werd.*

Een traagaart mag zeggen: waarom zal ik myn ledige uuren beſteden, om dingen te weten, die my ligt nooit te pas zullen komen? maar hy weet niet dat 'er niets aangenaamer is, voor die 'er den ſmaak af heeft, als wetenſchap, en kent den zin der oude Hollandſe zinſpreuk, *Men moet beſlaagen ten ys komen*, nog niet.

By T. Livius leeſtmen van den Veltoverſten Philopoemen, dat hy zig zo wel in vrede als in oorlog geduurig in de Krygsoeffening bezig hield, op dat het hem, als 't 'er op aan zou komen aan geen bekwaamheid of raadsman in krygskunde ontbreken mogt. Dus moet zig een jong Schilder in den ledigen tyd geſtadig oeffenen in 't lezen, ondervragen, navorſchen, teekenen en ordonneren, om hier door zyn vernuft te wetten, en zyn geeſt met bekwaame denkbeelden aan te vullen, tot dat hy gelegenheid krygende om zyn verſtand en

Konſt

Konſt te toonen, zig bedienen van den koſtelyken voorraad, in zyn geheim Kabinet opgeſloten, daar de rede de ſleutel af heeft. Nu valt hier omtrent niet meer voor te ſtellen, als de goude ſpreuk van Epictetus, die zeit: *Die wys is, doet gewillig dat hy doen moet.*

Hier mede eindigen wy, alzoo de Toneelgordyn (deze tuſſchenrede wat te lang uitgerekt) reeds word opgeſchoven, op dat de Konſtſchilders BARENT APPELMAN en PIETER VAN SLINGELANT ten Toneel komen.

BARENT APPELMAN geboren in 'sGravenhage in 't jaar 1640, was een braaf Schilder van Landſchappen en Roomſche Gezigten. In het Prinſelyke Luſthuis op Soesdyk is een groote zaal met Landſchap en fraaije beelden door hem geſchildert, die zeer geroemt word. Gelyk ook meer andere groote werken, daar hy in zyn tyd wel voor betaalt is. Maar naderhand heeft hy dikmaals ten dienſte van Jan de Baan agter des zelfs pourtretten Landſchappen geſchildert. Wat zal ik zeggen? Het geluk is geen erf. 'T is ook zoo met gemelden de Baan gebeurt, dien lang voor den wind gezeilt hebbende, eindelyk de ſtroom tegen liep.

APPELMAN, ſtierf in 't jaar 1686. oud 64 jaren.

PIETER VAN SLINGELANT, Zoon van Kornelis Pieterſz. van Slingelant, en Tryntje van Polane, is geboren te Leyden, op de oude veſt, in 't jaar 1640 den 20 van Wynmaand. Deze volgde zyn Leermeeſter Ger. Dou niet alleen omtrent gelyke verkiezingen, maar evenaarde hem ook in netheid. Ja ik heb van zyne Konſtwerken gezien, die in uitvoerigheid en gepolyſtheid bo-

ven die van zyn Meefter uitftaken; maar dit is 'er van dat de zelve door zulk doen wel wat ftyver zyn. Dog is hy een groot licht in de Konft geweeft.

Onder vele van zyne waardige penceelwerken word de verbeelding van een Meysje dat een muis by de ftaart hout, waar een Kat na fpringt, om des zelfs verwonderlyke uitvoerigheid en natuurlyke verbeelding geprezen, als ook een ftukje waar in een Bootsgezel ftaat afgebeeld, in wiens geweven muts de draatjes, en de loop van 't weeffzel zig vertoonen. Dog dit baart geen verwondering, als men weet wat een onvermoeiden vleit, en tyd hy tot zulk doen befteede: want hy heeft over het bekende ftukje, waar in de Beelteniffen van den Heer Meerman en zyn huisgezin komen, drie jaren gefchildert, en geduurig daar aan bezig geweeft. Ja my is voor waarheid verhaald dat hy een maand of zes weken heeft zitten fchilderen over een Bef met kant.

Hy won door zyne veel tydflytende wyze van fchilderen meer roem als geld aan. Hy was van een deugtzamen ftillen aart, en ftierf op den 7 van Slachtmaand 1691.

ARY DE VOIS is geboren te Leyden in 't jaar 1641. Zyn Vader, die orgelift tot Leyden was, befpeurende dat zyne genegentheid tot het leeren van de Schilderkonft overhelde, beftelde hem eerft tot Utrecht by Kniffert, naderhand by Abraham vanden Tempel. Dog hy nam een eyge wyze van fchilderen aan, waar door hy zig roem behaald heeft, en was zoo om zyn Konft als hups gedrag by elk geagt en bemint, 't geen hem geleegentheid gaf van met een Juffrouw te trouwen die veel geld bezat, waar door het penceel

voor

voor eenige agter een volgende jaren *agter de bank raakte*, als het ſpreekwoord zeit. Want hy ging toen veel om een trantje, voormiddags op de Vismarkt, en naamiddag by gezelſchap, of met een paart naar buiten.

Dog ik moet niet vergeten dat hy voor zyn trouwen een Konſtſtukje maakte, dat hy zyn vader ter gedagtenis liet, waar in verbeeld was Cecilia ſpelende op een *Poſitief* (kleen orgeltje) * St. Lucas met zyn Os daar nevens, ſchilderende het zinnebeeld van Dankbaarheid, den Ojevaar.

Als nu zyn geld door die wyze van leven, als boven gemelt is, wat begon te minderen, begon hy weer om 't ſchilderen te denken, en ging, om buiten 't gewoel van menſchen te wezen, te Warmont wonen; maar de gelegentheid, die hy daar vont tot viſſchen, deed hem de penceeloeffening vergeten, zoo dat hy zulks beſpeurende weder tot Leyden kwam wonen. My is verhaald dat hy in dertien jaren een ſtuk had gemaakt, verbeeldende Dido en Eneas op de Jacht, daar zy van verre het onweer zien opkomen, 't welke de zeehulken doet ſtranden. Anders heeft hy gemeenlyk naakte beeltjes in een Landſchap geſchildert, die het oog der keurigſte liefhebbers konnen voldoen.

Seker de Konſtgodes vint reden van klagen dat hy, een van hare braafſte Scholieren, met geen grooter yver het Konſtpenceel geoeffent heeft; daar

* Men zeit dat 'er onder andere Reliquien nog beſchilderde Tafereelen van St. Lucas in wezen zyn, en te Rome bewaart worden. Maar wat de Konſt der Tafereelen aanbelangt, men verhaald dat zeker Konſtſchilder, als hem een der zelve vertoont wierd, daar op zei: *o St. Lucas, wat zyt gy, gelukkig geweeſt! zoo gy thans leefde, gy zout geen droog brood daar mee konnen winnen.*

daar hy reeds zoo veer in de Konſt gevordert was dat men zig daar over mag verwonderen. Ik heb in 't Konſtkabinet van den Heere *Jakob Hiskia Machado*, in 's Gravenhage, een kleen ſtukje van hem gezien, verbeeldende een Soldaatje, zoo natuurlyk, konſtig en uitvoerig geſchildert, dat het onder de Konſt der braafſte Nederlantſche meeſters van dien tyd hangen mag.

JAKOB TORENVLIET is geboren te Leyden in 't jaar 1641. Zyn Vader had veel op met zyn Zoon, en was gewoon hem in zyn Jeugt tot yver aan te moedigen, door ſchoone beloften. Dit geloofde hy, en 't ſtrekte hem ten ſpoor, dog hy verzuimde niet (de begeerte is het leeven van de ziel) 't elkens meer beloften aan te winnen, zeggende dikwyl, *Vader als ik nu een Meeſter zal geworden wezen, zal ik dan een mooy kleed hebben, zal ik dan een deegen draagen? zal ik dan een pluim op myn hoed hebben? enz.* Waar op zyn Vader hem doorgaans met een ſlepende ſtem, gewoon was te antwoorden (want beloften zyn haaſt getelt) *Ja zoon.* Dit werd onder de genen die aan des zelfs huys verkeerden ten ſpreekwoord, zoo dat, wanneer hun iemant iets kwam te vergen, zy dan antwoorden, *Ja zoon.*

Wanneer hy nu zoo veer in de konſt gevordert was dat hy braaf teekenen en een goet pourtret ſchilderen konde, vertrok hy van Leyden naar Rome, om zig voorts in de Konſt te oeffenen; mede hebbende tot Reisgezel en Konſtgenoot NIKOLAAS ROSENDAAL, geboren te Enkhuizen in 't jaar 1636, die een Braaf Hiſtoryſchilder geweeſt is; en na dat hy uit Italie wedergekeert in Holland veele fraaije konſtwerken gemaakt had, ſtierf hy in 't jaar 1686.

To-

3. D. F. pag. 164.

IZAAK PALING. Deze heeft tot onderwyzer in de Konſt gehad den berugten *Abr. vanden Tempel.* Hy heeft naderhand verſcheide jaren in Engeland gewoont, en daar geleegenheid aangetroffen om zyn brave penceelkonſt te oeffenen, van waar hy wederkeerde in 't jaar 1682, en zette zig neer in 'sGravenhage, daar hy een groot getal van de aanzienlykſte luiden door zyn penceel afgemaalt heeft. Thans is hy nog in leven, en hout in zyn ouderdom die oeffening tot zyn tydverdryf.

Ik gis, als men uytcyffering maakte hoe veel pourtretſchilders de Waereld van tyt tot tyt in vergelyking van Hiſtori-ſchilders gehad heeft (buiten de broddelaars en brekebeenen die door geen andere ſporen als winzucht genoopt worden) dat zy op 't minſt 30 tegen 10 zouden bevonden worden. Met verwonderinge ſtond ik te kyken als ik te Londen kwam, en zag dat daar niet (eenige wynige uitgezondert) als pourtret - ſchilders gevonden wierden. Dit doet my beſluiten dat de gelegenheid, maar niet de geneigtheid, en eygen drift, zoo veele pourtretſchilders maakt. Want dit is zeker dat de meeſten pryſelyker konſtoeffeninge verlaten, daar toe aangedreven door het blinkende voordeel dat zy daar in zien uitſchynen, en voldoen in dat opzigt hun geneigtheid en oogwit, dat is, Geld winnen. Veele nogtans zyn 'er geweeſt die altyd, en tot het einde hunnes levens, by hun eens verkoren wyze van ſchilderen, en verkiezinge, zig gehouden hebben, zonder daar van te willen afwyken. Ik weet wel dat hartkoppigheyd een klip is daar velen ſchipbreuk op geleden hebben, maar weet ook met eenwel, dat de genen die zig by tyds, als de weerhaan, gedraait heb-

hebben naar 't geen hun voordeeliger ſcheen, dikwils daar heel wel by geſtaan hebben, als by voorbeeld.

JOHANNES VAN HAANSBERGEN, geboren tot Utrecht in 't jaar 1642 op den 2 van Louwmaant, ging van daar 1669 wonen in den Haag, daar hy ook geſtorven is op den 10 van Louwmaant 1705.

Hy had de Konſt geleert by Korn. Poelenburg, en was door vernuft en vlyt zoo veer in die wyze van ſchilderen gevordert, dat zyne Konſtſtukjes menigmaal voor zyn meeſters werk wierden aangezien, wyl hy de verkiezinge, ſchikking der Beeltjes, gronden, agterwerken en de luchten zoo geeſtig helder en aangenaam wiſt na te bootſen. Egter waaren de zelve zoo haaſt niet verkocht als geſchildert; waar door zyn ſtukken wel in getal aangroeyden, maar de geldbeurs niet deeden zwellen. Overzulks wert hem geraden zig tot het ſchilderen van pourtretten te begeven, zoo om dat zulks eerder, en meerder voordeel toebrengt, als om dat zyn vleyend penceel hem daar in byzonderen dienſt zoude konnen doen, inzonderheid omtrent het ſchilderen van Jonge Juffrouwen, die graag het zuiver lelywit, en friſſe rozekoleur zien doorſteken in haar pourtret. Ik wil niet zeggen dats' 'er alle meê behept zyn: maar die daar toe geneigt zyn, geven het door zoodanige bedekte wyze van uitdrukkingen te kennen, dat 'er geen Edipus toe noodig is om het raatzel t'ontzwagtelen. 'T is my gebeurt dat ik 'er een van diergelyken aart ſchilderde: die my onder 't ſchilderen vraagde, welke verwen wel het hoogſte in prys waaren? waar op ik dan zonder agterdenken te hebben antwoorde dat d'Ultramaryn, Carmyn, en Florentynſe Lak

wel de dierfte verwen waren. 'T leed niet lang of zy vervolgde aldus: *Ik geloof dat het wit ook wel diere verf is?* en als ik naar rede van dat geloof vraagde, kreeg ik tot antwoort: *Om dat ik zie dat gy 't zelve zoo fchaars gebruikt*, 't geen my ftilzwygende wat meer daar van deed gebruiken. Dit heeft Haansbergen (na ik aan veele van zyne pourtretten befpeurt heb) ook wonder wel in acht genomen, die ook een grooten roem daar door kreeg: welke goude vlugt hy ook wel waarnam eer die voor by fchoot; en waarom niet? *'T is verftant de gelegenheid, daar het al van afhangt, te kennen, en zig daar van te bedienen*, zeit de Heer D. van Hoogftraten in het kantfchrift op Fedrus Fabelen p. 185, en Auguftyn Niphus zeit van Trogus: *Deze oordeelt dat het wyze luiden paft, zoo dra de Fortuin klopt, de deur te openen: want eens weg gegaan zynde komt zy niet weder.*

Ik weet wel dat de Spaanfe fpreuk zeit: *De Fortuin zelf vergelt met woeker den genen die 't gedult hebben van uit te wachten* Maar dit gaat zoo zeker niet. Jan de Baan (om onder de Broederfchap te blyven) die vermaarde pourtretfchilder, werd door de Fortuin in zyn tyd minnelyk aangelachen. Hy lietfe agteloos voorbygaan, en zy kwam, fchoon hy daar naderhand wel om gewenft heeft, niet weerom. *Men leert de waarde van een zaak* (zeggen d'oude wyzen) *beft kennen uit het vermiffen van de zelve.* Maar dan is het ook veeltyds te laat. Dus kan de Schilderjeugt dit gezegde tot een grondles nemen.

Onze Haansbergen (om weder ter zake te komen) had zig dan van zyne vorige wyze van konftoeffeninge begeven tot het fchilderen van pourtretten. Het lukte hem wel (gelyk ook de konfthandel,

del, daar hy zig met den Jode, droſt van 't Haagſe Hof, ingewikkelt had) en hield zig daar by tot het eynde van zyn leven.

't Beurt yder, die zig tot dusdanige veranderinge in de Konſt begeeft, niet, dat het van zulk een gelukkigen uitſlag is. Dog hier van is ook wel het onvermoogen de oorzaak. Niemant beter als de man zelf kent zyn kragten: maar zonder daar agt op te geven gebeurt het veeltyds, dat wanneer een Schilder de gelegentheid van een pourtret te mogen ſchilderen aan de hand krygt, hy zulks om het voordeel dat hem toelagt maar onderneemt, ſchoon het dikwils gedaan zynde niemant minder als het voorwerp gelykt. *Men wil* kwanſuis *geen kooren* (als het ſpreekwoord zeit) *van den Moolen wyzen*, 't gaa daar meê zoo 't wil.

Zeker Engelsman nergens anders op afgerigt als op 't ſchilderen, en vergulden van Rozen, die men gewoonlyk tot cieraat van de zoldering der Scheepskajuiten plaatſt, had in een kroeg meer verteert dan hy betalen kon. De waard die geen ander middel 't zyner voldoeninge zag, als door hem dit te laten verdienen, vergde hem een Leeuw in zyn uithangbord te ſchilderen. De Schilder, die daar geen handeling van had, riedt hem, dat het beter zoude zyn dat hy daar een Roos op ſchilderde, maar de Huiswaart wilde daar niet naar luiſteren. Als hy dan onverzettelyk by zyn voorneemen bleef, en een Leeuw wilde geſchildert hebben, zeide de Schilder-Baas, *it is very well, j will paint you a Lion, but et ſhall be als much like a Roſe, as yon ever ſee.* Dat is: 'T is heel wel, ik zalje dan een Leeuw ſchilderen: maar het zal zoo wel een Roos gelyken alsje ooit hebt gezien.

EG-

EGLON VANDER NEER, Raad, en Kabinetſchilder van zyn Keurvorſtelyke Doorluchtigheid Johan Wilhelm, is geboren tot Amſterdam in 't jaar 1643. Hy was de zoon van AERNOUT anders AART VANDER NEER, die in zyn lentejaaren is geweeſt *Majoor* by de Heeren van Arkel. Onderwyl zig oeffenende in de Konſt, begaf hy zig naderhand, wanneer hy tot Amſterdam kwam wonen, geheel daar toe, en is berugt geworden door 't ſchilderen van uitvoerige Landſchapjes, inzonderheid maanluchten.

EGLON, die in zyn Jeugt aanleiding tot de Konſt vont by zyn vader, kreeg genegenheid tot het ſchilderen van beelden. Des werd hy beſteld tot Amſterdam by den braven Konſtſchilder Jakob van Loo, uitmuntende in 't ſchilderen van naakte beelden, inzonderheid vrouwtjes.

De Konſtlievende Heer Nicolaas van Suchtelen, Borgermeeſter tot Hooren, heeft een groot ſtuk van hem gehad, verbeeldende het Bad van * Caliſto, 't geen Konſtig geteekent en geſchildert was. Ook heb ik een Luitſpeelſter van hem gezien die heel de handeling van *Jan Lis* geleek, beide gejaarmerkt 1657.

Onze vander NEER zo veer gekomen dat hy op eigen wieken kon dryven, vertrok naar Vrankryk, om zyn Konſt te oeffenen, en werd met zyn twintigſte

* Caliſto, dochter van Lykaon, die van Jupiter in de gedaante van Diana bekropen werd; bezwangert zynde van Diana en haren maagdeſtoet verſtooten. De verklaarders van d'ongelooffelyke Hiſtorien willen, dat Caliſto zig zelf van ſchaamte verſchool, in een Beerenhol daar zy door de Beeren verſlonden wierd, en dat wanneer zy nooit, maar wel een Beer, daar uit te voorſchyn kwam, het verdichtſel dat Caliſto in een Beer herſchept was, daar zyn oorſpronk uitgenomen heeft.

tigſte jaar Schilder van den Graaf van Dona, toen Gouverneur in Oranje, in wiens dienſt hy 3 of 4. jaren bleef, wanneer hy weder in Holland kwam; en trouwde met Maria Wagensvelt tot Rotterdam, wier vader geheimſchryver was van de Rechtbank van Schieland, daar hy een goede ſom gelds meê behuwlykte, dog een groot deel daar van verkwiſte met pleiten. *Advocaten* (zeit Pater Abraham in zyn Boekje van de Ambagten) *zyn als een wagen die altyd dient geſmeert te worden.*

By deze vrouw kreeg hy 16 kinderen, van welke maar twee of drie de Schilderkonſt geoeffent hebben.

Naa de dood van deze Vrouw, in Braband zynde om zyn Konſt te oeffenen, kwam hy kennis te krygen aan een Schilderes, de Dochter van den berugten Konſtſchilder *Du Chattel*, die hy trouwde. Deze Juffrouw *Du Chattel* ſtak uit in 't ſchilderen van kleene pourtretjes in *Miniatuur*.

Deze, na dat hy 9 kinderen by haar verwekt had, is tot Bruſſel geſtorven.

Naa het verloopen van vyf jaren is hy te Duſſeldorp voor de derdemaal getrouwt met Adriana Spilberg, Dochter van Johannes Spilberg, Hofſchilder van Johan Willem Keurvorſt van de Palts, en Weduwe van den Konſtſchilder Willem Breekvelt, na dat zy 11 jaren Weduwe was geweeſt, in Wintermaant van 't jaar 1697. Dog hy leefde maar 6 jaren na zyn trouwdag met haar: want hy overleed te Duſſeldorp in 't jaar 1703 op den derden van Bloeimaand, en werd met een aanzienlyke rouwſtacie ten grave geleit.

Zyn Weduw bleef in dienſt van 't Hof tot het uit-

uiteinde van des Keurvorſten leven. Thans houd zy zig nog bezig in 't oeffenen van de Konſt.

Wat nu de Konſt van onzen vander NEER aanbelangt, de zelve verdient datze geprezen word. Hy was een braaf pourtretſchilder zoo in levensgrootte als in 't kleyn. Onder zyn afbeeldingen word inzonderheid geroemt het pourtret van de Princes van Nieuburg, 't geen hy door ordre des Konings van Spanje geſchildert heeft, 't geen hem zoo wel beviel dat hy hem daar voor niet alleen rykelyk beloonde maar hem ook den tytel van zyn Hofſchilder gaf. Dog hy heeft nooit in Spanje geweeſt, maar zig aan 't Hof des Keurvorſts van de Palts gehouden, daar hy verſcheide uitvoerige Kabinetſtukjes geſchildert heeft, en dat ('t geen te verwonderen is) zonder verval in de Konſt, en in de zelve uitvoerigheid als voorheen, tot zyn zeventigſte jaar toe.

Hy ſchilderde ook veeltyds gezelſchapjes op de Moderne wys gekleed als Terburg, ſomwyl ook wat anders, aangezien hy tot verandering geneigt was.

Als hy in Braband woonde begaf hy zig tot het ſchilderen van Landſchappen en Kruiden, daar hy gelegenheid toe vont; want hy woonde te Bruſſel in de Cellebroersſtraat, daar agter zyn huis een groote woeſte hof was, die zig tot tegens den wal van de Steenpoort uitſtrekte, waar in hy allerhande wilde kruiden zelfs aankweekte, die hy gebruikte om naar te ſchilderen, tot welk einde hy een klein huisken, 't geen hy alzins konde verplaatſen waar hy wilde, had laten maken, waar hy in kon zitten ſchilderen dicht by de voorwerpen. 't Amſterdam by den Konſtlievenden David Amori heb ik een redelyk groot ſtuk van hem

gezien,

gezien, waarin Ceres verbeeld ſtond zoekende met een brandende Fakkel door rotſen en ſpelonken naar haar geſchaakte Dochter *Proſerpina. Dit Tafereel is wonderlyk uitvoerig geſchildert, inzonderheid de Diſtels, Kruitjes, en ſtam van een Boom omwoelt met klim, dog om der zelver uitvoerigheid wat ſcherp. Hy heeft de eer dat Adriaan vander Werf, de Rotterdamſchen Fenix in de Konſt zyn Leerling geweeſt is.

Hy was in zyn doen byzonder naerſtig, en zyn vernuft altyd werkende, zogt hy ſteets naar ſchoone en vaſte verwen, daar hy byzonder op geſtelt was: maar moe van langer te zoeken zey hy tegen zyn Leerling even gemelt, *Zoek niet naar verwen; daar zyn 'er thans genoeg, die goet zyn, leer die maar wel gebruiken.* Welke les hy wel tot zyn geluk betracht heeft.

GODFRID of GODEFRIDUS SCHALKEN is geboren te Dordrecht, daar zyn vader *Rector* der Latynſche Schoole was, in 't jaar 1643.

De genegenheid tot de Konſt deed hem de oeffening der talen, ſchoon hy daar in veer gevordert was, vaar wel zeggen. Hy begaf zig eerſt ter onderwyzinge van S. van Hoogſtraaten, naderhand van Gerard Dou, welkers behandeling hy vry wel heeft weten na te bootſen, als nog te zien is aan een zyner Konſtſtukken 't geen in 't Kabinet van den

*Proſerpina werd van Pluto, als zy bezig was met bloempjes op te gaderen in haar ſchoot, geſchaakt, en naar zyn onderaarts Ryk vervoert. Zie Nazoos 5 B. van de Hervorm. 't 4 Hooftſtuk. In aloude tyden werd deze verbeelding dikwerf op Tomben, en Grafzerken verbeeld, om hier door het wegrukken van des menſchen ziel van 't lichaam aan te duiden. Ook ziet men het zelve verbeeld op een Gedenkpenning van Fauſtina, door die van Niza gemunt.

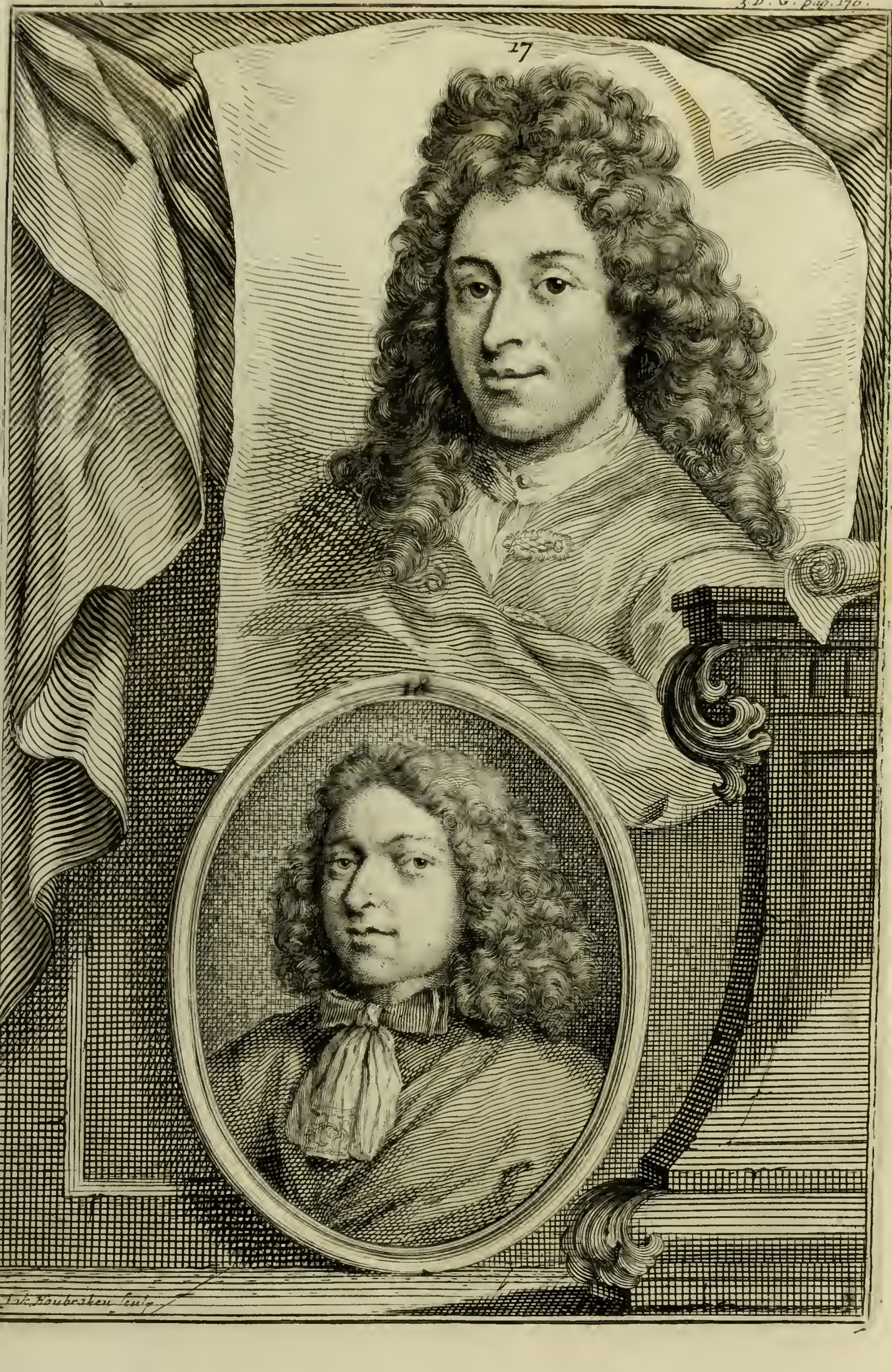
den Heere Joh: van Schuilenburg hangt verbeeldende zeker Spel dat de Jonge luiden te Dordrecht in dien tyd gewoon waren te ſpelen, wanneer zy met malkander om vrolyk te wezen in gezelſchap kwamen, genoemt, Vrouwtje kom ten Hoof. Waar in hy zig zelf verbeeld heeft, zittende ontkleed tot zyn hemd en onderbroek aan den ſchoot van een Juffrouw. De andere beeltjes zyn meê pourtretten, en waren in dien tyd van elk bekent. Over het tapytkleed zeitmen dat hy een maand geſchildert heeft, naderhand zetten hy zig tot het ſchilderen van pourtretten, waar van 'er nog een goet getal te Dordrecht onder de geachtſte geſlachten te zien zyn. Onder welk getal uitmunt de Beeltenis van Mevrouw Snoek, verbeeld als een veltnimf die onder den lommer van 't geboomte leit te ruſten, thans nog te zien te Dordrecht by haar Zoon den Heer Adr. Snoek.

Hier door geraakte hy van tyd tot tyd tot een aangenamer en luchtvaardiger wyze van ſchilderen, manier die hem niet minder als zyn vorige voordeel gaf, inzonderheid toen de Engelanders daar op verſlingert zynde, hem in hun land lokten, daar hy verſcheiden jaren gewoont en veel geld vergaart heeft, tot dat hy zig eindelyk in den Haag neerzette, daar hy ook geſtorven is op den 16 van Slachtmaand 1706. out 63 jaren.

Hy is een der gelukkigſte Nederlandſche Schilders geweeſt; aangezien zyne penceelkonſt van den beginne af aan tot het einde van zyn leven rykelyk betaald wierd, zoo dat hy de vruchten van zyn arbeyd by zyn leven gemaait heeft, dat zeer weinigen gebeurt.

Inzonderheid maakten hem berucht zyne kaarslich-

3. D. G. pag. 170.

lichten, die hy ook zoo natuurlyk en kragtig wist te schilderen, dat ik niet weet, dat iemant hem daar in gelyk geweest is. My gedenkt, dat ik van hem gezien heb een stuk met vyf of zes beelden, (dat maar zelden gebeurde) verbeeldende Petrus, daar hy van de dienstmaagt des Hoogenpriesters word aan boort geklampt, staande zig te warmen by de soldaten. De stoutheid van de Dienstmaagt, die hem met een kaars onder d'oogen licht, en de bedeestheid en verlegenheid van Petrus, waren klaar in de wezens trekken te bespeuren. Daarenboven waren de beelden vast geteekent, en elk deel had zyn behoorlyke maatschikkelykheid tot het geheel, daar hy anders zig wel eens in vergiste. Ook deed hy dikwils zyne beelden door kaars en daglicht dagen, of ook wel een kleedje door de Zon bestralen, op dat het naakt door dien helderen weerglans des te aangenamer zig vertoonen zoude, 't geen hy zoo konstig wist na te bootsen, dat het elks oogen vleide en bekoorde.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de Plaat G. 17.

Zoo wy naar het voorbeeld van *Du Pilés* een vergelyking maakten tusschen des eenen en des anders Konst, wy zouden reden vinden, om onzen SCHALKEN, ten opzicht van zyn vleyend penceel, konstige vermenging zyner verwen, in zyn naakt, en natuurlyke nabootsing der Fluweelen en andere Stoffen, te plaatsen by den Ridder vander Werf; dog in opzigt van teekenen, zou ik hem zyn voetbank toe wyzen.

Gemelde *Du Pilés* heeft met dat zelve inzicht, tusschen de grootste Italiaanse, Franse, en Nederlantse Konstschilders, een balans gemaakt, en op een lyst gesteld, wie in 't stuk van Ordonnantie, van Teekenen, *Coloreren*, en in 't verbeelden der ge-

moetsdriften, evenwigtig met malkander bevonden wierden. Indien ik dit ook ondernam te doen van myne, zoo nog levende, als overleden Konſtgenooten, het zou al meê nut geven: maar daar zyn thans ſtierluiden aan land, die, ſchoon ik in zee ſtak en zulks ondernam, het dog wanen zouden beter te weten, en dus zou het dwaasheid zyn, my in gevaar te ſtellen, om iets te doen, daar geen dank van te wagten is.

Door niemant van de Konſtſchilders is 'er tot nu toe een Tafereel gemaakt, dat in allen deelen, en in 't geheel, ten uiterſten volmaakt is: en de oorzaak daar van (gelyk wy voorhenen al meer gezeit hebben) is deze: dat nooit iemant alle de byzondere bekwaamheden, welke vereiſt worden, om zulks te verrigten, teffens bezeten heeft: want even gelyk het ſchoon in vele voorwerpen verſpreit is, zoo is ook de volmaakte Konſt altyd in de verſcheiden bewerkers verdeelt geweeſt: zoo dat, die zig het teekenen boven anderen verſtonden, weer op de Natuurlyke en Schoone *Coloreringe* niet afgerecht waren: of die 't beide verſtonden, weer geen volkomen begrip hadden van 't licht en bruin, of de koppeling der beelden, of de gemoetsleidingen in haaren natuurlyken aart in de roeringen der beelden, en vaſte trekken in der menſchen wezens, af te beelden. *Du Pilés*, heeft in zyn Boek dat hy noemt: *Cours de peinture, par Principes Compoſé* enz, een Balans gemaakt, tuſſchen de berugtſte Konſtſchilders. De vinding is geeſtig. Wy willen den Lezer een kleine ſchets daar van geven.

Hy ſtelt 20 trappen, tot de volmaaktheid van de Konſt, en maakt 5 opgaande linien, tuſſchen welke hy 4 Cyffergetallen afperkt, agter elken ſchilders naam; om door een korten weg aan te duiden,

den, in wat deel der Konſt, d'een met den anderen gelyk ſtaat, of verſchilt: en ſchryft boven elke *Colom* der Cyffergetallen vervolgens aldus:

	Compoſition	*Deſſein*	*Colorit*	*Expreſſion*
Rafael	17	18	12	18
Rubbens	18	13	17	17
Titiaan	12	15	18	6
Rembr.	15	6	17	12
van Dyk.	15	10	17	13
Pouſyn	15	17	6	15

Rafael ſtaat op de ſtreep van *Samenſchikking, of Ordonnantie*, op den 17 trap; om zyn *Teekenkonſt*, op den 18den; om zyn *Coloryt*, op den 12den; en om zyne *Natuurlyke uitdrukkingen der Gemoetsdriften, op den* 18den trap.

Rubbens ſtaat op den poſt van *d'Ordonnantie*, een trap hooger als Rafael; op den poſt van *Teekenen*, 5 trappen lager; op den poſt van *Coloreren*, 5 trappen hooger; en op den poſt van d'uitdrukking der *Gemoetsdriften*, maar een tree lager.

Titiaan ſtaat ten opzicht van zyn *Coloreren* 6 trappen boven Rafael. Rembrant en van Dyk, 5 trappen.

Pouſyn ſtaat op den poſt van *'t Ordonneren* gelyk met Rembrant en van Dyk, maar ſtaat op den poſt van de uitdrukking der *Hartstochten* zoo laag als Rembrant op den poſt van *Teekenen.*

GABRIEL VANDER LEEUW, anders *De Lione*, is geboren te Dordrecht, op den 11 van Slachtmaant 1643. zyn Vader Baſtiaan Govertz vander Leeuw, was een fraai Schilder van Osjes, Koetjes, Schaapjes enz. Leerling van Jacob Gerritz Kuip, dog verwiſſelde naderhand het

penceel, voor de *Collecte* van de Bieren te Dordrecht.

GABRIEL, al vroeg, door het voorbeeld van zyn Vader, tot de Konſt aangeſpoort, draafde in weinig jaren zyn Vader vooruit in de penceeloeffening, zoo dat hy al vroeg berucht wierd. Hy die den zin van de ſpreuk, dat geen Sant verheven word in zyn eigen land, kende, begaf zig naar Amſterdam, daar hy kwam te trouwen met de Zuſter van den Konſtſchilder David vander Plaats. Dog dit belette zyn reisluſt niet, nog porde hem tot ſpoedig wederkeeren, want hy zig volle 14 agtereenvolgende jaren, als vier tot Lion en Parys, twee aan 't Hof van Savoje, een jaar te Rome, en zeven jaar te Napels, heeft laten ophouden, eer hy wederkeerde. Wanneer hy aan verſcheiden ſtalen genoegzaam heeft doen zien, dat hy zig naar de konſtigſte voorbeelden, als die van *Caſtellione*, en *Roos*, geoeffent had; welken laatſten hy ook in zyne vaardigheid nabootſte. Ik heb een dreef van Oſſen, Schapen en Ezels van hem gezien, die wonder geeſtig en los gepenceelt waren: maar alzoo onze landaart meer op het uitvoerige verſlingert is, konde hy hier niet zoo veel, als hy wel gewoon was, voor zyn Konſt bedingen; des beſloot hy andermaal een reis naar Rome en Napels aan te vangen; om welke reden hy van Amſterdam naar Dordrecht vertrok, om zyn oude Moeder, voor zyn vertrek, te bezoeken; maar hy werd op zyn onverwagtſt door de dood overvallen en weggeruktop den 3 van Hooimaand 1688. Hy was een welgemaakt man, woelig van geeſt, en wel beſpraakt, waar door hy zig wiſt in yders gunſt te vleijen, en zyn geluk te bewerken; daar en tegen was zyn Broeder en Konſtgenoot PIETER

VAN-

VANDER LEEUW van een ſtillen aart, en borgerlyk gedrag, had geen bekwaamheid van zig voor te dragen, of by elk bemint en bekent te maken; waar door (ſchoon hy zyn Konſt wel verſtond) hy maar een gemeen loon voor zyn penceelwerk bedong. Hy had een vleijend penceel, en de Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beetljes en Landſchappen, zweemden geheel naar de handeling van Adriaan van den Velde, van wien hy een ſtukje ſchildery had, 't geen altyd nevens hem, op den Ezel ſtond, om zig dus aan die wyze van ſchilderen te gewennen. Volgens myn bedenken is hy jonger geweeſt als zyn Broeder. Ik weet ook niet wel, in wat jaar hy geſtorven is. Maar hy kwam 1669. te Dordrecht in 't Konſtgenootſchap, en heeft, (wanneer ik 1678. my in die Broederſchap liet inſchryven,) mynen naam, als Regent, geboekt.

Hy heeft een Zoon nagelaten, die een konſtig *Signet-* en Stempelſnyder geweeſt is.

ABRAHAM VAN KALRAAT, geboren te Dordrecht, in 't jaar 1643. den 7 van Wynmaant, heeft de gronden van de Teekenkonſt geleert by Æmilius en Samuel Hup, of Huppe, beroemde Steen-Beeldhouwers. Van hun waren de cieraden, en Beelden van de Groothoofts poort te Dordrecht gemaakt, waar van het geen, half rond gebeeldhoud, en in den vaſten muur van de poort, zoo agter als voor, gemetſelt is, thans nog gezien kan worden; maar de twee beelden, Mars en Pallas, die in Niſſen, op de wederzydſe poſten van de poort, met het gezigt naar de Maas pronkten, zyn door den dreun van het kanon van 't na gelegen bolwerk geborſten, en eindelyk afgevallen. My gedenkt nog, dat ik het onderlyf van Mars op zyn plaats heb zien ſtaan, in dien

tyd als ik al aan de Konst was, en het Roodseersel van het Pallas beeld word nog by my bewaart.

ABRAHAM, door yver en vlyt, heeft na dien tyd, zig tot het penceel begeven, en oeffende zig op beelden en fruit; en alzoo zyn Vader, die een houtbeeldhouwer was, door ouderdom afviel, hanteerde hy ook den beitel. Hy is thans nog in leven, en oeffent de Schilderkonst en Beeldhouwery.

In, en omtrent dezen tyd, was 'er ook een STEENWINKEL, (zyn Doopnaam weet ik niet) in bloey en leven. Hy schilderde allerley soort van viervoetige Dieren, levensgroot, inzonderheid paarden. Hy kwam in den jare 1640. te Koppenhagen, en werd van den Koning van Denemarken, Kristiaan den IV. als ook van 't gansche Hofgezin (daar een enkel geval den grond toe geleit had) byzonder bemint, en zyn werk geroemt. En dit was, dat hy een paart schilderde, zoo natuurlyk en konstig, dat 'er een levend paard by gebragt, tegen runkte en sprong. Of onze Konstenaar nu daar op moedig wierd, weet ik niet; maar wel dat diergelyk al van ouds af voor een gevallige zaak is gehouden, en de trots des makers daar over beschimpt. Een voorbeeld ter snêe dienende verhaald ons *Franc. Junius* van Zeuxis. Deze had een Jongen geschildert, met een tros druiven in zyn hand, en het tafereel gestelt in d'open lucht. De vogelen, door dat vertoonsel verschalkt, vlogen d'een voor, en d'ander na, op dat Tafereel aan: en als Zeuxis daar op moedig was, schoten anderen, die daar by stonden, hem daar op toe: dat de Vogelen geen goed oordeel hadden; want dat hen anders de Jongen zoude hebben afgeschrikt.

Ook was 'er in dien tyd een

JAN

JAN VAN AKEN, mede een Paardeſchilder, maar in 't klein. Dog wat landsman hy was, en of men ook zyn afkomſt van dien Jan van Aken, wiens levensbedryf *van Mander* beſchreven heeft, rekenen moet, weet ik niet; maar hy was een fraai meeſter in die Konſt. Zes printjes, met paardetjes, op de grootte van de kleinſte door P. van Laar geëtſt, gaan ook door hem zelf geëtſt, in druk uit; maar zyn ſchaars te bekomen, en die ze heeft, heeft 'er agting voor.

Gelyk by gelyk ſchikt beſt, zeit de Hollandſche ſpreuk. Dus ſtapt ook de konſtige Beeſteſchilder, P. MOLYN, gebentnaamt *Tempeeſt*, op het Toneel.

Hy was een Haarlemyt, Zoon van Pieter Molyn den Ouden, om en omtrent deezen tyd geboren; want hy was in 't jaar 1697. als Iſaak de Moucheron te Rome was, een man van ruim 50 jaren, en van zyn Konſt weet ik niet dat hier te land iets is; aangezien hy zig al vroeg naar Italie en elders begeven heeft.

Zyn penceel ſchikte zig tot alles te verbeelden; maar inzonderheid muntte hy uit in ſchilderen van Wilde Zwynejagten, op de wys van Fr. Snyders. Den beſten tyd van zyn leven heeft hy te Genua, zoo in weelde, als in druk doorgebragt. In druk, zeg ik, alzoo hy op vermoeden van zyn eigen * Vrouw omgebragt te hebben, voor al zyn leven in de gevangenis gezet wierd: daar hem zyn Stad- en tydgenoot Jan Viſſer, anders *Slempop*, Land-

* Anderen verhalen, dat het zyn byzit was, welke hy wars geworden, door twee of drie loſſe bollen, daar toe met geld omgekogt, liet om 't leven brengen.

Landſchap-ſchilder en Leerling van Mommers, dik wils ging bezoeken. Maar als hy 16 jaren gevangen gezeten had, in den jare 1684, wanneer de Franſchen die Stad bombardeerden, werd hem (*des eenen druk is des anders geluk*) vryheid vergunt om uit den kerker te gaan. Hy vertrok naar *Plazenza* in 't gebiet van Parma, daar hy zyn overigen levenstyd geſleten heeft. De zugt tot Konſtoeffening bleef hem tot in zyn ouderdom by, en wanneer hem zyn gezigt begon t'ontvallen, en hy door geen een bril meer zien konde, zette hy 'er twee boven een op zyn neus, wanneer hy ſchilderde.

Hy was (volgens de getuigenis van die hem gekent hebben) een groot Liefhebber van de Konſt, en te gelyk van Venus.

THEODORUS, anders DIRK FRERES, is tot Enkhuizen geboren, in 't jaar 1643. Deze was een groot meeſter in 't ſchilderen van Hiſtorien en naakten. Verſcheiden groote werken zyn nu nog van hem te zien, die den toets konnen uitſtaan, als onder vele een Galery op 't huis te Honslaardyk, en verſcheide groote ſtukken op 't Raathuis te Enkhuizen, waar van nog ſommige onafgemaakt gebleven zyn, door dien hem de Dood verraſt heeft; want hy voer t'ſcheep van Amſterdam, wat onpaſſelyk zynde, naar Enkhuizen, om dat hy dagt daar meer gemak te zullen hebben, en beter door zyn vrienden opgepaſt worden, dog de ziekte nam zoodanig toe, dat hy al dood was, eer het ſchip de haven bezeilen konde. Dit viel voor in 't jaar 1693. als hy oud was 50 jaren. Tot Amſterdam op de Heeregragt, in 't huis van den Heer Roeters, is een Zaal met ſchilderyen van hem, daar met roem van geſproken word.

Ook

Ook heeft hy verfcheiden heerlyke zolderwerken gemaakt, met konftige cieraden in de hoeken. Dog in 't gemeen word 'er van getuigt dat hy grooter teekenaar als koloreerder was. Waarom ook zyne Teekeningen van naakte beelden by de Konftkenners in waarde gehouden worden.

Hy had lange jaren in Italie zig geoeffent, naar de geagtfte voorbeelden, en 't is aan zyn penceelwerk wel te zien, dat hy Roomfche lucht ingeademt had. Egter daar zynde hield hy geen gemeenfchap met de geenen, die men in de wandeling Bendvogels noemt, welke doorgaans op 't verkwiften van geld uit zyn: maar in tegendeel nam hy proef, met hoe luttel geld als men fober leeft, men een jaar kan toekomen. Dus bevond hy dat de fpreuk van Seneca: *Dat onze Natuur van een gezeggelyken aart is, en met weinig zig laat genoegen*, waarheid gezeit heeft. Dit doen was nogtans een eigenwilligheid van hem, buiten nood; want hy was afkomftig uit een oud en geagt geflagt, en had van zig zelven geld, om te konnen beftaan, buiten zyne Konftoeffening, waarom hy ook niet als met luiden van aanzien en eere omgang hield en verkeerde. J. Voorhout, die met hem (na dat hy van Rome weder tot Amfterdam was gekeert) op een Oeffenfchool naar 't leven geteekent heeft, heeft my verhaald, dat hy het gezelfchap liet raden, hoe veel zy dagten dat hy in dat mager jaar aan geld verteerd had; maar hoe min dat iemant riet, 't was nog minder, want het kwam op 30 gulden uyt. Daar wel uyt te giffen is, dat hy niet veel gebrade Kapoenen gegeten, of Florentynfchen wyn gedronken zal hebben.

Hier nevens verfchynt zyn tyd- en Konftge-

noot, die te gelyk met hem, in den jare 1666. in Italien geweeſt is,

ADRIAAN BAKKER, geboren tot Amſterdam, groot Hiſtorie- en pourtretſchilder. Onder zyne voorname Konſtwerken word getelt het ſtuk op 't Stadhuis van Amſterdam geplaatſt, tegen het wulffel boven den ingang van de pleitkamer, verbeeldende het laatſte Oordeel, waar in zig konſtig geteekende naakten doen zien, waar in hy meer, als in zyn wyze van ſchilderen geprezen word. Hy was een Broers Zoon van Jacob Bakker, waar van wy op 't jaar 1609. gemelt hebben; en is geſtorven (na my berigt is) tot Amſterdam, in den jare 1686.

Wat landsman HORATIUS PAULYN was, weet ik niet, maar hy heeft altyd in Holland, inzonderheid tot Amſterdam, zig onthouden. Hy was naar 't ſcheen een man, die de godvrugt beminde, maar ſchilderde ſomwyl voorwerpen, die nergens minder dan daar na geleken. Joh. Voorhout heeft my verhaald, dat hy 'er eens een kleen ſtukje van gezien heeft, dat zoo vuil en ydel in zyn vertooning was, dat hy zig van wegen den maker ſchaamde; maar 't was kragtig en uitvoerig geſchildert. De Konſthandelaar Gerard Uilenborg, had een ſtukje van hem, dat hy wel op 200 Ducatons waardeerde.

HORATIUS vertrok onder het gezelſchap van *Jan Rote* (die van een optogt naar 't Heilig Land maalde) meê, eerſt naar Engeland, en van daar naar Hamborg, om aanhang te werven. Maar zulks liep niet al te breed voor wind, door dien zy nu en dan tegenſtrevers ontmoetten, en ook van hun kiſten, opgevult met Stamvanen en Standaarden, waar mede zy het Heilige Land zouden intrekken, be-

berooft wierden. Trouwens daar was niet veel aan verloren, aangezien de Leidsman van die Heilige legerbende, onderwege zynde, bevond dat hy zig in de uitcyfferinge der Prophetische tydrekeninge, hondert jaren vergist had. Dus elk met hangende wieken weder naar zyn oude hok keerde. Ik heb in myn tyd een Bakkers Vrouw gekent, die zilver, goud, en gereed geld, zoo veel zy had konnen by een schrapen, had opgepakt, en stil van haar man, met dit godvrugtig gezelschap was meê gefokt, dog kaal en berooit weder naar huis was gekeert, daar zy zoo heel wellekom niet was. Waar Horatius vervaren is, heeft men sedert niet gehoord.

Ook heeft dezelve Voorhout my verhaald: dat hy om dezen tyd tot Hamborg gekent heeft eenen BELLEVOIS, een braaf Zee- en stilwaterschilder. Dat hy ook te Hamborg kennis gehad heeft, aan MATHIAS SCHEITS. Deze was een Hamborger van geboorte, dog had te Haarlem by Philips Wouwerman de Konst geleerd, welke wyze van verkiezingen hy eenige jaren aangehouden heeft, dog naderhand op 't schilderen van Boere gezelschapjes, (waar in hy de handeling van D. Teniers gevolgt heeft) viel, en eindelyk, toen gemelde *Voorhout* kennis aan hem had, zig tot het schilderen van Historien had begeven. Hoe veer hy in de Historiekunde, en Teekenkonst gevordert was, blykt aan de printverbeeldingen van 't Oude, en Nieuwe Testament, die in koper gesneden, op zyn naam in druk gaan.

De spreuk van den Redenaar Antisthenes, *dat men nooit te oud is om te leeren*; en *dat de school leerlingen aanneemt van allerleyen ouderdom*, is bekent.

On-

Onder deze, welke men rekent dat laat aan de Konſt gekomen zyn, behoord GYSBERT VERHOEK geboren te Bodegrave in 't jaar 1644. Deze had in zyn jeugt wel eenige aanleydinge tot de Konſt, door dien zyn Broeder Pieter Verhoek, die elf jaren ouder was, de Konſt van 't Glasſchilderen had geleerd te Gorkom by Jakob vander Ulft, die, alzoo die Konſt toenmaals geheel buiten gebruik wierd, hem zelf aanried naar Amſterdam te gaan om 't Marmerſchilderen ter hand te nemen, gelyk de Broeders *van Nerven*, die veel geld daar meê wonnen, gelyk hy deed en zig daar aan ook heeft gehouden tot het einde van zyn leven. Hy ſtierf, zyn levensdraad afgeloopen zynde, in den jare 1702 op den 29 September. Pieter was inzonderheid tot de dichtkonſt geneigt, en heeft veele fraaije vaerzen, op menigerhande voorwerpen, in zyne uitſpanningen gemaakt, inzonderheid *het treurſpel van Karel den ſtouten*, Hartog van Bourgondie, Graaf van Holland, Zeeland enz.

Hy beminde een borgerlyken en beleefden ommegang en voorts de boekoeffening, gelyk ook zyn Broeder, waar van wy begonnen hebben te zeggen, dat hy laat, dat is eerſt op zyn twintigſte jaar aan de Konſt kwam, te weten zig geheel daar aan over gaf, onder opzigt van Adam Pynaker, die een zonderling goed vriend van zyn Broeder was.

Hy ſchilderde in 't eerſt eenige ſtukken van gemelden Pynaker na: dog zyn geeſt neigde meer tot het ſchilderen van paarden; gevolglyk tot Bataljes, en legertogten enz., en had een zonderling gevallen in de behandelinge van Ludovicus Rouhier, anders gezeit *den Bourgonjon*, daar hy ge-

J. Houbraken sculp.

geheel op toeley om die na te volgen, gelyk ik aan verscheyden stukken gezien heb. En hoe groot een voornemen hy gehad heeft, om zyn Konst verder voort te zetten, blykt aan een menigte van opgemaakte teekeningen, volkomen tot dat gebruik geschikt. Met verwondering heb ik de menigvuldige veranderingen, zoo in Paarden, Beelden, als verschillige voorwerpen, uit 's mans vernuft geteelt, beschout. Maar drie oorzaken hebben hem de uitwerkinge van zyn voornemen belet.

1. Dat hy geen welmeenende Mecenas ontmoette, die hem in het worstelperk van de Konst moet gaf, en zyn zweet door loon verzoette: zoo dat hy niet hoefde te klagen, dat hem de Konst verdriet bybragt.

Het tweede was die booze harpy, *Podagra* genoemt, die hem tot op zyn leger vervolgde: daar hem W. Kalf, en Zacharias Webber (die mede met dat euvel geplaagt was) dikwerf kwamen bezoeken.

Het derde beletsel was de dood, die zynen ganschen toeleg, teffens met den draat zyns levens affneed op zyn 45ste jaar, den 6den van Louwmaant 1690.

Hy heeft een Zoon naargelaten, die na 't overlyden van zyn Vader, by zyn Oom in 't marmerschilderen is opgekweekt, 't geen hy nu nog met roem binnen Amsterdam hanteert.

Hier aan laten wy volgen de twee gebroeders Haarlemiten, JOB en GERARD BERKHEYDEN, tytgenoten, en byzondere goede vrienden van den voorgemelde P. Verhoek.

JOB, die de oudste was, werd door zyn Vader op het Boekbinden bestelt, maar het duurde niet

lang

lang of hy kreeg tegenzin daar in, raakte daar af, en wilde een ſchilder worden, in welke geneigtheid zyne ouders hem opvolgden, en hem een bekwaam meeſter opzogten; (wie het geweeſt is, weet ik niet) om de grontbeginſelen van de Konſt te leeren.

JOB beyverde dit doen zoo hartig, dat hy in korte jaren al een fraai ſtukje ſchildery konde maken, 't geen zyn broeder bekoorde, om meê de handen aan den konſtploeg te ſlaan. De een yverde tegen den anderen, dog elk in 't geen daar zyn geneigtheid hem toe dreef.

Hy nu al van zyn meeſter af, en den leybant ontwaſſen, nam proef om alleen te konnen gaan, 't geen zoo wel gelukte, dat hy van dien tyd af al begon (dus heeft hy zelf menigmaal verhaald) te droomen dat hy tot de wolken vloog, dat hem geen kleenen moet gaf, die ook wel eens weer verſlapte, wanneer hy teffens droomde dat hy aan de takken der boomen hangen bleef: dog hy die van der jeugt af aan een potſige knaap was, bleef egter in verbeelding dat hy nog een groot man door zyn Konſt worden zou. Hier op draafde hy in zyne oeffening met geſtagen yver voort, zette zig naar den Rynkant ter neer, en maakte zig bekent by de Dorpelingen tuſſchen Utrecht en Leyden, daar hy vele der zelve voor een geringen prys uitſchilderde, zig daar door naar 't leven oeffende, en van 't model nog geld toe bedong.

Als dit nu eenigen tyd geduurt had (ligt zoo lang tot dat hy 't daar omſtreeks kaal afgegraaſt had) begaf hy zig weder tot het ſchilderen van moderne beeltjes, gezelſchapjes, boertjes en dergelyks, gelyk GERRIT tot het ſchilderen van aangename gezichten, van huizen, groote gebou-

bouwen, kerken, als ook deurgezichten van de Heere- en Keizers-gragt, weerzyds met boomen beplant, en met allerhande kleene beeltjes opgeciert; welk hy alles naar 't leven afteekende, en daar na konſtig, en uitvoerig op tafereelen bragt, waar op dit vaersje zinſpeelt:

BERKHEIDEN *toont op doek een levend oogverſchiet,*
Daar, hoe m'er meer op ziet, hoe dat m'er meer in ziet.

Dit duurde een geruimen tyd; toen weer wat verandering. JOB kreeg de reisluſt in 't hooft, en wat de een wilde, wilde de ander meê, des beſlooten zy beide een tocht naar Duitſland te doen. Zoo gezeit, zoo gedaan. Tot Keulen gekomen, onthielden zy zig daar een wyl, om eenige kleine ſtukjes die zy met zig genomen hadden voor geld te verwiſſelen, waar door zy aan den eenen en anderen kennis kregen, onder andere ook aan een geeſtelyke Dochter, welks broeder, een Prieſter geweeſt, overleden was, en begraven; waar over zy hartelyk bedroeft was, te meer, alzoo zy geen gedagtenis van hem in ſchildery had, en over zulks hen vraagde, of zy deszelfs beeltenis, op berigt hoe hy van gedaante en wezen geweeſt was, wel zouden konnen op een tafereel voor haar afmalen? een vreemt voorval. JOB keek GERRIT, en GERRIT JOB aan. Eindelyk zy verſtonden malkander, antwoorden ja, en bedongen daar voor een goed ſtuk geld. Maar weer een zwarigheid: zy hadden niet waar op zy het konden ſchilderen. JOB die wel de vrypoſtigſte was, en haaſt een vond bedogt, vraagde de Begyn om een ſtuk oud lywaat, die hem een hemt gaf van haar overleden Broe-

Broeder, daar zy twee doeken van bereiden. Waar na zy den overleden Priester (volgens bericht dat zy ontfingen) schilderden op de voorslip, en de Bagyn op de agterslip van 't hemd.

Van daar vertrokken zy hooger op tot Heidelberg, daar toenmaals de Keurvorst van de Pals zyn Hof hield, daar zy dagelyks gelegentheid vonden om den ganschen hofzwier te zien, wanneer de Vorst ter jacht uitreed. Hier op namen zy inzonderheid naaukeurig acht, en maakten daar van twee stukken schildery zoo goed als zy konden, met de beeltenisse van den Vorst, sommige voorname Hovelingen, als ook den Opperjagermeester, dat de zelve (hoe klein) egter kenbaar waren. Maar zy wisten nu niet wat zy met deze Konststukken zouden uit rechten, wyl geen van beide harts genoeg had, om de zelve met eigen handen den Vorst aan te bieden. Wat bedenkt de kleinmoedigheid, of beschroomtheid niet! zy besloten de stukken op malkander te binden, en in de galery te zetten, daar de Vorst moest voorby gaan, gelyk zy deden, en belasten alleen iemant die daar opzigt had, dat, wanneer 'er gevraagt werd, wie de zelve daar neergezet had, hy dan zeggen zoude dat het Malers waren, en in zoodanig een Herberg t'huis lagen, en gingen daar op weg, twistende onderwyl met malkander over den uitslag, en of zy geld of slagen te wagten hadden. Vreemde bedenkingen naaulyks te gelooven, zoo 'er niet gevonden wierden die het uit hun met eigen mont, om de klucht, hebben hooren verhalen. Waar uit dusdanige schroom, en bedeestheid oorsprong heeft, geeft Gratiaan in deze volgende Redenvoeringe te kennen: *Vrypostigheid* (zeit hy) *word geschetst door de Natuur, en voltooit door de opvoeding.*

ding. Alle de genen die dit voordeel bezitten vinden alle zaken gedaan. Deze Hoedanigheid maakt hun alles licht; zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare hebben zelfs dikwils voor uitmuntende gegaan; om dat zy van deze Heerſchappy (vrypoſtigheid) wierden geholpen. Zy die dezen geeſt niet bezitten, komen met wantrouw in de bedryven. Uit het klein vertrouwen ryſt vreeze, het doet de Redenkaveling ophouden, het ſpreken verſtremmen, en de bedryven blyven verſtikt in de bedwelmtheid. Maar wat zal ik hier op zeggen? 't is niet altyd in 's menſchen vermogen, de gebreken der natuur te heelen. De grootſte verſtanden hebben ſchipbreuk geleden op deze klip. *Jean Rufé*, een van de grootſte Geeſten, en vermaartſte Redenaars in Spanje, en dien Gratiaan by uitnementheid den vernuftigen noemt, verbeelde zig, dat hy niet ontroert zoude wezen in de tegenwoordigheid des Konings, zeggende, *dat de Koningen menſchen waren, dat men verſtant en oordeel moeſt ontbreken, om bevreeſt te zyn in de tegenwoordigheid van zulk een Koning te ſpreken, die met zoo groote zedigheid en vriendelykheid gehoor gaf, en van wiens tegenwoordigheid men niet wiſt dat iemant ooit ongenoegt was afgekomen.* Maar daar van daan gekomen, moeſt hy bekennen dat hy zoo wel als anderen door bedeeſtheid in verwarring geraakt zyn noordſtar gemiſt had. Gelyk ook de *Jeſuit Poſſevin*, wanneer hy eenige belangen aan Philips den II. Koning van Spanje had voor te dragen, bleef ſtok ſtil ſtaan, op het tweede point van zyn geſprek. Dus de Koning, om hem uit die verwartheid te helpen, zeide: *zoo gy een geſchrift hebt, ik zal het nemen, en uw zaak doen bevorderen.*

Meer voorbeelden zouden wy hier toe konnen byhalen, die ook met een tot verſchooning van de bedeeſtheid onzer Konſtenaren zouden dienen; maar de Lezer zal al in verlangen wezen, hoe het met de twee ſtukken ſchildery (die wy in de galery gelaten hebben) is afgeloopen.

De Vorſt had ſtraks zyn oog daar na toe, vraagde wat het was, deed dezelve ontwinden, of los maken, en beſchoude ze met verwondering, te meer, om dat hy zyn eigen beeltenis, nevens andere daar in ontdekte. Hy liet de Malers roepen, prees hun Konſt, betaalde hun rykelyk voor de zelve, en beſchonk hen daar en boven met een gouden penning. Straks werd ook aan hun een paard bezorgt, om de jacht nevens den Adeldom te verzellen. Dit bragt hen in den grootſten angſt van de waereld, aangezien zy zulks ongewoon, voor een middel om den hals te breken aanzagen. Te paard geholpen, zagen zy 't elkens naar elkander om, wie 't eerſt zantruiter zou worden.

Ik geef den Lezer te bedenken, hoe hun dit volgen ter jacht geleek, en in wat benaautheid zy waren, inzonderheid JOB, die aan zyn droom begon te gedenken, beducht dat hy door 't vliegen met zyn ros door 't Boſch, als een andere Abſalon, aan een tak der boomen mogt blyven hangen. Zy kwamen daar heelhuits af, maar vermyden daar na dat adelyk vermaak, dat hen in zulken angſt gebragt had.

Zy bleven daar een geruimen tyd hun Konſt oeffenen aan 't Hof, maar bevonden t'effens ook, dat het hooffche leven, niet anders als een zee vol van wiſſelvalligheden en veranderingen is, zagen ook licht in hunne verheffing te gemoet, 't geen

de

de Dichter J. Zeeus daar in aanmerkt als hy zeit:

't Geval, dat in verwisselingen
Nooit is getemt,
En dat in staatveranderingen
Te dartel zwemt:
En Ryken, Landen, Steden, Volken,
Door gonst,
Verheft aan 't toppunt van de wolken,
Of nederbonst.

Zy kregen dan eindelyk een weerzin in 't Hofleven, en JOB zeide op een morgen, *Broer wat hebben wy 'er ook aan? altyd onder vreemde oogen te zyn? als wy in Holland waren by ons oud gezelschap, hadden wy somwyl een vermakelyk praatje van de Konst, onder een pypje.* 't Was *Fiat*, en zy vertrokken van daar weer naar hun geboorteſtad, daar zy met een Zuſter huis hielden. Van waar (als zy eenige ſtukjes gemaakt hadden) zy t'Amſterdam kwamen om dezelve te verkoopen, en met de Konſtoeffenaars een vrolyken avond te hebben.

't Gaat gemeenlyk met het verhalen van ſpreuken, als met het verkoopen van oud zilverwerk, daar het fatſoen, en maakloon aan verloren word, zeit *Jean Rufé*, in zyn 310 gedenk-ſpreuk. Maar JOB inzonderheid was potſig in zynen omgang, en wiſt dit verlies in zyn vertellingen voor te komen; want hy zag juiſt zo naau niet op een leugen, als het in de vertelling te pas kwam.

Gebeurde 't dat iemant in 't gezelſchap ſtofte op beroemde bedryven van zyn Voorzaten, hy deed niet minder, en wiſt een gantſche rol van zyn doorlugtige afkomſt van buiten op te zeggen;

en uit te rekenen dat hy van Konings bloed was: maar 't was Koning Jan Beukelfe van Leiden, die zig te Munfter liet kroonen, daar *M. Confart* in een letter vaersje op Job gemaakt dus zinfpeelt:

Te Munfter was eertyds een Koning. Jan van Leiden,
Een voorzaat van 't geflacht der geeftige BERCKHEIDEN.

Ik vind ook onder oude papieren vaersjes op hun beider Afbeeldfels door F. Snellinx. Dus op *Gerrit:*

Dit is BERCKHEIDEN, *die de Bouwkonft naar het leven.*
In kragt kan zetten, en haar rechten welftant geven:
En door inbeeldingkunde elks wezen zoo verbeelt,
Dat aan het werk het minft' van 't leven niet verfcheelt.
De Palts Graaf gaf hem, in de plaats der fchilderkroone,
Een gouden borftcieraad, het beeld van zynen Zoone.

En dus op zyn Broeder.

Dit 's JOB BERCKHEIDEN, *wiens gelyk men in gebouwen*
En Tempelfchild'ren niet zal vinden nog aanfchouwen.
Hy maalt ook, wat hy wil, op 't konftigfte van all's.
Dat tuige Heidelberg, en Manheim in den Pals.
Hoe eert men beft dien Geeft, om naar waardy te pronken?
De Keurvorft heeft hem zelf zyn beeld van goud gefchonken.

Zyn Beeltenis kan men zien in de plaat P. 32. nevens die van zynen Broeder *Gerrit* 33.

Deze is 't eerfte geftorven, GER-

GERRIT was van meerder oplettentheid, en ookmeer ingetogen van leven, en vermaande zyn Broeder dikwils, dat hy zoo los en ruw niet moeſt praten, dat het niet voeglyk was, dat, wanneer zy t'ſamen in gezelſchap waren, hy hem tegenſprak, als hy de menſchen wat leugens (alleen uit potſigheid) voor waarheid op de mouw ſpelde; en dat dit hem verveelde. Als het dan weer gebeurde dat hy met zyn Broeder naar 't gezelſchap ging, maakte hy vooraf beding met hem, zeggende: *hoor Job, als gy al te grof liegt, zal ik de hand op myn borſt leggen, let 'er op, dit zal een teeken zyn, dat het hoog genoeg is, hou dan op.*

Deze tot den ouderdom van zeventig jaren gekomen, liep in den avondſtond, komende van 't gezelſchap, en uit den Tuin van Alexander Vos, in de Brouwers vaart, en verdronk in 't jaar 1698. en werd op den 14 van Wiedemaand begraven, na dat hy zyn Broeder in 't jaar 1693. op den 23 van Slachtmaand had zien voorgaan.

Onder des grooten Dichters Jooſt van den Vondels Lofdichten op Schilderyen, enz. vind ik 'er ook een op het gezigt van de nieuwe Heeregragt, tot Amſterdam, door Geerard Berckheiden geſchildert, in den jare 1672. daar hy dus t'zyner roem zeit:

> BERCKHEIDE *maalt de Heeregracht*
> *Naar 't leven, waardig om t'aanſchouwen.*
> *Koop Schilderkonſt: vermy het bouwen.*
> *Waarom? 't is Franſche middernacht:*
> *Dus wacht op eenen heldren morgen.*
> *In huisbouw ſteken moeite en zorgen.*

En ook een groot vaers t' zyner eere, in de

Mengel Rymen van P. Rixtels, als hy het Stadhuis van Amſterdam in 't klein geſchildert had, het welk den Dichter agter aan 't vaers doet ſpreeken:

BERKHEIDEN, *zwevende op de wieken*
Van 't ſnel gerucht, braveert de Grieken,
Apel en Zeuxis, door 't penceel.
En ſchept het leven op 't paneel.
Ik zal nu, levende in zyn verven,
Den tyd ten ſpyt, nooit konnen ſterven.
Zoo ſprak het agtſte Wonder, *en*
Gaf ſtof en ſporen, aan myn pen,
Om u, en uw penceel, BERKHEIDEN,
Ontſterf'lyk, naar 't geſtarnt te leiden.

Onder de Konſtſchilders welke een veranderlyke levens rol geſpeeld hebben, word ook de Bommelaar JOHANNES VORSTERMANS getelt.

Zyn Vader was een pourtret-ſchilder, en van een goed geſlacht, getrouwt met een weduwe wier man Borgermeeſter tê Bommel was geweeſt. By deze is onze VORSTERMAN verwekt; maar in wat jaar weet ik niet: maar, om dat deze de onderwyzer van Johannes Soukens (die hier achter volgt) in de Konſt geweeſt is, hebben wy den meeſter (dat voeglyk is) voor den Diſcipel geplaatſt.

't Is denklyk dat hy de beginſelen der Konſt by zyn Vader geleert heeft, eer hy, zig vindende tot die wyze van ſchilderen geneigt, tot Utrecht zig begaf, om, onder opzigt van Herman Zachtleven, de Konſt voort te oeffenen, na welken tyd hy van voornemen werd om Vrankryk (tot verluſtiging, was 't zeggen) te gaan bezien. 't Mocht niet minder wezen (zoo veel Edel Gelders bloet zat 'er in

in de borſt) of daar moeſt een knecht met een geboorden rok agter hem gaan; en (zoo men zeit) gaf hy zig daar uit voor een Baron, en verteerde in die reis wel het meeſte geld dat zyn ouders hem nagelaten hadden. Hy kwam naderhand weer te Bommel wonen, by zyn Zuſter, die in de wandeling Mevrouw genoemt werd. Hier verkeerde hy met de braafſte luiden van die plaats, hield zig als een Edelman, was deftig gekleed, en liet zig vinden in de beſte herbergen, ontveinzende altyd zyn Konſt voor geld te oeffenen: maar beſt wetende, hoe 't met zyn beurs geſtelt was, ontweek hy by wylen het gezelſchap voor een tyd, onder voorwending dat het hem ergens aan geſcheelt had ('t geen de waarheid was). en ſchilderde dan eenige ſtukjes, welke hy ſtil in Holland liet verkoopen, waar van hy zig dan weer op nieuw bediende; en zoo hy al iets maakte dat hy weten wilde, zulks diende enkel tot een prezent aan een goed vriend. Dus voorzigtig behandelde hy dit ſtuk, om zyn eer niet te krenken.

Buiten dit, bezat hy een groot vernuft, geeſtige vindingen, en een vaardig en vleijend penceel, waar door hy zyn meeſters behandeling niet alleen nabootſte, maar in veel dingen (zeit de Konſtſchilder G. Hoed, die hem gekent heeft) H. Zachtleven overtrof.

In 't jaar 1672. wanneer de Franſche Gelderland en 't Sticht in bezit genomen hadden, hield hy zig op te Nimwegen, daar hy ook een Zuſter had wonen. Ik heb nog vergeten te melden, dat, wanneer de Franſchen toeleiden om deze Landen t'overſtroomen, en de Staten van de Provincien zig genootdrukt vonden krygsvolk tot hun beſcherming te werven, onze Jonker toen naar een Hopmans

mans plaats dong, maar hy viel mis, en een Gelders Edelman ging 'er meê ſtryken.

Terwyl hy te Nimwegen woonde, ontdekten zig onder de Franſoizen verſcheiden die Konſtlievende waren, waar meê hy omgang hield, onder anderen de *Marquis de Bettune*. Deze nam VORSTERMAN mede naar Utrecht en elders om Konſt op te koopen, tot een Konſtkabinet. Men zegt dat gemelde *Marquis*, die in 't kort wederom naar Vrankryk vertrok, hem graag voor zyn Hofmeeſter had willen met zig nemen. Dog of hy daar geen zin toe had, of dat 'er iets anders in den weg was, hy bleef te Nimwegen.

Eenigen tyd daar na, vertrok hy naar Engeland, daar hy van wegen zyn Konſt in groot aanzien kwam; zelf kreeg hy gelegenheid, om voor Koning Karel den tweeden, een ſchoorſteenſtuk in een der zalen op Withal, anderen zeggen in een klein konſtvertrek, te ſchilderen, waar in zig een van zyne Koninglyke Luſthuizen vertoonde. Hier in had hy verſcheiden beeltjes van Heeren, die dagelyks aan 't Hof kwamen, in hun natuurlyken zweem van gaan, ſtaan, en bekleeding, zelf hun wezen, zoo natuurlyk en konſtig afgebeeld door zyn konſtpenceel, dat dezelve elk in 't byzonder waren te kennen. Dit werd van elk tot verwonderens toe geprezen, en voldeed aan 't Hofgezin en den Koning, die hem daar op liet vragen, wat de Schilder voor zyn Konſtſtuk begeerde. Hier ſtont onze VORSTERMAN wat verlegen. d'Een ried hem dat hy den Koning tot een preſent moeſt aanbieden, of de waarde daar van aan hem ſtellen. Anderen rieden het tegendeel; des deed hy een eiſch van twee duizent guldens voor het zelve, 't geen de Koning wat te veel dagt te wezen,

zoo

zoo hem aangedient wierd. Ondertusschen vleide zig onze Konstenaar met de hoop van dien schoonen buit, die hy zig verbeelde dat met weinig korting (als in Holland wel geschiet) hem toe gedeelt zoude worden, en overlei vast by zig zelven wat hy den brenger daar voor in de vuist zou stoppen: 't welk te vergeefs van hem overleid werd; want het 'er nooit toe kwam. Hy wagte dagen, weken, maanden, eerst in hoop, naderhand met ongedult, tot zoo veer, dat hy al negen hondert gulden op die schult verteerd had in zyn herberg; waar over de waardin (ziende dat daar niet van komen zoude) hem dede voor die schult vast zetten.

Karel du Jardyn, wanneer hy te Lion in dergelyken rampspoedigen staat raakte, kwam 'er gelukkiger af; want zyn waardin, ziende dat 'er van hem geen gereede munt te wagten was, nam zyn persoon tot voldoening van de schult over, en daar meê was die rekening geeffent.

Onze Jonker, die tot nog toe voorwind gezeilt had, werd door een tegenwind op 't onverwagtst aan lagerwal gesmeten. De Spaanschen hebben een spreuk die op zulke luiden gepast word, die zeit: *De Fortuin werd moe van hem langer te torschen.*

Wat aanzoek onze gevangen, door deze en gene van zyne bekenden aan 't Hof liet doen, om zyn betaling, daar kwam niet van. Ondertusschen zat hy in elende, tot de Konst-schilders onder malkander wat uitleiden tot zyn verlossing. De waardin, die liever een weinig zeker als veel op een hopelooze onzekerheid wilde afwagten, ontsloeg hem uit de gevangenis. Toen weer van voren af aan den Hovelingen in 't oog geloopen; maar 't bleef als voren. Onderwyl gebeurde 't dat'er een gezant uit Engeland naar *de Porte* ging. Deze nam hem mede,

om eenige oudheden voor hem, naar 't leven af te teekenen: maar die Heer overleed op de reis: en men weet niet waar VORSTERMAN beland is.

Men zegt, terwyl hy in Engeland was, dat de *Marquis de Bettune* uit Polen aan hem schreef om over te komen in dienst van den Koning. Dog of hy daar heen niet heeft gewilt, of dat die brief niet in zyn handen gekomen is, daar van weet men 't rechte bescheid niet.

Bergen (zeit het oude Hollandse spreekwoort) *ontmoeten malkander niet; maar menschen wel.* Dus is het ook met my en JOHAN SOUKENS, geboren te Bommel, een Leerling van Johannes Vorsterman gebeurt. Hy kwam my, en ik hem te kennen in de marktschuit van Dordrecht op Nimwegen, in den jare 1694. ik ontboden om den Borggraaf te schilderen moest naar Nimwegen, en hy naar Bommel daar hy 't huis hoorde, en 't was my leet dat ik niet van eersten af aan kennis aan hem kreeg, om de potsige vertellingen die hy my deed, waar door my de tyd, die door den tragen voortgang verdrietig was, my nu kort scheen. 'k ontdekte wie hy was, by gelegenheid dat ik de hoeken der beschilderde paneelen door zyn reiszak zag doorsteeken, waar op ik hem vraagde: of hy in Holland eenige schilderkonst gekogt had. Waar op hy my verhaalde, dat hy in Holland was geweest om schilderyen te verkoopen, dat hy zulks tweemaal des jaars gewoon was, en dat dit het overschot was, vorders dat hy een schilder was, en SOUKENS genaamt. Waar op hy (na meer andere redenen) tegen my zeide, dat hy wel wenschte dat ik ook tot Bommel woonde, om d'eer van myn gezelschap te hebben, en dat hem even veel dagt
te

te wezen waar ik woonde, om de Konſt te oeffenen, en vervolgde: *wilt gy daar toe bewilligen, ik heb myn huis tot uw dienſt, of zoo gy het zelve in vollen eigendom wilt, ik zal 't u geven.* Dat my zeltſaam in den eerſten voorkwam, zoo dat ik hem vraagde waar hy dan wonen zoude? waar op hy my ten antwoord gaf: *ik heb 'er twee, en wil u daar en boven nog van beide de keur geven.* Dit zeggen kwam my nog al koddiger en vreemder voor, te meer om dat ik niet bewuſt was, dat de huizen in die landſtreek, om de neringloosheid, van zoo geringe waardy zyn, des vraagde ik hem: *ſtaat het een dan ledig?* 't antwoord was neen, maar hy zeide: *dat hy die beide bewoonde, het eene des winters; om dat het dakdicht was, en 't andere des zomers, om dat het boven open zynde, luchtig voor hem was.* Ik bedankte hem voor zyne aanbiedinge, en was verwondert dat hy nog zoo luchthartig en getrooſt was in zyn lot, want de markt van zyn Konſt toen al vry gezakt was. Sedert heb ik hem niet meer ontmoet, of van hem gehoort.

Zyn tyd- en Konſtgenoot was

J. VAN HAGEN, Hagenaar. Deze heeft wel zyn meeſten tyd doorgebragt, met het afteekenen van fraaije Landgezigten omtrent Kleef, en elders, die hy wonder geeſtig, met de teekenpen en 't penceel, op wit en blaau papier behandelt heeft. De meeſte zyn gejaarmerkt 1650, 60 en 62. In 't jaar 1715. werden dezelve, onder de liefhebbers tot Amſterdam, tot een goeden prys verkogt. Zyne ſchilderyen zyn zoo bevallig niet, om dat de blaauwe aſch, daar hy zyn groen meê geſchildert heeft, van koleur verſchoten, of zwart geworden is. De Konſtlievende Eduard Feitama heeft my verſcheiden van zyne konſtig geteekende Landſchappen doen zien.

Nu

Nu heb ik te ſpreken van FRANCISCO MILET anders MILEE geboren te Antwerpen in 't jaar 1644. Zyn Vader was geboren te *Dyon*, en een konſtig Yvoordrayer. De Prins van *Condé*, die byzonder behagen nam in zyne Konſtwerken, en voor wien hy veel gewrocht heeft, lokte hem naar zyn Gouvernement in Brabant, daar hy wel by ſtond, aangezien de liefhebbery tot zoodanige konſtwerken meer en meer voortgeplant wierd, waarom hy zig aldaar met 'er woon neerzette.

FRANÇISCO, vander jeugt aan geneigt tot de teekenkonſt, werd ſtraks beſtelt by den Konſtſchilder *Frank.*

Zyn natuurdrift, zyn groot vernuft, en uitſtekende vlyt, bragt hem in weinig jaren zoo veer, dat zyn penceelwerk voor ruim zoo konſtig als dat van Frank geoordeelt wierd. Deze *Laurentius Frank* was de Neef van *Abraham Genoels*, die my in een Brief uit Antwerpen geſchreven, in ſlachtmaand 1716 verhaalt, dat hy in den jaare 1659 te Parys aankwam by gemelden Frank zyn Neef, daar hy Milée, toen een Jongman van 17 jaren, vond; en gevolgelyk is hier een verſchil van twee jaren in de reekening van des zelfs geboortetyd, dien ik uit Franſe ſchryvers geboekt vind op 't jaar 1644. In welk berigt de vergiſſing ſchuilen mag, daar over luſt my geen angſtig nazoek te doen. Wy verhandelen geen ſchriftuurtexten daar het op een *Jota* aankomt.

Genoels verhaalt my in gemelden Brief tot zynen roem ('t geen ik ook niet heb willen agterhouden) dat hy met hem tot Parys in een vertrek ſchilderende, beſpeurt heeft, dat hy een wonderbaarlyk vaſt onthoud had, en zoo vaſt een denk-

beeld

beeld van de voorwerpen zig wist in te drukken, dat het geen hy in 't leven, of van andere meesters gemaakt, alleen gezien had, konde namaken als of hy 't voor zig hadde, en by gevolge als hy een stuk na schilderde (of *nacopieerde*, om op zyn schilders te spreken) dat zoo gemakkelyk deed, dat hy maar weinig malen zyn hoofd daar naar toe hoefde te drayen. Hy was pas 18 jaren oud als hy met zyn meesters Dochter trouwde, van welken tyd af de fortuin hem mild begunstigde. Maar of zyn beenen (als het spreekwoord zeit) geen weelde konden dragen; dan of hy grooter roem door matelooze miltdadigheid, of eer verkwisting zogt, vint ik niet geboekt; maar wel dat hy meer weg gaf dan hy voor zig behielt. Bedenkelyk is 't, dat hy de spreuk van Cicero, 't Orakel der welsprekentheid, niet heeft gekent, welke zeit: *De menschen verstaan nog bedenken niet, hoe groot een inkomen de spaarzaamheid is.* Nog ook deze van Plutarchus: *velen durven hunne schatten niet gebruiken, anderen misbruiken de zelve: van beide moet men een afkeer hebben; want het geeft aan de eersten geen nut, en aan de laatste niet als schande en veragting.*

Hy heeft Vrankryk, Engeland, en Holland doorreyst, en alzins stalen van zyn beroemde Konst agter gelaten. Zyne Landschappen (heel den aart van *Pousyn*) heeft hy doorgaans met kleine beeltjes opgeciert, zoo dat elk een welgevallen daar in had, waar door zyn roem grooter werd, en de wangunst stof vont om zulks te benyden. Ja men hout het voor een zekere waarheid, dat hy door een zyner Konstgenoten, die zyn verheffing niet dulden konde, is vergeven; want zyn lichaam door een onlesbaren brand ontsteken bewerkte eerst

eerst dolzinnigheid, daar na de dood, op zyn 36 jaar 1680. Hy werd begraven *a Saint Nublas des Champs*, en liet 2 Zonen na die de schilderkonst oeffenden.

Hier aan volgt ARENT DE GELDER, geboren te Dordrecht in den jare 1645, op den 26 van Wynmaand.

Kleederen, Huisraad, en dergelyke soort van dingen zyn de mode, of veranderinge onderworpen; en wanneer de een daar in voorgaat, volgen straks anderen na. Dus is het ook gelegen met de schilderkonst. Dan bemint men eens 't geen stout gepenceelt en ruuw aangetast is, als het maar welstandig is in zyn afstant: dan eens weer 't geen gepolyst en uitvoerig geschildert van naby mag beschout worden.

De Konst van Rembrant had als wat nieuws in haar tyd een algemeene goedkeuring; zoo dat de konstoeffenaren (wilden zy hunne werken gangbaar doen zyn) genootzaakt waren zig aan die wyze van schilderen te gewennen; al hadden zy zelf eene veel pryffelyker behandelinge. Waarom ook Govert Flink (gelyk wy in zyne levensbeschryving hebben aangemerkt) en anderen meer, zig tot de school van Rembrant begaven. Onder deze was ook myn Stadgenoot ARENT DE GELDER, die, na dat hy door S. v. Hoogstraten in de gronden van de Konst was onderwezen, mede naar Amsterdam vertrok om Rembrants wyze van schilderen te leeren, 't geen hem zoodanig toeviel en gelukte, dat ik tot zynen roem zeggen moet, dat geen van alle hem zoo na gekomen is in die wyze van schilderen. En is boven dit opmerkelyk dat hy alleen onder zoo een menigvuldig getal, welke naderhand die wyze van

schil-

ſchilderen agterlieten, daar in is ſtaande gebleven.

Hy kwam in den jare 1645. by den zelven om de Konſt te leeren, en bleef 'er twee volle jaren, wanneer hy zig weder naar Dordrecht begaf, en de Konſt tot heden toe loffelyk heeft geoeffent.

Van Rembrant zeit * Pels, dat hy

... Door de ganſche Stad op bruggen, en op hoeken,
Op Nieuwe, en Noordermarkt zeer yv'rig op ging zoeken
Harnaſſen, Mariljons, Japonſche Ponjerts, Bont,
En Rafelkragen, die hy ſchilderagtig vont.

Maar onze DE GELDER, heeft niet minder dan hy een voddekraam van allerhande ſoort van kleederen, behangſels, ſchiet- en ſteekgeweer, harnaſſen, enz. tot ſchoenen en muilen inkluis, by een verzamelt; en de zoldering en de wanden van zyn ſchildervertrek, zyn behangen met floerſche en geſtikte zyde bewindſelen en ſluijers, ſommige geheel, andere geſcheurt even als de gewonnen legervaandels op de zaal van 't Haagſche Hof.

Uit dezen ryken voorraad haalt hy de toeruſtinge zyner beelden: gelyk hy dan ook voor gebruik houd, zynen Leeman van hoofd tot teen te bekleeden, en in zulk een gedaante te zetten, als hy noodig heeft, 't geen hy dan met het penceel, of met duim en vinger nabootſt. Somwylen ſmeert hy ook de verf wel, als hy by voorbeeld een franje of borduurſel op eenig kleed wil ſchilderen, met een breet tempermes, op het paneel of doek, en krabt de gedaante van het borduurſel, of de draden der franje daar uit met zyn penceelſtok, zonderende geene wyzen uit, als zy maar tot zyn oogmerk behulpig zyn; en 't is te verwonderen hoe natuurlyk en krag-

kragtig zulk doen fomwylen zig in afftant vertoont.

De voorwerpen van zyn Hiftorifche vertooningen zyn meeft Bybelftof, en onder dezelve munt in Konft uit de verbeelding van een ftervenden David, of daar Bathzeba de Rykskroon voor haren Zoon Salomon verzoekt. Ook de Zegening van den Aartsvader Jacob.

Gelyk onder zyne pourtretten, dat van den braven beeldfnyder Hendrik Noteman. Het laatfte van zyne werken is de Paffie, anders de Hiftorie van den lydenden Chriftus, in 22 ftukken, waar van 'er reets 20 voltooit zyn, waar in konftig de menigerhande hartstogten, of gemoedsdriften, uit kennelyke wezenstrekken te zien zyn, gelyk ook eene onbedenkelyke verandering van dragten, en vremde toeftellingen omtrent de bekleedingen der beelden, bywerken, en verkiezinge van dag en fchaduwe, en deze naar ik gis zullen ook wel de laatfte blyven, want hy al een geruimen tyd doorbrengt met ter kerk te gaan, en vrienden te bezoeken. Hy is thans in dit jaar 1715. terwyl ik dit fchryve, nog in goede gezontheid, en ongetrouwt. Veel licht heeft hy de fpreuk *Horatius*

...... *Melius nil cœlibe vita:*

Dat is:

Niet beter als een ongetrouwt leven, gekent, en die zig altyd ten leerles voorgeftelt.

Zouden d'oude Letterwyzen, en Fabeldichters, geen reden gehad hebben, waarom zy de Fortuin geblind affchilderden? zekerlyk; om dat zy nog naar rede, of regel hare gaven uitdeelt, maar die geeft

geeft aan die 't meeſte heeft, en hem die niets heeft voorby gaat.

De bevinding heeft ons doen zien, dat heele geſlagten, van Vader tot Kind, gezegent worden en voorſpoed hebben: en weder heele geſlagten, door gebrek, en ontberen van 't geluk, in bekommertheid zuchten; zonder dat men daar andere reden van geven kan als deze: dat het de Albeſtierder zo wil. 't Zyn de gelukkigen welker ſcheepje (als het ſpreekwoord zeit) altyd voor den wind zeilt. Onder deze mag men tellen JOAN BAPTIST DE CHAMPANJE, geboren te Bruſſel, in 't jaar 1645.

Zyn Vader was de Broeder van *Philips de Champanje*, welkers levensbedryf in ons eerſte Boekdeel breedwydig is geboekt. Deze, die wel twee Zonen gehad heeft, maar die jong geſtorven zyn, en een Dochter die zig tot het Klooſterleven begaf; hield dezen neef als zyn eigen kind, en bragt hem in de Schilderkonſt op. Hy in jaren en Konſt opgeklommen, deed een reis naar Italie, voor vyftien maanden, om de Konſtwerken der buitenlandſche vernuftelingen te zien, en zyn ſchilderluſtig oog daar door te vermaken. Hy nam dien tyd naarſtig met ſchilderen en teekenen in agt; maar hield zig aan dezelve wyze van ſchilderen, die zyn Oom had. Wedergekeert zynde, wiſt hy het door zyne vrienden zoo veer te brengen, dat hy op den kruiwagen van 's Konings gunſt geklommen, opzigter van de Koninglyke Konſtſchool, of *Academie* wierd. Hy ſtierf 1688. oud 43 jaren,

Te vroeg door 't onverbid'lyk lot,
Van 't bitter noodgeval geknot.

Een langen levensloop heeft het tydlot vergunt aan zynen tyd- en Konſtgenoot ALBERT MEYERING. Deze geboren t'Amſterdam, in den jare 1645, leefde tot den jare 1714. den 17 July, zynde omtrent den tyd van zeventig jaren, die hy wel meeſt ten dienſt van de Konſt heeft doorgebragt; want hy al vroeg tot de penceeloeffening geleid werd, doordien zyn Vader Frederik en zyn Broeder Henrik Meyering de Konſt meê hanteerden, dog zig omtrent geringer voorwerpen, te weten meeſt kamerſchutten te ſchilderen, bezig hielden; en ook koopmanſchap daar meê dreven.

ALBERT van leerzucht gedreven, heeft 10 jaren zoo in Vrankryk als in Italie doorgebragt, daar hy zig naar fraaije voorbeelden oeffende, met zynen reisgezel Johannes Glauber. Hy had zig een vaardige wyze van ſchilderen aangewent, die hem voordeelig was, in 't ſchilderen van groote werken, in zalen en kamers. Tuſſchen beide ſchilderde hy allerhande ſoorten van Landſchappen, inzonderheid cierlyke gezigten van Vorſtelyke Luſthuizen en *Belvideren*, die met hunne lommerige boomen een aangename ſpiegelinge in 't water maakten.

Nu komt de brave Konſtſchilder MICHIEL VAN MUSSCHER (wiens beeltenis in de Plaat F 16. te zien is) ten Toneel, daar Rotterdam op roemen mag, binnen welkers ringmuur hy op den 27 van Louwmaand 1645. geboren werd.

Met zyn vyfde jaar begon hy al mannetjes en beesjes te teekenen op papier, en die drift tot de teekenkonſt groeide zoodanig met de jaren aan, dat zyne Ouders ziende dien yver meer en meer toenemen, hem in den jare 1660. beſtelden by

Mar-

Martyn Zaagmolen, om de gronden van de teekenkonſt te leeren, daar hy door zynen byzonderen yver en naarſtigheid in korten tyd zoo gevordert was, dat hy in het volgende jaar (om de vermenging der verwen en behandelinge van het penceel te leeren) by den berugten Abraham van den Tempel beſteld werd: daar hy al meê niet lang bleef, nog ook by Adriaan van Oſtade en Gabriel Metzu; als my gebleken is uit een aanteekening die hy daar van geboekt heeft, aldus: 1660. *twee maanden by Martyn Zaagmoolen geteekent.* 1661. *by Abraham van den Tempel.* 1665. *zeven konſtleſſen van Gabriel Metzu gehad, en in 't jaar* 1667. *drie maanden by Adriaan van Oſtade*, zeker t'ſamen gerekent eenen korten tyd, als men aanziet hoe verre hy in de Konſt gevordert is geweeſt; waarom wy dat zoo veel zyne naduurdrift en naarſtige oeffening, als de onderwyzing moeten toeſchryven. Hier om heeft Ariſtoteles al weten te zeggen: *Drie dingen zyn 'er noodig om tot wetenſchap te komen, de Natuur, Onderwyzing en Oeffening: en ten zy de Oeffening zig by de Natuur en Onderwyzing voegt, is 'er geen vrugt te wagten.*

t'Amſterdam, daar hy zyn meeſten levenstyd in de oeffening der Konſt heeft doorgebragt, zyn vele konſtige uitgevoerde pourtretten van hem te zien, onder welke in Konſt van ſchilderen uitſteekt dat van den konſtminnenden Heer Jonas Witzen; waar aan hy geen tyd, of yver geſpaart heeft: en 't heeft zyn rede gehad; aangezien gemelde Heer wel zyne grootſte *Kriſtoffel* geweeſt is, die hem om hoog op zyn ſchouders beurde, op dat de nyt hem niet zou krabben.

Hy heeft ook verſcheiden ordonnantieſtukken gemaakt, en onder deze in verſcheiden ſtukken

het potsig levens bedryf van Jan Klaasze en Saartje Jans. Maar 't geen onder alle in Konst van schilderen deursteekt, is het zoo genaamde *Familiestuk*, waar in hy zig zelf, zyn vrouw en kind verbeeld heeft, 't geen meer gemelde Heer Witzen, wanneer hy gestorven was, uit het boelhuis kogt. Dit had hy tot een staal van zyn penceels vermogen, door langen tyd, en yver bewerkt, 't welk thans berust by zyn oudsten zoon, wiens beeltenis, nog jong zynde, daar in afgebeeld is.

Hy stierf op den 20 van Wiedemaand 1705.

Ik lees ergens: *Dat de aart der zaken leert eene wetenschap zoodanig te bevlytigen, dat men ook andere Konsten en Wetenschappen niet onaangeroert late, maar vlytig daar uit trekke al wat tot cieraad en voltoojing kan dienen van die beyvering die men zig heeft voorgestelt; want niemant steekt recht uit in eenige Wetenschap, die geheel onbedreven is in andere, zynde alle de Konsten en Wetenschappen als door eenen gemeenen bant aan een gestrengelt.*

Men moet zig dan niet houden in den omtrek van eenige wetenschap, maar somtyds uitweiden in beemden van andere Wetenschappen en Konsten.

Deze redenering kon ik op niemant beter passen, dan op den beroemden Tekenaar JOAN DE BISKOP, geboren in 's Gravenhage in den jare 1646.

Deze was een geleert pleitbezorger voor den Edelen Hove van Holland, en teffens een beminnaar, en oeffenaar van de Konst, die door zyne konstige wyze van teekenen met het penceel op wit papier, even als een welbedreven hand door de verwe, yder meesters byzondere wyze van behandelinge zoo konstig wist na te bootsen, dat men straks met den eersten opslag van 't gezigt konde zien, of zyne Teekening gevolgt was

naar

19
20

naar een ſchildery van *Tintoret*, *Baſſan*, *Karats*, *P. Veronees*, *Rubbens*, *van Dyk* en zoo voort: waarom de zelve ook by de konſtminnaars in groote waarde gehouden worden. Om welke verwonderlyke wyze van teekenen, wy zyn naam niet alleen, maar ook zyn beeltenis (gevolgt naar de afſchildering van Jan de Baan, in de Plaat H 19.) onder de Konſtſchilders van zynen tyd geplaatſt hebben.

Hy heeft ook byzonder grooten dienſt aan de Leerlingen van de Konſt gedaan, door zyn fraaije Etskonſt, waar door hy de ſchilderjeugt met de hand als by trappen opleid tot de Hoogeſchool der Teekenkonſt, haar voorſtellende de waardigſte en berugtſte voorwerpen van de Konſt die Rome bezat.

'tIs te beklagen, dat zulk een yvervier naa het verloop van 40 jaren wierd uitgebluſt. Want hy is geſtorven in 't jaar 1686.

ARY HUIBERTSZ VERVEER is geboren te Dordrecht, dog de tyd van zyn geboorte blyft my onbekent, maar hy kwam in 't jaar 1646, te gelyk met *Gerard de Jager*, Dortenaar, zee- en ſtille water ſchilder, *Abraham Suſenier*, mede van Dord, en een fraai ſchilder van ſtil leven, inzonderheid zilverwerk, en *Arnout Elzevier*, Landſchap- en brantſchilder, in het Konſtgenootſchap van St. Lucas te Dordrecht. Hy ſchilderde ſomtyts pourtretten, maar meeſt Hiſtorien, en wel zulke daar veel naakten in kwamen. Zyn ſtukken waren beſt, om wat uit de hand gezien te worden, wyl hy de zelve wat robbelig en ruw ſchilderde. Het meeſte dat de konſtkenners tegen zyn werk hadden, was, dat hy het vlees te tanig van koleur maakte, nog agt gaf op het azuur dat in een helder naakt doorſteekt, maar zig vergenoegde als het maar kragt had, waarom het beenzwart by hem van groot gebruik was. Hy

ſchilderde nog al veel, dog zelden zagmen iets voldaan, dewyl hy dagelyks wat nieuws begon, waarom ook zyn ſchildervertrek, en nog andere daar nevens zoo vol gepropt waren met doeken en paneelen, op welker een een heel, op 't andere weer een 'half naakt, of trǒony, of ook een ordonantie geſchetſt ſtond, dat het wel een doekverkopers winkel geleek. Waarom zyn huis ook (toen het eens op een wintertyd tot den grond toe afbrande) met al die ligte brandſtoffe, als een brander op zee ſcheen toegeruſt. Dien ganſchen naamiddag, tot in den avond, waren by hem in gezelſchap geweeſt myn eerſte meeſter *Willem van Drillenborg*, *Johannes Offermans*, diſcipel van *Adriaan Emont*, en *Arnoldus Verbius*; maar het ſcheint dat zy meer agt gegeven hadden, of yder zyn beker wel ſchoon uitveegde, dan op het vuur. Deze laatſt gemelde was een braaf ſchilder, maar zoo vlug als de wint. Hy heeft verſcheiden agter een volgende jaren aan 't hof van Frieſland voor pourtretſchilder geweeſt, ſchilderde ook Hiſtorien, maar 't geen hy 't natuurlykſte wiſt te verbeelden waaren hoere- en boevekotten, die hy ook zodanig (ik gis naar de zuivere waarheid) in hunne vuile bedryven onbewimpelt afbeelde, dat de ſchilderyen van ſchaamte een voorhangſel ſcheenen te eiſchen, om 't eerbare oog geen argernis te geven. JOHANNES OFFERMANS, geboren te Dordrecht, in 't jaar 1646. op den 10 van Grasmaand, had zig voor heen beholpen met het ſchilderen van Landſchappen, dog zig naderhand aan de grove kwaſt begeven, daar hy beſt, naar 't ſcheen, zyne rekening by vond. Egter bleef hy konſtminnende, dreef ſomwyl handel met ſchilderyen, en was graag by de Konſtenaars in gezelſchap; waarom (ſchoon zyn Vrouw het geld meeſter was) hy altyd maakte

te dat hy een buideltje byzonder had, om een vrolyken avond te houden. 't Gebeurde dat hy eenig geld voor zyn werk had ontfangen, en de patroon hem zoo veel wyn fchonk, dat hy maar even in ftaat was om t'huis te komen. Egter kwam hem in gedagten, dat 'er onvoordagt wel iets kon voorvallen, waar van hy juift zyn Vrouw het beduid niet wilde op de mouw fpelden. Dus kneep hy by giffing wat van den geldbundel af, en rolde het op in een penceeldoek byzonder, met toeleg om het in huis komende elders voor zig te bergen, en van hem te leggen; om dat hem de zakken fomwyl, als hy fliep, wel eens geluift wierden, 't geen hy ook deed. Maar des anderen daags was hem vergeten op wat plaats hy het geborgen had, dat hem niet weinig in ongeruftheid bragt, en rufteloos overal deed zoeken, zonder te konnen bedenken waar hy het verftopt had. Des befloot hy den volgenden avond voordagtelyk zyn maag andermaal met wyn vol te laden, om een proef te nemen, of hy terwyl hy nugteren zynde 't niet konde nafpeuren, het dronken zynde, niet zou agterhalen 't welk ook gebeurde; want hy kwam niet zoo ras des avonds de deur in, of 't fchoot hem te binnen, waar op hy zyn hand ftak in een hakkebord dat omgekeert aan den wand hing, en haalde den buit daar ftil uit. Dit heeft hy my zelf verhaalt.

Hem volgt HUBERT VAN RAVESTEIN, geboren te Dordrecht. Deze fchilderde gemeenlyk fchaapftalletjes, en een boeremeit die een ketel of iets anders ftaat te fchuuren, of met een boereknaap te praten; of ook wel de vertooning van den flagtyd, door een verken dat op de leer hangt, en jongens die met de blaas fpe-

len. Van diergelyk vermogen in de Konſt was ook REYNIER en ISREL COVYN, Brabanders; d'eerſte ſchilderde gemeenlyk een tafeltje met allerhande ſoort van aart-vrugten, kool, pee, rapen, artiezokken, enz. en een dienſtmeit met een eyerkorfje, of koper emmertje met geplukte vogelen aan den arm, of ook wel een juffertje dat zit te najen, of te ſpeldewerken. d'Ander ſchilderde Hiſtorien, maar meeſt van 't Spaans Heidinnetje, uit het boek van Kats. Hoewel men zeit, dat hy in zyn jeugt een goed pourtret ſchilderde, maar dat hy tegens het ſpreekwoord, *hoe ouder hoe wyzer*, hoe ouder hoe onnoozeler in de Konſt wierd. Hy was, als ik hem kende, d'oudſte in 't ſchilders convent (want hy was daar al in geweeſt van den jare 1647) en ik heb hem verſcheide jaren agter een, op St. Lucas dag, met een wyngaardrank, gevlogten tot een krans, op 't hoofd aan tafel zien pryken. Dat men als nog voor een gewoonte onderhout.

Verſcheiden voorbeelden hebben ons doen zien, dat de natuurlyke zugt en geneigtheid wel de ſcherpſte ſporen zyn, om de konſtoeffenaars tot den voortgang in die Konſt aan te zetten. Thans ontmoet 'er ons weêr een, wien de Natuurdrift de voornaamſte Leidſtar tot de Konſt geweeſt is.

Deze is JOHANNES GLAUBER, gebentnaamt *Polidoor*, geboren in 't jaar 1646, tot Utrecht, by gelegenheid van dat zyne Ouders van Amſterdam door 't Sticht naar Duitsland (van waar zy herkomſtig waren) meenden te vertrekken; welk voornemen daar door geſtuit werd.

GLAUBER, van der jeugt af aan met een vuurige drift tot de Konſt geneigt, werd daar in door zyn

zyn Vader, die hem tot andere bezigheden opbragt, gedwarsboomt, zoo dat hy hem ganſch niet wilde zyn geneigtheid ten gevalle, by eenig ſchilder beſtellen om de Konſt te leeren. Dit belette egter niet dat hy by tyd, en ontyd, zig in het teekenen en ſchilderen oeffende, tot dat hy kennis kreeg aan verſcheiden brave konſtſchilders, die hem uit enkele liefde (ziende zyn drift tot de Konſt) vórder onderwezen. Door dit middel en geſtadig yveren zoo veer gevordert, dat hy zig zelven pas kon bedruipen, beſteede hy zig zelf by Nicolaas Berchem daar hy negen maanden bleef.

In dien tyd was G. Uilenburg (het penceel voor den konſthandel verwiſſelt hebbende) de grootſte handelaar in Italiaanſche ſchilderyen die 'er in Holland was, en hield verſcheiden jonge ſchilders aan 't werk, met die ſtukken na te ſchilderen. By dezen ging hy inwonen, en oeffende zig voort naar die ſchoone voorbeelden, die te gelyk ook een luſt in hem wekten, om Italie te gaan zien. Deze reis ging hy doen in den jare 1671, verzelt met zyn Broeder, een borſt van 15 jaren, en de twee Broeders *van Doren.* Zy gingen te Rotterdam te ſcheep op *Diepe*, en vorder naar Parys, daar hy omtrent eén jaar lang ſchilderde voor Mr. Picart konſtkooper op de *Pontneuf*, een bloemſchilder en Brabander van geboorte. Van daar vertrok hy naar *Lions*, daar hy twee jaren woonde, en meeſt voor Adriaan vander Kabel ſchilderde. In dien tyd het Roomſche Jubeljaar op handen zynde vertrok hy met zyn Broeder en twee Franſche ſchilders van *Lion* naar Rome.

Na dat hy nu een half jaar te Rome geweeſt had, en kennis aan Hollandſche, en Duitſche ſchilders kreeg, vleiden zy hem om in de bent te ko-

men, waar zy hem *Coridon* doopten: dog alzoo hy bewuſt was dat den jongen vander Kabel die naam gegeven was, en zulks voorſtelde, veranderden zy dien naam in *Polidoor*. Maar *Carel du Jardyn*, met wien hy wel meeſt te Rome omgang gehouden heeft, wilde zig niet onder de bentvogels begeven, nog zig laten inſchryven, waarom zy hem *Bokkebaart* noemden, of om dat hy zig zelden liet ſcheren, of uit kwaatheid, gelyk zy om de zelve rede een anderen konſtſchilder met den ſchandelyken bentnaam *Platluizenbaart* gebrantmerkt hebben.

Na dat onze GLAUBER nu twee jaren te Rome had geweeſt, vertrok hy, verzelt met zyn Broeder en den Konſtſchilder Robbert du Val, naar *Padua*, daar hy een jaar bleef, en van *Padua* naar Venetien, daar hy zig twee jaaren ophield, met dagelyks zig naar 't leven, als fraaije voorbeelden, te oeffenen, van waar hy naar Hamburg vertrok daar hy gewoont heeft tot het jaar 1684. uitgezondert, dat hy ondertuſſchen een half jaar te Koppenhagen (ontboden van den Heer Guldenleeuw, *Viceroy* van Noorwegen) gewoont heeft, en voor gemelden *Viceroy* geſchildert. Wedergekeert tot Amſterdam, woonde hy 'er, of had een kamer in 't huis van Ger: de Laires, 't zedert welken tyd hy vele treffelyke ſtalen van zyn Konſt, zoo door 't ſchilderen van kabinetſtukjes, als groote werken in zaalen, heeft doen zien, waar by zyn naam nog eeuwen lang zal levendig blyven, als die onder de grootſte konſtenaars van Landſchapſchilderen mag getelt worden.

Op 't Luſthuis te Soeſtdyk heeft hy de eetzaal van Koningin Maria met een geeſtig Landſchap beſchildert, als ook die van den Koning: dog daar

daar aan heeft hem Albert Meyering (alzoo 'er haaſt meé gemaakt wierd) geholpen. Deze is met jachteryen door Dirk Maas van Haarlem opgeciert, gelyk die van de Koningin met beelden door Ger. de Laires.

Tot Amſterdam, in 't huis van den Heere Jacob de Flines, is in een zaal, het Landſchap op gelyke wyze door G. Laires met beeldwerk opgeciert, als ook op den Agterburgwal in de Brouwery van den Hooiberg, ook verſcheiden te Rotterdam, als by de Heeren *Meyers*, *Verburg*, en *Paats*.

Thans woont hy (getrouwt met de Zuſter van den vermaarden Bouwmeeſter Steven Vennekool) in 't *Proveniershuis* te Schoonhoven, daar hy zig met een pypje, in zyn bloemhof, verluſtigt.

Zyn Broeder

JAN GOTLIEF GLAUBER, geboren 1656. was nog maar 15 jaren als hy met zyn Broeder vertrok naar Parys. Hy werd van zyn Broeder (die vorder naar *Lion* vertrok) beſtelt by een Konſtſchilder, Jacob Knyf genaamt, een Haarlemmer van geboorte, die meeſt gezigten van gebouwen en zeehavens, met kleine beeltjes, (heel aangenaam voor 't gezigt) ſchilderde. Dog alzoo deze Jacob Knyf gelegenheid kreeg om voor een Graaf buiten Parys eenige maanden te ſchilderen, en de waart door dit lang wegblyven bekommert was voor zyn betaling, wilde hy den Jongeling niet langer den koſt geven. Hier door vond hy zig genootzaakt zig naar zyn Broeder te *Lion* te begeven, en bleef vorder daar, te Rome en al de jaren in Italie, by hem, ook naderhand te Hamburg, tot den jare 1684. toen zyn Broeder naar Amſterdam, en hy naar Duitsland vertrok, daar hy eenigen tyd voor een Duits Prins ſchilder-

de.

de. Van daar vertrok hy naar Weenen, daar hy eenige jaren zyn Konſt oeffende: van Weenen naar Praag, en eindelyk naar Breſlau, daar hy geſtorven is in 't jaar 1703. zyn penceeloeffening beſtont in 't ſchilderen van fraaije Landgezigten en Zeehavens. Zyn bentnaam was *Mirtillus*.

Onze JOHANNES GLAUBER heeft ook een Zuſter DIANA GLAUBER genaamt, die de penceelkonſt geoeffent heeft, en fraaije beelden en pourtretten geſchildert; dog bedroefde toevallen hebben hare oogen, (tot nadeel van de Konſt) van 't zien berooft. Zy is nog in leven en woont te Hamburg.

De bevinding, die na den uitſlag van zaken zekerder dan anders beſluit, heeft dikwerf doen zien, dat de onbedwinglyke driften, luſten, en neygingen der zwangere vrouwen overgaan tot de vrugt, of die aan 't ſchepſel 't geen zy draagen meedeelen. Dit gezegde zullen wy klaarblykelyk beſtempelt zien aan

MARIA SYBILLE MERIAN, dochter van den berugten plaatſnyder Matheus Merian, geboren te Frankfoort op den 2 April des jaars 1647. zy van haar elfde jaar af tot de Konſt geneigt, helde meer tot het penceel, als tot huiſſelyke bezigheden over: des zy dikwils van haar moeder daar over werd begraauwt: immers het was geheel tegens haren zin, waarom zy zig genootzaakt was het vuur van hare geneigtheid onder ontveinzinge te dooven 't geen als haar moeder van huis was, des te ſterker ontvlamde; zoo dat zy zig ook naderhand haar moeders ongenoegtheid niet bekreunde, om dat zy daar in haar Stiefvader tot een ſterken voorſpraak had, die haar moeder dikwils erinnerde 't geen zy voorhenen wel verhaalt had,

te

te weten : dat, toen zy van deze dochter zwaarging, zy meer als voorhenen geneigtheid had tot Konſt en *rariteiten*, ja daar zy anders onverſchillig in de beſchouwinge van dit alles was, zy toen zelfs werk gemaakt hadde van *Inſecten* te behandelen, opgezette vlintertjes, en allerhande ſoorten van bloedelooze diertjes, tot horentjes, ſchulpen en zeegewaſſen inkluis, op hun orde in de kabinetladen te ſchikken, en de afſchilderingen met vermaak te beſchouwen: gevolgelyk dat zy d'oorzaak was van haar Dochters aangebore drift. Immers haar aangehuwde Vader Jacob Murel bragt het zoo veer, dat haar geoorloft wierd, haar neyging te mogen opvolgen; daar zy nu reets als gezeit is, ſteelswyze van haar elf jaar af, al begin van gemaakt had, en in dien vroegen tyd zig bedient van het onderwys van Abraham Minjon, haar Stiefvaders Leerling.

De geneigtheid tot de Konſt groeide met het aanwaſſen van de jaren met haar op, en zoo veel te ſterker, als de roem van haar Konſt vermeerderde.

In den jare 1665, den 16 van Bloeimaand begaf zy zig in den Huwelykenſtaat met Johannes Andrieſz. Graff, van Noremberg. Dit niet tegenſtaande, heeft zy zig naar haren Vader, om dat de naam van Merian meer berugt was, laten noemen. Deze was een goed ſchilder, inzonderheid ervaren in de Bouwkunde, als te zien is aan die naaukeurige afteekening van St. Pieters Kerk te Rome, door Joan Ulrich Kraus in koper gebragt, Anno 1696. beſlaande negen groote bladen papier.

Dit niet tegenſtaande bleef de liefde tot de Konſt in haar, zelfs onder het kinderkrygen, en huiſſelyke zorgen aangroeijen.

't Was haar niet genoeg, de natuur in opzigt van

van der zelver menigvuldige diertjes, met hare eygen levendige koleuren op perkament na te bootsen, maar zy kreeg ook een drift om de veranderinge der gedierten, en de wonderbare hervorminge van Rupsen in gevleugelde Uiltjes, Witjes enz. nevens den menigvuldigen verschilligen aart, en wyze van voortkomingen t'ontdekken, als ook het voedsel waar door zy bestaan na te sporen; op dat de menschen door klare beschouwingen dier wonderheden de wonderbare wysheid, en kragt Gods, in de minste schepselen zouden leeren beschouwen, en zien, en op dat de waereld te gereeder hare konstige afteekeningen, en vlytige nasporingen zoude deelagtig worden, nam zy voor dezelve in koper te doen snyden, en nevens, of met byvoegingen van hare naaukeurige agtgevingen in druk uit te geven: gelyk zy dan gevolgelyk het eerste stuk te Noremborg in den jare 1679. onder dezen tytel uitgaf:

Der Rupsen begin, voedsel, en wonderbare verandering. Waar in de oorspronk, spys, en gestaltenwisseling: als ook de tyd, plaats, en eygenschappen der Rupsen, Wormen, Kapellen, Uiltjes, Vliegen, en andere diergelyke bloedelooze Beesjes, vertoont worden.

Daar op volgde in den jare 1683. het tweede stuk, dat van gelyken aart was.

Deze onderzoekdrift, (om agter de ware hervormings wyze te komen, en de verkeerde wysmakeryen daar omtrent te verydelen) was in haar zoo groot, dat zy besluit nam (niet schromende de gevaren van de zee) om een reis naar de West-Indien daar om aan te vangen: gelyk zy gevolglyk deed in den jare 1698. en bleef omtrent 2 jaren op *Suriname*, enkel en alleen om alles wat tot

tot haar oogmerk diende naar 't leven af te teekenen en in den grond na te ſporen. Wat nut haar yver aan de weetluſtigen gegeven heeft, getuigen de genen, die haar groot werk gezien hebben, 't geenze daar van heeft uitgegeven in den jare 1705. getitelt,

Metamorphoſis Inſectorum Surinamenſium,

of

Verandering der Surinaamſche Inſecten, Rupſen, Wormen enz.

zynde elk geplaatſt op die gewaſſen, bloemen, vrugten daar zy opgevonden zyn, ook de generatie der Kikvorſchen, wonderbare Padden, Hagediſſen, Slangen, Spinnen en Mieren worden vertoont en beſchreven, alles in America, naar het leven geſchildert. Hier van ſpreken, die 't werk doorbladert en gelezen hebben, met grooten lof.

Nog verſcheiden werkjes van minder beſlag heeft zy in druk uitgegeven: daar haar Dochter nog een boekje met vyftig platen (waar van de aftekeningen gereet lagen) heeft toegedaan; want de dood haar levensdraat afknipte op den 13 van Louwmaand 1717.

Wy hebben haar beeltenis, wel waardig de geheugeniſſe der volgende tyden, geplaatſt in de Plaat I 21. op welke, als ook op haar Konſt, en levensgedrag deze volgende vaerzen gemaakt zyn:

Dit is de beelt'nis van Maria Meriaan,
Wier hand zoo lof'lyk wiſt het konſtpenceel te ſtieren

In

In 't bootſen van gebloemte en allerhande dieren
Met dunne waterverf, op perkamente blaân:

Zelf 't geen Natuur ontdekt op veer gelegen kuſten;
Waarom zy niet ontzag te ſteev'nen over Zee,
In 't dreigende gevaar, en rampen wel te vrêe,
Steeds latende 't beſtier op Godes voorzorg ruſten.

Wat gaf haar d'yverzugt, wat haar de nazoekluſt?
Zy vond in Konſt vermaak, en in beſpiegelingen
Der Schepſ'len d'oorzaak van het wezen aller dingen.
Haar naam leeft, ſchoon de dood haar lamp heeft uitgebluſt.

Zy heeft twee Dochters naagelaten, die zy in 't bloemſchilderen onderwezen heeft, Johanna Helena Herolt Graff, geboren den 10 van Louwmaand 1668. en Dorotea Maria Hendriks Graff, geboren op den 13 van Sprokkelmaand 1678. deze heeft haar moeder vergezelſchapt op de reis naar Suriname, en is buiten de konſtoeffening ook geoeffent in de Hebreeuſe taal.

Nu volgt

JOHANNES VOORHOUT, geboren op den Uithoren buiten Amſterdam, in den jare 1647. op den 11 van Slagtmaand. Zyn Vader die een Horlogiemaker was, ziende hem tot de teekenkonſt geneigt, beſtelde hem by eenen *Konſtantyn Verhout* tot Gouda, een fraai ſchilder van *Moderne* Hiſtorien, onder wiens opzigt en onderwys hy zes jaren, de Konſt van de beginſelen af voort oeffende. Deze eerſte ſchool ontwaſſen, klom hy tot een hooger op, onder het beſtier van den beruchten *Joan van Noort*, Hiſtorie- en pourtretſchilder t'Amſterdam, onder wien hy vyf jaren

Jak. Houbraken sculp

ren de Konſt bleef oeffenen, en daar in zoo veer quam, dat hy voorts niet meer als het leven ten voorwerp noodig had. In het jaar 1670, quam hy te trouwen, en wyl het troubel jaar daar op volgde, en het zig liet aanzien als of de Franſe moetwil deze Landen geheel zoude overſtroomen, het Hollands Leeuwenhart in dat van een Haas ſcheen hervormt, de Steden met vlugtelingen alzins wierden opgepropt, beſloot hy met zyn vrouw, dat dreigende gevaar over zee t' ontwyken, om buiten vrees aftewagten, wat 'er eyndelyk van te komen ſtond, of wat keer het oorlogslot nemen zoude, met voorneemen zoo het zig ten beſten wendde (gelyk gebeurde) weder naar 't vaderland te keeren.

Zy namen dan in 't jaar 1672, de reis aan naar Fredrikſtad, daar de Vrouw veel brave en wel gegoede Vrienden woonen had, alwaar zy gelukkig aanlandden, en by uitnementheid welkom waren. Niet lang was hy daar of 't wierd rugtbaar dat hy een Konſtſchilder was. Des kwam de brave Konſtenaar *Juriaan Ovens* (die in dien oort door zyn pourtretſchilderen zyn Fortuin gevonden had, gelyk hy ook veel geld naagelaten heeft) hem en hy den zelven te kennen, die hem gevolglyk in zyn huis bragt daar hy hem een groote zaal met Konſt van de geagtſte Meeſters, waar mede hy aan de Hoven handel dreef, liet zien, en hem ook polſte of hy voor hem wilde ſchilderen. Maar wanneer hy bemerkte dat onze Voorhout daar geen genegenheid toe had, ried hy hem naar Hamborg te trekken, met verzekering dat hy daar met zyn Konſt, waar van hy een ſtaal met zig gebragt en aan hem vertoont had, wel zoude ſtaan, gelyk ook gebeurde. Want hy was daar welgezien, en bedong veel geld voor zyn werk,

ja werd (na dat zyn goed om te vertrekken al opgepakt ſtont) van verſcheiden grooten aangezogt om daar te willen blyven ,maar (*wie*, zeit de ſpreuk, *is 't aller uuren even wys*?) hy had zig door 't ſchryven van zyne vrienden in Holland laten bekoren, om weder naar zyn vaderland te komen, gelyk hy ook deed, na dat hy drie jaren daar had gewoont.

Door zyn onvermoeyden yver, en weergalooze naarſtigheid, vervaardigde hy van jaar tot jaar vele Tafereelen, daar de Konſtminnaars keur uit konden neemen. Maar wie weet niet dat de waereld dusdanige gereede voorkomingen gans verkeerd behandelt? en dat zy tragt naar 't geen dat 'er luttel is, en walgt van 't geen zy gemakkelyk verkrygen kan; ſchoon in de waarde dier dingen geen onderſcheit is. Gratiaan doet een geeſtig verhaal van iet diergelyk. *Een Indiaan* (zeit hy) *die veel Koſtelyke geſteenten had, vertoonde een der zelve aan een doorſlepen Juwelier om die op prys te ſtellen. Deze ſchatte de zelve hoog. Daar op vertoonde hem d'Indiaan een anderen ſteen die veel beter was dan d'eerſte. Dezen ſchatte hy vry minder waard, gelyk ook den derden en vierden; vervolgens zulks dat de Aſiaan geweldig verwondert ſtond te zien, en naar de rede daar van vraagde*, die tot antwoord kreeg: *Dat de Meenigvuldigheid zig zelve in kleenagting brengt, aangezien, zoo haaſt de zeldzaamheid van een ding ophoud, d'agting verdwynt.* 'K behoef het beſluit niet op te maken: verſtandigen vatten wel wat ik hier meede aanduiden wil.

Zoo dat de reden waar om onze VOORHOUT zulke uytſtekende voordeelen met zyn Konſt niet bejaagt heeft als anderen wel gedaan hebben, ſchoon zyn Konſt zulks wel verdiende, eensdeels is de overvloed zyner konſtwerken, anderdeels zyn opregte

regte handel, hoe deugdelyk die ook wezen mogt want de waereld is al zoo veer van de oude eenvoudigheid verbaſtert, datmen met vroomheid ſpot, en de liſt verſtant noemt. Opregte betuiging verdient geen geloof: wysmakery moet de waar doen verkoopen, en die daar op geſlepen zyn ſtappen met de voordeelen heen.

Om dingen hunne waarde te doen houden is 'er al van ouds liſt gebruikt. Poppea, die ſnoode ſpeelpop van Keizer Nero, wiſt door konſttrekken hare ſchoonheid tot een dieren prys te verkoopen; want daar van was altyd nog meer te zien dan zy vertoonde. Zomtyts liet zy haar oogen en voorhoofd een weinig zien, op een anderen tyd haar mond en wangen. De reſt hield zy bedekt met haar ſluyer. Zoo lang zy die liſtige rol ſpeelde, werd zy van elk gezogt en aangebeden; maar zoo haaſt zy zig geheel overgaf aan Nero, werd zy een verſchoppeling. Die het op 't eerſte voorbeeld niet begrepen hebben wat ik zeggen wil, zullen 't op het tweede zoo veel te klaarder bevatten.

Dog dit alles overgeſlagen om een einde te maken, moet ik tot ſlot dit zeggen: dat hy doorgaans altyd voorwerpen voor zyn penceel heeft uitgekipt die waardig zyn datmen Konſt en vlyt daar aan beſteed, waarom ook de Heer Lud. Smids op de ſtervende SOPHONISBA, door hem verbeeld, dit volgende byſchrift in druk uitgaf.

Hier ſterft de Dochter van den ſtrengen Asdrubal.
De weeuw van Syphax: dus zag haar 't verbittert Romen
Gevangen: en VOORHOUT *maald dus haar grootſchen val.*

 En

En doet het blaauw vergif in 't ſtervend aanzicht komen.
*'T vergif zond Maſſanis, om * Sophonisbe niet*
Geboeit te zien voor des verwinnaars ſtaatzywagen:
Zy nam het, zonder blyk van droefheid, of verdriet,
En zonder eens naar 't hart van die dit zond te vragen.
Zelf in haar dood ſcheen zy vol edelmoedigheid,
Tot zelf de Vyand ook haar treurig lot beſchreit.
Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat H. 20.

MATHYS NEVEU, geboren te Leyden in 't jaar 1647, heeft de Konſt van Tekenen geleert eerſt by Abraham Torenvliet, naderhand, en voorts de Schilderkonſt, by Gerard Dou. Thans woont hy tot Amſterdam, alwaar hy (ſchoon Keurmeeſter van de Hop, en tot een goeden ouderdom gekomen) nog dagelyks de Konſt met grooten luſt, en yver, oeffent. De voorwerpen zyner Konſt zyn doorgaans bevallig voor 't oog, aangezien hy het meeſt vrolyke gezelſchapjes, Juffertjes en Heertjes die Tee-drinken, met de kaart ſpelen, of anderzins elkander onthalen; ook wel kraamkamertjes, en dergelyke vertoonſelen doet zien.

Het

* *Sofonisba* was de Dochter van *Asdrubal*, Veldoverſten der Karthaginenſers, en Huisvrouw van *Syphax*, die *Maſſaniſſa*, zoon van *Gala*, Koning van Numidie, wanneer die zig voor bontgenoot van de Romeinen verklaarde, van den troon gebonſt had. *Maſſaniſſa* naderhand met de Roomſche hulpbenden van *Korn. Scipio* geſterkt, beleegert Cirtha, een Stad in Numidie, en dwingt haar zig overtegeven. *Maſſaniſſa* ziet niet zoo ras *Sofonisba*, of hy word door hare Schoonheid verlokt, en bied haar zyn liefde, en dienſt aan. *Scipio* kant zig hier tegen, en wil haar gevangen den Roomſchen Raad overleveren. Dit ſmartte *Maſſaniſſa* zoodanig, dat hy beſloot haar eer te doen ſterven, dan zulks zonder het te konnen beletten aan te zien. Hier op zend hy haar een beker met vergift, dien zy edelmoedig op zyn verzoek uitdrinkt. Livius 30 B.

Het voornaamſte proefſtuk zyner Konſt 't geen ik gezien heb, beſtaande in een groot gewoel van beeltjes, en bywerk, verbeeld de zeven werken van Barmhertigheid, het geen byzonder uytvoerig en kragtig in zyn koleuren geſchildert is.

Zyn Jaargenoot en Leerling van Erasmus Quellinus,

JAKOB DENYS, geboren te Antwerpen, had in drie jaren, die hy te Rome en Venetien had doorgebragt, met naar de beſte ſtatuen en teekeningen, en naar de Konſtwerken van *Rafael* en *Julio Romano* te ſchilderen, zoo veer in de Konſt toegenomen, dat dezelve den Hertog van *Mantua* niet alleen behagen konde, maar ook den Groot Hertog van Florenſen, dien hy met zyn Hofgezin geſchildert heeft, van welken hy boven zyn bedongen loon beſchonken werd met een medalje en gouden keten.

Wedergekeert te *Mantua*, heeft hy verſcheiden Hiſtorieſtukken in verſcheiden kamers van 't Hof geſchildert; en na dat hy den tyd van veertien jaren buiten zyn Vaderland gekeert had, is hy weder in zyn geboorteſtad komen wonen, daar hy met vreugde ontfangen werd.

DAVID VANDER PLAAS, (wiens beeltenis in de Plaat I.22. te zien is) geboren t'Amſterdam den 11 van Wintermaand 1647. heeft zig door 't ſchilderen van pourtretten, een beroemden naam gemaakt.

Hy had zig een zonderlinge wyze van ſchilderen aangewent, waar door zig de beelteniſſen in een weinig afſtant geſtelt, byzonder kragtig en levendig vertoonden; aangezien hy de koleuren van 't naakt tegens malkander aangezet, van zelf liet ſmelten, zonder dezelve veel te verdryven, waar in

hy den beruchten *Titiaan* getragt heeft na te bootſen.

Onder een menigte pourtretten, die hy geſchildert heeft, word getelt, dat van Kornelis Tromp, Luitenant Admiraal van Holland; waar van het gedenken bewaart word door dit volgende vaers van den Dichter L. Smids.

Hoe ſtreeden alle puikpenceelen,
Te Athenen, om voor geld of gunſt,
Vorſt Theſeus, op hun tafereelen,
Te ſchilderen met kracht en Kunſt;
Parrhaſius begon te maalen
Dat fier en deftig aangezicht;
Maar mogt de zege niet behaalen.
De diepſels zyn te teer en licht,
En hoogſels veel te zagt verheven,
En vrouwelyk door een gedreven.

Eufranors Theſeus toont een moed
In alle trekken van zyn weezen;
Het heerlyk beeld heeft vleeſch en bloed,
Gezwollen ſpieren, ſterke peezen,
En oogen, die nog met hun blik
Door 't hart van zyn Athener dringen,
Het geeſſelen met angſt en ſchrik,
En dwingen zoo zyn lof te zingen.
Parrhaſius, zie, deeze wint.
't Zyne is een held, en 't uwe een kint.

Zoo zal uw' Tromp ook triomfeeren,
Doorluchte Schilder vander Plas,
En branden, die u durft braveeren
En tarten, met zyn glans tot aſſ.

Schynt

Schynt nog dit beeld niet te ooreloogen?
Het blikſemt uit dat grootſch gelaat,
Op die gins afmaalt, onder 't poogen,
Een Hoveling, en geen Soldaat.
ô Geeſt! ô hand! ô kloeke verven!
Laat nooit uw braaven meeſter ſterven.

Verſcheiden agter een volgende jaren bragt hy ten dienſte van den Boekverkoper Pieter Mortier door, met verbeteren, verteekenen of het nazien der proeven van de Bybelſche Tafereelen, waar aan hy heeft doen zien, dat hy de koppelingen van ligt en bruin, de houding, en 't welſtandige, 't geen in plaatwerk vereiſt word, wel verſtond. Dog hy leefde niet lang na de voltoojing van dit werk, moetende zig het ſterven ('t lot van alle menſchen) getrooſten, op den 18 van Bloeimaand 1704.

Wie kan 't elk een van pas maken? men zag na zyn doot verſcheiden Hekeldichten, door een der plaatetzers gerymt, alom zwerven.

DANIEL SYDER, gebentnaamt *de Morgenſtar*, anders *Cavalier Danielle*, is geboren te Weenen in Ooſtenryk, of zoo anderen willen, op de grenzen van Zwitzerland, en te Weenen opgevoed. Het zy daar meê zoo 't wil, de lof van zyn verheven Konſt zweeft nu nog op de tongen dergenen, die Italie bereiſt hebben.

Wie zyn eerſte leermeeſter is geweeſt, weet ik niet, maar hy heeft lang te Venetien by den beruchten Karel Lott geſchildert, en vele van zyne konſtſtukken zoo na met zyn penceel nagebootſt, dat de zelve alom verſpreit, dikwils voor egte ſtukken aangezien, en verkogt zyn. Zelf wort 'er in Italie (daarmen ſomwyl 2 of 3 ſtukken van gelyken inhoud zeit) wel over getwiſt welk het egte is.

Na dat hy dan zoo lang te Venetien had verkeert en de Venetiaanfe wyze van Schilderen en *Coloreren* zig eygen gemaakt, vertrok hy naar Rome om zig vorder in de volmaakte teekenkunde (waar in de Romers vermaart zyn) te oeffenen; tot welken eynde hy zig onder opzigt van *Car. Maratti* begaf, waar na hy kwam te trouwen aan een Boekverkoopers Dochter, en kort daar aan in dienft van den Hertog van Savojen, die groote agting voor hem, en voor zyne Konft had, en hem ten bewys daar van Ridder maakte. Egter heeft hy tuffchen beide, op verfcheyden tyden te Rome geweeft en voorname Konftwerken gemaakt.

Inzonderheid heeft hy zyn heerlyke Konft in 't fchilderen en teekenen doen blyken in *Chiefa Nuova* van *St. Philypineri*, anders de Nieuwe Kerk, aan 2 groote ftukken, in een van welk Manna regent in de woeftyn, en gans Ifraël Mannen en Vrouwen en Kinderen even bezig zyn in 't opgaderen; in 't ander het laatfte Avondmaal van Chriftus, alle levensgroote Beelden, en zoo konftig van fchikking en Natuurlyke uitdrukkingen der Hartstogten en andere vereifte hoedanigheden, dat de zelve alleen genoegzaam zyn lof zullen vereeuwigen.

Om den geeften fomwyl wat fpelens te geven en de gedagten niet altyd even opgefpannen te houden op groote werken, maakte hy nu en dan een pourtret, dat my doet gedenken aan zeeker voordeelig geval 't geen my de Konftfchilder *Le Blon* verhaalt heeft. Toen hy den Hertog zyn patroon zou afmalen door zyn Konftpenceel, had hy zyn Maalftok vergeeten. De Hertog hem verlegen ziende reikte hem zyn wandelftokje (met

Dia-

Diamanten boven aan omzet) toe, zeggende *kan ik u daar meê dienen?* onze Ridder bediende zig daar van om met de hand op te leunen, en na dat hy het afbeeltſel voltooit had, wilde hy het den Hertog weder geven, maar een der Hovelingen, die hem gunſtig was, weerhield hem, zeggende in ſtilte tot hem: *de Vorſt zou het als een ſoort van veragting opnemen: hy heeft immers gevraagt, kan ik u daar meê dienen? en zal het gevolglyk niet weder eyſſchen; en zoo het u naderhand mogt door zyn Guarda-Roba* (Kleedbewaarder) *afgevergt worden, neem 'er Hanttekening van.* Maar hy behield het, en gemelde *Le Blon* heeft het hem nog zien hebben in den jare 1697 als hy te Rome was, en toen ruim 50 jaren mogt bereikt hebben. Dewyl wy geen nader berigt hebben, zoo hebben wy zyn levens begin geſtelt op 't jaar 1647. In 't jaar 1699 heeft de Konſtſchilder *Ger. Wigmana* hem in goede gezontheid te Rome gezien, en van zyn overlyden heb ik tot heden toe nog niet gehoort.

GODFRIED, en JOHAN ZACHARIAS KNELLER, geboren te Lubeck in Holſtein, daar hun vader onderkoſter van de Kerk was, volgen nu. De laatſt gemelde ſchilderde Gebouwen en Landſchappen, ook by wylen kleine Pourtretten in Olyverf dog zyn Konſt heeft zulk een hoogen top niet beklommen als die van zyn Broeder. Beide hebben zy Italie, Engeland en Holland, doorreiſt. GODFRIED geboren 1648, (wiens Beeltenis in de Plaat K. 23. te zien is) was van jongs af aan tot de Schilderkonſt geneigt. Na dat hy zig eenigen tyd daar in geoeffent had, begaf hy zig naar Holland en tot onderwyzinge eerſt van Rembrant, daar na van Ferdinand Bol.

Hoe lang hy 't onderwys van gemelde Meeſters genooten heeft, weet ik niet, maar wel dat hy

van daar naar Rome vertrok, en zig vorder oeffende naar de overheerlyke Konſt van Titiaan en A. Carats. Hy was eerſt een Hiſtorieſchilder levens groot waar door hy zig een ſtoute behandeling van 't penceel heeft aangewent, die hy nog behout, dat hem veel roem, maar zoo veel voordeel niet bybragt als hy wel beoogde; des verliet hy het Hiſtorieſchilderen, en ſloeg het Pourtretſchilderen ter hand, 't geen hem wel gelukte. En men heeft in vervolg des tyds gezien dat het Geluk zig niet als een ſtiefmoer ontrent hem gedragen heeft, maar dat hy wel degelyk een lieveling van haar is geweeſt en nog is.

Norenburg doorreisde hy om in zyn Vaderland Pourtretſchilders te zien. Dog d'eerſte trap tot zyn verheffing was Hamburg, daar hy kennis kreeg aan den Heer Jakop del Roë, dien hy met zyn Huisvrouw en Kinderen in een ſtuk ſchilderden, en die hem van dien tyd af voor een Mecenas ſtrekte, en de waarde van zyn Konſt over al zoo wiſt te trompetten, dat het hem de handen vol werk bragt, den buidel dik maakte, en hy uit het gevoelen van die verandering in de Konſt voor een gewoone zinſpreuk hield: *De Hiſtorieſchilders maken de Dooden levendig; en zy zelfs leven eerſt wanneer zy dood zyn: maar ik ſchilder de levenden, en bedien my van hun gunſt.*

Kort hier op komt Pieter Lelie, die veel jaren aan 't Engelſche Hof gebloeit had, te ſterven. Des eenen dood (zeit het ſpreekwoord) is des anders brood. Hy ſtraks naar Engeland, daar hy het zoo weet te bakken, dat hy aan 't Hof, onder de grooten, en voorts in de gunſt van Koning Karel den tweeden geraakt, die hem Ridder maakt. Dus is my door Franſche Schryvers berigt, maar later be-

Jak. Houbraken sculp.

berichten my van Londen in brieven toegezonden, melden dat hy al by 't leven van P. Lelie in Engeland gekomen was. *Where he was recommended to Sr. Jonathan Banks a Hamburg Marchant Living in London*, welks pourtret, als ook des zelfs huisgezin hy ſchilderde, die een groot bevallen daar in had, en hem voordroeg by den Hertog van Monmouth, welks pourtret hy zoodanig tot des Hertogs genoegen ſchilderde, dat die hem eens klaps op den kruywagen van zyn geluk beurde, daar hy 't zedert gemakkelyk op voort gekruit is. 'T leet niet lang dat Koning Karel de tweede zyn pourtret zou laten ſchilderen voor zyn Broeder den Hertog van York, door Sr. Pieter Lelie des Konings ſchilder. Wat gebeurt 'er? 't word zoo beſtelt dat Godf. Kneller 't op den zelven tyd meê ſchilderen zouw. Lely plaatſte den Koning, en toen zig zelf. Kneller toen ook 't beſt dat hy kon, en zy tegen beide aan 't werk. De Koning opſtaande zag eerſt dat van Lely, naderhand dat van Kneller, en nam groot bevallen daar in; om dat hy 't wezen byna voltooit zag, daar dat van Lely pas in de doodverf ſtond. Dus deden ook de Hertogen van Jork en Monmouth die tegenwoordig waren, nevens meer andere luiden van ſtaat. Maar dit was de ſpyker aan Lelyes dootkiſt. Hy leefde ook niet lang daar na, en Kneller werd 's Konings ſchilder in zyn plaats.

Na 't verloop van eenigen tyd werd hy van Koning Karel den tweeden naar Vrankryk gezonden, om des Konings beeltenis voor hem naar 't leven af te malen. Dog eer hy met het pourtret uit Vrankryk te rug kwam, was Koning Karel overleden. Zyn broeder James tot de Kroon gekomen, had gelyke agting voor zyn Konſt, en verklaarde hem voor eer-

ſten

ſten Hofſchilder. Naderhand kwam Willem, Prins van Oranje, tot de Kroon, en liet zig nevens de Koningin van hem ſchilderen: en wanneer de Vrede te Ryswyk zou geſloten worden, zont hy hem naar Holland, om door zyn Konſtpenceel de Plenipotentiariſſen der Buitenlandſche Hoven, naar 't leven voor hem af te malen, en weder in Engeland gekeert, vereerde hy hem met het Ridderſchap.

Anna tot de Kroon gekomen werd ſtraks driemaal van hem, elk op een byzondere wys geſchildert, ook haar man Prins George van Deenmarken, met den jongen Hertog van Gloceſter. Gemelde Koningin Anna maakte hem kort voor haar overlyden Edelman van haar Kabinet. In dien tyd ſchilderde hy ook, op 't verzoek van den Rooms Keizer Joſeph, het pourtret van Karel, zyn jonger Broeder, die van Engeland als Koning naar Spanje ſtond te vertrekken, 't welk hem zoo wel beviel, dat hy hem voor erffelyk Ridder van 't Duitſche Ryk verklaarde, en hem beſchonk met een gouden Keten met een Medalje, waar zyn Beeltenis op gemunt ſtond. Thans heeft hy het breed voor den wind, by den tegenwoordigen Koning, die hem ten bewys van zyn gunſt erffelyk Ridder Baronnet gemaakt heeft.

Zedert dien tyd tot nu toe, waar in men ſchryft 1715, heeft hy een onnoemlyk getal van pourtretten geſchildert, die hem zoo wel roem als groot voordeel hebben aangebragt, zulks het geluk hem, van het begin af aan als zyn ſchaduw, op de hielen gevolgt is.

En wat zyne Konſt aanbelangt, de zelve verdient dat men die ten hoogſten pryze, om hare natuurlyke koleur, en wel geſchikte en loſſe bekleedingen der beelden, veranderlykheid in de wyze van ſtaan

ſtaan en zitten, grootſe agterwerken, en andere cierlyke byvoegſelen, inzonderheid zyn ligtvaardige behandelingen, en ſtout penceel. Met een woort, hy is een roemenswaardig en gelukkig Schilder.

Dog d'een, en d'ander van zyne pourtretten verſchelen in waarde (als het Spreekwoort zeit) voeten en vamen. Dog dit komt daar van daan, dat hy den eenen tyd bekwamer Schilders als den anderen in zyn dienſt heeft, en d'een meer of min zyne handelinge weet na te bootſen. Want dus gaat het voor goet in Engeland, dat door de Meeſters maar het wezen en de handen, de kleederen en 't bywerk door anderen gemaakt worden; maar in Holland zou zulks voor geen goede munt doorgaan, alzoo min als datmen verſcheyden pourtretten in eene en de zelve kleederen ſteekt.

Hy heeft veel liefde voor Konſt van brave meeſters, en dikwerf dat groot ſchutters ſtuk van Bartholomeus vander Elſt (dat thans t'Amſterdam op de Krygsraads kamer hangt) met grooten roem geprezen. Inzonderheid maakt hy ook veel werk van de weergalooze Konſt van Antoni van Dyk. 't Is ook wel aan zyne konſtwerken te zien, dat hy die Konſt met opmerking heeft beſchout, want men ziet 'er den zelven aart in doorſpelen, en niet zelden dat hy iets van dien grooten konſtenaar heeft ontleent. De Lord Warthon heeft my met zyn eigen mont verhaalt (als ik in den jare 1713. op zyn landhuys te Winſingdon was) dat Kneller hem verzogt had, twee van die 32 pourtretten van Antoni van Dyk, die hy in eene zaal heeft hangen, na te mogen ſchilderen, uit groote agting die hy voor die penceelkonſt had; dog dit werd hem geweigert,

gert, niet tegenſtaande dat hy verzekering deed, dat dezelve ſtukken niet zouden vervreemt worden; maar na zyne dood weder in handen van den Lord of zyne erven komen; waar aan in 't voorbygaan te zien is wat agting d'Engelſen in 't algemeen voor de Konſt van van Dyk hebben.

En om een einde van onzen Lubekker Fenix te maken, moet ik zeggen, dat hy door zyn Konſt, en de fortuin, zoo hoog ten top van eer is geklommen, dat men onder zyn pourtret, gemaakt naar 't geen waar meê de Galery van den groot Hertog van Florence ('t welk in een verzamelinge van de pourtretten der geagtſte Italiaanſche, Franſche, Hoog- en Nederduitſche Konſtſchilders beſtaat) pronkt, leeſt: *Dominus Godfridus Kneller de Whiton, Sacri Romani Imperii & Mag. Brittanniæ Baronettus: Nec non ſereniſſimi Georgii, Mag. Brit. Reg. Interioris Cameræ Aulicus, & Pictor Princeps. &c.*

JAN VAN KESSEL, geboren tot Amſterdam in den jare 1648. ſchilderde geeſtig, natuurlyk en uitvoerig velerhande binnenlandſche gezichten, Hofſteden, Boerehuisjes, Steenoventjes, en diergelyke voorwerpen, welke hy tot zyn gebruik eerſt naar 't leven afteekende. Inzonderheid word hy geprezen in 't verbeelden van 't winterſaizoen. Of hy maagſchap met dien Johannes van Keſſel rekende, dien Kornelis de Bie, van wegen zyn konſtig bloemen en dieren ſchilderen zoo hoog roemt, weet ik niet. Hy is (na dat hy zyn ganſchen levenstyd in de konſtoeffening had doorgebragt) van hier naar de eeuwigheid (het algemeene lot der menſchen) vertrokken, in den jare 1698.

Nu geven wy plaats aan den braven ſchilder

GE-

GERARD HOET, geboren te Bommel, in 't jaar 1648. den 22 Augustus, naar den styl toen in Gelderland gebruikt. Zyne neiging was van zyn tedere jaren al tot de Konst, waar in hem te pas kwam, dat zyn Vader een glasschilder was; dog eer hy nog kon teekenen, wist hy de letters van het A B al te maaken, schoon hy haaren klank niet kende. Op zyn zevende jaar maakte hy eene historie op glas, die hem door een ander uit Ovidius voorgeleezen werd, om dat hy zelf nog niet leezen kon. Zyn Vader besloot hier uit dat hy een schilder stont te worden, en zette hem aan tot naarstig teekenen: dog hy vond voor zyn zestiende jaar geen gelegenheid om het schilderen te leeren; maar toen quam Warnar van Rysen te Bommel woonen, daar hy maar een jaar by leerde, om dat van Rysen, door verhuizen, geen gelegenheid meer had om iemant in zyn huis te onderwyzen. Weinig tyd daar na, quam de Vader van Hoet te sterven, waar door hy zig verpligt vond zyn Broeder te helpen in 't glasschilderen. Eyndelyk quam het rampzalige jaar van 1672. dat alles deed stil staan, waarom zig Hoet naar den Haag begaf. Midlertyd quam onder de Fransen een Overste Salis genoemt, een liefhebber van de Konst, die alles kogt wat hy van Hoet by zyn Moeder vont, en verzogt haar, hem uit den Haag te ontbieden, om voor hem te schilderen, 't welk daar na, in 't Land van Kleef, te Rees, volbragt werd, daar de Overste in bezetting lag. Hy vond daar eenige jonge schilders van Utrecht, als, Jan van Bunnik, Justus Nieuwpoort en Andries de Wit. De laatst gemelde, ziende den ryken geest van Hoet, tragte altyd hem by zig te hebben. Deze de Wit was derhalve oorzaak, dat Hoet van hem als voorge-

ge-

geloopen, te Utrecht by den Heer van Zuilen wierd ontbooden, ook naderhand in den Haag en te Amſterdam. Dit quam van zyne gebrekkelykheid in het ordineren, dewyl Hoet hem dan ſchetſen die geſchildert waren en teekeningen gaf, waar meê hy zig behielp. Hoet ging na eenigen tyd naar Vrankryk, daar hy alrede zynde, door een brief van zeker Marquis ontbooden werd, om dat men hem hadde wys gemaakt, dat hy nog in Holland of te Utrecht was. Hy ſprak met dien Marquis verſcheide maalen, maar 't quam echter op niet uit, door dien hy door onvermogen, en zyn Vrouw, belet wierd, Hoet aan zyn huis te neemen volgens zyn beloften. Eyndelyk wilde de Marquis hem aan den Prins van Conti recommandeeren, dat ook vrugteloos afliep, om dat de Prins te laat aan 't huis van den Marquis quam, om hem de Konſt te laaten zien. Met tuſſchen komen van den Marquis was het te laat in 't jaar geworden om van Parys te vertrekken, waarom Hoet eenige Landſchappen aan nam te etſen, dat hy niet in den gront verſtond, naar ſchilderyen van Françisque Milée. Daar na nam Hoet voor naar Engeland over te ſteeken. Hy ſchreef daarom voor af een brief aan Vorſterman, om te mogen weten hoe het daar met de Konſt ſtond, en kreeg tot antwoord: dat hy zelf in Vrankryk zoude willen overkomen, indien hy zyn geld van 't Engelſche Hof had. HOET vertrok derhalven van Parys na wat meer als een jaar verblyfs, met voornemen van t'Antwerpen eens te zien, wat daar te doen was. Dog te Bruſſel gekomen, werd hem door Adriaan Boudewyns, braaf Landſchapſchilder geraden, daar eenigen tyd te blyven, als zynde het daar alzoo goet voor de Konſt, of beter dan te Antwerpen; 't welk hy

hy deed, en het viel te beter uit, om dat 'er alreeds eenige dingen van Utrecht onder de liefhebbers waren gekomen. Hy hield zig daar omtrent acht maanden op, en ging tegen den winter weder naar Bommel, daar hy naauwelyks gekomen was, of hy wierd al weder te Utrecht by den Heer van Zuilen ontboden, die hem gaarn verpligt had, om in 't Sticht te blyven; dog hy keerde den volgenden Zomer weder naar Bruſſel, daar kort daar na alles weder in roere raakte. Weder te Utrecht gekomen, ſchilderde hy eenige dingen voor den Heer van Heemſtede, en trouwde weynig tyd daar na met zyne tegenwoordige Huisvrouw, en zette zig daar ter neer.

In den jare 1697. had HOET tot voortzetting van de Konſt, nevens Henrik Schook, aan den Magiſtraat der Stad verzogt, uit naam van het Schilders Colegie, een zogenaamde Academie of Tekenſchool te mogen verwerven, tot Stads koſten. HOET maakte nevens Adolf Reets een dicht by die gelegenheid, tot aanwyzing van dat werk. Dog de laſt van dit Tekenſchool quam alleen op hem aan, en hy heeft het verſcheyden jaren uit liefde tot de Konſt waargenomen. Wat belangt de Schilderyen die hy gemaakt heeft, die zyn te vinden op Slangenborg, waar onder eenige dingen zyn die van kenners gewraakt zouden kunnen worden, om dat hy dien Heer, die wat eigenzinnig was, niet koſt verzetten in zyn bevattinge. Ook heeft hy te Voorſt in het Huys van den Graaf van Albemarle aan den grooten trap opgeſchildert eenige dingen die van anderen onvoltooit waaren gebleeven. By den Heer Griffier Peſter te Utrecht, is een Zolder van hem geſchildert, ook een by den Heer Noiret. Wat de kleene dingen belangt die zyn zoo wel niet aan

te wyzen, om datſe te dikwils van eigenaar veranderen. Ook heeft hy een Zaal van den Heer van Mollem, te Utrecht buyten de Weere Poort geſchildert. De miltdadigheid van dien Heer wiſt hy niet genoeg te roemen, nadien hy van hem, boven het geëiſte, nog een ſomme gelds vereert kreeg.

Men ziet de afbeelding van den Heer HOET, geteekent naar een Schildery, van hem over vier jaren gemaakt, in de Plaat K. 24.

JOHANNES BRONKHORST is geboren tot Leiden in 't jaar 1648. Dertien jaren oud zynde, als zyn vader hem vroeg ontvallen was, werd hy van zyn moeder tot Haarlem beſteld by een Neef van haar die een paſteibakker was, (een beroep dat in dien tyd goed voordeel aanbragt, en waar meê het drok was; of om dat 'er meer lekkertanden waren, of om dat die tyd beter was dan deze) om het zelve tot zyn beroep en koſtwinning te leeren. Ondertuſſchen voelde hy altyd een ſmeulend konſtvuur in zyn boezem, 't geen niet in vlam raakte voor dat hy zig in den jare 1670 tot Hoorn neerzette en trouwde. Toen begon dat ſmeulend vuur aan te gaan, dat is, zyn drift tot de Konſt wakkerde zoodanig op datze niet wel te ſtuiten was. 'T was ook nodig. Aangezien hy zonder het eene te verlaaten het andere doen konde, oeffende hy zig naarſtig in zyn buitentyd in de Konſt, en kwam zonder eenig onderwys zoo veer dat hy onder de brave Konſtſchilders in waterverf mag getelt worden. Hy is thans nog in leven, en oeffent de Konſt tot zyn vermaak, en het Paſteibakken tot zyn levensberoep. Een beroep dat met de Konſt gepaart kan gaan; om dat het beide lekkernyen zyn,

het

het eene om den ſmaak, het ander om het oog te ſtreelen.

Wat voorwerpen hy zig in zyn Konſt voorgeſtelt heeft om na te volgen: en hoe veer hy de natuur der zelve weet na te bootſen, heeft de brave predikant en puikdichter Johannes Vollenhove aangetoont, in een gedicht dat hy op het zien van een Boek, waarin ſtukken waren van zyne Teeken-en Schilderkonſt, gemaakt heeft, en het geen dus begint:

NEQUEUNT EXPLERI CORDA TUENDO.

Hoe leeft en zweeft uw Schilderboek,
O BRONKHORST, *nog in myn gedagten!*
Wiens oog kon op paneel of doek,
Volmaakter Schilderkonſt verwagten,
Dan daar men uw vernuft aan kent,
Op uw papier of pergament?

Myn geeſt weidde in een beemt met luſt,
Daar 't woelt en leeft van tamme dieren,
En vog'len, die als vreemt van ruſt
Geſchapen, gins en weder zwieren,
Zoo ſchoon gekleet, als Salomon
In al zyn pragt niet praalen kon.

Wie roept niet; Dit 's geen ſchyn, ô neen:
Natuurlyk leven hier de Vogels.
De klauwen vatten, waar ze op treen:
De vlugheid rept zig van de vlogels:
Vergat het kunſtpenceel geen tong,
Men hoorde, hoe 't gevogelt zong.

En wat verandring, net gemaakt,
Wat keurig oog konze ooit verveelen?
Wat vlyt heeft dit by een gehaalt
Uit alle vier des aardskloots deelen?
Want nimmer baarde een land en lugt
Zoo veelerhande Vogelvlugt.

Waant iemant nu met Olyverf
Dit zagte Konstwerk te verdooven?
Dees Waterverf, die nooit versterf,
Gaat kragt van Olyverf te boven.
Nog holp hier toe geen meesters les:
Natuur alleen was leermeestres.

Natuur bewaart niet schoons, dat zy
In 't ligt kwam brengen, voor 't bederven:
Maar BRONKHORST , *kloek van geest, als hy*
Natuur met teekeninge en verven
Dus volgt, verdient, de doot ten spyt,
Te leven na zyn levenstydt.

'T is ons niet doenlyk geweest den netten geboortetyd van alle de Konstschilders na te sporen, waarom wy ook

ABRAHAM DIEPRAAM alleen voor zynen Leerling, Matthys Wulfraat, hebben geplaatst.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest, de Vader van den braven Paardeschilder Dirk Stoop, die een vermaard glasschilder was. Daar na raakte hy te Rotterdam by Hendrik Zorg, en eindelyk, na dat hy een reis door Vrankryk gedaan had, by Adriaan Brouwer, wiens wyze van schilderen en ordineren hy naagevolgt heeft, zoo dat zyn

zyn penceelwerk veel zweemt naar dat van Brouwer. Dog in zyn wyze van leven was hy den zelven niet alleen gelyk, maar ging in beeſtagtigheid zyn meeſter te boven.

Hy kwam onder de St. Lucas bend te Dordrecht in 't jaar 1648.

Ik heb hem gekent in den jare 1674, als hy by Johannes Waardenier, een zilverſmit, inwoonde, in welken tyd zyne Stukjes wel gewilt, en tot een goeden prys verkogt werden. 't Gebeurde in dien tyd dat hy in een herberg (daar hy meer was dan in de Kerk) onder 't gezelſchap breed opgaf van zyn Konſt, en dat zyne ſtukjes, zoo haalt hy die gemaakt had, verkogt waaren. Een van 't gezelſchap hier door geſpoort, om meê wat van zyn Konſt te hebben, kogt een ſtukje Schildery (daar hy het beduid van gaf wat het verbeelde) van hem, onder voorwaarde dat het zyn vrouw eerſt moeſt zien, en haar behaagen, die dan den volgenden dag met haar man kwam om 't zelve te zien, 't welk haar wel aanſtont, maar zy bood tien gulden minder daar voor dan haar man hem had toegeſtaan, zeggende dat het maar een klein bortje was, waar door hy zoo toornig werd, dat hy 't gemelde ſtukje nam en op den knop van een ſtoel aan ſtukken ſloeg, en haar (die niet wiſt hoe zy ras genoeg, verſchrikt door zyn vloeken en ſchelden, de trappen zou af komen) de ſtukken naar 't hoofd wierp. Maar ik heb hem in later tyd in tegendeel met een palet met verf op de hand langs de deuren by zyne kenniſſen om werk zien hengelen, zoodanig arm en vervallen, dat hem 't hemd door de ſcheuren van zyn broek hing.

'T is bedenkelyk, (indien hy een ordentelyke wyze van leven gehouden en naarſtig zyn Konſt had

 voort-

voortgezet) dat hy een groot meester in die wyze van schilderen zou geworden hebben: want ik heb dingen van hem gezien, eer hy tot den borl verviel, die zoo fraai geschildert, en zoo geestig van gedagten waren, als ofze van Brouwer geschildert waren. Maar gelyk men aan veelen ziet dat de Konst met het verstand en de jaren opgroeit, en grooter word, zoo werd zyn Konst in tegendeel hoe langer hoe slegter, zoo dat ik stukjes van hem gezien heb, daar de verwen niet eens in een smolten. Wat zeg ik in een smolten? de penceeltoetsen raakten elkander niet eens.

Gy zult my licht tegenwerpen, Lezer, dat 'er diergelyke stukken ook van Frans Hals zyn: en die word nogtans voor een goed Schilder gehouden. Ik antwoorde; dat de handeling van Frans Hals met die van DIEPRAAM geenerhande gelykheid heeft. Want de eerste heeft daar door zyn verstant, de laatste zyn verval doen zien. d'Eerste heeft het voordagtelyk zoo gedaan, en om te toonen dat hy 't penceel meester was, de laatste om dat hy 't niet anders konde doen, uit oorzaak dat hem de handen door het te veel Brandewyndrinken beefden. Ja my gedenkt nog dat Kornelis van Parzyn, toenmaals een konsthandelaar te Dordrecht, my verhaalt heeft, dat hy hem uit medelyden eenigen tyd had in zyn huis genomen om voor hem te schilderen; dat hy een pint brandewyn voormiddags, eer hy iets konde aanvangen, in zyn maag moest hebben, en dan voort den geheelen dag een bobbeltje op zyn Ezel, daar hy 't elkens eens uitlurkte, of hy kon niet schilderen. Hy schilderde somwyl, by zyn dronken kittebroers, een gulzig zwyn, maar nimmer kon

Zulk

Zulk voorwerp hem ten ſpiegel ſtrekken,
Om hem ten afkeer op te wekken.

My is gezeit dat hy te Rotterdam in 't Gaſthuis geſtorven is. Zulk lot viel ook zyn tyd - en konſtgenoot HENRIK BOGAART van Amſterdam te beurt: dog die ſchikte zig dit voordagtig toe; want als ſommige van zyn vrienden hem dikwils ten beſten wilden raden, en tot hem zeiden: *Bogart je behoort te denken datje yder dag een dag ouder word, en wat zorg moeſt dragen voor den ouden of zieken dag*; ſnaaude hy hun toe: *Is het Gaſthuys dan voor de verkens gemaakt?* 't was zoo ten opzigt van hem. Wy hebben dezen voordagtig by den vorigen geplaatſt om een geſpan te maken, op dat de reuk des Brandewyns van den eerſten de vieze lugt der drollige potſemakery van den laatſten mogt verdryven.

De brave plaatetſer JOSEF MULDER heeft de Teekenkonſt in den jare 1672 by hem geleert, en my verhaalt, dat hy eens een zyner goede bekenden wilde bezoeken, dog hem niet t' huis vond, maar wel des zelfs huisvrouw, die gereed was om haar man, die niet veer van de hand was, te gaan roepen. Hy onderwyl alleen zynde met het kind dat nog jong was en in de wieg lag te kryten, maakte wat grammatſen voor 't zelve, en het daar door niet konnende ſtillen, nam hy het uit de wieg, en zette het op zyn ſchoot, zingende het deuntje van den Stouten Ridder, of *Hanſelyn over de heyde reed*, gelykmen zulke oude grollen voor de kinderen onder het op en neer ſchokken gewoon is op te deunen. De luier door 't ſchokken afgedroopen, werd hy niet weynig bevuilt. Wat doet hy? hy leit het kind op den vloer neer, ſtrykt zyn broek

 af,

af, en bevuilt het weer. De vrouw inmiddels inkomende, vraagde met verwonderen, *wat doeje*? wat ik doe, antwoorde hy: *het kind heeft my beſcheeten, en ik beſchyt het weer, dus beſchyten wy malkander*. Dog dit was maar na geaapt. Adriaan Brouwer heeft dergelyke vieze Pots 't eerſt geſpeelt.

Ik heb opgemerkt dat in dien tyd en vroeger het plegen van onvoeglyke bedryven, en inzonderheid 't overdadig wynzwelgen, onder de Konſtſchilders byſter in zwang ging, en gelyk als een mode ingekropen was: maar heb ook opgemerkt dat het zedert allengs heeft afgenoomen, zoo datmen thans tot roem van de Konſtenaren zeggen kan: dat 'er nu byna geen onder de Konſtſchilders van naam getelt kan werden die een dronkaart is. Zeker Dichter zeit:

De zorg der ouderen maakt dat kinderen iet leeren,
Maar 't beurt niet zelden, dat hun driften elders keeren,
Dan tot het geen hun docht, dat nut, en dienſtig was.
De neiging der natuur ontdoet zig haaſt, zoo ras
't Begryp de dingen in haar aart leert onderſcheiden.

Onder deeze was ook MATHYS WULFRAAT, geboren te Aarnhem, op Nieuwjaars nacht, tuſſchen 12 en 1 uur in 't jaar 1648. Zyn Vader herkomſtig uit Duitſland, geoeffent in talen, en Geneeskunde, wilde ook zyn zoon tot diergelyke oeffeningen hierom aankweken. Des beſtelde hy hem in de Latynſche School. Hy die meer genegenheid had tot de Teekenkonſt (ſchoon hy nooit de wyze van behandelinge daar van ge-

gezien had) behartigde het laatſte, met verzuim of verwaarloozing van 't eerſte, waarom hy ook met de plak gedreigt, en ook geſtraft werd. Dog dit holp niet, want hy kogt ſtil voor zyn ſpeelgeld Prenten, Teekeningen, en teekengereedſchap om aan zyn luſt te voldoen.

Het driftvuur aangedrongen,
Door neyging van natuur,
Word, als het blakend vuur,
Bezwaarelyk bedwongen.

'T geen hem nog te meer zyn drift ſtyfde, en het vuur dede opwakkeren was, dat hy kennis kreeg aan Abraham Diepraam, (van wien wy geſprooken hebben) die zig te Aarnhem een tyd lang onthield. Deze des Jongelings drift, en teekeningen ziende, die zonder gronden van de Konſt geleert te hebben, egter wel behandelt waren, toonde hem zyne geneigtheid, door 't aanwyzen van ſommige algemeene Konſtregelen. Van welken tyd af hy niet meer naar de Latynſche Schoole heen wilde, zoo dat zyn vader hem, die reeds drie ſchoolen doorgeworſtelt was, eyndelyk (hoewel tegen zyn wil) moeſt zetten aan het leeren van de Konſt en door voorſpraak van zyne vrienden beſtellen by gemelden Abraham Diepraam, die een braaf meeſter in de Konſt was, en tot Aarnhem (daar nog wel de beſte van zyne werken zyn) grooten opgang maakte.

Door des zelfs onderwys kwam hy in korten tyd zoo veer dat hem niet meer noodig was als zig voorts naar 't leven te oeffenen, waar by hy zig wel bevont.

Toen zette hy zig t'Amſterdam neer, waar ook veele van zyne penceelwerken onder de konſtlievenden verſpreit zyn. Behalven vele Hiſtoryſtukken en Gezelſchappen van Juffrouwen en Heeren heeft hy ook een meenigte van pourtretten in 't kleen geſchildert, daar hy zig eenige jaren herwaart toe overgegeven heeft: inzonderheid in de jaren als hy zig te Frankfoort onthield, daar hy gelegenheid vont om vele Perſoonen van aanzien, zoo buitenlanders als inboorlingen, te ſchilderen, zoo datmen hem onder de gelukkige Schilders tellen mag, en zoo veel te meer om dat hy een vergenoegder aart als anderen bezit; en door het regt gebruik der rede geleert heeft, alle rampen (gelyk 'er hem een niet zonder doots gevaar te Frankfoort aantrof) met een getrooſt gemoet te dragen, als komende van de hand des Heeren, wiens willekeur men zig zonder morren willig onderwerpen moet; om te konnen zeggen met den zededichter Kamphuizen:

'T is wel goedheids Fontein, 't is wel al wat gy doet.

De yver tot de Konſt, ſchoon zyne jaren hoog geklommen zyn, blyft hem egter by, zoo dat hy zig nog dagelyks daar in oeffent, door welk doen hy ten ſpoor tot yver aan zyn Dochter (die reeds een grooten ſprong in de Konſt gedaan heeft) verſtrekt, die wy op haar beurt, met verdienden roem bekranſt, ten Toneel zullen brengen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geſchildert heeft, is te zien in de Plaat L. 25.

Hoe de Konſtdrift zig vint geſpoort, wanneer zy anderen met wyde ſtappen ziet voorgaan, is gebleeken in den konſtigen Paarde- en Batalje Schilder JO-

JOHAN VAN HUGTENBURGH, geboren tot Haarlem in 't jaar 1646. Deze een byzondere goede kennis van Jan Wyk, zyn ſtad- en buurgenoot, drie jaren en eenige maanden ouder, dan hy, is door leyding van zyn Vader al vroeg in de Konſt gevordert: en hebbende geleegenheid van hem dagelyks te zien ſchilderen, werd hy hier door zoodanig in zyne konſtzucht opgewakkert, dat hy eerſt de teekenpen, naderhand het penceel aangreep, en zoo gelukkig in de Schilderkonſt vorderde, dat hy voornemens wierd een reis naar Italie te doen, 't geen hy ondernam omtrent den jare 1667, te meer om dat hy daar een Broeder had Jakob van Hugtenburgh genaamt, die een braaf Schilder was van Roomſche gezigten met beesjes; hebbende by Nicolaas Berchem de Konſt geleert. Dog dees ſtierf op zyn 30 jaar, maar te Parys gekomen raakte hy gevallig by den Konſtſchilder vander Meulen, onder wien hy zig voort oeffende, en naderhand op zig zelven ſchilderde, tot dat hy op 't laatſt van 't jaar 1670 weder in Holland kwam, daar hy ſedert dien tyd een groot getal van konſtſtukken gemaakt heeft, die hem geroemt maken.

In den jare 1708, of 1709 raakte hy in dienſt van Prins Eugenius.

In 't jaar 1711 werd hy met een Goude Medailje en keten van Fredrik Willem, Keurvorſt van de Palts, beſchonken.

Dat de driften van 't gemoed, als ook de geneigtheid van 's menſchen geeſt, wel kan gedooft maar niet geheel overwonnen worden, is door veel waereldwyzen beveſtigt. 't Een en 't ander hebben wy den Lezer reeds door voorbeelden aange-

getoont. Thans dient ons voorwerp weder om het laatfte gezegde te beftempelen.

JAKOB MOELAERT geboren te Dordrecht in 't jaar 1649, op den 15 van Herfftmaand, werd, tot zyn jaren gekomen, zoodanig door een onverzettelyke natuurdrift, tot het leeren van de Schilderkonft gedreven, dat zyn ouders genoodzaakt wierden hem in dien yver te laaten voortgaan, gelyk zy dan gevolglyk hem beftelden by den Konftfchilder Nicolaas Maas, daar hy in weinig jaren zoodanig toenam dat hy een goed pourtret konde maken. Maar door zeker geval werd hy daar van afgefcheurt en naar Amfterdam verzonden, om zyn ooms winkel op te paffen; daar hy vele jaren in dien flaaffchen dienft zyn tyd fleet, tot dat hy kwam te trouwen, waar door hy egter van den winkellaft wel niet ontheft wierd (want hy dat beroep bleef aan de hand houden) maar toen zyn buytentyd vry, en tot zyn wil had, om dien aan de Konftoeffening en Konftbehandelinge te befteden. En het is te verwonderen, hoe veer hy 't zelve nog in zyn geftoolen uuren gebragt heeft.

De Printkonft van alle berugte meefters op te gaderen was fteets zyne verluftiging. Hier door werd zyn oordeel van tyd tot tyd ryper; en door zoo veel brave voorwerpen gefpoort, floeg hy meer als eenmaal de hand aan 't verbeelden van voorname Hiftorien, als daar Pharao met zyn volk in 't Roode meir verdrinkt, daar Mofes, door 't flaan met zyn ftaf op de rots, een waterbron uyt de zelve doet ontfpruiten om het byna van dorft verfmacht Ifraël in de dorre woefteny te drenken enz.

Thans woont hy te Dordrecht daar hy zyn meeften tyd doorbrengt in zyn konftkabinet, alwaar yder konftboek hem ftrekt tot een lufthof, vol

van

van de beſte, Italiaanſche, Franſche, en Nederduitſche konſtbloemen.

JAN LUIKEN, geboren den 16 April, in 't jaar 1649. heeft de ſchilderkonſt geleerd by Martinus Zaagmolen. Zyne Schilderyen ziet men zelden, want hy al vroeg het ſchilderen (veel ligt om dat de zelve hem geen voordeels genoeg aanbragt) heeft afgelaten, en zig tot het etſen van Platen voor de Boekverkoopers begeven, 't geen hem wonder wel gelukte. Want hier door heeft hy een menigte van fraaije Boeken groot cieraad bygezet, inzonderheid de Joodſe en Mozaiſe Oudheden van Goeree, en een onnoemelyk getal van andere Boeken. In den lentetyd zyns levens was hy los en ongebonden; en dit melde ik om geene andere reden, als om tot verwondering aan te toonen, hoe hy door de liefde tot deugt en godvrugt naderhand zyn aart en levenswyze verandert heeft, ja zoo, dat hy tot een opmerkelyk voorbeeld van mededeelzaamheid omtrent arme en behoeftige menſchen ſtrekte.

Wy konnen ook niet voorby gaan te zeggen, dat hy niet alleen 't penceel voor de etsnaald, maar ook voor de pen verwiſſelde, en al een goed getal fraaije Boekjes geſchreven, met Konſtplaatjes verciert, in druk heeft laten uitgaan, die den weg tot de Deugt, Liefde tot God, Begeerte tot het zalige leven, als ook zulke, die de zeedeplichten zoo in 't algemeen, als de kinderpligten omtrent hunne ouders, in 't byzonder betreffen. Waarlyk proeven van een geheiligden geeſt, en verbetert leven, waarom hy ook zyn Boekje, 't geen hy in zyn jeugt berymt had, genaamt DUITSE LIER, vol van verliefde gedichten, en dartele minnezangen, alzins by de Boekverkopers, zelf

zelf tot hoogen prys ging opkoopen, om deze y-delheden uit de waereld te helpen en te vernietigen. Dit is 'er een ſtaal van:

Een ſtraal uit Leonoraas oogen,
Nog bruiner dan de Diamant;
Stak door een heimelyk vermogen
Myn jeugdig hart in lichten brant.
Blaas uit, blaas uit, ô Leonore!
Blaas uit de vlam die my verteert;
Een vlam uit uw gezicht geboren,
Gezicht dat zon en maan braveert.

Dog hy werd ſchandig bedrogen; want dit Boekje was in ſtilte nagedrukt, en werden hem, de afdrukſels met 4, 6, 10 of 12 ſtuks door baatzugtige menſchen aangebragt, daar hy niet agterdenkende van werd, dan wanneer hy bevont dat hy 'er meer ingezamelt had, dan hy 'er had laten drukken; wanneer hy ook den inkoop ſchorte, wyl zyn goed voornemen hier door verydelt was; en het ſmartte hem, ziende dat de eerlykheid zoo veer verbannen werd. Zoo dat Jeremias de Dekker reden vond, om te zeggen:

Zoo ſchaarsheid de waardy der dingen ryzen doet,
Zoo is een eerlyk man een onwaardeerlyk goedt.

Maar hoe bedrieglyk de verbeelding is, inzonderheid in 't ſtuk van den Godsdienſt, zulks heeft de bevinding geleert, zelf omtrent mannen van een bekwaam oordeel en begrip.

J. LUIKEN oeffende zig in zynen buitentyd in de Boeken van Jakob Bohme en Antonette Bourignon, en hield byna met niemant, als

zul-

zulke, die aan der zelver dweeperyen vaſt waren, zamenſpraak, en ommegang. Verders ging hy des namiddag om een wandeling alleen, en was voorts ſtil by zig zelf in huis, altyd met opgeſpannen gedagten, als opgetogen en mymerende, zoo dat hy den genen, die hem over 't maken van eenig plaatwerk kwamen ſpreeken, dikwils voorquam als een ſimpele knecht. Om kort te gaan, hy kwam door 't leezen der gemelde boeken zoo ver dat hy zig ontſloeg van alle werk, en de Boekverkopers Mortier, vander Sys, en andere, daar hy veel voor te doen had, 't zelve op zeide, zyn goederen verkocht, een klein deel behield, en de reſt aan den armen gaf, en van Amſterdam, vertrok om ſtil door 't geloof met zyn oude Meid, die hem overleefde en naderhand nog part in zyne nalatenſchap gehad heeft, te gaan leven: maar bevond in korten tyd dat zyn geloof niet ſterk of kragtig genoeg, en zyne verbeelding op een zandgrond gebouwt was. Overzulks werd hy door nood gedrongen weder te keeren, en de Etsnaald weder op te vatten om zig door dat middel zyn nootdruft te bezorgen. Ondertuſſchen nam hy maar van zyne winſten, zoo veel als dienſtig was, om zyn leven op de ſoberſte wyze te onderhouden. Het overige gaf hy aan den armen. Zoo dat wanneer hy kwam te ſterven, zyn Zoons vrouw en Zoontje naar den Grootvader genoemt hunne vingeren niet blaau telden aan hun erfgeld. Maar wat zal ik zeggen? geld ſcheen hem ligt te gering. Men zegt dat hy zyn Zoons kind een Boekje met opgeplakte printjes, onderſchreven met zedeſpreuken en godvrugtige leydingen, naliet.

Hy

Hy ſtierf in het zelve gevoelen als van Bohme voorheen gemeld, in den jare 1712 den 5 April in den Ouderdom van 63 jaren.

Vander Sys, die veel agting voor hem in zyn leven gehad hadde, liet hem geſtorven zynde af-teekenen, met voornemen om des zelfs wezen (ter gedagteniſſe voor de nakomelingen) in koper te laten ſnyden gelyk ook geſchied is; en ik ook in myn Lofdigt, dat diende om de Printverbeelding te verzellen, daar aldus op zinſpeel:

Dit is de Beeltenis van LUIKEN, *om 's mans groot*
Vernuft en vindingen geteekent na zyn doodt.
Hy was een Waereldling, daar na heel ingetogen.
Van leven, en gedrag, een voorbeeld van medogen
En mededeelzaamheid, aan d'armen ſteets betoont,
Waarom zyn beeld verdient met eeuw'ge lof gekroont.

De Schouburgh vertoont zoo wel de loffelyke daden der vromen, als de hatelyke bedryven der goddeloozen; beide op dat de waereld zig daar aan ſpiegelende, t'effens zig een denkbeeld van het goede, en een afkeer van het kwade zoude inprinten. Dit ſpoor hebben wy ook gevolgt; om dat het wit van 't zuiver blank geweten, tegens het zwart van een gekrenkt gemoed te kragtiger zoude afſteken. Te regt zegt zeker Schryver:

Zoo flikkert ſteets een Diamant in 't duiſter.
Zoo onderſcheid m'een Wolfpeſt uit een Schaap.
Zoo praalt de Deugdt met ryker glans en luiſter.

RO-

ROMEIN DE HOOGE, die ſomwyl nevens de etſnaald het penceel gevoert heeft, hebben wy meê een plaats ingeruimt onder de Konſtſchilders,om op zyn beurt meê op ons Toneel te verſchynen; ſchoon zyn penceelhandeling zoo zeer niet, als wel zyne geeſtige vindingen en ryke *Ordinantien*, te pryzen zyn.

Onder zyne voornaamſte penceelwerken in olyverf word geteld de beſchilderde zaal der Borgermeeſteren op het Raathuis te Enkhuizen: en onder veele andere werken een groot zyvertrek op het luſthuis van den Heer Matheus vanden Broek, op Dubbeldam, buiten Dordrecht, waar men tegens den grooten muur op doek verbeelt ziet: hoe Claudius Civilis, Broeders van Julius Paulus, d'eerſte Hollandſe edelen, de voornaamſte Hoofden der ſtamhuizen, en Borger ter maaltyd onthaald in 't Schaakerboſch, aan en onder die vrolykheid door een breed vertoog aantoont, hoe zy in hunnen ouderdom, tegen het verdrag met de Romeinen aangegaan, door hunne ſtedehouders en Hopmannen wierden gedrukt en mishandelt: hoe de tyd geboren ſcheen (aangezien de Romeinſche benden hier te land zynde verzwakt, en de overige veer van honk waren om dien toeleg te verhinderen) om zig van dit laſtige juk voor altyd te konnen ontſlaan, en dus den eerſten ſteen te leggen tot de Hollandſe vryheid, zoo zy hem trouw en byſtand wilden zweren; welk laatſte wel inzonderheid daar in word vertoont. Gelyk het Kornelis Tacitus beſchryft in 't 4 Boek zyner Hiſtorien aanvang nemende met het jaar 17 na Chriſtus geboorte. Vorder zyn d' andre vakken van 't zelve vertrek gevult met vertooningen van diergelyken aart.

Vorder konnen wy uit preuven zeggen: dat hy een man was uitſteekend in groot vernuft en vindingen, en die ik niet weet dat zyns gelyk in vaardigheid van ordeneeren, in rykheid van veranderingen in de Etskonſt gehad heeft, waar van het oneindig getal van Boektytels en andere Printen, getuygenis geven: maar hy was, in opzigt van zyn gedrag en wyze van leven, een ſlechte knaap, en een tweede Aretyn. Ja 't is om te bejammeren dat een man van zoo groot vernuft in zulk een ſchrikkelyken dwaling ſteekt, dat hy het alderwaardigſte niet agten wil of kennen, maar in tegendeel daar den ſpot meê dryft, ſchoon hy wel bemerkt dat zyn levensdraad begint in te krimpen, doende als Anakreon. Deze, (dus luid de vertaalde Griekſe text in de *Mooyeriana* pag. 151) als hem gezeit werd: Neem den Spiegel, en zie eens, hoe gy geen hairen hebt, en hoe kaal uw voorhoofd is, antwoorde: *Ik weet daar niet van, of ik hairen heb en ofze verdweenen zyn. Maar dit weet ik, dat het een oud man paſt, hoe hy nader aan de doot is, hoe hy vermakelyker te boerten heeft.*

Zulke en diergelyke onzuivere paarlen (die den Lezer al meer zullen ontmoeten) zetten de Schilderkroon weinig luiſter by. Maar wat zal ik zeggen? de aakelige diſtelen hebben zig al vroeg in de lente van de waereld onder het goede kruid op den akker verſpreid, en den Bouwman verdrietelykheid aangedaan.

Hy vertrok van Amſterdam, dog het moeſt zoo wezen om zyn ergerlyk levensgedrag, en om 't maken van ſtekelige *Paſquillen* en ontuchtige en ſchandelyke printverbeeldingen, welke vuiligheid hy de loſſe jeugt voor ſchoon geld verkogt.

Ontmoeten u dan diergelyke verfoeilyke levens-

wy-

wyzen, zoo moet gy weten, dat zy niet dienen tot voorbeelden om na te volgen: maar om elk, en de Schilderjeugt in het byzonder, een afschrik en walging daar van te doen hebben. Onze predikanten hebben dat zelve oogwit, wanneer zy de ondeugden op hun predikstoel met een zwarte kool afschilderen; om de deugd daar by te schooner te doen afsteken, en den deugdelyken en voorbeeldigen wandel te meer beminnelyk te maken. Gun my de vryheid, Lezer, dat ik door een kleene uytweidinge de Schilderjeugt waarschouw voor aanstootelyk gedrag en vuile verbeeldingen, gevaarlyker klippen dan Scilla en Charibdis, daar de eerlykheid en goede naam (de grootste roem van een man) schipbreuk op lyden kan: op dat zy de zelve voorzigtig leere myden en door bespiegelingen van eindelyke gevolgen, die daar uytspruiten, een afschrik kryge. Hier toe geeft my *Florent le Comte* aanleiding, die sprekende van Annibal Carrats, en Julio Romano, zig aldus (in Neerduits vertaalt) laat hooren:

Aan ANNIBAL CARRATS, om van dezen grooten man iets te zeggen, en een volmaakt denkbeelt van zyn bekwaamheid te geeven, moet men weten dat de Schilderkonst, zoo als zy thans is verbetert, by uytnementheid verschuldigt is; om dat dezen verheven geest de herstelling der Konst, die in verval gekomen was, moet toegeschreven worden, aangezien hy het regte natuurlyk Coloryt gevonden heeft: en behoudende de kragt der verwen, de zelve heeft weten te vereenigen, en door een zagte vleijentheid, de harde oudtytsche wyze van schilderen met de zagtheid van de natuur te paren, tragtende altyd t' samen te voegen het denkbeeld van een vol-

maakte ſchoonheid met het geen de natuur aan hem deed zien. Maar hy is al te vry geweeſt in zyne verbeeldingen. Men beſchuldigt niet minder de levendheid van zyn geeſt, als het misbruiken van zyne koſtelyke gaven, met voorwerpen te maken, die de ſchaamte, en eerbaarheid niet toelaat te beſchouwen, of zy moet het met veragting aanzien, en den maker teffens met het maakſel verfoeyen.

MARC ANTOON van BOLOGNE heeft 20 *printen in koper gebragt naar de Teekeningen van Julio Romain, en Pieter Aretin maakte de byſchriften in vaerzen daar onder, alzo geil en onbeſchoft als de verbeeldingen. Maar indien Julio Romano zig niet tydig uit Rome voortgemaakt had, de gramſchap van den Paus zou hem voor zyn moeite betaalt hebben; want zoo haaſt Klement de VII. daar de lucht van kreeg, liet hy alles in beſlag nemen wat hy daar van konde magtig werden, en liet Marc. Antoon in de gevangenis werpen, daar hy zyn leven verlooren zou hebben, indien hy geen middel gevonden had waar door hy behendig ontvlugtte, neffens de voorſpraak van den Kardinaal de Medicis, en Baccio Bandinelle, die hem voor meerder vervolging bevryden.*

De toeleg van deze redenvoering loopt daar niet op uit, om den Konſtoeffenaaren in hunne wyze van verkiezingen paalen te zetten, maar inzonderheid om den aankomelingen te raden, zoo zy al geneegenheid kreegen tot zaken en bedryven die in loſſe dartelheid beſtaan, dat zy dog geene onkuiſſe of geile handgreepen ontdekken, veel min de ſchaamdeelen bloot verbeelden, maar de zelve wat bewimpelen. Ten minſten behoort dat geen, waar van een eerbaar oog afkeer heeft, zoo klaar

niet

niet verbeeld te worden, als *La Fagie*, *Budart*, *O. de Laires* en anderen meer gedaan hebben. Arnobius ſprekende van het Teellit, dat op de *Eleuſinia*, (ingeſtelt wegens het omzwerven van Ceres, zoekende haar geſchaakte Dochter) omgedraagen werd, zeit: *dat het zelve met zulk een naauwe toezigt gedekt bleef*, *dat weinigen het gezigt daar af verworven.* Lees ook van de zelve toegedekte geheimen, Horatius, 3. B. 2. *Lierd.*

Voor een voorbeeld, om aan te toonen dat diergelyke verbeeldingen, of vertoonſelen, die een eerbaar gezigt kwetſen, wel wat bedekt konnen behandelt worden, zonder nogtans de Beeltenisſen hunne beteekeniſſe, of het kenbaare te ontrooven, dient onze printverbeelding van den Tuingod Priapus in 't 2 deel onzer Zinnebeelden Plaat 17, (hier nevens ingevoegt) afgebeelt in zulk een gedaante als hy ons voorquam in de Roomſche Oudheeden met een lang riet, of lies op zyn hoofd, om door der zelver geſtadige beweging de vogelen af te ſchrikken, of weg te dryven, op dat zy de vrugten niet beſchaadigden. De ploojen van zyn kleed (waar van de ſleep van de zwaarte der vrugten neer weegt) geven duidelyk te kennen genoeg, dat een ſtyve ſchacht daar onder ſchuilt, waar by de Teelkragt word aangeduid, gelyk door het ſnoeimes de Tuinoeffening. Daar zyn duizentderhande voorwerpen, in welker beſpiegelingen zig het menſchelyk vernuft en Konſtpenceel oeffenen kan, zonder een eerbaar oog t' ontſtigten, of een jeugdig hart aanritſelingen tot onbehoorlyke genegenheid te baren.

De gantſche natuur, en hare ontelbare verſchynſelen, die zy by beurtwiſſelingen (ten bewys van haar wonderbaar vermogen) doet zien, zyn, tot de

minfte toe, voorwerpen, daar zig 't penceel ftom op arbeiden kan, zonder der zelver volmaaktheid door een evengelyke vorm en koleur na te bootfen.

Wat doet zy niet op haar Saayzoenen telkens veranderingen in de bloemen, het cierfel der Hoven, zien! waar op vele van onze Konftfchilders en Schildereffen, zoo oudtyds als nog, verlokt, hun vlyt hebben te werk geftelt, om der zelver fchoonheid, tederheid, en pragtige koleuren na te bootfen.

Kan het Gevogelte, dat met zyn fnelle wieken door de dunne lucht fnort, het woud op zyn lieffelyk gezang doet fchateren, en huppelende van tak tot tak elkander vervolgt, uw Schilderluft niet bekoren? of konnen de weerlooze veltdieren, Schaapjes, Geitjes, en Lammertjes, daar zy by dreven het bedoude morgengras afweiden, of daar zy drinkende zig in de bron fpiegelen, uw penceelluft niet voldoen tot nabootfinge?

Kan de Oceaan die door zeekafteelen bebouwt word; kunnen de veranderlyke voorwerpen die de wiffelbare zee, en de bulderende noordenwind daar aan geeven, of de bevloerde binnewateren, daar met beeltwerk gecierde en vergulde Speeljachten, en menigerhande ander kleen vaartuyg zig op doet zien, tuffchen de groene wallen, welke ten fchutting ftrekken voor de landbuurten, u niet verlokken tot nabootfen? nog ook de Wilde zwyne en hartejacht (de luft der grootfte waereldvorften) nog de zwier dier toerufting, nog de hoflyke nafleep uw Schilderdrift niet gaande maken?

Zyn dusdanige voorwerpen te gering om uw vlyt daar aan te befteden? Wel aan, daar is ftof genoeg. Verbeeld een veltknaap met zyn Buurmeit onder de lom-

lommer van een dikgetrofte Linde, of aan een ruiſſend beekje by het wollig vee; of doe hem op zyn hardersfluit een minnedeuntje voor zyn liefhart kwelen: zoo vint het penceel ſpelens, om van dat voorwerp tot de byvoegſelen Osjes, Schaapjes, Geitjes, kruiden op den voorgront, boomen, en groene dreven van een veer doorgezicht, te weiden.

Is dit voor een hoogvliegend vernuft te laag? Sla de Roomſche geſchichtboeken, of den Bybel op; deze zullen u overvloedig keurſtoffen verſchaffen, om vernuft en penceel te oeffenen.

Kan dit u meê niet bekoren, om dat het meeste van die, Treurſtoffen, of ernſtige verbeeldingen op leveren? kan uw geeſt zig tot die naaugezetheid, of aan de letter van een Hiſtoriſche beſchryving niet bepalen?

Wy willen niemant in zyn genegenheid dwarsboomen: maar voor my, ik heb 'er altyd meer voor geweeſt als voor het potſige; om dat ik daar in meer gelegenheid vond tot het verbeelden van velerhande kragtige hartstogten: dog heb egter altyd eén affſchrik gehad om menſchenſlachtingen af te beelden in dat punt des tyds als de bloedſtorting geſchiet, wel als de voorbereidſelen daar toe gereed aan de hand waren, en de veege het keelmes op den ſtrot, en de ſlachtbyl opgeheven ziet. Gelyk ik dus verbeeld heb voor den Heer van Heemskerk, in 's Gravenhage, Oreſtes en Pylades, hun toeleg door 't Orakel verklapt, hen van Thoas aangegrepen, als Kerkroovers voor 't outaar gebragt; om voor 't oog van 't volk geſlacht te worden, maar door hunne wederzydſe getrouwe liefde voor malkander gered. Want

De waare Oreſtes, om zyn Pylades verlegen,
Riep met een luide ſtem: De prins heeft u misleidt,
Ik ben Oreſtes, ik. Maar d'ander ſprak hem tegen.
Wat zou de Koning doen in deze onzekerheid?

Maar ik heb altyd vermyd bloedſtortingen te vertoonen, als zynde voorwerpen, daar men ſtraks een rilling in 't bloed van gewaar word, als men die ziet.

Ik heb de onthalzing van Holofernes door Judith van Rubbens en de onthoofden romp van Goliat door David Spanjolet, als ook den wonder konſtig geſchilderden Proteus door den zelven gezien: maar voor my, ik zag liever, als ik keur moeſt nemen, een moedernaakte Eva zonder vygenblad, een konſtig geſchildert Venusbeeld bloot ſtaan, of een zachtſlapent Veltnimfje, daar een ſnoepluſtige Boxvoet op loert, om het te betrappen, zoo het niet bewaakt wierd, gelyk in de print hier tegens over verbeeld ſtaat. Men dekke met de Gordynen zulke ſchrikkige vertoonſelen, waarom ook dusdanige Tooneelſpeelen thans van den Schouburg afgeweert worden.

Dus mag Medea voor het volk haar krooſt niet dooden,
Nog Atreus, om op 't vlees der kinderen te nooden,
Hunn' eigen vader, die den hals afſnyen, braân,
En kooken voor het oog.

Maar gy zult ligt meer zugt hebben tot vrolyke wezens, dan gekreukte voorhoofden te verbeelden. Zeker daar zyn luſtſtreelende en vreugdige voorwerpen genoeg aan de hand, om het penceel te oeffenen, 't zy dat gy veltnimfen verbeeld ten reye gaande naar Ceres pronkbeeld, of daar zy met

met de Boxvoeten hand aan hand, om het zelve een rondendans maken, of een Bachus feeſt. De Konſtoeffenaar knikt my toe. 'T ſchynt dat ik 't eyndelik geraden heb.

Daar zyn menſchen (zeit Gratiaan) *die ik weet niet met wat een ongemeene beleeftheid begaaft zyn, die hen by elk aangenaam maakt, en wel doet ontfangen. 'T eerſte en aangenaamſte deel van deze loffelyke gaven beſtaat in de algemeene kennis van alles wat 'er in de waereld geſchied is, een opmerking van al de loffelyke bedryven der vorſten, de ongemeene voorvallen der wonderheden van de natuur, en de buitenſpoorigheden der Fortuin, en paſt die toe op den rechten tyd. Door het middel van deze kundigheid, en zedelyke ontleding kan hy gezont van zaken oordeelen, en d' agting met de voetmaat meten van de waarheid. Voor al maakt hy een naaukeurige verzameling van alle goede ſpreuken, van alle de geeſtigheden, zoo deftige als kortswylige puntdichten, en ſpreuken der wyzen; aangenamen voorraad om bevallig by de waereld te wezen.*

Deze gaven bezat de konſtige Chaſſenette- en Landſchapſchilder JAN VAN NIKKELEN geboren tot Haarlem, die zig daar van als uit den uitſlag gebleken is, wonder wel heeft weten te bedienen.

Zyn Vader die een fraay Kerkſchilder was op de wyze van *van Vliet*, en die hem naderhand de Bouw- en Doorzigtkunde en behandelinge van het penceel leerde, bragt hem eerſt tot de Franſe en Latynſche ſcholen, om in de taalkunde onderwezen te worden, daar hy door zyn vernuft en kloek onthoud gelukkig in vorderde. Voorts

lees -en weetluſtig oeffende hy zig in de Hiſtorien, Reisbeſchryvingen, Natuurweetkunde, in den Bybel en gronden van den Godsdienſt, verkeerende dagelyks in de oeffeningplaatſen, en met zulke menſchen die men onder de Mennoniten of Socynsgezinden Diſputanten noemt, waar door zyn verſtand meer en meer geſcherpt werd.

Hy onvermoeit in 't naſpeuren van velerhande wetenſchappen ontdekte dan 't een en dan 't ander. Ook vond hy een weergalooze harde Fernis uit, daar hy Kabinetten, Gerridons enz. zoo goet als de Indianen, meê verlakte. Naderhand vond hy tot de Fabriek of Weevery iet ongemeens uit, zoekende konfraterſchap met menſchen die veel geld bezaten, en Octrooy of voorrecht by de Heeren Staten. Maar daar kwam niet van. Des begaf hy zig tot het ſchilderen van Landſchappen, Bloemen en andere cieraden op dunne zyde, dienende tot Chaſſenetten voor de glazen, als ook Lakwerk enz. Hy was, wanneer hy een glas met wyn meer dan naar gewoonte gedronken had, vol van allerhande potſeryen en grappen, en wiſt wonder wel den rol van een kwaker te ſpelen: verſtont zig ook op een knipvaersje voor de vuiſt (als het ſpreekwoord zeit) te maken.

Hy wiſt zig hier te Amſterdam zynde door zyn fluweele tong zoodanig in de gonſt van den Konſtſchilder vander Meyn in te dringen, dat dezelve ontboden zynde van den Keurvorſt van de Palts, hem op fortuin meê nam, daar hy ſtraks den Heer Douve Hofſchilder en Konſtbewaarder van den Vorſt tot zyn vrient kreeg, gelyk hy zig van den zelven ook by tyds zoo wel wiſt te bedienen, dat hy hem naderhand niet meer noodig had. Hy wiſt de eerſtemaal dat hy gemelden Douve ſprak,

zyn

zyn belangens zoo wel voor te doen, dat die hem ſtraks eenige Chaſſenetten buite kennis van den Vorſt liet maken, en dezelve zette op een plaats, daar de Vorſt voor by paſſeeren moeſt, om hem dus met die cieraden te verraſſen, daar de Keurvorſt bevallen in nam, welke voort orde gaf om eenige van zyne Landhuizen met hunne groene dreven, Tuinen, Fonteinen enz. naar 't leven af te teekenen en dus te ſchilderen, daar hy dan tot meerder vercieringen eenige Jachteryen in te pas bragt, of een Harder en Harderin,

by 't ruiſſen van een bron,
En zilv're ſtroomen, daar voor 't ſteken van de Zon,
Het boomgaardryke dal verſtrekt een koele lommer.

'T gebeurde dat de Vorſt hem een ſtukje van den Konſtſchilder Adr. vander Werf liet zien, om zyn oordeel daar over te geven, en t'effens een pourtret van Douve. Het eerſte prees hy naar zyn waarde, dog met beklag dat aan vander Werf nadeel gedaan werd, met het pourtret van Douve daar by te ſtellen, dat zoo kragtig en natuurlyk geſchildert was. Dus ſloeg hy een dubbelden ſlag, daar de laatſte geen ondienſt meê geſchiede. Zeker hy ſtond door zyn fyn geſlepen tong, ruim zoo breed aan 't Hof, als vander Meyn door zyne brave penceelkonſt.

Na de dood van dezen Keurvorſt, quam hy aan 't Hof van Heſſenkaſſel.

Wy zagen de voorgaande eeuw ſluiten, door het ontſteken van het groote konſtlicht Antoni van Dyk. Deze halve eeuw van zeſtien hondert loopt meê niet ten eynde, of de Konſtgodes ontſteekt een ligtende konſtfakkel, om de tweede helft van de 16de eeuw, door den glans der zelve te beſtralen, en voor

voor te lichten in AUGUSTINUS TERWESTEN, geboren den 4 van Bloeimaand 1649, in 'sGravenhage. Zyn lentejaren bragt hy door eerſt met teekenen naar printen en pleiſter, naderhand met bootſeeren in was, dat hem aanleyding gaf tot de Dryfkonſt, waar van hy verſcheiden ſtalen zoo in goud als zilver, met veel roem bewerkt heeft. Hy met dezen lof niet vernoegt, wyl zyn geeſt op grooter ondernemingen doelde, ontdekte zyn voorneemen (nu ontrent twintig jaar geworden) aan zyn Ouders in dezer voegen: dat hy vaſt had voorgenomen, of te trouwen, of hun ter keur te ſtellen, wat zy lieffſt wilden dat hy doen zoude. Zyn Ouders die van twee het beſte keurden, ſtonden hem toe de Schilderkonſt te laten leeren. Gelyk zy hem ook beſtelden by den berugten Konſtſchilder Wielin. Dog deze tot Hofſchilder beroepen van Fred. Willem Keurvorſt van Brandenburg, genoot hy maar twee jaren zyn onderwys in de Konſt, waar na hy zig begaf, om de menging der verwen en penceelhandel voort te leeren by Willem Doudyns, voor den tyd van twee jaren, in welke jaren hy zoo veer in de Konſt gevordert was, dat hy, om tot meerder volmaaktheid in de Konſt te geraken, beſloot een reis door Duitsland naar Italie te doen, daar hy drie agtereenvolgende jaren bleef, zig naarſtig oeffenende naar de beſte voorbeelden, daar men om naar Rome gaat; als de berugte marmere Antiken, en penceelkonſt van Rafael, waar van hy uitvoerige afteekeningen maakte, om naderhand zig daar van te bedienen.

Na dat hy zig dan nog eenige maanden te Venetien had laten ophouden, nam hy zyn te rug reys door Vrankryk, en over Engeland naar zyn ge-

geboorteplaats, hebbende in 't geheel zes jaren met die reys door gebragt, wanneer hy t' huis kwam in 't jaar 1678.

Verſcheiden groote Konſtwerken, zoo zalen als zolderſtukken, heeft hy zoo op zyn reys, als naderhand, gemaakt; nevens andere Konſtſtukken, daar men een ganſche lyſt (aangezien hy wonder vaardig met het penceel wiſt om te gaan) van zoude konnen opſtellen.

My gedenkt nog, dat als hy te Dordrecht de zaal van den Heere Baarthout van Slingeland, naderhand Borgermeeſter en Opperſchout, in 't rond met Hiſtorien uit Ovidius beſchilderde, ik, verzeld met den Konſtſchilder Arent de Gelder, en den braven Beeldſnyder Henrik Noteman, hem daar ging bezoeken, met voornemen van hem tot een wandeling uit te lokken. Maar hy ſloeg 't beleeft af, onder voorwending dat hy nog iets te doen had, 't geen noodzakelyk moeſt gedaan wezen, met verzoek of wy zoo goet wilden weezen van na 't verloop van een uur of twee weder te komen. Wy deden 't en vonden toen tot verwondering een ſchoorſteenſtuk met drie of vier beelden, 't geen, als wy 'er de eerſte maal kwamen, alleen met kryt afgeſchetſt was, in 't geheel met zyn koleuren aangeleit.

Hy is een der voornaamſte yveraars geweeſt, die de Haagſche Academie, of hooge ſchool der Konſtoeffeningen, in verval geraakt, in den jare 1682 en 83, weder hielpen opbouwen, en aankweken, als een zaak van groote nutbaarheid voor de Konſtoeffenaren en min bedrevenen, of aankomelingen: waarom hy ook naderhand, een Hoogeſchool op 's Vorſten Beurs deed opregten, die al veel gelyk-
heid

heid had naar die van Parys, waar van wy ſtraks nog iets meer zeggen zullen.

In 't jaar 1690 werd hy van den Keurvorſt van Brandenburg (naderhand Koning van Pruiſſen) tot zyn Hofſchilder te Berlyn beroepen. 'T eerſte voornaam werk dat hy daar maakte, was op Oranjenborg in de beroemde Porçeleinzaal, gelyk hy ook naderhand in de meeſte Vorſtelyke huizen zoo binnen als buiten Berlyn, zyne uitſtekende penceelkonſt, in Gaanderyen, Oranjeryen, en op beſchoten Zolderingen van ruime zalen heeft doen zien, tot groot genoegen van den Vorſt, en den grooten Konſtbeminnaar den Heere Dankelman voorzitter in den Vorſtelyken Hofraad.

Wanneer hy nu zag dat hy des Vorſten Konſtliefdigheid door zyn loffelyke Konſt deed opwakkeren, nam hy dien ſlag waar (als men zeit) en ſtelde den Vorſt het oprechten van een Academie op die wyze, als men in Vrankryk heeft, zoo ſmakelyk voor, dat 'er ſtraks toezegging op kwam, en t'effens de bouw, en het beſtier aan Terweſten opgedragen, die ten eerſten zyn werk daar van maakte, en voorts alles bezorgde 't geen daar toe dienſtig was. Hier in kwam hem zyn Broeder Elias, anders de Paradysvogel, die twee jaren jonger was, een braaf bloem-, fruit-, en beeſteſchilder, en die te Rome woonde, wel te pas. Deze bezorgde hem de keurlykſte afgietſels van de beſte Antiken. Als ook het ganſche beroemde Beeldhouwery-konſtkabinet van Peter Belori, het geen zonder merkelyke ſchade in kiſten over kwam.

Ondertuſſchen werden 6 vertrekken tot de Academie aangeleid, en tot elks onderſcheiden gebruik vervaardigt, en tot ieder Kamer een Opzichter of onderwyzer aangeſtelt.

De

De eerste kamer diende om de jeucht in de beginselen der Teekenkonst te onderwyzen.
De tweede om naar pleister te teekenen.
De derde tot vergaderplaats voor de Regenten.
De vierde om de jeucht, in de Deurzigtkunde, Meetkunde, Bouwkunde, en Vestingbouwkunde te onderwyzen.
De vyfde om in de Anatomie of Menskunde, als ook in 't plooyen der kleederen onderwezen te worden.
De zesde of hoogste school was een groote ovale zaal, in 't rond bezet met gemelde Beelden, die dus gestelt waren, dat elk op zyn voetstuk gedraait, of zonder veel moeite kon verplaatst worden. Dit nu alles in zulk een geregelde orde geschikt en 1697 voltooit zynde, verzogt onze Patrysvogel, (dus was hy in de Bent gedoopt) den Vorst en 't Hofgezin, dit werk te bezigtigen, die daar in groot genoegen namen, en de Heer Everard Dankelman eerste President werd aangesteld tot Directeur der Academie.
Drie malen heeft hy eerste Professor van deze Academie geweest, wanneer hy kwam te sterven in den jare 1711, op den 21 van Loumaand; tot groot verlies der opkomende Konststarren van dat vorstendom. Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat L. 26.
Met deezen sluiten wy het Toneelgordyn, voornemens om den Lezer, door een zedig vertoog, de nutbaarheid der Schilderkonst, als in een spiegel, te doen aanschouwen.
De maker van 't heel Al heeft de Natuur een vermogen ingeplant, om menigvuldige ontelbare, in vorm en koleur verschelende Schepsels voort te brengen, en elk der zelve op hun tyd te doen ver-

verſchynen voor d'oogen der menſchen; om dat zy zig in die menigerhande aangename verſchynſelen zouden verluſtigen, uit het veroorzaakte, de oorzaak der dingen na ſporen, en de verwonderlyke wysheid van den Schepper in de ſchepſelen verheerlyken.

En op dat de verwondering, die, na dat men de dingen kent, ophoud, niet om dat zy dan min van waarde zyn, maar om dat de nieusgierigheid ſtaag naar verandering zoekt, niet zoude ophouden, heeft de Natuur de voortbrenging der zelve tot onderſcheiden tydſtanden bepaalt, en in zoo menige veranderingen verdeelt dat de verwondering altyd blyft; aangezien zy alle die ſchoone vertoonſelen niet teffens, maar by beurtwiſſeling na den anderen doet verſchynen.

Wanneer ik nu de Schilderkonſt aanmerk als naaapſter van de natuur, leid my die aanmerking ſtraks op den weg om de verſchillige geneigtheden der Konſtoeffenaaren, omtrent de veranderlyke keur, en verkiezing hunner voorwerpen, na te ſporen, welke zekerlyk door een verborgen werking (waar van de wyze en ons bekend is) daar toe worde beſtiert.

Dit begrip zal min vremt geſchat worden, wanneer men uit klare beſtempelingen ziet, dat des waerelds Bouwheer (op dat de cieraden van zyn Heyligen Tabernakel konſtig met lofwerk zouden geborduurd worden, als ook het Hoogepriеſterlyk gewaad, en kruiken, voorts alle toeruſtingen tot den Godsdienſt behoorende konſtig gewrogt zouden worden) Bezaleel en Ahaliab op een boven gewone wyze met den Konſtgeeſt overſtort heeft, en bekwaam gemaakt tot allerhande Konſtwerken, gelyk Moſes dit aangeteekent heeft in het Boek

Boek des Uittochts, in het XXX Hoofdſtuk. Op zulke wyze gelooven wy ook dat de Propheet Ezechiel de teekenkonſt geleert heeft, waar door hy, op een Tichelſteen, een grontbewerp van de Stad Jeruzalem, en de beſchanſingen der vyanden, met hun Stormgereetſchappen, afſchetſte. Zie Kap. 4.

En gelyk de Natuur tracht naar de volmaaktheid die de Schoonheid maakt, zoo hebben ook menigte Konſtoeffenaars van ouds af, en nog getragt de Natuur in hare verbeeldingen zoo na te komen als hun immers door 't penceel doenlyk was, waar door het des te meerder verwonderinge baart voor den aanſchouwer. Ja men zou ook mogen denken, dat de zugt tot het verbeelden van verſchillige voorwerpen, inzonderheid zulke welke kort van duur zyn, ook door een verborgen werking beſtiert word; op dat door de Konſt de dingen, wanneer de Natuur zig inhout, zouden konnen gezien worde, en dus den opmerkenden door zulke beſchouwingen nooit voorwerpen ontbreken, om den Schepper in die wonderlyke veranderingen der ſchepſelen als in een ſpiegel te beſchouwen.

Onder alle Schepſelen der Waereld munt des menſchen Beeld, inzonderheid dat van de Vrouwe, uyt, in welker maatſchikkelyke omtrek van ledematen een volmaakte ſchoonheid opgeſloten leit. Deze in vele voorwerpen verdeelt, en door ſtadig yveren van vernuftelingen, in een enkel voorwerp ſamen gebragt, doet ons verwondert ſtaan, en t'effens beſluiten: dat het eerſte geſchapen vrouwenbeeld, wanneer het verſch uit de hand des Scheppers hervoort kwam, volmaakt ſchoon zal geweeſt hebben, van welke

bedenking de groote Jooſt van den Vondel meê niet vreemt was, als hy de ſchoone ſtal van Eva, door Apollion, (*in zyn Tooneelſpel van Lucifer*) zoo aanminnig affſchildert, dat de Hemelboo zelf, op dat ſchoone beeld verſlingert, Adam dit geluk misgunt. Hoe de Dichter aan dit begrip komt dat hy Engelen, enkel geeſtelyke wezens, menſchelyke neigingen, hartstogten, en lichamelyke hoedanigheden en bedryven toevoegt, daar de ſchrift van zwygt, dat laat ik daar. En ſchoon hier omtrent een misvatting is, nogtans word volgens den zwier der Dichteren, door het bycieraad het voorname, te weten Eva, te kragtiger, en met meerder luiſter vertoont. Ten minſten is het zo eigen aan de Hiſtorie als dat een Tempelier voor alle toehoorders zeit: *Ende Adam ontwaakt uit den ſlaap, ziende Eva, dagt hy zig zelven, dit is recht een kolfje naar myn hand.*

De mindere Schepſels die in ontelbare getallen zig op het Waereldrond, in de lucht en de Wateren vertoonen, hebben meê hunne meer en minder ſchoonheid, in Stal en Koleur: en de Konſtenaars, die de zelve natuurlykſt en welſtandigſt hebben weten te verbeelden, hebben den grootſten roem behaalt, als in 't verbeelden der Wilde Dieren R. Savry en Jan Hendrik Roos.

In Jachtdieren *P. Snyers*, en *Ab. Hondius*,

In 't verbeelden van Slachtdieren *N. Berchem*, *P. Potter*. *Adriaan vanden Velde*, *Jacob en Sim. vander Does.*

In Paarden *Phil. Wouwerman*, *H. Verſchuring.*

In Vogelen *Melchïor de Hondekoeter*, en *Adriaan van Emont.*

In Viſſen, *Izaak van Duinen.*

Welke

Welke alle en elk in 't byzonder natuurlyk en Konſtig verbeeld, het oog des aanſchouwers niet alleen verluſtigen, maar de zelve ook verwondert doen ſtaan over de menigvuldige veranderinge der Schepſelen, en hunne verwonderbare verſchillige ſamenſtellinge hunner ledematen. Zelf deze aarde is op verſcheiden plaatſen van verſchillige geſtalte en vorm.

Daar is zy met een wyde uitgeſtrekte vlakte, die de Lantman met het kouter doorploegt op hoop van een ryken graanoegſt: gins met diepe valeyen, daar de Echo met dubbele klanken het geluit nabaaut. Elders ziet men ſteile bergen die met hun kruinen tot de ſtarren ſchynen op te groejen, beplant met boomen van allerlei ſtal, en gedaante van loof. De Eyken die eeuwen verduuren, Linden die met hunne digt getroſte kruinen, ten ſchuil ſtrekken voor Veldeling en zyn blaetend Vee om onder te ſchuilen voor 't brandende kreeftvuur, trotſe Ceders die oudtyds Libanon cierden; Cypreſſen en dergelyke meer hebben hunne nabootſers by menigten onder de Konſtoeffenaars zoo hier als elders van tyd tot tyd gevonden. En geen wonder. Iſraëls Harpenaar heeft de voorzorg van den Almachtigen daar in beſpiegelende, waardig gedagt daar aan te gedenken in zyn 104 Tempelgezang, gevolgt van H. Dullaart aldus:

Zie ik de hooge Bergen aan,
Gy drenkt haar lommerryke toppen,
Waar om de Wolken weem'len gaan,
Met verſchen douw of regendroppen.
Des morgens als de ſtarrenroem,
Zoo ſchoon uit 't ooſten aan komt brallen,

Dan laat gy in een yder bloem
Gesmolten diamantjes vallen.

Dus is't ook met de ſtille Wateren,en woeſte Zee, zelf daar zy in haar meeſte woede en oploopentheid, de rotſen en zantduinen met ſtoot op ſtoot rammeit, en den Landman voor een geweldige overſtrooming doet beven. Waarlyk die in alzulke verbeeldingen zyn opmerkingen wat veerder doet weiden als op de bloote Konſt van het geſchilderde tafereel, en zig in beſpiegelingen met den naaukeurigen Oordeelaar van Balthazar Gratiaan, Spaans Jeſuit, nederzet op een rots, van waar hy beſchout de gevankenis, waar in de Zee word beſloten, en hoe dit verſchrikkelyke monſter zoo geruſtelyk omringt word van zoo zwakke palen, en wederhouden door zoo zagten toom als het zant, en het Aartryk geen andere muuren heeft dan de ſtranden tegen dien woelenden vyant, ziet hy de Goddelyke voorzorg daar in uitblinken, en beſluit: *Is deze uitwerkinge of dit veroorzaakte zoo wonderbaar, hoe verwonderlyk moet derzelver oorzaak in zig zelve wezen?*

Inzonderheid wanneer men met onzen puikdichter in 't zelve koorliet, de zelve beſchout met te rugdenking op haar grondbeginzel, aldus:

De waat'ren als een mollig kleed,
Die op haar rond verſpreit vaſt ruiſten,
Met loſſe golven wyd en breed
Rontom de hooge bergen bruiſten.
Gy ſpraakt maar ſlegs een enkel woord,
De Zee die deisde in haare ſtranden,
Zoo ras uw adem was gehoort.

De

De gemeene menſchen (zeit Ant. de Guevara) *aanſchouwen de dingen alleen om hunne oogen te verluſtigen; maar de wyze doorzien dezelve, om de verborgenheid daar af te weten.*

Wend men het oog van het nare Zeeſtrant tot de grazige Beemden, groene Waranden, en Luſthoven welker grond als met een bloemtapyt overſpreit is, dat aan alle kanten een oegſt van geurige bloemen vertoont, alle onderſcheidentlyk en konſtig door de natuur met allerhande koleuren beſchildert, ieder voorwerp is een verwonderenswaardige zaak. *Ik was byna verdwaalt* (zeit Andrenius, in den Oordeelaar van Gratiaan) *in dezen aangenamen Doolhof der verwonderlykheden. Aan alle kanten plukte ik bloempjes, getrokken door haar aangenamen geur en glans. Ik plukte een voor een, en maakte een naauwkeurige ontleding van hare zamenſtelling.*

Zeker die zulke veld- en tuincierſelen te gering achte om door het konſtpenceel verbeeld te worden, zou zig tegens het begryp van Koning David kanten, die op zyn zilvere harpſnaren Godt de voorzorg daar over toeſchryft, aldus:

> *Gy laat de Bronnen langs een padt,*
> *Zeer heim'lyk door de bergen vlieten,*
> *Om zoo den ſchoon' maar vluggen ſchat*
> *Der Bloemryke akkers te begieten.*

Tot het verbeelden van deze aangename voorwerpen heeft de Konſtgodes al van ouds af hare ſcholieren gevleit, op dat een aandagtige beſchouwer, behalven de Konſt van 't nabootſen dier ſchoonheden, t'effens zig ook verwonderen zoude over het onbegrypelyk vernuft van haren maker.

De voornaamſte nabootſers van deze cierlyke verſchynſelen, die, wanneer de Luſthoven met ys en ſneeuw bedekt zyn, dezelve door de penceelkonſt in den zelven luiſter en ſchoonheid herſchept, in de Konſtkabinetten doen zien, zyn oudtyds Jan Breugel, Dan. Segers, naderhand Ev. van Aalſt, vander Elſt, Jan en Korn. de Heem, en andere hunne tydgenooten geweeſt. Thans (behalven Juff. Ruiſch, anders Pool, waar aan wy voorheen gedagt hebben) munt uit de Konſtſchilder Jan van Huiſum.

Ik ben tot geen keurmeeſter geſtelt, maar neem egter de vryheid om te zeggen: dat de twee laatſte de eerſt gemelde in Konſt zoo veer overtreffen als het daglicht in helderheid de maneſchyn. Verder moet ik niet gaan, 'k vermag 't ook niet te doen, uit hoofde van het eng beſtek 't geen ik my zelf in opzigt van de nog levende Konſtenaars en Konſtenareſſen heb voor geſtelt, te weten hun brave Konſt alleen de Waereld voor te dragen, zonder daar van te oordeelen, of eenige vergelyking van des eenen met des anderen Konſt te maken. Indien ik zulks had ondernomen, 'k had wis den haat en tegenſpraak niet konnen ontgaan; daar ik nu in tegendeel zulke menſchen die genoegen in hun eigen doen ſcheppen in die verheuging niet ſtoor, maar ieder in zyn yver, en naar mate van zyn penceels vermogen prys, waarom ik ook allen die my voorgekomen zyn, zonder eenig onderſcheid daar in te maken, op hun tyd heb geboekt, en in mynen Schouburgh der Konſtſchilders en Schildereſſen plaats vergunt, tegens het begryp der Thebaners. Want binnen Theben werd op de Schilders zoo naauw

naauw agt genomen, dat 'er geene mogten binnen de muuren banken, dan die uitſteekende geeſten waren, en een roemruchtigen naam hadden: ja die gene, welke eenige botte of onverſtandige Tafereelen maakten, vervielen in een zware boete, of moeſten de ſtad ruimen: want de overheid wilde niet gedogen dat de eene Ezel voor den anderen zou zitten te kladden, en een edelgeagte Konſt met vuil beſmeerde doeken in 't voetzant helpen.

Zeker eene al te ſtrenge wet, en die in een land waar yder vry is geen grond vint. Vry, in opzigt dat yder doen mag met het geen zyn eigen is wat hy wil, zoo het niet tot ſchade van anderen ſtrekt: gelyk het dus gelegen is met zulken die uit genegenheid tot de Konſt het penceel voeren, ſchoon zy altyd als het veil in de laagte kruipen; om dat zy een goede leiding miſſen om hen op te beuren: of in het warnet van hunne verbeelding blyven hangen. Schoon men zulk yveren voor vrugteloos uitkreet, wat kan 't helpen, of wat regt heeft men daar toe? daar 't hun eigen doeken zyn die zy bekladden. Daar en boven kan 't gebeuren dat de minſt bedreven in Konſt het zelve genoegen in zyn doen vind als de meeſt bedreven, en zyne verdienſten met de elle van blinde eigenliefde breed uit meet. Nu kan ligt afgenomen worden hoe breed hy daar by ſtaan zou, die zig ondernam als Keurmeeſter te oordeelen wie in de Konſt boven ſtreefde, en hem d'eerkroon op 't hooft plantte. Zeker ik hou myn handen t'huis, en laat Flora met de veltnimfen over de bloemkrans twiſten. Volg dit rym, lezer, en gy zult met my het beſluit aan 't end goed keuren.

Juiſt als de lieve Lente een ſchoone veltlievrei
Had aangetoogen, om de aanlokkelyke Mei
In Floraas bloemprieel vol vreugts te wellekomen,
Daar 't weſtewindje ſpeelde al zagtjes door de boomen,
Verſcheen 'er in het wout een herderinneſtoet
Die dartelende in 't groen, verheugt en wel te moed
Feſtoenen vlochten om het veltaltaar te cieren
Der Bloemgodes, wier feeſt ze al danſend wilden vieren.
De nimfjes ſpringen, zaam verblyt, door 't jeugdig kruit
Op 't juichend feeſtmuzyk van rinkelbom en fluit,
Tot dat zy wat vermoeit in ſchaduwe der Linden,
Zig nedervlyn om een luttel ruſts te vinden,
Alwaar ze een bloemekroon ontdekken in het gras,
*Als of die * door Glicere oudtyds gevlochten was.*
Zoo geeſtig wiſt de kunſt de bloemen te ſchakeeren;
Vrouw Venus mogt ze aan haar' Adonis vry vereeren.
Elk vat dit bloemkleinood met zuivre vingren aan.
De Bloemgodes bleef zelf als opgetogen ſtaan,
Koomt, roept een nimfje, laat ons dit den Tuingod ſchenken,
Een ander: laat ons hier de hofjeugt meê bedenken,
Die is het waardig; maar vrouw Flora keurt dit af.
Aan wie men dit juweel als heilig overgaf,
Het geven aan Priaap zoude ik geenſins gehengen:
Zoo zegt ze, de offervlam zou 't friſch gebloemte zengen.
En ſchenke ik 't aan de jeugt, 'k vrees haar onagtſaamheid.

Zy

* Glicere, Huisvrouw, of beminde van Pauſanias.

Zy zou 't mishand'len, 't geen dan vruchtloos wierd beſchreit.
Het veiligſt is dat wy 't den ſchildergeeſten wyden.
Die, die vereeuwigen myn ſchoonheid t'allen tyden.
Wat godheid is 'er die my meerder gunſt bewyſt?
Schoon al wat adem heeft myn' ſchoonheid viert en pryſt.
Zelfs als de wintervorſt het Aertryk houd bevroozen,
Zie ik gebloemte en kruid nog even jeugdig bloozen
Op 't dierbaar kunſtpaneel, dat elk die 't ziet verbaaſt,
Zoo leevendig dat zelfs het bietje daar op aaſt.
Dies wilt u naar myn keur, en billik oordeel voegen.
Ik ſchenkze aan d'eed'le Konſt, maar om alle ongenoegen,
Te myden, wie ze zal verkrygen, laat zulks aan
Die zig den waartſten ſchat in Konſt van ſchild'ren, ſtaan.
Wie dan natuur beſt weet in haar gedaante en zwieren
Te volgen, mag zyn kruin met dezen krans vercieren.

Het Jaar 1650. vrugtbaarder in 't voortbrengen van Konſtenaren als wel andere jaren, zal ons Toneel ſtoffe opdiſſen voor alle ſmaken, door de veranderingen der toebereidſelen, welke een zelven koſt op nieuw ſmakelyk maakt. Dus daar wy voorheen twee,drie, Konſtſchilders, min of meer op hun geboortejaar doen verſchynen, willen wy nu eens van wyze veranderen, en hen verzelt met een goed getal hunner tydgenooten, welker geboorte wy niet hebben konnen naſpooren, te gelyk ten Toneel voeren, en in verſcheiden bedryven doen uitkomen.

Hoe gevallen dikwils den grond geleid, of, om beter te zeggen, aanleydingen hebben gegeven tot Konſt, en wetenſchappen, daar van hebben wy van oude tyden af menigte van voorbeelden. Inzonderheid leezen wy by *van Mander*, hoe Kwintyn de ſmit op een jong meisje verliefde die op den zelven tyd een ſchilder tot minnaar had, maar zig verklaarde, ingevallen Kwintyn een ſchilder in ſteê van een begruisden ſmit waar, dat zyn perſoon, haar beter dan de ander zoude aanſtaan, en zy zig tot hem neygen. Maar hier ſcheen geen middel toe, aangezien hy dit ambagt geleert had, en daar en boven een oude moeder had, waar voor hy met een den koſt moeſt winnen. Des werd hy droefgeeſtig en eindelyk ziek. In die langwylige ziekte leggende, en behoeftig zynde, werd hem geraden, toen hy zoo veer weder begonde te beteren, dat hy zig op zyn bed konde opgeven, dat hy gedrukte printjes van Heyligen, Heyligjes genoemt, (die de Roomsgezinden uitdeelen aan de kinderen die yverig hunne gebedekens en de kerkbelydenis leeren) met koleuren en goud zoude afzetten, dat hy deed. Naderhand ondernam hy ſomwyle 't een voor en 't ander na uit de hand na te teekenen, en klom eyndelyk uit die geringe beginſelen op, tot de hoogſte van een vermaard Konſtſchilder.

Een diergelyk geval, dog anderzins ontſproten, ontmoet ons in 't levensbedryf van den Konſtſchilder JOHANNES VERKOLJE, geboren te Amſterdam, in 't jaar 1650. den 9 van Sprokkelmaand. Zyn Vader was een Slotemaker Benjamin genaamt. Johannes 10 jaren of daar omtrent oud zynde, ſpeelde nevens andere jongens met prikjes; zynde een houten blokje, waar vooraan een naald, en agter vogelveertjes in ſteken, een

3. D. M. pag. 282.

een prikje genoemt, om dat zy daar meê in zekeren afſtant op een geſtelt doel prikken. Wat gebeurt 'er? een der zelve van een jongen zoo maar in 't wild heen geworpen, kwetſt zyn hiel, of enkel. Hy gaf daar geen agt op, voor dat de pyn vermeerderde en naa 15 of 16 weken, het gebrek of ongeval, door de prik van de naald veroorzaakt, zig ontdekte, en dat wel zoodanig zorgelyk voor zwaarder ongeval, dat zyn ouders goedvonden hem te brengen by eenen Kornelis, vermaart heelmeeſter te Jiſp, daar hy eenige jaren door die kwaal bedlegerig was. Onder allerhande ſpeeltuig dat zy hem om de pyn, en den tyd te doen verdryven, gaven, waren ook oortjes printjes, daar de kinderen nu nog, opgeplakt, als kaarten, meê ſpelen, daar hy wel 't meeſte gevallen in had, aangezien zyne geneigtheid ſtrekte om dezelve na te teekenen. Daar na zette hy, op het aanraden van zekeren Bronkhorſt, zig van tyd tot tyd tot het naatekenen van beter ſoort van printkonſt, en vorderde uit dat gering beginzel door ſtadig yveren zoo veer op eygen wieken, dat ik met verwondering van hem heb gezien een teekening met de pen omgetrokken, en met Ooſtindiſchen inkt geſchaduwt, naar den Bachus van Mantanga, zoo gelyk aan de print dat zelfs de wezenstrekken daar in naaukeurig waaren waargenomen. Welke daarom nog van zyn zoon Nicolaas Verkolje tot zyner gedagtenis bewaart word.

Door die zelve drift geſpoort leerde hy alleen door behulp van boeken de gronden der Deurzichtkunde volkomen in den tyd van een maand.

Daarna ondernam hy ook uit zig zelven het ſchilderen met olyverf: hebbende groot bevallen in de penceelkonſt van Gerrit Pieterſz van Zyl, anders Gerards, daar hy zig naar oeffende, en allengs zoo verre

verre quam dat die behandeling van penceelkonst voor die van Gerards wierd aangezien, als uit het gevolg blyken zal.

Hy begaf zig dan eyndelyk den tyd van een half jaar, ten onderwys by Jan Lievensz. den jongen. Dees ziende dat zyne handelingen naar die van Gerards zweemden, liet hem de onvoltooide nagebleven stukken van dien meester (die hy na zyn dood gekogt had) opmaken. Ondertusschen schilderde hy ook een stukje 't geen Jan Lievensz. zoo wel beviel, dat hy tegens hem zeide; *geef my dat; ik zal u weder een ander present doen.* Dit geschiede. Hy verzogt dan eenige liefhebbers van Konst, om het zelve te komen zien, belastende aan Verkolje dat stukje op den Ezel te zetten; en onderwyl werd Lievens om ymant die hem spreken moest afgeroepen. Zy dit stukje wel bezien hebbende zeiden tot elkander, *wat is dit? Jan kan het zoo goet niet maken, en Gerards is dood, hoe komt hy daar aan?* Dit zeggen nam Verkolje in agt, en leerde daar uit niet alleen zyn vermogen kennen, en de waarde van 't zelve opmaken, maar het diende hem met een ten spoor, om met yver in het konstperk voort te draven.

Op gelyke wys stonden ook Valjant en Blooteling verwondert te kyken, als hy met zyne zwarte konstprinten (waar in hy by eygen uytvinding dus veer gekomen was) voor den dag kwam. 't Geen ik (als een staal van zyn byzonder vernuft en yver) de schilderjeugt ten voorbeeld, niet heb willen voorby stappen.

In den jare 1672. kwam hy tot Delf te trouwen, en bleef daar van dien tyd af wonen, zettende zig tot het schilderen van pourtretten, daar hy veel meê te doen, en veel geld voor kreeg, en gedroeg zig zoodanig in zyn omgang, dat hy

by

by grooten en kleinen bemint was; waarom hem ook met algemeene ſtemmen (zelden zoo) het ampt van Diaken of Armbezorger wert opgedragen.

Onder zyn konſtſtukken zyn berucht de Venus en Adonis, dat ook in print uytgaat. Het ſtuk, waar in een Trompetter komt, is verwonderlyk natuurlyk geſchildert. En nog een ander dat aan 't Hof geplaatſt is.

Onder zyne voorname pourtretſtukken worden getelt deze: waar in hy de kinderen van den Heer van der Heul; de kinderen van den Borgermeeſter Berkhout, en Vredenburg heeft afgebeeld, als ook de pourtretten van den Advoc. de Bries en zyn Vrouw, Dom. Ger. Brant, ook van zynen zoon Jan Brant en deszelfs Huisvrouw, en inzonderheid dat van den Advoc. Bogaart, in den jare 1685.

Hy heeft zyn levensloop met veel roem geëindigt, en is geſtorven tot Delf in 't jaar 1693, oud 43 jaren, (wiens Beeltenis te zien is in de Plaat M. 27) naalatende zyn Vrouw en 5 Kinderen, 3 Dochters en 2 Zonen, waar van de oudſte Nicolaas genaamt, geboren 1673. zig alleen geheel tot de Konſt heeft overgegeven, en een arends vlugt genomen heeft, waar van wy op 't gemelde jaar 1673. zullen melden.

Pas aan 't ſchilderen geraakt zynde, maalde hy de luiden, die in zyne buurt woonden, en eenige mannen van de wagt, in een ſtuk zoo natuurlyk af, dat iemant van die luiden lang daar na het ſtuk ziende, alle de wezens der afgemaalden kende, en hen alle by hunne naam opnoemde. Even vernuftig en handig was hy in alle andere dingen te maken en toe te ſtellen.

Onder zyne Leerlingen die meeſters in de Konſt geworden zyn worden getelt

THOMAS VANDER WILT, pourtretſchilder van Delf,

JOAN

JOAN VANDER SPRIET, die uit het Borgerweeshuis te Delf, tot de Konſt opgewiegt is. Dees werd meê een goed pourtretſchilder, en trok naar Engeland, daar hy trouwde en t'zedert gebleven is.

ALBERTUS VAN DER BURG, mede van Delf, ſchilderde pourtretten en Ordonantien.

HENRIK STEENWINKEL. Deze wiſt verwonderlyk alles wat hem van andere meeſters voorkwam na te ſchilderen, nevens

WILLEM VERSCHUURING Hendrikſz. van Gornichem, waar van wy hier na zullen melden.

Ook leefde in dien tyd een UGAART DELVENAAR, een fraai Landſchapſchilder, ook een JACOB KONING, een Diſcipel van Adr. vanden Velde. Dees in 't eerſte de handelinge van zynen meeſter nabootſende, ſchilderde fraaije Landſchappen en Beesjes, en naderhand Beelden en Hiſtorien, en nam daar in zoo gelukkig toe, dat hy te Koppenhagen, aan 't Hof van Denemarken door zyn Konſt heel bemind wierd. Dit was die, welke aan onzen Verkolje (ziende in hem een yver om alles wat de Konſt betrof na te ſpeuren) de Boeken van de Deurzigtkunde (waar van wy gemelt hebben) leende, waar in hy zoo vorderde dat hy Koning in korten tyd overtrof.

By dit naaverhaal ſchiet ons ook in 't geheugen (dat wy anders ligt zouden vergeten hebben) hoe, en door wien hy eyndelyk van het gebrek aan zyn been genezen wierd.

Zyne Ouders kregen kennis aan zyn Excellentie Burry. Deze was een berugt Chymicus, en bedreveling in de Geneeskunde, die om den geeſſel der kerkelyken t'ontwyken een wyl tyds zig in de Nederlanden onthield. Hy werd van ſommigen

als

als een andere Esculapius aangezien, van anderen voor een tweeden Parazelsus, en wederom van anderen voor een Toovenaar gehouden; niet zulk een Toovenaar, als voorheen de betooverde waereld gelooft heeft dat 'er waren: die zig in katten, honden, weerwolven enz. veranderen konden en allerhande spokeryen aanregten; maar die een geneeswyze boven de gemeene wyze der Geneeskundigen oeffende, die de menschen (ziende de goede gevolgen) verbaast dede staan. Gelyk hy dan ook onzen Verkolje, vele jaren te vergeefs gesmeert en gelapzalft, volkomen genezen heeft, door het gebruiken van 99 poeders. Deze waren gemerkt 1.2.3.4. en zoo voort, en bestipt hoe veel hy daar van yder dag moest innemen, gelyk hy stiptelyk opvolgde en bespeurde geene veranderingen in zyn lichaams gesteltheid, als met het ingeven van het laatste poeder, wanneer hy zig zoodanig onder en boven van slym en vuyligheid ontlaste, dat 'er naau potten genoeg in huis waren, om die te vangen, waar na men niet anders tot het been dede als het zelve dagelyks met schoon lywaat verschoonen.

'T Is bedenkelyk dat gemelde Burry zal hebben bespeurt, dat bedorve sappen, die zig door de opening van dit gebrek ontlastten, de genezing beletten, en de wond Fistuleus maakten, en dus op de inwendige kwade gesteltheid eerst voornamentlyk heeft gewerkt door middel van zyn poeders, op dat de genezing van de wond des te zekerder van gevolg zoude wezen.

Wat nu zyn schadelyk gevoelen, en begryp van zaken den Godsdienst betreffende, aanbelangt, (om welke rede hy Neêrland ten Vryburg verkoos) daar van weet ik geene byzonderheden, als dat hy een Viereenigheid dreef, en tot de drie personen de

Maagt

Maagt Maria voegde, en aanhang maakte. Hoe het zy, dit weet ik, dat hy om een gebrek of toeval 't geen den Rooms Keizer overviel, naar Weenen vertrok, maar na dat hy eenigen tyd zyn verblyf aldaar gehouden had, opgevat, naar Rome verzonden, en in 't ſlot St. Angelo gezet werd, daar hy opgeſloten, zonder ymant te mogen ſpreken, eyndelyk ook geſtorven is.

DROOGSLOOT willen ſommigen dat Gornichem, anderen dat Dordrecht voor zyn geboorteplaats zal toegewezen worden.

Hy heeft wel den meeſten tyd van zyn leven (dat is bekent) te Dordrecht gewoont, en ook zyn meeſte Konſt daar verſpreit, onder de Borgers. Meeſt al dat hy gemaakt heeft verbeeld Boerekerkmiſſen, waar men koekkramen ziet, weerzyts de huizen van de Dorpbuurt, en de keuken in het verſchiet. En wat de beeltjes aanbelangt, daar van kan men zeggen:

Datze alle ſchynen als in eene vorm gegoten.

JOHANNES VANDER BENT is geboren te Amſterdam, maar in wat jaar weet ik niet regt, maar was zoo by en omtrent de 40 jaren als hy ſtierf, des wy hem plaatſen op 't jaar 1650. Hy was een Leerling van Wouwerman en Adr. vanden Velde, naar wien zyn penceelwerk wel meeſt zweemde, zoo in verkiezing als behandeling van ſchilderen. Hy bleef ongetrouwt, en woonde by vreemde menſchen in, daar hy een vrye kamer had. 'T gebeurde dat hy een goede ſomme geld, (ſommige zeggen 4000 gulden) by een had, door erffenis of hoe bekomen weet ik niet. Deze buit werd hem geligt, wanneer hy eens was uit gegaan, 't geen hem niet weinig verzette. Hy had wel geen bewys, maar hield altyd vermoeden

op

op zyn Huiswaart. De Goutvink was hem ontvlogen, en 't was niet te denken dat die weder tot haar kou zou keeren. Hy zette van mistroostigheid de Tering, en zyne levensgeesten smolten weg tot dat hy eindelyk stierf in den jare 1690.

Die by de krepelen woont, leert mank gaan zonder kruk.

Zeker schilder, die de Waereld verstont, wanneer hem iet diergelyks gebeurde, had 'er een konstgreep op, om weder agter zyn gestolen geld te komen. Zyn Leerling die alleen wist waar zyn meester het geld ('t geen hy in zyn kas niet vertrouwen dorst, uit vreeze dat het gestoolen mogt worden) begraven hadde, werd door begeerte bekoort om het weg te dieven. De Schilderbaas die somwylen wel eens in 't geheim, en by donkere avonden, onderzoek deed of 'er de buit nog school, (want

Daar de schat is,
Is het hart wis.)

vond eindelyk de plaats ledig. 't Stoorde dien volgenden nagt zyn rust wel; maar hy wilde zig met overleg bedenken. Uitstel van tyd doet de besluiten ryp worden; daar en tegen brengt de verhaasting altyd misgeboorten voort. En Gratiaan zeit: *Op een zaak die men te doen heeft te slapen, is beter dan wakker te blyven op een zaak die gedaan is.*

Den volgenden dag hield hy zig nog als nergens van te weten, en ging spanseren; maar met den avond t'huis gekomen zynde, zeide hy (zonder eenige veranderinge aan zig te doen blyken) tegen zyn Leerling, dat hy honderd ducaten ont-

 san-

fangen had, en dat hy den aanſtaanden morgen vroeg met hem moeſt opſtaan, om dit goud by de reſt in den Hof te begraven. De Knaap eensdeels deducht dat de dieffſtal zou uitleken, en op hem gehouden worden, anderdeels door den blink van 't goud bekoort, en verheugt dat den buit, dus vermeerdert zynde, hy t'effens daar na alles opligten konde, beſluit in der ſtilte by nagt op te ſtaan, en het geroofde geld weder ter zelver plaats te brengen, gelyk geſchiede. Maar hy vond zig in zyn toeleg byſter bedrogen; want de meeſter met hem dien morgen vroeg opgeſtaan vond het geld, nam (in ſteê van het gemelde goud daar by te brengen) den geborgen buit weg, en gaf naderhand geen berigt aan zyn Leerling waar hy het geleid had, hebbende hier door geleert

Dat die geheimen melt,
Steets gaat met zorg verzelt.

PIETER REUVEN is geboren in dit zelve jaar 1650. Zyn Konſt verdient dat men van hem gewage. Hy was een Leerling van Jaques Jordaans, en door naarſtigheid zeer verre gekomen. Hy hielt zig bezig omtrent groot werk, als zolders en zalen. In 's Gravenhage ſchilderde hy de Praalbogen, toen Willem de derde, Koning van Engeland, daar in gehaalt wierd. Men beſpeurde daar veel Konſt en ſchoonheid in, die de oogen van verſcheide konſtenaren naar zig trok. Op het Loo in het Koninglyk luſthuis heeft hy het fraaiſte dat daar is ook gemaakt. Zyn ſtukken verdienen te grooter verwondering, om dat hy zoo vaardig ter hant was. Zoo dat naaulyks te begrypen is hoe zulke uitſteekende konſtwerken in zoo kor-

korten tyd hebben kunnen volvoert worden. Hy ſtierf in het einde van het jaar 1718.

MATHEUS WYTMAN, geboren te Gorkom in 't jaar 1650. ſchilderde heel uitvoerig en konſtig in 't kleen. De verkiezingen zyner voorwerpen waren gezelſchapjes, gelyk die van Netſcher, uitgezondert dat hy de gezigten van landſchappen die hy in zyne achterwerken maakte, of te pas bragt, by uitnementheid uitvoerig en natuurlyk ſchilderde. Dog in Bloemen en Fruit, daar hy zig in 't laatſt toe begaf, zou hy wel 't meeſt uitgemunt hebben. Hy had tot leermeeſter eerſt Hendrik Verſchuuring, naderhand Joh. Bylaart tot Utrecht, die zig verheugde dat hy hem dus veer in de Konſt gevordert zag. Maar zyn ſterflot gehengde niet dat hy hooger top beklom, en deed hem ten grave dalen in den jare 1689.

Zyn tyd- ſtat- en Konſtgenoot MARIENHOF, volgde de handeling van Rubbens in 't kleen zoo konſtig na, dat hy van de Konſtkenners geroemt werd. Hy ging van Utrecht te Bruſſel wonen. Hy trouwde vroeg, en ſterf vroeg.

Onder de Utrechtſe ſchilders word ook getelt JOHAN VANDER MEER, (ſchoon hy tot Schoonhoven geboren is) om dat hy wel den meeſten tyd van zyn leven daar gewoont heeft. Waar, of by wien hy de Konſt geleert heeft, weet ik niet: maar wel dat hy in gezelſchap van Lieve Verſchuur naar Rome reisde en daar verſcheiden jaren in 't oeffenen der Konſt doorgebragt heeft. Hy ſchilderde beelden en tronien levensgroot, op de grootſe manier, alzoo hy te Rome omgang had met Droſt en Karel Lot, daar hy byzonder toenam. Daar by had hy het geluk dat hy niet voor de keelbeulen behoefde te ſchilderen, maar

T 2 onbe-

onbelemmert zyn Konſt mogt oeffenen en voortzetten, zonder op winſt te doelen: want hy had een Grootvader die veel geld bezat en met onzen vander Meer veel op had, zeggende tegen den Jongeling: *Jantje zoo 'er een Heertje onder ons geſlagt moet wezen, zo zyt gy'er zoo na toe als een ander.* Hy maakte tot dien einde altyd dat hy te Rome een volle beurs had.

Vander Meer van Rome weder tot Utrecht gekomen kreeg gelegenheid van een ryke Weduw, die een Lootwitmakery had, te trouwen. Deze vrouw werd ten eerſten zwanger, dat een groot geluk voor hem was, alzoo zy by haar eerſten man geen kinders kreeg, waar door zy hem te meer lief had, en een rypaard voor hem op ſtal hielt, om dat hy zig by wylen wat mogt verluſtigen. Maar die kermis duurde niet lang: want zyn vrouw kwam te ſterven, en de ſoldaten verbranden zyn Huis, Lootwitmakery, en alles wat hy bezat. By welke gelegenheid iets opmerkelyks voorviel, 't geen wy in 't leven van Jan de Heem hebben gemelt, ten ſtaal hoe de waereldſe zaken verkeeren kunnen.

En 't is om te verwonderen, daar hy zoo laat aan de Konſt kwam (want zyn ouders hadden hem tot de taalgeleertheid opgewiegt) dat hy in de deelen der zelve zoo veer gekomen was.

BARENT VAN KALRAAT geboren te Dordrecht in den jare 1650. den 28 Auguſtus, heeft tot onderwyzer in de teekenkonſt van zyn 12 jaar tot zyn 15 jaar zyn Broeder Abraham gehad. Daar na beſtelde hem zyn Vader by Albert Kuip, zoon van Jakob Gerritſz. Kuip, waar van wy hier boven gemelt hebben. Albert Kuip die zig wel 't beſt op 't ſchilderen van paarden in 't kleen

't kleen verſtont, heeft hy nagebootſt, maar gelyk de menſchen (als het ſpreekwoort zeit) by verandering leven, zoo heeft hy zig naderhand gezet op 't ſchilderen van Rhyngezigten, op de wys van Herman Zachtleven, dien hy al vry na op 't ſpoor wiſt te volgen. Hy oeffent zig nog dagelyks in de Konſt, ſchoon hy (onder 't zeiltje is 't goed roeyen, zeit het ſpreekwoort) een andere koſtwinning aan de hand heeft.

Hier nevens doen wy ten Toneel verſchynen JOHANNA KOERTEN, Huisvrouw van den Heer Adriaan Blok, geboren tot Amſterdam in 't jaar 1650, op den 17 van Slachtmaant. Deze Juffrouw was van haar jeugt af aan zeer geneegen om konſten en wetenſchappen te leeren, als blykt aan haar treffelyk borduuren, deftig kant- en akernaayen, heerlyk ſpeldewerken, aardig was gieten, mannelyk ſchryven, konſtig muzyk zingen, fraay met een diamant op drinkglazen ſpreuken, vogels, of bloemen te grieven, verwonderlyk fraay in 't vercieren van bloemen en cieraaden, voornamentlyk van zyde gevlogten en doorwerkt, en 't ſchilderen met waterverwen, waar van nog het een en 't ander by den Heer Blok te zien is.

Indien zy zig geheel tot ſchilderen had overgegeven, zy zou ongetwyfelt ver in die Konſt gevordert hebben. Buiten dit geleit door den rykdom van verſtant, zette zy zig tot het ſnyden van velerhande voorwerpen met de ſchaar van papier. En dit lukte haar zoodanig dat zy daar door een eeuwigen naam gemaakt heeft.

Zo vind ik reden genoeg om onze Johanna Koerten onder de Konſtenaars en Konſtenareſſen te gedenken; gelyk ik den braaven teekenaar Jan de Biſſchop en anderen, die nooit penceel met verwen hebben

ben gevoert, heb gedaan. De Heer Burgermeester Joan Six loffelyke ged. heeft derhalven niet onaardig tot haren roem gezeit:

Vrouw Blok, cieraad en roem van 't Y,
Maakt zonder verf een ſchildery.
Gewis haar brave naam zal leven,
Zoo lang men eer aan konſt ſal geven.

Om dat de voorgemelde in opzigt der teekenkonſt maar met anderen van hun tyd zouden gelyk geſtaan hebben, daar zy in haar doen nooit iemant heeft ontmoet, die haar gelyk is geweeſt, veel min haar in de ſnykonſt overtroffen heeft. Waarom zy altyd het voorwerp van verwonderen is geweeſt voor alle Konſtkenners; die voor hun oogen zagen dat zy door eigen vernuft, en onbedenkelyk gedult en yver, met de ſchaar heeft uitgewerkt, al 't geen een bedreven hand door de teekenpen, in opzigt der menſchenwezens, kan verrigten.

Ook heeft zy Zeetjes, Lantſchappen, Beeſten, Vogels en Bloemen, en meeſterlyke trekken van groot en kleen ſchrift geſneden, al met enkele herzeering, byna als Melan in veel van zyn printkonſt heeft gedaan.

Dit doen maakte zoo veel gerugt, dat alle vreemdelingen beluſt op 't zien van konſtige werken, tot Amſterdam komende, haar ſnywerk met verwondering beſchouden en prezen. Overzulks hebben vele Potentaten, Vorſten en groote Heeren, ja zelf de Czaar Peter Alexewits haar werk komen zien, en hunne handteekeningen tot haar eere in haar Stamboek gezet. De Keurvorſt Joan Wilhem in de Palts heeft haar zelf voor drie ſtukjes van 't ſnywerk duizent guldens gebooden: maar

zy

Jak. Houbraken Sculp.

zy was niet geneegen dezelve te miſſen, om dat zy daar zoo veel werk aan had gedaan. Voor de Gemalinne van den Keizer Leopoldus heeft zy een heerlyk werk gemaakt, beſtaande in Bloemen, Wapens, Arenden, Kroonen, in loofwerk verciert, van gevlogten zyde in manier als campanen, waar voor meer als vier duizent guldens gegeven zyn. Ook voor Maria Koninginne van Engeland en andere Vorſtinnen heeft zy ook zulke cieraaden gewrogt. Al 't geene zy ook door haar eigen uitvinding, zonder van iemant geleert te hebben, heeft verkreegen. Het wezen des gemelden Keizers door haar ſchaare geſneeden is aan zyn Majeſteit gezonden, en hangt nog te Weenen in zyn Konſtkamer, waar onder dit vaers van den Profeſſor Francius overkonſtig geknipt ſtaat:

Cæſaris hæc facies Leopoldi. dextera ferrum,
Laeva globum terræ, quam regit, orbis habet.
Marmora Lyſippi cedant, & Mentoris æra:
Cedat Apelleus, Parrhaſiusque, labor.
Majus opus tenui in charta (mirabile viſu)
Exhibet artifici forſice docta manus.

Dus vertaalt door A. MONEN.

Dit 's Keizer Leopold; zyn ſlinker vuiſt bewaart
Den wereldkloot, dien hy beſtiert, zyn rechte 't zwaart.
Wyk Mentors koper, wyk al 't marmer der Lyzippen,
Apelles arbeit en Parrhaſen braaf van zwier.
Een afgerechte hant en kunſtſchaar fix in 't knippen,
Werkt grooter wondren voor 't gezicht op dun papier.

Ook is dit op 't wezen van den Heer D. van HOOGSTRATEN M. D. gemaakt door den vernuftigen Johan van Broekhuizen:

Doctum victuro condire Poëmata cantu,
Et non unius pectinis artificem,
Hoogstratanum acri formavit Curtia ferro,
Ut stet in æternis Mnemosynæ tabulis.

Dat is naar de vertalinge van J. VOLLENHOVE.
JOANNA KOERTENS *schaar laat naulyks leven derven*
Hoogstratens beeld, die in gedichten, vry van sterven,
Volleert, door alle Konst van zang en toon vermaart,
In Mnemosyns papier dus eeuwig blyft bewaart.

Ook een reeks van geleerde mannen, en de braafste Dichters hebben van tyd tot tyd haar schaarkonst in Latynsche en Duitsche vaerzen geroemt, en haar naam der onsterffelykheid gewyt. Boven die geenen, wier naamen hier al vermelt zyn, waaren Kaspar en Jan Brant, de Feitamaas, J. B. Wellekens, A. Bogaart, C. Bruin, de Professor A. Reelant, en anderen te veel om te noemen.

Maar Gesine Brit, maakte een wonder fraaijen Harderzang ter gedagtenis van deze papiere snykonst. Dit puikgedicht (om den Lezer met alle de andere niet te vermoeyen) hebben wy alleen (zoo om dat het uit een Vrouwe pen gevloeit, en op een Vrouw toegepast is, als om dat het de voornaamste stukken van haar Konstwerk bevat) tot ons gebruik gekeurt. Dus laten wy het hier volgen.

KO-

KORIDON.

HARDERZANG

Op de Papiere Snykonſt

VAN JUFFROUW

JOANNA KOERTEN,

HUISVROUW VAN DEN HEERE

ADRIAAN BLOK.

De vrugtb're Lentezon was uit de kim gereezen,
En gaf, in 't bly ſaizoen, een lieffelyker weezen
Aan 't kwynende aardryk, door de winterkouw ontſtelt;
De boomen liepen uit, het bleekbeſtorven veld,
En treurig akkerland kreeg leevendiger verven:
Als Harder Koridon, vermaard by 1 *Gysbrechts erven*,
In 't vrugtbaar 2 *Leeuwendaal*, dat alle ſtormen ſtuit,
Zyn graage kudde dreef in 't gras ten ſchaapſtal uit;
En, by een zilv're bron blygeeſtig neêrgezeeten,

Zyn

1 Amſteldammers, 2 Holland.

Zyn digtfluit hooren liet, als de eer der Veldpoëeten.
Hy zong voor berg en dal, op 1 *Sirakuſer* wys,
De ſchrand're Kunſtheldin, aan Amſtels boord, ten prys,
Die, boven Pallas Koor, van eed'ler geeſt gedreeven,
Als tegen vrou Natuur in 't kunſtperk ſchynt te ſtreeven,
Wanneer haar ſcherpe Schaar, met onvermoeiden vlyt,
2 *Uit leevenlooze blaên*, een and're Waereld ſnyd.
Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
Hoe heeft zy 3 *Bosmans Rei* aan zich zo dier verpligt?
Het 4 *vrygevochten Volk*, dat traag voor dwangluſt zwigt,
En ſlaakte 't 5 *yz're juk* van 6 *Wreedaarts hoog* vermoogen,
Ziet hier de 7 *Heemraen*, die, met meer dan Argus ogen,
Bewaakten 't Vrije veld, die Vaders van 't gemeen,
Van 8 *Woeſtaard*, in het 9 *groen*, gemartelt en vertreên:
Gelyk men Orfeus, die 't gedierte deed bedaaren,
Onnozel ſneuv'len zag door Bacchus dart'le ſchaaren,

Van

1 Men zegt dat de Harderzangen te Sirakuze eerſt gevonden zyn.
2 Papier. 3 De Hagenaars. 4 De Nederlanders.
5 De heerſchappey van Spanje. 6 Koning Philip de Tweede. 7 Jan en Cornelis de Wit. 8 't Haagſe Graau.
9 't Groene Zootje.

Van Amſtels Kunſtheldin, uit 1 *witte boomſchors* weêr
Al ſnydende geteelt, tot 2 *Stamſpruits* vreugd en eer;
Die, om zyn heldendeugd en wysheid, waard te looven,
Nu Landraads 3 *Broederſchap*, door de 4 *allerfynſte kloven*
Zo luiſterryk beſchouwt, dat ſchyn voor 't wezen pleit,
En gryzen Vroomaart, vol van twyffeling, misleid.
Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
Haar eed'le Schaar verwint den Beitel, en 't Penſeel,
En toont den 5 *Britſen* Roem, die 't wreev'lig 6 *Woudkrakkeel*,
Gelyk een Hercules, grootmoedig klonk aan banden;
En 't wilde 7 *Boszwyn* dreef uit Veneryks Waranden.
Zy heeft dien dapp'ren Held, Saturnus roem ten ſpyt,
In haar 8 *gekerfde blaên*, aan de Eeuwigheid gewyd:
By 't 9 *groote Meeſterſchap*, dat Ryn- en Donau-ſtroomen,
Met and're Vloeden, leert voor 't eed'le 10 *Stamhuis* ſchroomen;

In

1 't Wit papier. 2 De zoon van Jan de Wit.
3 De gebroeders de Witten. 4 Geſneeden papieren.
5 Willem den derden Koning van Engelant. 6 Den Oorlog.
7 Geweetens dwang. 8 Geknipt papier.
9 Leopoldus, Rooms Keizer. 10 't Huis van Ooſtenryk.

In de Ooftenryker Buurt, van 1 *Adelaard* gebouwt,
Gelyk een fchuilvertrek, voor 't ongetoomde woud:
Daar Galatee geroemt van 2 *Heermans wyze Tolken*,
Gelyk een wonder fchynt by allerhande volken.
Zo trekt, voor 't Zonnelicht, de wiffelbaare Maan
Haar bleeke hoorens in, die beevende ondergaan.
Komt, Amftelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om fchrand're Galatee gulhartig te verfieren.
Al 't bos kreeg ooren, toen 's Lands Eelhart op een halm
Den laaften zangprys ftreek, terwyl de wedergalm
Zich fpreidde door de lucht, en wekte Ruslands Knapen,
Die, aan den Winterhaart, onachtzaam bleeven flaapen,
Als waarenze onbewuft, hoe fchrand're Galatee,
De Vreugde van ons Vlek, hun 3 *wakk'ren Hooftman* fnêe
Uit onverfierde ftof, van 4 *Groenborft afgekomen*,
Die Paerlemôer befchaamt, en Indus goude zoomen.
Hy, die den Tanaïs befchermde voor geweld,
En, aan 't Meötis meir, den naam verkreeg van Held,
Toen, op Alcides fpoor, hy met zyn fterke handen

Een

1 De Roomze Keizers. 2 Raadsheeren van den Keizer.
3 Czaar Peter Alexewits. 4 't Land daar 't Vlas op groeit dat daar na tot papier word gemaakt.

Een wreeder Hydra ſloeg; den ſchrik van zee en ſtranden:

Daar Mechaas halve maan, van haär ſieraad ontbloot,
Vergeefs aan Nereus riep, in 't nypen van den nood;
Dat onverwonnen Hoofd, zo ryzig op de leden,
Word door de Snyſchaar nu van Kunſtlief aangebeden,
In 't 1 *hagelwit gewaad*, van Bloemmaagd toegereed.
Dus zong hy, die zyn tyd in de akkerbouw verſleet.
Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen, en Lauw'rieren,
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
Laatſt hoorde ik Zegemond, een Knaap van Overzee,
Al zingende langs 't veld, terwyl zyn weelig vee
In klaverbeemden weidde, aan verſſe vlieten melden,
Hoe Galatee de Bloem van 2 *Friſoos Letterhelden*,
Apols geheim'nis Tolk, en trouwſten Wichelaar,
Naer 't leven trof, en ſnee, met haar geſleepen Schaar,
In 3 *nederige blaên*, nu ryk van roem en luiſter,
Daar Cerberus voor beeft, terwyl hy in het duiſter
By Pluto zig verſchuilt, op 't wenken van de hand,
Die Circes toverkunſt verbryzelde in het zand.

Ter-

1 Dit ziet ook op 't papier. 2 Do. Baltaſar Bekker Predikant te Amſterdam. 3 Papier.

Terwyl nu Galatee, uit blanke 1 *ſchors van boomen*,
Een oegſt van Spreuken ſnyd, daar Leezaard, zonder ſchroomen,
Zyn graagen luſt meê boet, en deftig onderhoud:
Daar dit geſneden Schrift geen boekſtaaf wykt van goud.
Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
Landroemers Veldpyp klonk hier mede juiſt op 't ſlag;
Met vreugde denk ik aan den aangenaamen dag,
Toen wyze 2 *Waarmond*, hier alom by Vreêliefs ſchaaren
Eerbiedig aangebeên, als 't hoofd der Offeraaren
Van 't groote Orakelkoor, die ſchrandere Eskulaap,
Die al de Buurt verpligt, en my, een armen Knaap,
De duiſt're paden wees, daar ſlangen zich verſchoolen,
Om niet, op Volkerts ſpoor, in 't woeſte woud, te doolen:
Hoe ſpeeld die blyde dag my altoos in den zin!
Toen hy vereêuwigd wierd van Amſtels Kunſtheldin;
Daar hy, 3 *in ſlechte ſtof*, *van Veld'ling* opgelezen,
Het kloekſte brein verbaaſt met zyn geſneeden weezen.

Men

1 Dit verbeeld ook papier, alzoo men daar in oude tyden plagt op te ſchryven. 2 Galenus Abrahamz, der Mennoniten Leeraar en M. Doctor. 3 Linnen vodden om papier van te maaken.

Men roem geen kunſtenaars om hun geleerd verſtand,
Nu 't zwakſte 1 *Snytuig* van een Vrouw de kroone ſpant.
Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
Ik dreef hun zangluſt voort op 't ruiſſchen van het meer.
Minerve belg' zig niet, daar zy, met helm, en ſpeer,
En ſchild gewapend, by 2 *Held Koſmus* bly gezeten,
Van 3 *Vezels hangt aan een*, wel eer op 't veld verſmeeten.
Wie zag vrouw Pallas ooit met meerder ſchranderheên,
Dan nu, van Galatee zo kunſtig uitgeſneên?
Arachne doemde zelfs haar reukeloos vertrouwen,
Kon zy, vervormd, nu eens 't doorluchtig beeld beſchouwen,
En ſprak voor elk, ontlaſt van hoogmoeds yd'len waan,
't Is uit met Thebe, met Amfion is 't gedaan,
Apelles ſchilderkroon legt in het ſtof vertreeden,
Myn ſpinnery ſtaat ſtil, myn draad is afgeſneeden,
Een Kunſtheldin braveert Minervaas School aan 't Y;
Terwyl haar ryke geeſt alle and're ſtreeft voorby.

Komt,

1 J. Koertens Schaartje. 2 Koſmus de derde.
3 Ziende op 't papier.

Komt, Amſtelnimfen, vlecht nu Palmen en Laurieren,
Om ſchrand're Galatee gulhartig te verſieren.
De gryze Tyber hoort, in 't diepſte van zyn kil,
Vol blyſchap opgewekt, daar hy geruſt en ſtil
Zyn golven houd in tucht, de Faam dus opgeſteeken:
Hoe ergens in 1 *een Vlek*, by Waterlandſe ſtreeken,
Daar Y-, en Amſtelſtroom, vereenigt ſamen gaan,
De ſchrand're Kunſtheldin, uit drooge en 2 *witte blaên*,
De 3 *zes paar ſtammen van de aloude* Tyberraaden,
Aan Jupiter gewyd, van 4 *afgeſleeten draaden*,
Doorluchtig gaf aan 't licht, veel ſchooner als kriſtal,
Van 't nootlot vry gemaakt voor 't wankelbaar geval:
Gelyk de 5 *Keurtelg*, die by de Elveſtroom verheven,
Van Galatee verkrygt een onverwelklyk leeven,
Daar hy de Kunſtſchaar looft, en 't vrouwelyk vernuft,
Die al 't Godinnendom in zyn geheim verſuft,
En nu den Zangberg noopt, om met verheven ſnaaren
Te zingen haaren lof; terwyl 6 *een ſtapel blaeren*,

Van

1 Amſteldam. 2 Papier.
3 De twaalf eerſte Roomſe Keizers.
4 't Linnen daar 't papier van gemaakt word. 5 Fredrik den derden, Keurvorſt &c. en Markgraaf te Brandenburg, &c.
6 't Stamboek van J. Koerten.

Van 1 *Febus wakk'ren Rei*, met Pindus vocht befpat,
De wierook voor haar zwaait, die druipt als geurig nat.
Komt, Amftelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
Om fchand're Galatee voor eeuwig te verfieren.

Dus kweelde Koridon tot dat de dag verzonk,
En 't Avondlicht weêr in Boötes tabbert blonk.
Toen zocht hy 't vee by een, en de afgedwaalde fchaa-
pen,
Om in een zachte kooi haar zoete ruft te raapen;
Terwyl hy, in zyn ftulp, geweken uit het veld,
Aan al zyn haartgezin van Galatee vertelt.

1 Daar de Digters hunne vaerzen in gefchreven hebben.

De Oly van haar levenslamp allengs door de vlam verteert, hield zy op, in 't jaar 1715 den 28 in Wintermaand van langer te fchynen. Haar lichaam werd in, maar haar roem, en beeltenis buiten het graf gefloten, daar Katharine Lefcalje onder haar Print dit byfchrift op maakte:

Men eer dit Beeld, wiens geeft en Schaar kan wond'ren teelen,
't Papier herfcheppende in onfchatbre kunftafreelen.

De Heer Blok, by wien haar gedagtenis in groote waarde blyft, laat haar Konftroem niet verwaarloozen : maar in tegendeel de namen, en zinfpreukèn door Waereldvorften (ter gedagtenis dat zy haar berugte Schaarkonft gezien hebben)

met eigen hand op papier geſtelt, neffens de vaerzen der Puikdichters by een verzamelt in een ſtamboek pryken, en doet hunne beelteniſſen door een konſtige hand teekenen, om die tegens over de geſchriften te plaatſen. Ook laat hy van de beſte konſtſchilders teekeningen maken, zinſpeelende op gemelde zinſpreuken; 't geen hem in zyne ledige uuren tot verluſtiging ſtrekt, om haar kenniſſe van Godsdienſt en het pleegen van deugden, daar zy boven al haar konſten in uitſtak.

Haar Lykgedagtenis geviert door den Heer D. van Hoogſtraten is begrepen in dezen volgenden Lykzang.

IN EXCESSUM

INDUSTRIAE ET OPTIMAE MATRONAE

JOANNAE CURTENIAE.

Sic abiit mundi tenebris erepta JOANNA,
Sic abiit, carum deſtituitque Virum.
Sic abiit, ſic cognatos, ſic liquit amicos,
De quorum numero pars quoque parva ſumus.
Jam riget illa manus, quae tot monumenta reliquit,
Omnigenas formas fingere docta manus.
Vidimus e ſecta ſurgentia ſigna papyro,
Qualia Mentorea ſculpta fuere manu.
Cernere clarorum meritis erat ora virorum,
Cernere erat ſilvas velivolaſque rates:
Et quae praeterea producit Daedala tellus,
Dum ludit variis ingenioſa modis.
Solertis memores colimus miracula dextrae,

Mi-

Miramur dotes quas dedit ipſa ſibi.
At quanto ſunt haec pura virtute minora!
Alliciunt homines illa, ſed iſta Deum.
O rebus mundi vanis exemta, beato
Juncta choro, magno nunc quoque juncta Deo,
O quae jam caeli formoſa palatia tangis,
Et pedibus calcas ſidera clara tuis,
Laetae pacis amor, & mens ſibi conſcia recti
Praebebant animo gaudia grata tuo;
Caſtaque ſimplicitas, virtus contermina caelo,
Ornabat vitam tempus in omne tuam.
Non auri deſiderium, non dira cupido
Obſtabant coeptis ſpeve metuve tuis.
Non ablata tibi rerum mendacibus umbris
Mens, aut fallaci laeſa vapore fuit.
Non te impellebant caſus humana moventes:
Ipſa tui victrix ſtrenua ſemper eras.
Prima Deum ſpectabat, & altera cura maritum.
Sic placido fluxit vita tenore tibi.
Nunc violas tua buſta novas meruere roſasque,
Veris odorati nunc meruere decus.
Jamque vale. noſtro vives in pectore ſemper,
Et memori vivet nomen in ore tuum.

Haar Afbeeldzel na 't Schildery van D. V. PLAAS, in 't koper gebragt, ſtaat in de Plaat N. 29., waar op dit volgende Vaers, voor de Printbeſchouwers uit myn pen gevloeit is:

Graveerkonſt maalde door het ſtaal
Der vrouwen kroon, ſieraad en praal,
JOANNA KOERTENS zedig wezen,
Van elk om haar vernuft gepreezen,
In 't koper af, die met de Schaar
Net trof na dat het voorbeeld waar,
En deed veel Vorſten eeuwig leeven.
Waar door zy word met glans verheeven.
Hoor hoe de ſchelle faambazuin,
Haar Schaarroem over zee en duin
Uitbromt, dat elk tot lof moet ſpreeken.
Deez print verſtrekt een eereteeken.
Hier hout de zilvere klaroen
De Schaar gekroont in het blazoen,
Die ziet men heen en weder zwayen.
En tot triomf der Snykonſt wayen.
Ook voert de vlug gevlerkte Faam,
Een blinkende eerkroon om haar naam,
Daar door aan 't Stargewelf te ſieren,
Tot glorie van de Konſtpapieren,
En dat deez' naamſtar ſtaadig mag
Hier ſchynen als de held're dag.
Heeft dan de doot haar dezen luiſter
Benyd, haar lighaam doen in 't duiſter
Verhuizen; met een zerk bedekt
Die hand die zoo veel lof verwekt;
En heeft zig 't ſterff'lik deel begeven;
Haar roem, de dood ten ſpyt, blyft leven.

ROCHUS VAN VEEN, zoon van OCTAVIO VAN VEEN, of, zoo anderen willen, de Broeders zoon, oeffende zig mede in de Schilderkonſt, dog meeſt met Waterverf op papier of perkement. Deze had twee zonen, waar van de oudſte maar de penceelkonſt oeffende. Zy woonden in de Beverwyk, daar zy ſtil en geruſt leefden, verluſtigende zig alleen in die zoete bezigheden van allerhande gedierten en vogelen naar 't leven, in koleuren, af te ſchilderen, op de wyze van P. Holſteyn, dog uitvoeriger. In 't jaar 1706 werden tot Haarlem hunne nagelaten Teekeningen, Schilderyen, en Printkonſt verkogt, na dat de laatſte van dien Konſtſtam ten grave gedaalt was.

In dezen tyd was ook in leven en bloei DIRK VAN DELEN, geboren te Heusden, welks vernuft en vindingen, behandeling van Penceel en ervarentheid in ſchilderen van Bouwerken en doorzigten, Kornelis de Bie by uitnementheid pryſt. Hy was een Leerling van Frans Hals. Tot jaren gekomen zynde, begaf hy zig met 'er woon tot Armuiden, in Zeeland, daar hy Burgermeeſter werd.

Ook was in dien tyd te Dordrecht in leven ABRAHAM DE HEUSCH, geboren t'Utrecht, maar te Dordrecht getrouwt, daar hy bleef wonen. Hy had de Konſt geleert by Kriſtiaan Striep, en ſchilderde veelèrhande ſoort van kruiden, en daar by Hagediſſen, Slangen en Kapelletjes, heel natuurlyk en uitvoerig. In zyn weduwenaars ſtaat diende hy eerſt als Luitenant, naderhand voor Kapitein op een Brander ter zee. Voor de tweedemaal getrouwt zynde, trok hy met 'er woon naar Leerdam, daar hy ſtil van zyn renten leefde, en Borgermeeſter van die plaats geſtorven is.

 Ook

Ook leefde in dien tyd KORNELIS VANDER MEULEN, pourtretschilder, Leerling van S. van Hoogstraten, JAKOB VANDE ROER meê pourtretschilder, die de Konst geleert heeft eerst by Kornelis Biskop, naderhand by J. de Baan, en PIETER VANDER LEEU BASTIAANSZ die een fraai Schilder was van Osjes, Koetjes en Schaapjes, op dezelve wyze als zyn meester Adriaan van den Velde.

Gelyk de verandering van Toneelen en Persoonen teffens het oog der aanschouwers naar zig trekt, die in verwagting van wat nieuws d'ooren op steeken; zoo verwekt zy ook in den Leezer nieuwen leeslust. Des brengen wy voor de eerste maal twee Groeningers te gelyk op het Toneel, beide Konstschilders, en beminnaars van de Dichtkonst; maar de een scheen onder een gelukkig, de ander onder een rampspoedig Planeet geboren. De een had de Fortuin tot een lieve vriendin, de ander tot Stiefmoeder.

JOHAN STARRENBERG was een goed Schilder; maar meer te pryzen om zyne vernuftige en geestige vindingen, als om zyne wyze van penceelbehandeling, aangezien dezelve ruuw was, best in groote zalen en galeryen, daar de wyde afstant de zelve in 't oog verzagt, te zien.

Hy had een vleyende en welbespraakte tong, en een vrypostigheid, zonder weerga, waar door hy zig in de gunst van den Stadhouder van Friesland, en de meeste Hovelingen, wist in te dringen. Gratiaan noemt deze natuurlyke hoedanigheid *bovenstreven*, om dat zulke luiden hier door zig meester maken over een anders geneigtheid; en dezelve als door een wyze van betooveringe, word volmaakt door 't vernuft, zegt gemelde Gratiaan; die ook eene om-

omschryving van dezelve doet, even als of hy op onzen STARRENBERG gedoelt had, aldus: *die dit voordeel van de natuur hebben, vinden alle zaken gedaan.* Deze hoedanigheid maakt hun alles ligt, zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare Konst heeft dikwils voor uitmuntend gegaan, om dat zy van deze maatschappy werd geholpen. En of 'er somtyds anderen gevonden wierden, die meerder wetenschap, konst, zelf deugt dan zy hebben, zoo laten zy niet na hun dezelve met voorregt af te winnen. Ik vind onder de Vaerzen van L. Smits 'er een op Stratonica, verbeelt in de kamer van haar minnaar Antiochus, door JOHAN STARRENBERG. De Schilderkonst spreekt tot den aanschouwer.

† *'t Is Stratonica, die 'k op dit paneel vertoon.*
Kom, blyf niet hangen by den Vorst, of by zyn zoon:
Maar, merk 't ontroeren aan van deze Koningin.
De fierheid worstelt op de kaken met de min:
Aanschou in 't beeld, door 't vel, een vreesselyk gety;
Het rood verdwynt en ryst ook in de schildery
By beurten; 't schrikkend wit verdooft, en word verdooft:
Terwyl het jagend hart zig heymelyk verlooft
*Aan Prins * Antiochus, die met dit twisten woelt.*

Stief-

† Stratonica was de Dochter van Demetrius Poliorcetes Koning van Macedonie.

* Antiochus, de zoon van Seleucus den I. Koning van Syrie, verlieft op zyn Vaders bruid Stratonica, en ontveinzende die hartstogt, valt daar door in een doodelyke ziekte. Dit werd door zyn Medicynmeester ontdekt, door dien hy bemerkte dat zyn geesten ontloken, als Stratonica hem aan zyn bed kwam bezoeken, en zyn ziekte, wanneer zy was

 weg

Stiefmoeder, die wel mint: maar op geen ſchelmſtuk doelt
*Als * Fedra, 'k zie den ſtryd geſtuit, het bloed bedaart,*
U, met dien braven zoon, tot 's vaders ruſt, gepaart.

Zyn tyd-, ſtad-, Konſtgenoot, en boezemvriend JAKOB DE WOLF, die van een geheel andere geaartheid was, en door zyne Konſt in ſteê van gevley zig geagt zogt te maken, vond zig zelven daar in bedrogen.

Wy lezen van Pomponius Attikus, dat hy over zyn ongeluk verdrietig geworden zynde, zyn leven een einde deed hebben, met zig zelf van honger te doen ſterven.

Appius Klaudius alle pogingen aangewend hebbende, om de deuren van de gevangenis, daar in hy beſloten was, te breken, brak die van zyn lighaam, om vryheid aan zyn ziel te geven.

Kleomenes en Mithridates, door een zelfden ramp

weg gegaan weer verzwaarde: des hy het aan den Koning te kennen gaf, die ter liefde van zyn Zoon, en om hem te behouden, zyn bruid afſtond. Dus getuigt Plutarchus, in 't leven van Demetrius.

* (*Fredra.*) Hier van zegt L. Rotgans op een ſchoonen Rymtrant:

't Was Fedra, die wel eer haar Zuſters bruidegom,
Bekoorde, en wederminde, en met haar Theſeus vluchtte,
Daar Ariadne alleen op Naxos oever zuchtte,
En riep: myn Zuſter toef. Ach! Theſeus keer weerom!
Maar geen voorbeede gaf gehoor aan haar gebeden:
D'een had natuur verzaakt: en d'ander brak zyn eeden.

'T was Fedra die van 't een in 't ander kwaad verviel,
Den Stiefzoon, die haar luſt verſmaadde, vals betichtte,
En Theſeus door bedrog tot Kindermoord verplichtte.
Zoo ſtierf Hippolitus, maar met een zuivre ziel.
En zy, als moorderes, van razerny bezeten;
Volvoerde met haar hand het vonnis van 't geweten.

ramp gedrukt, roepen den byſtand des doods aan, en uit hun veelvoudig geroep, oordeelende dat hy doof moeſt zyn, geven de een met een glas vergif, en de ander met een pook, een teeken van hem te naderen.

Dus is het ook met onzen Schilder gebeurt. Hy was zyns vermogens in de Konſt bewuſt: maar wat kon hem dat baten? Hy moeſt zien dat anderen, die minder in de Konſt waren, door het geluk wierden opgebeurt, daar hy bleef zugten. Dit ſmartte hem, en raadplegende met zyn ongedult, in plaats van met de reden, nam voor dit onregt, dat hem de Schikgodin aandeed, te wreeken, met dat voorwerp van haar weg te rooven, en voerde dit heiloos beſluit ook uit. Hy zette zyn ponjaart in een hoek van zyn vertrek, ſchuin met de punt opwaarts, liet zig achter over daar in vallen, en maakte dus een einde van zyn leven. Dit was in den jare 1685.

De Heer Lud. Smids die tot den jare 1684 tot Groeningen gewoont heeft, heeft den zelven gekent, en om zyn Konſt dikwils bezogt, op ſommige ook zyner Konſtſtukken een byſchrift gemaakt: als aan de verbeelding van Alceſtis, aan haar man Admetus weder overgelevert, te zien is.

*Hier word * Alceſtis, door Alcides kracht, herſtelt;*
Alceſtis, 't voorbeeld van regtſchapen gemalinnen,
Die,

* Admetus, Koning der Fereers, in Theſſalie, had van Apollo (om den dienſt aan zyn zoon Eſculapius bewezen) tot belooning gekregen, dat, als hy ziek kwam te worden, en ymand van zyn nabeſtaanden voor hem ſterven wilde, hy dan zou blyven leven. 't Gebeurde dat hy krank wierd. des ſmeekt hy zyn afgeleefden Vader, en ſtokoude Moeder, dog te vergeefs,

Die, zelf tot in het Graf, hunne Echtgenoots beminnen:
Alceſtis, tergſter van de dood, en haar geweld.

Admetus twyffelt of het waarheid is of logen.
Hy trekt zyn hand te rug. O Vorſt! zy is het zelf,
Alcides heeft haar uit het onderaardſch gewelf
Weer in den dag gebragt. Geloof uw eygen oogen.

Zy is het zelf; die zoo gelaaten werd een lyk,
Toen yder was verzogt, voor u te willen ſneven,
En Vader, Moeder, vriend, elk weigerde zyn leeven.
Ga toon haar aan uw Hof, en aan uw Koninkryk.

Dat zal Alceſtis dan niet weder laten ſterven,
Zoo lang het koper heeft, en marmerſteen, en verven.

En nog een op de verbeeldinge van Caſſandra, vermoord van Egyſthus, en Klytemneſtra,

Uw prieſterin Apoll' is in gevaar!
Egyſthus, en de dochter van Tyndaar,
Staan al gereed, met uitgetogen zwaarde.
Daal neer! daal neer! en neem haar op van d'aarde.

*O Pallas; help! * Caſſandra moet'er aan.*
Waar

geefs. Alceſtis, de Dochter van Pelias, zyne huisvrouw, nog in hare jeugdige jaren, door zyn ſmeeken beweegt, bied zig uit liefde voor hem aan, en ſterft. Hercules ontmoet haar in zyn Helletogt, en brengt haar met zig weder te rug tot haar man. Zie L. Smids in zyn Keurſtoffe enz. en Vollenhove in zyn Heidenſche dapperheid.

* Kaſſandra, onder den buit uit het overwonnen Troje, den Griekſen Koning Agamemnon, by 't lot, ten deel gevallen, werd gevoert naar Mycenen. Zyn vrouw Klytemneſtra, zig inbeeldende dat deze maagt van haar man geliefkooſt wierd, rok-
ken-

Waar is uw Vuur? uw Blikſem om te ſlaan?
Hier treedze droef, verbaaſt, en opgetrokken.
Het golvend' kleed ontdekt haar bruine lokken,

En blanken rugh, terwyl het neerwaards plooit;
Schoon Pallas, op dit hof, geen blikſems ſtrooit;
Apollo ſluit zyn onbarmhartige oogen;
De Menſchen zyn, Mevrouw, met u bewogen!

Gy word door WOLF *ontſterflyk, en Kathryn;* *
Wiens Verf uw bloed, wiens dicht uw zee zal zyn:
Dus zal men ſtaag Caſſandra zien, en hooren,
Als nooit gedood, of deftiger herboren.

GUILHELMO VAN INGEN anders *den Eerſten* brengen wy na 't jaar 1650 ten Toneel. De rede van dezen Bentnaam zullen wy ſtraks ontdekken.

Hy is geboren tot Utrecht in 't jaar 1651. en van der jeugt aan tot de Konſt geneigt zynde, heeft hy in zyn geboorteſtad, de beginſelen daar van geleert, en vorder zig daar in door den Konſtſchilder *Antoni de Grebber* laten onderwyzen. Wanneer hy nu op eigen Wieken (als het ſpreekwoort zeit) konde dryven, werd hy beluſt om Rome te zien, om zig naar de konſtige en berugte voorbeelden voort te oeffenen. Hier toe kreeg hy een gunſtige gelegenheid aan de hand in den jare 1670, wanneer de Hoogwaardige Heer Johannes van Neerkaſſel, Biſſchop van Caſtorien, en Vicaris van Nederland, dat is over de Roomsgezinde Kerken van Nederland, derwaards heen reisde, die hem onder zyn gevolg van Utrecht meê

kende haar boel Egiſtus tegens haar op. Naderhand ſpannen zy t'ſamen en vermoorden haar in den Tempel van Diana. Zie Seneca en Eſchylus in hunne Treurſpelen, en Pater Aſſeſan in zyn Treurſpel van Agamemnon.

* Katarina Lescalje.

meê nam naar Rome, en door zyn voorſpraak maakte dat hy in gunſt van den Konſtſchilder Karel Marat kwam, by wien hy een jaar de Schilderkonſt oeffende; en na dien tyd verſcheide groote Konſtwerken, zoo in kerken, als elders gemaakt heeft.

Onderwyl had hy zig aangegeven in de zoo genaamde Roomſche Bent. Dog de beſtemde tyd tot zyne inhuldiging gekomen, die gemeenlyk met vreugd verzelt gaat, werd geſtoort; want ſommige Hoogduitſche ſchilders, die de Bent van haar gezelſchap afgewezen hadde, wiſten, door verkeerd aanbrengen, den Kardinaal Inquiſiteur agterdenken in te boezemen, als of dusdanige byeenkomſten der Nederlanders ſtrekten tot het voortkweken van een vremde wyze van Godsdienſt ſtrydig met de Roomſche Kerk, ook dat zy door een wyze van wederdoop velen tot die gemeenſchap inlyfden. Daar op werden de dienaars van de Inquiſitie geſterkt met lyfwagten van den Paus gezonden om dat neſt te ſtoren, en de menſchen in verzekering te nemen, gelyk geſchiede. *David de Koning* was een van 't gezelſchap. Dezen vraagden zy (gelyk zy ook den eenen voor en den anderen na deden) hoe zyn naam was, die daar op antwoorde in de Italiaanſe taal, *Ilre-Davide.* Waar op de dienaars der Inquiſitie (wanende dat hy de Koning van die bende was) zeiden: *U inzonderheid moeten wy hebben;* en bragtenze alle in de gevangenis. Dog 's daags daar aan volgende ter onderzoek gedaagt, bleek wel haaſt dat zy geen ſchult hadden aan het gene waar mede zy betigt werden, en overzulks werden zy in vryheid geſtelt.

Deze donkere wolk van vervolging over gewaait, werd onze van Ingen, in de Bent ingelyft, en kreeg tot Bentnaam (om dat hy de eerſte was na de vervolging) *De eerſte.*

Van

Van Rome trok hy naar Venetien, daar hy om zig voort te oeffenen by *le Febre* (die de voornaamſte konſtſtukken van *Paulo Veronces* en anderen in kooper gebragt heeft) begaf. Van daar quam hy te Napels, en eyndelyk weder tot Amſterdam daar hy ook (na dat hy veel fraaije penceelwerken gemaakt heeft) geſtorven is.

GERARD SEGERS is geboren t'Antwerpen, als uit het rym van Korn. de Bie te beſluiten is. Want na dat hy gezegt heeft:

Italie bekent zyn hooge waardigheit,
Die zyne Schilderkonſt de waereld door verſpreit.

Vervolgt hy:

Waar op Antwerpen roemt daar SEGERS *was geboren.*

Hy ſchilderde meeſt levensgroot. Het geen hem wel meeſt beroemt gemaakt heeft is de natuurlyke verbeelding der lydende hartstochten, die hy in zyne Paſſieſtukken van Jeſus Chriſtus en Tafereelen van lydende Roomſche kerkheiligen, zoodanig heeft weten te vertoonen dat het den aanſchouwers de traanen uit de oogen perſte. Wanneer hy geboren is weet ik niet; maar hy is geſtorven t'Antwerpen op den 18 Maart van 't jaar 1651. Dus hebben wy hem op zyn ſterfjaar geplaatſt. Sandrart die hem gekent, en omgang met hem gehad heeft, getuigt dat hy in zyne ſtukken 't hoog geel, blaau, en andere ſchreeuwende koleuren vermyde, en egter zyne Beelden zoo kragtig ſchilderde dat alle andere Schilderyen, die 'er by hingen, maar van waterverf ſcheenen gemaakt te zyn. Zyne beſte werken zyn in Spanje, daar hy niet alleen rykelyk voor betaalt is geweeſt, maar

daar en boven ook groote geſchenken ontfangen heeft.

Als Rubbens geſtorven was, en van Dyk zig in Engeland neergezet had, vatte hy die manier op, die zoo geagt was, en ſchilderde zyne ſtukken kleuriger, *zoo dat als ik* (zeit de Schryver) *eenige van de zelve in 't jaar* 1645 *zag, de zelve voor zyn werk niet zoude hebben aangezien, ten ware hy het my zelf gezeit hadde.* Maar hy voegde daar by dat het de waereld dus begeerde, en hy overzulks maar om 't geld ſchilderde.

Hy liet een zoon na die in Italie zynde den grond, om een goed Meeſter op te bouwen, geleit had.

NICOLAAS DE VREE, geboren ik weet niet waar, ſchilderde Landſchappen, Bloemen, Diſtels en Kruiden. Zyne konſtwerken bevind ik meer bekent onder de konſtlievenden dan zyn perſoon; aangezien hy zig van den omgang met menſchen afzonderde, inzonderheid in zyne laatſte levensjaren; waar in hy met niemand verkeering hield, als met Jan Luiken, die met hem het gevoelen van J. Bhœm aanhing. Hy trok eindelyk met 'er woon (alzoo hy de ſtilte beminde,) van Amſterdam naar Alkmaar, daar hy ook geſtorven is, in den jare 1702, tuſſchen de 50 en 60 jaren oud.

Onder zyn tyd- en konſtgenooten, die t'ſamen met hem ten Toneel verſchynen, is ook ABRAHAM HONDIUS. Onder zyne voornaamſte ſtukken is bekent de verbeelding van den brand van Troje, waar in een groot gewoel van beelden zig vertoont, die wel geteekent, konſtig geſchikt en natuurlyk door de vlam, en toortslichten gedaagt worden. Ook heb ik een Kaarslicht van hem gezien, dat byzonder natuurlyk was, en waar in de beelden braaf geſchildert waren. Anders ſchilderde hy

hy meeſt Valkejachten, Hartejachten, en dergelyke, waar in hy niet alleen menigte van beeltjes, maar ook Paarden en Honden te pas bragt, die hy konſtig wiſt te ſchilderen, gelyk ook het landſchap, inzonderheid zyne Morgenſtonden.

Hy heeft zyn meeſten levenstyd in Engeland doorgebragt, en was 1665 nog in leven. Men ziet zyn beeltenis van J. Smith geſchraapt, in Print uitgaan, die wy hebben nagevolgt in de Plaat M 28.

FRANSOIS DANKS, anders SCHILDPADT, een Amſterdammer van geboorte, ſchilderde Historien in 't klein. In 't jaar 1676 maakte hy 't bootſeerzel van het Tydbeeld, op de Heeregragt, tot Amſterdam, waar na het in Steen uitgehouwen werd met dit byſchrift: *Myn Glas Loopt ras.*

Waar de potſige Kornelis van Ryſſen op zinſpeelt, in dit volgende ſtekelvaersje:

Een meugveel was zoo ras zyn glas niet vol geſchonken,
Of 't wierd, zo dra hy 't kreeg, van hem weer uitgedronken
Waar op toen werd gevraagt, hoe hy zo gulzig was.
Hy zei, een ſchoone ſpreuk doet ſtaag myn hart ontfonken.
'K vontſ' op de Heeregragt, daar ſtond, Myn glas loopt ras.

Dat hy ook Pourtretten geſchildert heeft, blykt aan dit Lofdicht, op de beeltenis van Kat. Queſtiers, door J. Koenerding.

Dus maalde DANKS *en hand die ſchrand're Kataryn,*
Met verf en met penceel, dat niet van 't leeven ſcheelde,
In ſchoonheids glans en blos, dog dit is maar de ſchyn
Van haar die hy niet kon natuurelyk verbeelden
Met 't vrugtbaar ryp verſtand waar meê zy ruſtig tart
Ireen en Myroos Konſt wiens luiſter naam en ende

Zoo

Zoo dra den Yſtroom zag dit groot en wyze hart,
Want ze is Apolloos ſtyl en roem van Lucas bende.

JAN VAN ALEN of hy een Amſterdammer van geboorte is, weet ik niet, maar hy heeft 'er altyd gewoont, van zyn jeugt af, (welk begin genomen had 1651. tot zyn ſterftyd in 't jaar 1698.) had het Penceel zodanig tot zyn wil, dat hy alle wyze van ſchilderen wiſt na te bootſen, inzonderheid de Vogelſtukken van Melchior de Hondekoeter, die hy zoo even gelyk wiſt na te volgen, dat de beſte kenners dikwils verlegen ſtonden, als hun oordeel daar over gevergt werd.

Onze van ALEN ſtond niet kwalyk by die konſtgreep, aangezien de penceelkonſt van Hondekoeter by zyn leven willig aan den man raakte, dat thans zulk een vaart niet loopt. Dog zulk doen by Melchiors leven was een nagel aan zyn Dootkiſt, door dien 'er op deze wyze zoo veel geſchilderde Hanen en Hoenders in de waereld kwamen, dat 'er een afſlag in den prys door te dugten ſtond. Het zy, zoo 't zy, Melchior had twee kwaatjes, een binnen en een buitens huis, en dus was het niet te verwonderen dat hy by wylen den druk met geeſtverkwikkend vocht van zyn hart ſpoelde.

ABRAHAM STORK, Amſterdammenaar, ſchilderde ongeſtuime en ſtille zeeſtukken, Schepen, en zeehoofden vol gewoel van beeltjes, ook Steygerbooten, en andere vaartuigen, gepropt met ſoldaten en bootsgezellen met kiſten en kooygoet, om de zelve aan boort van de op anker leggende zeeſchepen te voeren, welk gewoel hy geeſtig en natuurlyk wiſt te verbeelden. Inzonderheid word geroemt de verbeelding van het inhalen van den Hertog van Marlbourg op den Amſtel onder een

groot gewoel van binnenjachten. Deze had ook een Broeder die Ryngezigten en binnenlandſche vaartuygen ſchilderde, dog zoo konſtig niet.

DAVID COLYNS, geboren tot Amſterdam, ſchilderde meeſt Bybelſche Hiſtorien, en inzonderheid zulke waar in een groot gewoel van Beeldjes te pas komt; als daar Iſraël het Manna opgadert, of daar Moſes de dorſtende Hebreeuwen drenkt door 't water uit de ſteenrots enz.

BARENT GAAL van Haarlem was een Leerling van Wouwerman, welks aart van ſchilderen hy al vry wel wiſt na te bootſen. Zyn penceelwerk beſtaat ook wel meeſt in Bataljes, en pleiſterplaatſen. Hy was doorgaans wat eygenzinnig in zyn doen, en koeſterde dat gebrek, tot zyn nadeel.

'T gebeurde dat een Heerſchap, voor wien hy eenig werk onderhanden had, hem ging bezoeken om het zelve te zien daar hy juiſt geen zin toe had. Des belaſte, hy te zeggen dat hy niet t' huis was, en dat zoo luid dat het de Heer hoorde, die daar op henen ging, en voornam hem dit met gelyke munt te betalen. Het ſtuk gedaan zynde ging hy daar mee naar den Heer voor wien hy het geſchildert had: maar deze hem hoorende aankloppen, ſtak 't hoofd ten venſter uit en riep hem toe: *Ik ben niet t'huis.* of hy daar tegen zeide, *ik zie dat gy t'huis zyt*, 't mogt niet helpen. Want hy kreeg tot antwoord, *Gy ziet dat ik t'huis ben; als ik laatſt aan uw huis kwam hoorde ik dat gy in huis waart*, *en moeſt egter heen gaan.* Gelyk hy zig dan eindelyk ook moeſt getrooſten met zyn ſtuk weder te vertrekken.

ISAAK KOENE, Landſchapſchilder en Diſcipel van Iſak Ruisdal, maakte Landſchappen en Gaal de Beeldjes daar in, dus maakte zy zamen veel ſtukjes

voor den Amſterdamſchen Vos.

Deze hunne Rol afgeſpeeld hebbende komt PIETER VANDER HULST, geboren te Dordrecht in 't jaar 1652, den 18 van Sprokkelmaand, ten Toneel. Hy kreeg de reisluſt in 't hoofd, teeg op reis, en kwam den 24 December 1674 te Rome, daar hem de Bentvogels beet kregen, en voor zyn geld met den Bynaam, of Bentnaam van Zonnebloem doopten, miſſchien om dat hy die veeltyds in zyn ſtukken te pas bragt; want hy zig tot het ſchilderen van een wilder ſoort van Bloemen zette, dan wel Dan. Segers, de Heem, en anderen gedaan hebben. Hy voegde by zyn Bloemen ook allerhande ſoort van wilde Kruyden, Slangen, Padden, Hagediſſen, en diergelyke ſoort van Dieren. Hy heeft zig naderhand tot het pourtretſchilderen begeven, maar daar meê in veere na zoo veel roem niet behaald.

De Schilder PIETER PEUTEMAN, is geboren te Rotterdam uit een deftig geſlacht. By wien hy de Konſt geleert heeft weet ik niet, maar hy ſchilderde allerhande ſoort van ſtilleeven: ook uitgehakte borden, gevormt naar de wyze der ſtaande beelden, hoedanig een verbeeldende eenen Zwitſer, die de wagt houd, in zyn voorhuis ſtond. Zyn Neef, die een lid der Vroedſchap van Rotterdam was, verzogt hem een Tafereel te Schilderen, waar in de vergankelykheid van 's menſchen leven door indrukbare beeltenisſen vertoont wierd: en op dat hy zig van veelerhande voorwerpen zoude konnen bedienen, bezorgde hy hem de ſleutel van de Snykamer, daar hy zig op een middag na den eeten alleen naar toe begaf om een afſchetſing van 't een en 't ander te maken, 't geen hy in zyn ſtuk zoude te pas brengen

gen, dog hy viel door d'opſtygende dampen van zyn volle maag in ſluymering en eindelyk by dit ſprakeloos gezelſchap in vaſten ſlaap. Dit was op den 18 van Herfſtmaand 1692 wanneer die aardbeving voorviel die 't gantſche land deed ſchudden. Hy door die beweging en 't gerammel der Doodbeenderen ontwaakt zag met nuchtere oogen verbaaſt om naar alle kanten, en ziende dat alle de Geraamten de hoofden ſchudden als de waſſepoppen, de Bekkeneelen op de tanden knarſten, en armen en beenen gins en weer ſlingerden, verbeelde zig in dien oogenblik niet anders dan dat die geraamten zig alle gelykerhand in beweging ſtelden om hem aan te vallen. Dus vluchte hy in aller yl de kamer af op de ſtraat, door den ſchrik met doodverf beſtreken. Een weynig bedaart zynde ontdekte hy wel haaſt de oorzaak der vreemde beweging dier Doodbeenderen. Maar wat hielp dit? de ſchrik was hem zoodanig in 't bloed geſlagen, dat hy kort daar aan ſtierf.

JAN KLAASZE RIETSCHOOF is geboren tot Hoorn in 't jaar 1652. Deze van der jeugt af aan tot de konſt geneigt, werd Leerling eerſt van Abraham Liedts, en naderhand van den berugten zee- en ſcheepſchilder Lud. Backhuizen, welkers behandeling hy heeft behouden; zulks hy wel onder de brave meeſters van zee- en ſcheepenſchilderen mag geteld worden, dog hy is kleengevoelig van zyn Konſt, en van een vromen inborſt.

Zyn Zoon HENDRIK RIETSCHOOF geboren in 't jaar 1678 volgt op 't ſpoor van zyn vader, en is niet minder dan dezelve in vloejentheid van ſchilderen.

KORNELIS HOLSTEIN werd geboren te Haarlem in 't jaar 1653. Of hy de Konſt alleen

by zyn vader Pieter Holſtein, die een Glasſchilder was, en veel met waterverf geteekent heeft, of by ymand anders geleert heeft, weet ik niet, maar wel dat hy een groot meeſter in de Konſt geweeſt is. Onder vele ſtukken heb ik 'er een van hem gezien verbeeldende den Triomf van Bachus. In dit ſtuk kwamen verſcheiden naakte vrouwtjes en kindertjes, zoo verwonderlyk natuurlyk en konſtig geteekent en geſchildert, dat de prys, welke daar voor betaald was, op verre na de waarde van het zelve niet konde opwegen. Maar wat zal ik zeggen? Die de naam heeft van vroeg op te ſtaan, mag (zegt het ſpreekwoord) lang ſlapen.

In de Weeskamer op 't Raadhuis van Amſterdam ſtaat van hem een konſtig geſchildert ſtuk voor den ſchoorſteen, verbeeldende den Roomſchen Lycurgus, daar hy zynen neef voor wettigen Erfgenaam verklaart.

De Dichter Jan Vos maakte dit volgende Vaers op.

Lycurgus hout zyn neef voor wettig erf van 't land.
De hulp der voogden ſtrekt de weez' een mond, en handt.
Hier leertmen d'Eigenbaat den wees zyn erfrecht geeven.
Zoo blyft des vaders zorg, als 't lichaam ſterft, in 't leven.

En in de Theſaurie ordinaris, zietmen de zoldering van onderen met zyn penceelkonſt pronken.

Hy oeffende ook het Glasſchilderen, dog zoo veel niet als zyn vader, aangezien die mode van tyd tot tyd afnam. Deze kwam heel haaſtig te ſterven op den 19 van Hooymaand 1662, tuſſchen twee

twee en drie uuren namiddags, hebbende een purgatie ingenomen, om de pyn voor 't hart af te zetten, want hy anders geen ziekte had, en ook nog even te voren op zyn ſtoep had gezeten, wanneer zyn vrouw het bekertje by den kruidmenger, weer 't huis gebragt hebbende, en pas een kwartieruurs uit geweeſt zynde, haar man in het voorhuis op den vloer vond dood leggen. Men beſchuldigde den kruidmenger wel niet, want zulks kan wel gebeuren door een Hartvang: maar ſommige buuren, die het ſpreukje van Nicocles wiſten, verhaalden het aan anderen by dit geval, te weten dat deze, een domdriftig geneesheer, die op de kragt van zyn poeders ſtofte dus ſpottende in den baard voer. *Zeker ik prys uw Konſt om dat gy de menſchen niet lang in elende laat leggen; maar hen ſpoedig verloſt datze geen pyn meer gevoelen.* 't ging zoo 't ging, zulke vertellingen bragten den Apotheker weynig voordeel aan, zoo min als de Raad van Euftius in zyn ontledingen des vernufts, daar hy zeit: *Laat den Kok uw Geneesmeeſter zyn, en de vleeshal uw Apothekers Winkel.*

My is verhaald dat de berugte Cavaljier, welke voor eenige jaren, door zyn krygsvernuft en dapperheid de troepen in de Sevennes aangevoert heeft, in een Koffihuys was, en een vaandrig van de Hoogduitſche troepen, beluſt om hem te zien hem daar kwam ſpreken. Na eenige algemeene redenwiſſelingen vraagde de Duitſcher hem of hy die Cavaljier was daar zoo veel van gezeit wierd? waar op hy ja antwoorde. *Zoo zyt gy dan* (vervolgde de Duitſcher) *Die broodbakkers zoon? Ja* antwoorde Cavaljier? *Maar thans in ſtaat als Colonel*; en vervolgde: *Mag ik d'eer hebben van te weten wie myn Heer is?* Waar op hy zyn naam melde, en

 met

met een dat zyn Grootvader een Generaal, zyn vader een Hopman was geweeſt, en hy een vaandrig was. Cavaljier zig een weinig beradende, zeide daar op: *Hoe myn Heer; uw Grootvader een Generaal, uw vader een Hopman, en gy een vaandrig; dit telt byſter af: en wil het zoo voort, zoo word uw zoon nog wel een Bakkers knegt.* De grootmoedige Duitſcher dien ſteek voelende, droop weg. Dus ging het ook met den volgenden Konſtſchilder.

SIMON VANDER DOES had tot zyn overgrootvader een Geheimſchryver der Stad Amſterdam, tot zyn Grootvader een Secretaris van d'Aſſurantiekamer, gelyk wy in 't leven van zyn vader Jakob vander Does hebben aangemerkt, maar hy eindelyk in een ſlegten ſtaat vervallen ſtrekte voor zyn geſlagt een zinnebeeld van d'Ondergaande zon.

Hy was geboren 1653, en oeffende zig in de zelve verkiezing en wyze van ſchilderen als zyn vader, en woonde in den Haag by zyn Moey.

Om nu eens proef te nemen, hoe veer hy op eigen wieken dryven konde, ging hy eerſt een wyl in Vriesland wonen, naderhand in Engeland, maar bleef daar maar een jaar. 't Schynt dat hem de koſt daar niet beter dan in zyn moers keuken ſmaakte. Zesendertig jaren was hy oud als hy zig in huwelyk begaf. Oud genoeg was hy om te trouwen, maar te jong om de wederwaardigheid die daar uit ontſtond te torſchen, want hy had een ſlegte keur gedaan. Wie kan alles voorzien? *Alle zaken hebben geen voortgang van onze inbeeldinge tot de wezentheid, zonder verlies*, zeit Fontenelle in de t' zamenſpraak der dooden. Zy was inzonderheid verkwiſtende, en alles wat hy met zyn penceel en yver by een ſchrapen konde, was ſtraks op de molen van zorgeloosheid tot kaf vermaalt, dus hy met

zug-

zugten de Konſt moeſt oeffenen, en maakte zelden iets of 't was voor gegeten brood.

Hier kwam nog by dat de Heer de Graaf, die van zyn geſlachts ſtam was, en veel om zyn vaders wil met hem gedaan zou hebben, zig nu om dit Huwelyk van hem onttrok, en hem (als het ſpreekwoord zeit) liet dryven. Johan van Gool die toenmaals zyn Leerling was heeft my tot verwonderens verhaald, hoe hy niet tegenſtaande al die bekommerniſſen en hartkwellingen, dagelyks even yverig konde ſchilderen. Maar met al dit yveren deed hy geen voordeel, aangezien hy zig hier door het gezelſchap der menſchen onttrok, en gevolglyk de gelegentheid verloor van ſomwyl een pourtret te ſchilderen, dat wat meerder voordeel gaf, als het beeſte ſchilderen. Verſcheiden pourtretten zyn nog van hem in handen, die heel in handeling naar den ouden Netſcher gelyken.

Zyn vrouw te ſterven komende bevond hy zig in een ſlegten ſtaat, zoo dat hy, door voorſpraak van goede vrienden, een plaats in 't Gaſthuis agter de Hal in den Haag kreeg. Maar na dat hy daar twee of drie jaren gewoont had liep hy daar uit, ging naar Bruſſel daar hy een jaar woonde, en voorts naar Antwerpen, daar hy voor de keelbeulen ſchilderde.

De Heer de Graaf, meer gemeld, dagt dit verval in 't geſlagt, door zyn jonger Broeder Jakob vander Does Jakobſz. weder op te beuren: en vindende hem geneigt tot de Konſt, beſtelde hem by Karel du Jardyn, zyn overleden Vaders grooten vrient en zyn gewezen voogt, daar hy zoo lang by bleef tot Karel die onverwagte luim bekroop van Roome voor zyn dood te zien. Toen raakte hy by G. Netſcher, en na 't verloo-

pen van twee jaren by G. de Laires tot Amſterdam. Naderhand by zig zelven de Konſt oeffenende, gaf hy proeven van zyn grooten geeſt, en verzegelingen van 't geen in hem te hoopen ſtond. Hy was ſtout in zyne ondernemingen, en gereed om groote zaken de Konſt belangende t'ondernemen, maar ook met een byzonderlyk driftig en haaſtig, zoo dat hy ('t geen my voor de waarheid verhaald is) eens drie of vier weken aan een ſtuk geſchildert had, en als hy het niet na zyn zin konde krygen, een mes nam (niettegenſtaande dat zyn Broeder die agter hem ſtond 't zelve wilde beletten) en ſneed den doek aan riemen. Dit werk ondernam hy andermaal: 't lukte hem, en hy maakte een geſchenk daar van aan den Heer de Graaf, die het dankelyk aannam, hem een paart gaf, en een dikke goudbeurs bezorgde, en zont hem onder den zwier van den Heere van Heemskerk (als hy voor Ambaſſadeur van wegens den Staat naar Vrankryk ging) meê naar Parys, daar hy zyn Fortuin gevonden zou hebben, had de dood hem niet na 't verloopen van een jaar uit dit leven weggerukt, en dus alle hoop verydelt. Nu volgen de twee gebroeders

THEODORUS EN CHRISTOFFEL LUBIENIETZKI, waar van de eerſte is geboren te Cracou in 't jaar 1653, de ander te *Stettin* 1659. zy hadden beide de teeken-en ſchilderkonſt in hunne jeugt tot hun vermaak geoeffent by Juriaan Stur te Hamburg, nevens andere pryswaardige oeffeningen voeglyk aan jongelingen van edele geboorte.

In den jare 1675 in Oegſtmaand kwamen zy tot Amſterdam, en begaf zig CHRISTOFFEL ten eerſten by Adriaan Bakker om de Konſt voort te oef-

oeffenen, dog THEODOOR raakte by den berugten Gerard de Laires, welkers wyze van behandelinge hy zoo wel afgezien heeft, dat het alzins in zyne konſtige penceelwerken doorſtraalde. Deze werd na 't verloop van eenige jaren door den Groot Hertog van Toskanen ontboden. In 't jaar 1682 is hy naar Hanover vertrokken. Van daar kwam hy aan 't Hof van Brandenburg, daar hy eerſte Kamerling en opzigter van de Academie werd; en eindelyk is hy in 't jaar 1706 naar Polen gereiſt, daar hy geſtorven is.

Chriſtoffel Lubienietzki woont nu nog tot Amſterdam daar hy met lof de Konſt oeffent, zoo in Hiſtorien als pourtretten.

In dezen tyd bloeide de Konſt in Nederland, inzonderheid te Amſterdam. De Vrede ſtond voor de deur, die Bellona vyandin der konſten aan band zouw leggen. De zon eerſt door een opwellende ſulferdamp betrokken, begon een blyder aangezigt te vertoonen, en de Koopvaardyman vlamde om geveiligt de zee te bouwen. Thans zag men de Stedelingen een nieuwe konſtluſt ſcheppen, en de een toonde zig voor den ander een Mecenas, daar de Heer Joan van Maarſeveen, Ridder van St. Michiel, elk in voorging. Konſtlievenden en Konſtenaren reikten nu elkander hart en hand, (en 't waar te wenſchen geweeſt dat de wangunſt en eigenbaat dezen band niet had verbroken) in eendragt toe. Dit is my gebleken uit zekere vaerzen, 't eene *op de vereeniging van Apelles en Apollo &c.* 1653. Het andere heeft tot tytel *Broederſchap der Schilderkonſt, ingewyd door Schilders, Beeldhouwers en derzelver begunſtigers. Op den* 21 *van Wynmaand,* 1654 *in Amſterdam.* Op de volgende bladzyde

 ſtaan

ſtaan de hoofden der opregters, als M. Kretſer, B. vander Elſt, N. van Heldt Stockade, J. Meuris gemeld; en is dit vaers aan gemelden Heer Maarſeveen opgedragen, uit naam van allen door T. Aſſelyn.

Dit St. Lucas feeſt werd gehouden op de groote zaal van St. Joris Doelen; dewelke daar toe opgeciert was met Feſtoenen, die hunne zinſpelingen hadden op deze vereeniginge.

Op 't Feſton van 't ſchilders gereedſchap, verbeeldende de eenigheid van hunne Broederſchap, las men dit:

Aldus is d'eenigheid van Konſt, en Konſtgenooten,
Gelyk dit ſchildertuig gebonden is in een,
Zoo bint de liefde hen als Broeders in 't gemeen,
Want eenigheid en vreê word met dien band geſloten.

Op 't Feſton van 't Muſyktuig, toegeëigent aan Apollo vond men deze vaerzen.

De Konſtgodin, verknogt aan d'eedle Poëzy,
Scheen door Apolloos lier ten Hemel op te varen.
Twee konſten na in bloed, vereend in Maatſchappy.
Apol bemint 't penceel, Apelles zang en ſnaren.

Daar benevens hadden zy voor hun, en de genoodigden, (die te zamen zoo Schilders, Poëeten als Liefhebbers der Dicht- en Schilderkonſt omtrent 100 in getal waren,) een regel, of tafelwet opgeſtelt, die by wyze van aanſpraak tot de genooden dus begint:

Lief-

Liefhebbers, Konſtenaars, die op de Voetboogs-
zaal,
Staat met den anderen gereed, om 't middagmaal
Te houden:
Het dronken drinken zy geſchuwt van dezen dag;
Die drie gezontheên heeft blootshoofds voldaan, ver-
mag,
Indien hy meerder wierd gevergt, die neêr te zetten;
Den genen die meer luſt, en zal men 't niet beletten,
Zoo ſlegs geen overdaad aan tafel word gepleegt.

Jooſt van den Vondel was niet alleen mede op dit feeſt gelyk anderen genoodigt, maar werd ook aan 't hooge eind van de tafel in een grooten zeetel geplaatſt, en hem door iemant Apollo verbeeldende een Laurierkrans op 't hoofd geplant, gelyk het Brant dus in zyne levensbeſchryving, agter het 2de Deel van zyne Poëzy gedrukt, aanhaald. De gryze Vader kroonde het feeſt weder met dit volgende gedicht.

Gelyk de Zonnebloem haar oogen
Uit minne draait naar 's Hemels bogen,
En volgt met haar gezicht
Het alverkwikkend licht,
De Zon, die 't al zyn verwe geeft,
En daar geboomte en plant by leeft;
Zoo volgt de Schilderkunſt,
Uit aangeboren gunſt,
Ontſteeken van een heilig vuur,
De ſchoonheid van natuur,
Met hare ſtreken en penceelen;
Geeft doode doeken en paneelen

Het

Het leven, waarze zweeft, en zwiert;
Verkloekt de menschen en 't gediert.
ô Eedle Schildermin,
ô Tiende Zanggodin,
Wy loopen u met d'andre negen
Parnasgodinnen tegen:
Van zingen nog van speelen moe:
Ontfang dees Kroon: zy komt u toe.

Het welk beantwoord werd met dit volgende Klinkdicht.

Toen 't groote licht verscheen op 't feest der Konstenaren,
Was ieder een verheugt, en zoo vernoegt en bly,
Dat wie den Vader zag, ontstak in Poëzy,
Nu dat de Konstgodin hier met Apol zou paren.

Terwyl de Priesterschap, door zang en spel der snaren,
Begroette dus die Zon: ô Feniks van ons Landt!
Die 't gansche Helikon doet luisteren naar uw trant,
En wyd aan God Jupyn een kroon van gryze haren,

Die stadig zyn omringt met heil'ge Laureblaan.
Wat offer zullen wy u voor dees weldaad branden?
Wie dankbaar is voor gunst, die heeft de gunst voldaan.

Wat dankbaarheid is meer als duizent offerhanden.
De Vader zy vernoegt, nu dat St. Lucas hier
U schenkt Apelles schilt, Apollo zyn Laurier.

Elk maakte zig vrolyk, en verheugt op dit feest, de glazen klonken in 't rond, en de geesten door Bachus druivensap vervrolikt, schenen al op Pindus heuvel verplaatst te wezen. Des zon-

zongen zy alle bekommertheid vaar wel; en deunden helder op:

Laat Romen op de Konſt, en haar aeloutheid brallen,
En Tivoli op al zyn groote watervallen,
En Napels op het Graf van Maro, en haar gunſt,
Hier is de beurs, en 't geld, en liefde tot de Kunſt.

Eer zy ſcheiden namen zy beſluit tot een jaarlykſe vernieuwing op St. Lucas dag, lieten tot dien einde een gedenkſchilt (veel ligt is hun het gebruik van de oude Romeinſe belofteſchilden in gedagten gekomen) maken; waar op afgebeelt ſtonden, een gebroken en eene opgeregte gedenknaalt, opwimpelt met het byſchrift, VERNIEUT UIT LIEFDE. Dog dit voornemen is door de nyd verydelt geworden, en het gedenkſchilt door den tyd, even als de gedagte Romeinſe belofteſchilden, in de vergetenheid begraven.

JAN HOOGZAAT is geboren te Amſterdam den

den 12 Maart 1654, een van de beste Leerlingen van Gerard de Lairesse. Om in 't groot te schilderen is hy niet minder konstig als in zyn kleene beelden daar een meester best in uitblinkt. Hy heeft veel in 't huis van 't Loo voor William Koning van Engeland geschildert. Hy heeft ook stukken gemaakt voor de Grootagtbare Heeren Burgermeesteren dezer Steede Jan Trip, A. Velters, Jan Six, en voor den Hr. Scheepen van Aalst en andere groote Heeren. Ook is van hem geschildert het oppervlak in 't overwelffel van de Borgerzaal op 't Amsterdamsche Raathuis. Maar de maker heeft geen naauwe agt gegeven hoe de figuuren in 't oog door zulk een wyden afstand verkleenen, waarom men dezelve naauw onderscheidentlyk zien kan. Dog de beschryving van den inhoud derzelve is, ten dienst der vreemdelingen, gevoegt in den Wegwyzer door Amsterdam, op pag. 427 aldus.

Amsterdam, een der schoonste Steden die de Zon beschynt, zit hier deftig uitgedost, op lugtige wolken, heerlyk verheven &c. Zy draagt in haar schoot een bondelbyl met groene laurieren omvlogten; om te gelyk haar bloejende en eendragtige Regering aan te toonen. Zy leunt op een cierlyke scheepssteven, 't geen teffens (met het later kruisschilt behangen) haar berugte scheepvaart te kennen geeft: waarom de Zeevoogt Neptuin haar de stevenkroon opdraagt. Terwyl Merkuur haar den Guldenstaf der Koopmanschap vereert, en Cybele, Godin der Aarde met het aanbieden van hare sleutels de gansche waereld tot het dryven haarer Koophandel open steld. De wapen-

pentuigen die nevens haar leggen, beteekenen dat zy hare vryheid en achtbaarheid kan, en weet te verdadigen. Alles vloeit uit den overvloetshooren haar van alle kanten toe. De Roomſche Ryks Adelaar verheft zig boven haar hoofd, met de Keizerlyke Kroon haar wel eer door Maximiliaan gegeven. De Faam ſchynt deze voortreffelykheden de waereld over te trompetten, terwyl zig Amſterdam door den Tyd, met behulp van Verſtand en Naarſtigheid nog hooger ziet opvyzelen. In 't verſchiet der wolken ziet men de eedle Konſten en wetenſchappen door Kindertjes verbeeld, die den anderen in oeffening verzellen. Herkules (het zinnebeeld van Deugt en Dapperheid) is ter andere zyde met zyn knods in de weer, om de Wangunſt en andere laſterzieke gedrogten en harpyen op de vlugt te dryven, om de maagt van Amſterdam voor dit ſchenzugtige monſter te bevryden.

Junius in zyn 3 Boek pag. 218. verhaalt een opmerkenswaardige Hiſtorie van Alcamenes en Phidias.. Deze twee Konſtenaars gelaſt van de Athenienzers om elk een beeld van hun Godin Diana te maken, dewelke op hooge voetſtukken in hun Stad geplaatſt zouden worden, lieten met een ook door 't volk verbreiden (om dat die Konſtenaars elk hun beſt zouden betrachten) dat een groote ſom gelds betaald zou worden, aan die het beſt maaken zou. Hier op tegen die twee konſtenaars met yver te werk. Alcamenes had zyn beeld 't eerſt gemaakt, en was by zig zelven genoegt dat het, van naby bezien, geprezen werd. Eindelyk bragt Phidias zyn beeld ook te voorſchyn, 't welk niemant van de Athenienzers van naby beviel, maar zy laſterden in tegendeel den maker,

ker, niet willende zulk een wanſtallig beeld (zoo 't hun toeſcheen) in hare ſtad dulden: zoo veer, dat 'er een oploop ontſtont, en 't gemeene volk hem wilde ſteenigen.

Phidias, die de Geometrie, en Optica verſtont, had zyn beeld grover en plomper van deelen gemaakt als men gewoon was te zien, om den hoogen afſtant die het zelve zoude hebben, wanneer het op zyn verheven ſtantplaats ſtont. Des verzogt hy maar alleen dat zy hun oploopentheid, en oordeel wilden ſchorten, tot het zelve geplaatſt zoude wezen. Toen veranderden zy; want de nettigheid en zagtheid die men aan het beeld van Alcamenes beſpeurde, wanneer het op den beneden grond ſtont, veranderde door den hoogen afſtant in een afzigtigheid: daar en tegen verdween die grove hardigheid van Phidias beeld in een vleiende zagtheid, en behield in dien afſtant zyne grootte en deftigheid.

Hoe velen door omgang met Konſtſchilders, en door 't dagelyks beſpiegelen der konſtwerken zyn aangeſpoort geworden tot die pryſſelyke oeffening, daar van hebben wy menigte van voorbeelden aangetoont, maar dat de natuurdrift buiten dusdanige aanleidingen, insgelyks ook zulks vermag, zien wy in den braven pourtretſchilder JOAN VOLLEVENS beveſtigt.

Geertruidenberg, binnen welkers ringmuur hy in 't jaar 1654 geboren werd, had lang voor en na dien tyd geen konſtoeffenaars binnen zyn wallen gehad om hem eenige aanleiding te konnen geven. En egter was zyn drift zoo tot die oeffening geneigt, dat hy van der jeugt af aan niet anders deed dan al wat hem voorquam met kool en kryt af te ſchetſen. Waarom zyne ouders (ziende zyn on-

onſtuitbare konſtdrift) hem beſtelden by den berugten pourtretſchilder Kaſp. Netſcher, naderhand by N. Maas, en eindelyk by Jan de Baan in 'sGravenhage, daar hy 't zedert heeft blyven wonen, en menigte pourtretten gemaakt, die braaf geſchildert en vol leven zyn. Ook heeft hy een Zoon in die oeffening opgekweekt, die nevens zyn Vader nog in leven is.

Komen en gaan is des menſchen lot. 't Jaar 1654, dat de Konſtſchilders vol leven zag ontluiken, zag teffens ook Fabricius door een deerlyk toeval het leven eindigen.

Die tot een ongeluk geboren is (zeit de ſpreuk) zal het niet ontgaan.

KAREL FABRICIUS, een uitſtekend ſchilder van perſpectiven, berugt voor den beſten in zyn tyd, was ook een goed pourtretſchilder. Waar hy geboren is, ook de tyd wanneer, blyft duiſter: maar dat hy lange jaren te Delf gewoont heeft is bekent, gelyk zyn naam ook in de Stads gedenkſchriften op het jaar 1654 den 12 October by het ſpringen van het buskruidmagazyn gemelt ſtaat, nevens zyn Schoonmoeder en Broeder, mitsgaders Simon Decker, Koſter van de oude Kerk, met wien hy bezig was uit te ſchilderen, ook Mathias Spoors zyn Diſcipel, welke alle zeer deerlyk, door het inſtorten van het huis, onder het puin zyn geplettert en geſneuvelt. In Fabricius alleen was nog leven, na dat hy nevens de anderen na 't verloop van 6 of 7 uuren onder 't puin dat hem overſtolpt had wierd geſleept: en om dat de huizen der Geneesmeeſters voor het meeſte mede ingeſtort waren, in het Gaſthuis gebragt, alwaar na het verloop van een kwartier uurs zyne benaauwde ziel uit het elen-

elendig gekneusde lichaam verhuisde. En dus (hy was nog maar dertig jaren oud) is die heldere zon pas aan 't ryzen op het onverwagtst ondergegaan.

Arnold Bon maakte op dit droevig ongeval dit treurdicht.

Aldus gekneust, geplettert en gebrooken,
Aan arm en beenen dat onkenbaar was,
Lag KAREL FABER *schier versmoort in d'as,*
Door 't heiloos kruit; wie weet hoe aangestooken?
Zyn matte ziel gantsch magteloos gekreeten,
Wierd nog gered uit deezen bangen noodt.
Maar d'alvernield' en d'onmedoogde doodt,
Heeft hem den draad zyns leevens afgebeeten.
Zoo voer de grootste Konstenaar ten dale,
Dien Delleft ooit of Holland heeft gehad.
De meeste schaa van deeze brave Stad
Werd weer geboet, maar hy niet weer te haale.
Wie treurt dan niet op zyn gekrookte beenen,
Die ooit de konstgodin Pictura mindt?
Hy was van haar het beste troetelkindt,
En zoog 't geheimste uit haare borst en speenen.
Dus troft gy hem, ô doot toen hy zo schrander,
In 't malen met zyn deftige penseel,
Het weezen bragt natuurlyk op 't panneel
Dat zoo geleek, als 't eene Ey het ander.
Moest nevens hem dan Decker ook al sneeven?
Als of de nyd hem nog benyden wou,
Dat yders oog, nog namaals zeggen zou,
Ten is geen doek, het is het waare leeven.
Moest gy den geest van Faber ook zo sollen
Mattias Spoors, o gaauwe jongeling,
(Die dagelyks leergierig by hem sting,)
Om zoo de Konst ter wereld uit te rollen?

Maar

Maar heeft dit droevig treurtoneel van Fabricius uw hart, Lezer, tot deernis bewogen, daar gy hem onder 't puin verplettert zaagt; de vertooning van het vreugdefeeſt der Broederen van St. Lucas, vereert door byzyn van hun grooten *Mecenas*, en het opperhooft van den Amſterdamſchen Zangberg, die onder 't klinken der glazen vol van *Bachus* nat, met vrolyke kelen *Evoe* door de ruime zaal ſchaterden, (als wy boven gemelt hebben) zal u het wezen in een andere plooi zetten.

Nu treden wy tot JOHAN VAN BUNNIK. Hy is geboren tot Utrecht in 't jaar 1654. Na dat zyne ouders beſpeurden dat hy inzonderheid tot de ſchilderkonſt geneigt was, werd hy in 't jaar 1668 beſtelt by den berugten Herman Zachtleven, by wien hy in den tyd van drie jaren zoo veer in de Konſt vorderde, dat hy eigen werken dorſt ondernemen, welke hy met veel roem ten einde bragt. Gelyk de jonge vogels eerſt boven 't neſt klapperwieken, daar na een korte vlugt ondernemen, eer zy zig veer van honk begeven, zoo deed ook onze Bunnik, die eerſt by zyn ouders zyn vermogen in de Konſt ter proef ſtellende, daar na een korte vlugt naar 't Kleefsland ondernam, 't geen wel gelukten. Weder t'huis gekomen ondernam hy andermaal zig te voegen by den konſtſchilder G. Hoet, eer hy zyn koers dorſt zetten naar Rome. Hoe reiszugtig hy van aart geweeſt is, blykt aan de lyſt die hy my zelf heeft opgegeven van al de plaatſen daar hy ſtalen van zyn Konſt gelaten heeft, waar by hy eeuwen zal gedagt worden.

Te Rees kreeg hy gelegentheid van voor den

Overſten Sales te ſchilderen. Van daar trok hy naar Duitsland, en hielt zig een tyd lang op te Frankfoort met zyn konſtgenoot Merian. Van daar vertrok hy naar Heydelberg, en voorts tot Spiers, daar hy voor Karel Lodewyk Keurvorſt van de Paltz, en den Raadsheer Jonkmans, verſcheiden Konſtwerken maakte. Van daar is hy gereiſt op Straatsburg door Zwitſerland tot Zurig, voorts over de Alpes tot het Milanees. Van daar naar Genua, daar hy kennis kreeg aan den braven Konſtſchilder P. Moulyn, anders Tempeeſt, by wien hy een tyd lang bleef en verſcheiden ſtukken maakte. Van daar is hy gereiſt op Livorne daar hy voor den Hollandſen Conſul eenige tafereelen ſchilderde; waar na hy zyn reis voortzette tot Rome toe, daar hy gekomen zynde ſtraks kennis maakte met Karel Marat, Abraham Genoels, Piemont, Ferdinant Voet, Adriaan Honig, anders Loſſenbruier, en den Konſtigen plaatſnyder Korn. Bloemaart: dog hy bleef 'er niet lang, maar toog naar Napels daar hy vele konſtwerken gemaakt hebbende weder te rug keerde tot Rome. Van daar reisde hy naar Boulonge, Ferrare en Venetien, alwaar hy den konſtſchilder Carel Loti bezogt. Toen trok hy voort naar Milanen en Modena, alwaar hy gelegentheid kreeg van voor den Hertog Franciscus den tweeden van dien naam te ſchilderen; welke Vorſt zulk een zugt voor zyn Konſt kreeg dat hy hem in zyn dienſt nam, en jaarlyks aan hem een goede ſom gelts gaf. Hier bleef hy acht agtereenvolgende jaren, in welken tyd hy vele lofwaardige konſtſtukken, zoo aan 't Hof, als op Buitenplaatſen van den Vorſt, nu nog te zien, gemaakt heeft.

De Hertog deed in dien tyd een beedevaart naar Lo-

Lorette, daar hy hem verzelde, gelyk ook naar Rome, daar hy nu voor de derde reys gekomen zig in de ſchilderbent liet huldigen, en kreeg tot bentnaam *de Keteltrom*. Kort daar aan met den Hertog wedergekeert tot Modena, werd hy het reizen wars, zoo dat hy ontſlaging van den Hertog verzogt, die hem een vrye pas bezorgde om door Vrankryk naar zyn Vaderland te keeren, gelyk hy deed. Dog vindende te Turin meergemelden konſtſchilder Ferd. Voet, hield hy zig daar een wyl tyds op met het ſchilderen van eenige ſtukken, waar na zy te ſamen reisden door Vrankryk tot Lions, daar zy vander Kabel, P. van Blommen en Gillis Wenix ontmoetten. Hier elkanders vaar wel gedronken hebbende, vertrok onze van Bunnik, met Ferd. Voet en zyn Broeder Jakob van Bunnik die hem doorgaans op de reis verzelt had, en een goed Bataljeſchilder was, naar Parys, en van daar door Braband tot zyn geboorteſtad, 't welk was in 't jaar 1684. Dog meergemelde Ferd. Voet bleef in zyn geboorteſtad Antwerpen, daar hy ſtalen van zyn brave Konſt deet zien, zoo in 't ſchilderen van Hiſtorien, als van Pourtretten en Landſchappen, waar van hy 'er verſcheiden op koper geëtſt heeft, en met konſtig geteekende beeltjes opgeciert. My is verhaalt dat hy te Rome op den muur van de kamer in de Herberg, daar de ſchilders gewoon zyn by een te komen, met kool geteekent heeft het gantſche gezelſchap dat op een Bentfeeſt by een was, zoo, dat elk in 't byzonder aan de wezenstrekken kenbaar was. Daar en boven waren de beelden zoo konſtig en vaſt geteekent, en de ſchikking der beelden zoo geeſtig bedagt, dat al wie het zag daar af verwondert ſtond. Wat agting het Bentgenootſchap daar voor heeft, blykt

hier aan: dat, wanneer de muuren van die kame jaarlyks worden gewit of ſchoon gemaakt, dit beteekende vak alleen word uitgezondert; om tot een proefſtuk van Konſt altyd te pronken.

Myn pen heeft Bunnik vervolgt tot in zyn geboorteſtad: nu reſt 'er nog te zeggen, dat hy ten eerſten aangezogt werd om op 't Konings Huis van 't Loo verſcheide groote landſchappen te ſchilderen, gelyk ook naderhand op het Huis van den Heer van Odyk te Zeyſt, als mede op het Huis te Voorſt. Waar aan men zien kan wat zyn penceel vermogt. Hy is nog in leven en woont te Utrecht.

Het beurt maar zelden, dat, na verloop van tyden, dingen gevallig zig ſamenſchikken als voor henen.

Het ſchikte zig zoo in de levensbeſchryving der Italiaanſche ſchilders door *van Mander*, dat *Daniel Ricciarelli* voor *Taddeo Zucchero* kwam te ſtaan, waar uit *van Mander* reden vont om te zeggen: *Dat Daniel door moeite en grooten arbeid zoo hoog in de Konſt geklommen weder gedaalt is, en dat hy 't penceel voor den beitel verwiſſelende, by een pyl is te gelyken die met kragt in de hoogte opgeſchoten ſtraks weder tot de laagte daalt: maar dat die gene welken de Konſt aangeboren is, hoe langer zy dezelve oeffenen, hoe zy daar in volmaakter worden.* 't Welk hy op Zucchero toepaſt.

Met gelyke reden konnen wy dit op den Dordrechtſen Simon Germyn en onzen Leydſchen Ridder en Konſtſchilder KAREL DE MOOR toepaſſen. De eerſtgemelde maakte door moeite een goed begin. Zyn Konſtzon rees, maar daalde ſtraks zoo dat hy zig naderhand met de grove kwaſt

en

en kladpot moeſt generen. In tegendeel is de Konſtzon van onzen Ridder van tyd tot tyd zonder eenige beneveling in de hoogte opgeklommen tot den middagkring, van waar zy hare konſtſtralen de Waereld overſpreit, en de mindere konſtlichten doet ontfonken.

Leiden bromt op zyn geboorte voorgevallen op den 25 van Sprokkelmaand 1656.

Zyn Vader was een Konſthandelaar, die ziende dat hy onweerhoudelyk van natuur tot de teeken- en ſchilderkonſt geneigt was, en kennende de ſpreuk: Een goed begin maakt een goed einde, hem beſtelde by den berugten Gerard Dou om van eerſten af naar vaſte grontregels geleid te worden.

Voor af heb ik vergeten te zeggen dat zyn Vader hem tot de taalgeleertheid meende op te kweken. Maar als hy beſpeurde dat Karel een tegenzin in 't leeren van talen had, en geheel tot de ſchilderkonſt geneigt was (met onwillige honden is 't kwaat hazen vangen) zeide hy, *Laat hem maar teekenen leeren, dit komt tot alles te pas.* Dit ſtont Karel wonder wel aan, die ook zyn tyd onder opzigt van G. Dou met yver waarnam.

Naderhand, en om zig tot een kloeker penceelbehandeling te gewennen, werd hy tot Amſterdam by den vermaarden pourtretſchilder Abraham van den Tempel beſtelt; dog deze ontviel hem vroeg in 't jaar 1672. Van daar trok hy weder tot Leiden by Frans Mieris, en eindelyk te Dordrecht by Godf. Schalken, daar ik hem voor de eerſte maal heb leeren kennen. Ik weet niet wat reden hem daar toe beweegde; aangezien hy toenmaals de Tekenkonſt al vry beter vertond dan Schalken,

ten ware hy het alleen gedaan hebbe om zyn vleyend penceel (waar door hy berucht is) in zyne behandeling af te zien.

Zoo ik nu de eedle penceelkonſt die hy bezit naar waarde wilde pryzen, my zouden geen doorlugtige voorwerpen ontbreken om hem daar by in vergelyking te brengen; en overvloedige reden vinden om op dien voet voort te draven, ten waar my de pen van Gratiaan geleert had, den toom daar omtrent in de hant te houden, en liever te misdoen door te weinig, dan door te veel iemants werk te roemen; want de bovenmatige loftuitingen (zeit die vernufteling) verwekken de nieuwsgierigheid, en prikkelen de nyd: zoo dat indien de verdienſten niet over een komen met den lof, word het pryzen voor bedrog gehouden, en maakt dat de oppronker en die opgepronkt word beide belacht worden. Maar myn toeleg is niet, van de Konſt der levendigen te oordeelen of die naar waarde te roemen; om dat ik bezwaarlyk het ieder van pas zou konnen maken. Des heb ik beſt geoordeelt ieders Konſt zelf te laten ſpreken,en maar alleen den konſtlievenden die met den vinger aan te wyzen. Dichters nemen daar omtrent meerder vryheid aan zig, als wel een Hiſtorie- of levensbeſchryver voegen zoude.

Hy heeft de Konſtgodes altyd uit geneigtheid, met luſt, en niet als ſlaaf, gedient, nog de Fortuin laſtig gevallen, maar haar aangegrepen als zy hem gunſtig voorkwam, en veel gedaan, ſchoon niet in vergelyking van anderen. Maar wel gedaan is veel gedaan. Laat de onwetenheid ſmalen, dat zulk een konſtpenceel niet onophoudelyk werkelyk gehouden word, de verſtandigen kennen de ſpreuk die zeit: De zekerſte weg van te behagen, is een

graagte

graagte te vinden in die men verhongert gelaten heeft.

Onder zyne Hiſtorieſtukken word inzonderheid geroemt de Hiſtorie van Piramus en Tisbe.

De Hiſtoriſche verbeelding van Brutus, daar hy aan zyn zonen, over begane misdaat, ten ſpiegel voor 't Roomſche Volk, ſtraf oeffent, is geplaatſt voor den ſchoorſteen op der Schepen kamer tot Leiden.

In den jare 1702 zont hy zyn pourtret aan den Groothertog van Florencen, die hem daar voor een preſent deed van een goude medalje en keten.

Weinig jaren geleden ſchilderde hy voor den Keizerlyken Ambaſſadeur Sinſendorf een ſtuk vier en een half voet breet, waar in hy afmaalde de beelteniſſen der doorluchtigſte krygshelden dezer eeuw, Prins Eugenius en Marlburg te paart zittende.

Men leeſt een Latynſch gedicht op de afbeelding van den Prins Eugenius, door hem geſchildert, het geen wy den Leezer mededeelen.

IN EFFIGIEM

Illuſtriſſimi atque invictiſſimi Herois

EUGENII,

PRINCIPIS SABAUDI.

Adumbratam ab ingenioſiſſimo artifice
CAROLO DE MOOR.

QUalis Alexander, ſuperato victor ab orbe,
Pictus Apelleâ dicitur eſſe manu:
Non aliter docti celeberrima dextera Mori

Heroa EUGENII *Principis ora refert.*
Ille eſt, quem veterum tempos malè finxit avorum,
Alcides verè, Teutona terra, tuus.
Quo duce perpetuis dudum aſſuefacta triumphis
Exſuperant priſcum Cæſaris arma decus:
Cujus ad invictum dominatrix Gallia nomen
Fracta tremit, clades horret & ipſa ſuas.
O felix fanſtoque aetas ſub ſidere quantum
Invidiae a ſerâ poſteritate feres!
Quae pariter dignum tam forti Principe Apellem,
Et dignum tanto cernis Apelle ducem.

De Heer Arnold Hoogvliet heeft het dus in Duitſch overgegeven:

Op de Beeltenis van den Voortreffelykſten
en onverwinlykſten Held

E U G E E N,

PRINS VAN SAVOYEN,

Getroffen door den Verſtandigen Konſtenaar,
KAREL DE MOOR.

GElyk Apelles naar het leven treffen kon
Held Alexander, die de waereld overwon:
Zoo treft de ſchrandere de Moor, door Konſt gedreeven
Den Prins EUGEEN, *den roem der helden naar het leven.*
Dat de Oudheid beuzele, en van haar Alcides praat,
Dit is, ô Duitsland, uw Alcides metter daat;
Hy die door zyn beleit, en ſtadig zegepraalen
Den ouden roem doet voor des Keyzers glory daalen;
En wiens onwinbre naam 't heerſchzuchtig Vrankryk ſtaag
Is

Is tot een ſchrik, daar 't yſt van elken nederlaag.
Gelukkige Eeuw, ge moogt op uwe heilſtar boogen.
Maar hoe wangunſtig zal de naazaat op u oogen,
Die een Apelles, waerdt te treffen zulk een Heldt.
En eenen Veldheer, dien Apelles waerdig, telt.

Ook werd 'er een in Latyn gemaakt op de beelteniſſen van Eugenius en Marlboroug in den ſlag by Oudenaarden, door den zelven Ridder geſchildert. Zie, hier is het:

IN TABULAM

uno conſpectu exhibentem depictas

EUGENII EN MARLBOROUCHII,

effigies in pugna prope Aldenardam per
CAR. DE MOOR, Pictorum Principem.

IRruere in media cernis duo fulmina flammas,
Quid? ſuperaſſe vides, quos ſupereſſe, duces.
Ut media fertur flamma Salamandra ſuperſtes,
Sic noſtri ſuperant ignibus ambo ſuis.
Sed liquitur, licet his temere quis fortior obſtet;
Quos nec obire hoſtes ſtrenuè, abire vides.
Idem igitur longè contraria præſtitit ignis,
Mortem hoſti, at vitam contulit his ducibus.

Dit heeft dezelve Hoogvliet dus vertaalt:

Op

Op de Beelteniſſen van

EUGEEN EN MARLBOROUG,

In den Slag by Oudenaarden, geſchildert door den zelve.

Twee Oorlogsblikſems ziet men hier ten vlamme in rukken;
Twee overblyvers, daar hun ſtaal het al doet bukken.
Gelyk in vuur en vlam de Salamander leeft,
Zoo ook myn helden die hun eigen vuur verwinnen.
Of ſchoon nog iemant durft verwaant den ſtryd beginnen,
Zie hoe de vyand vlugt die door hun ſtaal niet ſneeft.
Een zelve vuur word dan gants ſtrydig aangedreven
Den Vyand levert het den dood, myn Helden 't leven.

JOHAN FRANCOIS DOUVEN is geboren te Roermond in 't Hertogdom Gelder, op den 2den van Maart des jaars 1656. Zyn Vader Gerard Douven was Rentmeeſter van het Kathedrale Kapittel te Roermond, en zyn Moeder Elizabeth Dammerier genaamt, beide uit een geacht geſlacht oorſpronklyk. Zyn Vader die vele landen bereiſt had, ook in Italie, en langen tyd te Rome zig opgehouden, had daar door een zugt gekregen tot de ſchilderkonſt, waarom hy zynen Zoon, ziende hem van jongs af aan geneigt tot de Konſt, daar in heeft opgewakkert. Elf jaren oud zynde werd hy tot het leeren der Latynſche taal beſtelt: dog met zyn twaalfde jaar kwam zyn Vader, pas 33 jaren oud, te ſterven. Toen verzogt hy aan zyn moeder de ſchilderkonſt te mogen leeren, het welk zy hem inwilligde, en hem tot Luik beſtel-

de by den Konſtſchilder Gabriel Lambartin die vele jaren te Rome gewoont had, daar hy yverig 2 jaren agter een zyn tyd met teekenen beſteet hebbende, weder naar huis kwam.

Onderwylen was uit Italie t'huis gekomen Chriſtophorus Puitlink zyn Neef, die zig de Konſt in 't algemeen, dog inzonderheid het ſchilderen van landſchappen en beeſten, zoo levende als doode, uitſtekend wel verſtont, by wien hy 3 jaren het penceel tot allerhande voorwerpen leerde gebruiken.

Te Roermont woonde in dien tyd Don Jan Dellano Velasco, zynde Raad en Opperſte der Finantie in 't Hertogdom Gelder, van wegen den Koning van Spanje Karel den tweeden. Deze was een groot beminnaar van de Schilderkonſt, en bezat zoo groot een Kabinet van Konſt, als zyn Koning. Tot hem kreeg onze jonge ſchilder toegang, en ſchilderde 3 agter een volgende jaren voor hem, naar ſtukken van de berugtſte Italiaanſe meeſters. Door welk doen hy zoo veer in de Konſt gevordert was, dat hy met iets van zyn penceelwerk aan het Hof van zyn doorluchtigheid Johan Wilhem Hertog van Neuburg, Gulik en Berg enz. te vertoonen, ſtraks gelegenheid vont om de Beelteniſſen van veele doorluchtige Perſoonen aan 't Hof te Duſſeldorp te ſchilderen, daar hy zulk groot genoegen door gaf, dat hy in 't jaar 1682 tot Hofſchilder beroepen en aangeſtelt wierd. Toen pas 28 jaren oud zynde, begaf hy zig in Huwelyk met Maria Johanna Daniels.

Deze Vorſt, van natuur tot de Konſt geneigt, begon na 't verloop van twee jaren door onzen ſchilder daar toe aangeſpoort, nu en dan, als 'er ge-

gelegenheid toe was, eenige ſtukken van berugte meeſters te koopen. Kort daar aan nam de Hertog een reis aan naar Weenen, en nam zyn ſchilder meê, die daar door gelegenheid kreeg tot het ſchilderen van den Keizer Leopoldus, de Keizerin Eleonora, neffens verſcheiden grooten van 't Hof, 't geen den Keizer zoo wel geviel, dat hy hem een goude keten met een medalje te ſchenk gaf.

Terwyl hy nu weder zyne Konſt, en andere bezigheden te Duſſeldorp voor den Hertog voortzette, werd Philip Willem (door afſterven van den Keurvorſt Karel van de Palts zonder erven) Keurvorſt in des zelfs plaats, en verplaatſte zyn Hof van Neuborg tot Heidelberg, wanneer de Princes Maria Sophia tot Koningin van Portugaal werd benoemt, daar onze ſchilder ontboden werd, die na dat hy zyn werk verrigt had met een goude medalje beſchonken werd. Daar op vertrok hy op 's Keizers orde naar Weenen, dewyl de Keizer voor had hem tot zyn Hofſchilder te houden: maar 't leed niet lang of 'er viel weer een andere gelegentheid voor om zyn penceel te oeffenen. De derde Princes van de Palts Maria Anna werd gekeurt tot Koningin van Spanje. Des moeſt onze ſchilder voor haar vertrek hare beeltenis malen. Hy zou weder naar Weenen vertrokken en in 's Keizers dienſt gebleven hebben; zoo de lugt daar voor zyne gezontheid zoo voordeelig geweeſt had als elders. Dus is hy met den Keurprins Johan Willem naar Duſſeldorp vertrokken.

Eenigen tyd hier na verloor de Keurprins door 't algemeene ſterflot zyn gemalin Maria Anna, als ook zyn Vader den Keurvorſt Philip Wilhelm; waar door zyn groote Mecenas Keurvorſt werd, en trouwde met

met Maria Anna Lucia Princes van Toskanen. Dit was weder een vers voorwerp voor 't konſtpenceel van onzen ſchilder, die ook eenige jaren daar na op orde van den Keizer zig naar Koppenhagen begaf om Charlotte Princes van Denemarken (die men voornemens was tot Gemalin van Joſephus Rooms Koning te verkiezen) te ſchilderen. Hy deed dat, en ſchilderde te gelyk den Koning en Koningin, waar voor hy, als hy zou vertrekken (ten bewys dat hy door zyn konſtpenceel voldoening gegeven had) met een groote goude Medalje en goudbeurs beſchonken werd. Dog dit Huwelyk werd niet voltrokken, zulks Douven op orde van den Keizer, in den wintertyd van 't jaar 1697 naar Italie aan 't Hof des Hertogs van Modena gezonden werd, om het pourtret van de Princes Amelia van Hannover te ſchilderen.

De ongemakken en gevaren van de reis werden verzoet, als hy zyn oogen kon verluſtigen met zoo veele uitſtekende Konſt, inzonderheid van *Coregio* aan 't Hof te zien. Daar maalde hy de gemelde Princes, op drie byzondere wyzen, levensgroot ten voeten uit, in 't kleen, en in 't groot, en op zyde, welke ſtukken voltooit zynde naar Weenen verzonden werden. Weinig tyd daar na werd die Princes tot Rooms Koningin verklaart en het Huwlyk met Joſephus voltrokken.

In dien tuſſchentyd nam onze ſchilder nog een reis aan naar Florence om het pourtret van den Groothertog te ſchilderen. Zulks was hem gelaſt van de Keurvorſtin van de Palts, die verlangende was om haar Vaders beeltenis te hebben. Daar kon hy zyn konſtluſtig oog laten weiden in kabinetten gevult met de keurigſte Konſt, of op de konſtige

ſtige Antique Statuen die daar in grooten getale zyn, of op alle de uitſtekende pourtretten der beroemſte konſtſchilders van over de drie hondert jaren af, waar onder zig ook de Prins der ſchilders Rafael van Urbyn doet zien. Vorder bewees de Groothertog hem veel eer met alles te laten zien, wat onder zyn gebied in Konſt uitſteekt, en gaf hem eindelyk voor zyn vertrek (na dat hy hem zyn afbeeldſel, om by de reſt te plaatſen, gevergt had) ten geſchenk een goude keten en Medalje.

Weinig jaren daar na, als Karel de tweede Koning van Spanje kwam te ſterven, en de Aartshertog Karel van Ooſtenryk te Weenen tot Koning van Spanjen uitgeroepen werd, werd die van hem, als hy over Duſſeldorp zyn reisnam, naar 't leven afgeſchildert, ook naderhand de Princes Elizabeth, Dochter des Hertogs van Brunswyk, die naderhand in 't jaar 1709 tot den Keizerlyken troon verheven werd. Zoo dat Douven de eer heeft gehad van 3 Keizers. 3 Keizerinnen. 5 Koningen. 7 Koninginnen, en een groot getal van Vorſten en Princen naar 't leven af te ſchilderen, waar door zyn konſtroem verſpreit, en zyn gouden oegſt ingezamelt werd. Zeker het helpt veel tot een mans geluk, dat hy Konſt bezit, en teffens zig by elk weet bemint te maken.

Nu luſt ons den Lezer een naamrol van de Konſtenaars en Konſtenareſſen die het Paltſiſche Hof gedient hebben te vertoonen, ook een ſchets voor te dragen van de Konſtkabinetten des konſtlievenden Keurvorſts van de Palts Johan Wilhem, wiens konſtlievende zugt, door onzen ſchilder opgewakkert, van tyd tot tyd aangroeide, zoo dat, indien de Almogende hem een langer leven gegunt had, men had Duſſeldorp in een ander Ro-

me

me zien verkeeren. Zeker de Konſtoeffenaars vonden nooit meer reden dan toen, om de ſpreuk van Gratiaan te doen gelden: *De genen die men noodig had dat leefden, zullen veeltyds vroeg ſterven, en de genen die nergens goed toe zyn lang leven.*

Behalven Douven, had de Keurvorſt den over al berugten Adriaan vander Werff in zynen dienſt, dien hy zedert tot Ridder verheven heeft. Ook zyn by hem in agting geweeſt de beroemde ſchilder van Venetien Antonio Bell, de byna ongeloeffelyk vaardige ſchilder Antonio Pellegrini, meê een Venetiaan; Dominico Zanetti een Italiaan, Hiſtorieſchilders in 't groot; de beroemde Johan Weeninx Beeld- en Beeſteſchilder van Amſterdam; de beruchte Hiſtorieſchilder Antoni Schoonjans van Antwerpen; de uitvoerige kleene Landſchapſchilder Eglon vander Neer, en de konſtige Bloeme- en Fruitſchilderes Rachel Ruis, beide van Amſterdam; ook Gerardus Karſes van Munſter, nog twee ſchilders in *Emaille*, in groote agting.

Hier by zyn te voegen Peter Boy en Johan Frederik Ardin. Nog vier ſchilders in *Miniatuur*. Nog drie ſchilders in *Fresco* en Lymverf om *Blaffons* en Theaters voor de Opera te ſchilderen. Een van deze was de konſtige Antonio Bernardi van Bolonie, die vier Keurvorſten van den Palts gedient heeft.

Onder de Beelthouwers werd getelt de beroemde *Chevalier Grupello*, onder wiens opzigt in marmer en metaal gewerkt werd. Van deze is des Keurvorſts pronkbeeld meer als levensgroot te paart zittende, en te Duſſeldorp op de markt geplaatſt, gemaakt.

Hier by kwamen twee die uitvoerig en konſtig in yvoor werkten, Antonio Leonio een Italiaan, en Ig-

natius Eulhoffen een Duitſer, dog die lang te Rome gewoont had. Nog een Italiaan die byzonder afgericht was om *Statuen* van pleiſter af te gieten. Aan alle deze bovengemelden verſtrekte de Keurvorſt jaarlyks (naar mate van yders Konſt) een rykelyke ſom gelds, behalven de geſchenken, wanneer eenig konſtwerk tot zyn genoegen was voltooit.

SIMON GERMYN is geboren te Dordrecht in het zelve jaar en op den zelven dag als Prins Willem de III. naderhand Koning van Engeland geboren wierd, te weten op den 14 November van 't jaar 1650. Hy was een Diſcipel van Godf. Schalken, naderhand van Ludowyk Smits, gebynaamt Hartkamp, by wien hy de nieuwe wyze van behandelingen omtrent het fruitſchilderen leerde, waar van ik in deszelfs levensbeſchryving vermelt heb, daar hy in het beginſel groot voordeel mee deed; dog het was, gelyk het werk, van geen langen duur. Zedert dien tyd heeft hy zig gezet tot het ſchilderen van landſchappen in prieelen, en andere huiscieraden. Thans heeft hy 't penceel verlaten en houd zig geheel by den konſthandel.

Zoo wy geen menigte van voorbeelden hadden van die door hunne opvoedinge geen de minſte aanleiding hadden tot het leeren van wetenſchappen en konſten, en egter van natuur daar toe gedreven wierden, wy zouden ons hebben moeten verwonderen over den konſtſchilder WILLEM BEURS, wiens Vader een Schoenlapper te Dordrecht was. Hy werd geboren in 't jaar 1656, en van jongs aan op 't kleermaken beſtelt, maar de zugt tot de Konſt dreef hem van de naalt tot het penceel. Hy kwam in de jaren 1671 en 1672 by

by Wil. van Drillenburg, en bragt het in dien tyd zoo veer dat hy al een zoet landſchap (zwemende naar den trant van zyn meeſters werk) maken konde.

Naderhand begaf hy zig tot het ſchilderen van pourtretten, en vertrok van Dordrecht naar Amſterdam, daar hy kwam te trouwen aan de Dochter van een zilverſmit. Hy zoude het wis veer hebben gebragt, zoo hy niet van aart verandert, meer geneigtheid voor gezelſchap en kroegen, dan voor 't oeffenen van de Konſt gekregen had. Eindelyk vertrok hy naar Grol, daar hy zig begaf tot bloemeſchilderen, en onderwyzen van de jeugt, tot welker dienſt hy een boekje, genoemt de groote Waereld in 't kleen geſchildert, handelende over de vermengingen en behandelinge der olyverven, geſchreven heeft in 't jaar 1692. maar het is ook wel zoo grolachtig, dat ik de moeite genomen heb van een bladzyde uit te ſchryven. juiſt daar ik het opſla handelt hy van de knollen, (een woort dat in rymen heel wel ſluit op grollen) pag. 153. zegt hy daar: *maar wy ſpoeden ons om wat meer van de gezonde KNOLLEN te zeggen, die, als ze droog en zoet als de Nimweegſe zyn, wel een Doctor konnen beſparen, welkers medicynen meerendeels zoo goed en zeker niet worden bevonden.*

Deze worden op den dag geſchildert met wit, ligten oker en zwart; en in hare ſchaduwe moet men het ligt wat minderen. 't Groenagtige van knollen word verkregen op den dag met as, ſchytgeel en wit, en in de ſchaduwe met zwart, Indigo en ſchytgeel, en vereiſt de reflexie wat meerder ſchytgeel.

Indien 'er nu iemant mogt verlegen zyn, wat hy

ſomtyds eten, of ordoneren zal omtrent aard- en peulvrugten voor de keukengewaſſen, hy zal niet kwalyk doen, indien hy een verſtandig en geoeffent ſchilder verkieſt, en zig een ſchildery laat maken, waar in de meeſte vrugten, en die t'ſamen konnen zyn in een ſaiſoen, gezien worden. Als hy dan verlegen is, hy heeft maar dit regiſter na te zien, en aanzien zal doen gedenken, en zyn ſmaakluſt konnen opwekken naar behooren.

Dit jaar 1656 brengt ons ook indagtig den braven pourtretſchilder KLOOSTERMAN. Deze was gebooren te Hanover, en heeft zyn meeſten levenstyd doorgebragt in Engeland, daar hy ook zyn grafſteê gevonden heeft. De lukgodes was hem gunſtig in zyne onderneemingen, en zyn Konſt, die aan 't Brittanniſche Hof gewilt was, deed hem veel geld en roem opleggen. In den jare 1696 ging hy, ontboden zynde, naar Spanje, om den Koning en Koningin te ſchilderen, en kwam met een ſtyve goudbeurs weer te rug. Maar 't was niet lang daar na ('t zyn ſterke beenen, die weelde konnen dragen) of hy verſlingerde zig aan een Venuswicht, dat hy by zig in huys nam. Deze meer op geld, als trouw en min gezet, nam haar ſlag waar, roofde zyn goud, zilver, juweelen, en andere koſtelykheden, en ging daar ſtil meê heen ſtryken, zonder dat hy haar heeft konnen agterhalen, 't geen hem zoodanig aan 't hart ging dat het hem in zyn zinnen ſloeg, en hy 'er af ſtierf.

Dit doet my gedenken aan de ſpreuk die zeit: *Dat een begaan misdryf een menſch voor zyn leven ongelukkig kan maken.* Buiten dit was hy een man die van elk een bemind was, die ook, dat al wat zeldſaam is, aan alle Konſtenaars goed deed.

Ver-

Verſcheiden van zyn konſtig geſchilderde pourtretten zyn in koper gebragt, als onder andere Mr. Gibbons met zyn Vrouw, door J. Smith.

Gelyk de minnedrift niet wel geſtuit kan worden, maar onnadenkelyke wegen weet uit te vinden, om tot haar oogwit te geraken: dus is het ook gelegen met de Konſtdrift. Men mag de zelve op alle wyzen dwarsboomen, zoo men wil, zy bereikt eindelyk haar einde, en oogwit. In JAN GRIFFIER, geboren tot Amſterdam, in den jare 1656, zalmen dit gezeide beveſtigt zien. Zyn Vader meende van hem een timmerman te maken: maar de meeſter zond hem wel haaſt weer naar huis, zeggende: dat hy geen dienſt van hem konde hebben, aangezien hy ook wel bemerkte dat de jonge daar geen geneigtheid toe had, en beeter de teekenpen, dan den hamer wiſt te hanteeren. Men ſtelde hem 't een en ander beroep voor, maar tot geen van alle wilde hy 't oor leenen; des beſloot zyn vader hem nog een wyl op de Schryfſchool te zenden, om onderwyl iets te beramen. Maar wat deed hy? hy veinsde zyn vader daar in te gehoorzamen, maar had inmiddels kennis gemaakt met jongens die in eene Tegelbakkery werkten, met welke hy dagelyks naar 't werk ging, om de zelve te helpen ſchilderen, en quam op zyn gezette uur t'huis eten, als of hy ter ſchoole ging, tot dat de bommel eindelyk uitbrak, en zyn vader wel zag, dat het, als het ſpreekwoord zegt, met onwillige honden kwaat hazevangen is. Waarom hy beſloot hem de Konſt te laten leeren. Inmiddels was hy door zyn zugt tot de Konſt, al de andere knapen op den winkel boven 't hoofd in 't Tegelſchilderen; zo dat de mee-

ſter tegens zyn Vader zeide, indien hy hem nog maar een jaar daar aan wilde laten blyven, dat hy hem tot opzigter van 't werk zoude ſtellen, en goed loon geven. Maar zyn gedagten (toen hy den toom los had) helden tot waardiger behandelingen. Des hem zyn Vader beſtelde by een bloemſchilder. Dog deze was een dronkaart, en in ſteê van dat Jan de Konſt oeffenen zoude, had hy werk genoeg om hem uit kitten en kroegen op te zoeken, en hem zonder ongemak t'huis te krygen, waar door hy een tegenzin in den baas kreeg, en ging by Roelant Rogman daar hy een geruimen tyd bleef. Door zyn byzonderen yver en vlyt tot de Konſt maakte hy zig by elk bemint, zoo dat hy ſomwyle toegang vont om der braafſte meeſters werken van zyn tyd te zien, als Lingelbach, Ad. van den Velde, Ruisdaal, en Rembrant, by welken hy graag had willen leeren: maar Rembrant weigerde zulks, zeggende: dat Rogman en hy te goede vrienden waren, om zyne Leerlingen van hem af te lokken. Al vroeg begreep hy dat de helderheid inzonderheid in landſchappen pryſſelyk is, en wiſt de wyze van ſchilderen die Lingelbag en van den Velde had, zoo na te bootſen, dat zyn meeſter, die doorgaans wat gerooſt ſchilderde, ſomwyle tot hem zeide: *ik kan wel zien waar gy geweeſt zyt.*

Naderhand ging hy by den Konſtſchilder Jan Loten in Engeland, waar door hy eindelyk zoo veer kwam dat hy op eigen wieken konde dryven. Hy zette zig daar ter neer, trouwde, en won veel geld met het ſchilderen van Italiaanſche ruynen, en naderhand met aangename Ryngezigten, vol gewoel van beeltjes en allerhande vaartuigen. Zelf had hy voor 't varen op 't water groote geneigtheid,

heid, waarom hy een jacht voor 3000 gulden kogt, ging daar met zyn huisgezin in wonen; verzamelde een ſchat van zyne en andere meeſters Konſt by een, en nam voor met het zelve over te ſteken naar Holland. Dit ſtuk ging aan. Hy huurde een bedreven Stuurman en Matroozen, zoo veel hy noodig hadde en ſtak in Zee: maar onderweeg beliep hem een harde Zeeſtorm, zoo dat zy eerſt maſt-en ſtengeloos eindelyk voor 't Vlie op een zantplaat ſchipbreuk leden, en ter naauwer nood door Viſſchers hun leven bergden. Voor de reſt was alles weg, uitgezondert dat zyn Dochter nog eenig geld in een riem om hare lenden geborgen had, waar van zy zig in dit ongelukkig lot konden bedienen. Dit was in den jare 1695.

Hy ſloeg zig te Rotterdam neer, daar hy ten eerſten kennis maakte met eenen van Dulken, die hem een half ſleet vaartuig op paayen verkogt, 't geen hy tot gebruik van zyn huisgezin, en voor hem om te ſchilderen dede maken, met het welke hy van de eene tot de andere Stad zig verplaatſte, en daar zoo lang verblyf nam als 't hem geluſte, gelyk hy dan een lange wyl tot Amſterdam, in de Heere, Keizers-of Leidze-gragt, voor de kaay met het zelve gemaert, gelegen heeft, oeffenende daar in zyn Konſt. Tuſſchen beide (licht was hy tot veranderingen geneigt) voer hy met het zelve wel eens naar Hoorn, of Enkhuizen, en ook eens naar Dordrecht daar hy de ondiepten niet kennende, op een zantplaat zeilde daar hy meer dan agt dagen, (tot dat 'er een hooge vloet kwam die de kiel vlot maakte) zitten bleef. En wat nood was 't? hy voerde als de ſchildpat zyn huis met zig dat hy van mondkoſt verzorgde. Dus was 't hem

ook onverschillig waar hy was, terwyl hy zig rekende een borger van de waereld te wezen.

Tusschen beide dient ook aangemerkt dat hy zig niet altyd by eene wyze van schilderen gehouden heeft; maar somwyl zyn penceel liet zwieren naar den wint van voordeel, dan eens op de wyze van Rembrant, dan eens op de wyze van Poelenburg, Ruisdaal en anderen, zoo dat zyn werken dikwils voor egte stukken van die meesters verkogt zyn geworden.

Na dat hy dan verscheiden agtereenvolgende jaren de Hollandsche waereld op zyn waterpaart doorgezworven had, kwam hem in den zin, een tocht daar meê naar Engeland over Zee te wagen: maar gedagtig aan den vorigen gevaarlyken zeeramp, besloot hy zyn huisgezin op een ander vaartuig in te schepen, zeggende: *dat zoo hem dan diergelyke ramp andermaal over kwam, hy dan voor zig zelf alleen maar ongelukkig zoude wezen.* Hy ondernam het, en kwam gelukkig daar meê in Engeland, daar hy nu nog leeft, en de Konst oeffent.

Zyn zoon Robbert Griffier, die hem geboren is in Engeland 1688 op den 7 van Wynmaand, is niet minder in zyn Konst uitstekende als zyn Vader. Deze was niet met hem op Zee, wanneer hy schipbreuk leet, maar in Yrland, dog kwam naderhand over in Holland, en heeft zig na zyn Vaders vertrek zedert tot Amsterdam opgehouden, daar hy nu nog de Konst met veel roem oeffent, en zig vermaart maakt met het schilderen van Ryngezichten vol gewoel van fraaije beeltjes en andere vercieringen op de wyze van Herman Zachtleeven.

HUIS-

HUISMAN is geboren te Antwerpen in 't jaar 1656, een fraay Landſchapſchilder. Hy bragt een groote diepte en ingezicht in zyne penceelwerken, en cierde de zelve met geeſtige beeltjes en beesjes.

In dit zelve jaar 1656 werd de berugte Konſtſchilder in pourtretten Guilelmus, anders WILLEM WISSING in den Haag geboren.

Zyn eerſte onderwyzer in de Konſt was Wilh. Doudyns, by wien hy eenige jaren bleef, tot dat hy (behalve de teekenkonſt) ook de behandeling der verwen verſtont. Na welken tyd hy zig naar Engeland (want hy was geneigt tot het pourtretſchilderen) begaf om onder opzigt van Pieter Lely zig vorder te oeffenen, 't geen tot zyn geluk en roem uitviel. Want hy zoodanig in Konſt toenam, dat hy eerſte Hofſchilder wierd van Koning Jakob den tweeden, die hem ook (na dat zyn Dochter Maria, met Willem den III. Prins van Oranje en Stadhouder van Holland, getrouwt was) van Londen over zont naar den Haag; om hun beider Beeltteniſſen, voor hem, naar 't leven af te ſchilderen.

Hy werd gehouden voor den beſten pourtretſchilder in dien tyd, en zyn ryzende konſtzon zoo helder in den ochtentſtond van zyn leven uitſchitterende in de oogen van zyn benyders, heeft velen doen gelooven, dat hy door den wech van vergif naar de Elizeeſche velden gezonden is. Wat daar van is laten wy daar. Maar hy is geſtorven op het Lanthuis van de Graaf van Eſſex, buiten Londen op den 10 van Sprokkelmaand des jaars 1687. pas 37 jaren oud. Waarom men ook onder zyn Borſtbeeld door J. Smit geſchraapt, leeſt:

Immodicis brevis est aetas.

Dat is:

Ongemeene Konstenaars leven niet lang.

Nevens hem komt de brave paarde - en Batal-jefchilder DIRK MAAS ten Toneel. Deze werd geboren te Haarlem op den 12 van Herfstmaand 1656. Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Hendrik Mommers, die gemeenlyk Italiaansche Groenmarkten schilderde, een Haarlemmer van geboorte, overleden in zyn 74 jaar 1697. Daar na begaf hy zig by N. Berchem in wiens wyze van schilderen en voorwerpen hy beter gevallen had; en eindelyk door omgang met J. van Hugtenburg heeft hy zig geheel tot het paardeschilderen overgegeven.

Hier nevens verschynt de brave landschapschilder GUILIAM DE HEUS ten Toneel, met zyn Neef Jacomo de Heus, die zyn Ooms penceelhandeling in 't eerst zoodanig nabootste dat 'er geen onderscheid in bespeurt wierd: om welke reden de Bent, als Jacob de Heus te Rome kwam, hem de naam van Afdruk gaf.

Guiliam de Heus was een Leerling van den vermaarden Jan Both, en schilderde zyne landschappen ook geheel op de wyze van zyn meester. Hy heeft vele jaren te Rome, en vorder in Italie met teekenen en schilderen doorgebragt. Naderhand is hy tot Utrecht, daar hy geboren was, gestorven in een goeden ouderdom, maar op wat jaar weet ik niet.

JAKOB DE HEUS is geboren tot Utrecht in 't jaar 1657. Van jongs af aan tot de Konst geneigt,

neigt, en aangefpoort door zyn Oom, begaf hy zig daar toe met zoo veel zugt en wakkerheid, dat hy gemelden zyn Oom, op 't fpoor (fchoon zoo veer voor uit) nadravende hem onderhaalde. Toen dreef hem de reysluft naar Rome, daar hy, als elders in Italie, verfcheiden jaren gewoont heeft, zig vorder oeffenende naar de befte voorbeelden. Maar hy veranderde zyne wyze van fchilderen naar die van Salvator Rofa, inzonderheid in zyn beeltjes. Hy fchilderde ook paartjes, koetjes en ander vee heel geeftig, aangezien hy de teekenkonft fiks verftont, en lang op de Academie naar 't leven geteekent had.

Hy was een wel gemaakt Jongman, vernuftig, niet misdeelt van verftant, wel befpraakt, potfig en geeftig in zyn antwoorden, altyd vrolyk van aart, en bemint in alle gezelfchappen. Een ftaal tot beftempeling van 't gezegde, luft ons hier te verhalen. Als hy te Venetien by den Heer Lucatello Geheimfchryver van den Senaat fchilderde, gebeurde 't dat hy met gemelden Heer naar zyn luft-huis zoude ryden. 't Eene paart zyn hoefyzer telkens ftootende, verloor het, aangezien die weg alzins met keyfteenen bezaait was, waar door het paart begon te hinken, 't welk de koetzier bemerkende het rytuig ftil hielt, en het zyn Heer bekent maakte, die 'er ftraks uitfprong, den poot van 't paart opligtte, en eenige woorden van bezweringen daar over binnens monts mompelde, daar onze fchilder wel hartelyk om ftont te lachen dat hy fchudde. De Heer zig omkeerende zeide: *lacht gy daar om? of gelooft gy niet dat zulke dingen kragt hebben? 't is menigmaal ondervonden dat het goet is.* Waar door de Heus nog meer begon te lachen, en eindelyk zeide: *Myn Heer, indien die*

be-

bezwering van zulk een kragt is, dat het de hoef van 't paart kan hart maken, zoo verwonder ik my dat 'er nog Hoefſmits in Italie gevonden worden.

Na dat hy nu eenige agtereenvolgende jaren te Venetien de Konſt geoeffent had, ook te Rome, en menigen vrolyken avont met de Bentvogels had doorgebragt, kwam hy weder te Utrecht woonen by zyn Broeder den Poſtmeeſter.

Naa eenigen tyd verblyfs aldaar werd hy aangezet door den Heer Tailler geweeſt Profeſſor der Wiskonſt in de Illuſtre ſchool te Nimwegen, die hem hoop gaf van door den Heer Dankelman in dienſt van 't Hof te Berlyn te geraken. Zy begaven zig dan derwaarts heen: dog die aanſlag lukte niet, maar liep vrugteloos af, hoewel hy al een ſchoon gezicht van dat Hof op doek had begonnen; om dat de Heer Dankelman in ongunſt van 't Hof raakte. Hy liet zig nog een wyl door anderen met hoop vleyen, waar na hy gedenkende aan de Italiaanſche ſpreuk, die zeit: *Lieden in hoop te onderhouden is beleeftheid, zig op hunne erkentenis te verlaten is ſlegtheid; want aan de erkenteniſſe is het alzoo eigen te vergeten, als aan de hoop te gedenken;* reden vont van hoe eer hoe beter te vertrekken, te meer wyl zyn reisgenoot Joh. Tailler, anders *Speculatie*, ziende zyn toeleg meê verydelt, 't zig zoo aantrok, dat hy een mymering in zyn herſens kreeg, die meer en meer zig begon te openbaren. Want komende op een morgen by onzen de Heus, verhaalde hy hem dat 'er op zyn leven toegeleid wierd, en verzogt dat hy in aller yl de reis met hem naar Holland wilde aannemen, en zyn kleederen hem aantrekken. De Heus die terſtont bemerkte wat 'er haperde, en dat het zyn reisbroeder in den bol ſcheelde, zeide al-

al lachende: *wout gy dan datze my voor u den hals braken?* Hy zogt gelegentheid die hy kreeg, om met ſpoet weg te geraken naar t Sticht, oeffenende zyn Konſt, die meeſt naar Italie verzonden werd.

De naarſtigſte was hy niet, maar wonder vaardig en fiks in zyn penceeloeffening, want zelden ſchilderde hy naamiddags, die hem met den avond tot uitſpanningen diende, en als hy geneigt was dien wat langer te rekken ging hy ſomwyl zyne kenniſſen tot Amſterdam en elders bezoeken.

Zyn laatſte plaiſierreis naar Amſterdam, die hem de dood aanbragt, ſtaat nu gemeld te worden.

Bloeimaand, die hem voor Bloedmaand ſtrekte, was gekomen, als de Heus het Sticht (onbewuſt wat hem zoude overkomen) het laatſte vaar wel toeknikte, om zig tot Amſterdam by zyne vrienden en konſtgenooten wat te verluſtigen. Wat gebeurt 'er? hy die nu al eenige dagen met de neus in 't nat geweeſt had, laat uit op nieuws bewogen zonder zig te ruſten, tot den dans, waar door hy zig zoo vermoeide, dat hy genootzaakt was voor altyd te ruſten.

Dien zelven naamiddag ontmoette hy Albert van Spiers, anders de Piramide, dien hy van oude kennis wegen verzogt met hem te gaan, in 't gezelſchap, aangezien van Spiers ook by Jan vander Keere, toen een Goutdraattrekker, die hem genoodigt had, bekent was. De Heus hield ſterk daar op by hem aan, dog hy, die zig anders wel *met een ſtroo*, als het ſpreekwoord zeit, *liet trekken*, weigerde zulks, zeggende dat hy

hy geen luſt had tot drinken. Dus de Heus alleen naar 't gezelſchap ging.

'T is opgemerkt dat de Heus korten tyd te voren met een rytuig omgevallen had en zyn borſt bezeert, maar vorder daar geen agt op gegeven. Als hy dan vry laat in den avond ſterk gedronken hebbende naar bed zoude gaan, begon hy geweldig te braken, en daar op bloed te ſpuwen.

Men giſt dat zyn borſt inwendig door dien val gekwetſt geweeſt zal hebben, en door de geweldige braakperſing los geborſten wezen. Het zy daar meê zoo 't wil, hy ſtierf den 9 van Bloeimaand 1701. Zyn Lyk werd van Amſterdam naar Utrecht gevoert, en daar begraven.

W. vander Hoeven maakte te zyner gedachteniſſe dit volgende treurdicht:

Wat felle moordſchicht heeft de Dood op nieuw geſmeet:
Die Ryn, en Tyberſtroom, en d' Amſtel trof met leet,
Toen hy de borſt trof van het hooft der Konſtenaren?
De droeve Konſtgodes dekt haar ontooyde haaren,
En hals, en aangezigt, met treurig rouwgewaat,
Wyl haar dit zwaar verlies heel diep ter harte gaat.
Klaag vry Godes! beſpreng met tranen mond en wangen,
De droefheid heeft uw ziel niet zonder reên bevangen:
'K heb om uw zwaar verlies myn treurpen aangevat.
Zy zweeft al lillende op het nat beſprengde blad,
En deelt zo diep als ooit in uw elendig klagen,
Nu d'onverzoenb're dood uw halsvriend heeft verſlagen,
Hem uit uw arm gerukt, helaas al t' onverwacht!
Die heel Italien in Nederland gebragt

Zou

Zou hebben door 't penceel. Laat ons een zuil opregten
Voor hem, die onbeſchroomt Salvater dorſt bevegten.
En naar den lauwer dong gepaſt op Roozaas hoofd.
enz.

In het einde gaat hy voort:

Gans Utrecht ſmelt in rouw, de Ryn gevoelt het leet,
Hy deinſt te rug, en ſcheld het lot voor wrang en wreet;
Wie, roept hy, zal myn ſtroom en weelige akkers malen,
Nu ik dit dierbaar Lyk hier in het graf zie dalen?
Wat lichaam is bekwaam voor zulk een grooten geeſt?
Myn zon is uitgedooft, DE HEUS *die is geweeſt.*

PHILIP TIDEMAN is geboren te Hamburg in 't jaar 1657 op den 22 van Wintermaand, (wiens Beeltenis te zien is in de Plaat G. 18.) van deugdelyke ouders voortgeſproten welker voetſtappen hy nagevolgt heeft. Zy lieten (gelyk alle brave Borgers daar gewoon zyn te doen) hem de Latynſche taal leeren. Dog het verborgen konſtvuur brak met zyn twaalfde jaar uit, 't geen zyne ouders tegen hun wil ontwaar werden, als die een ander oogmerk met hem voor hadden. Dog zyn Vader (overwegende dat de ſchilderkonſt niet alleen een man geacht doet zyn, maar dezelve ook agtte een der eerlykſte oeffeningen te wezen; aangezien men zig daar mede op geen oneerlyke wyze verrykt) vond zig overreed, en beſtelde hem tot dien einde by den Konſtſchilder Ns. Raes, by wien hy na 't verloop van agt jaren zoo veer in de Konſt gevordert was, dat hy geen leybant meer noodig had, maar op zig zelven beſtont te ſchilderen, en Leerlingen aan te kweken. Dit duurde maar ruim een jaar, wanneer hy min agt gevende op de voordeelen, als op den voortgang in

in de Konſt, beſluit nam om naar Amſterdam, toenmaals verzien van brave Konſtſchilders, te trekken, om van de beſchouwing hunner konſtwerken, en omgang met de zelve zyn begrippen met grootſe denkbeelden op te vullen, aangezien hy op de verbeeldingen der hiſtorien gezet was, waar in Gerard de Laires in dien tyd inzonderheid uitſtak, onder wiens onderwys hy zig begaf; dog dit duurde maar een half jaar; hy ging toen op zig zelven wonen en kreeg verſcheide werken aan de hand.

Laires overkropt van werk, en behagen ſcheppende in zyn penceelbehandeling, lokte hem weer tot zig, gevende hem den koſt, en een zekere ſomme gelds 's jaars toe, voor dat hy hem hielp ſchilderen, aan zolderingen en niſſen, dog naa het verloop van twee jaren (eenige ſtrubbeling tuſſchen hun beide gekomen) ſcheidden zy voor altoos van malkander.

Van eerſten af aan kreeg hy ('t geluk hem gunſtig zynde) de handen vol werk, waar door hy zig als borger daar ter neer ſloeg, en zig tot den echt begaf.

Onder zyne voorname konſtwerken zyn bekent het orgel in de oude Luiterſche Kerk.

De agterzaal van den Heere Joh. van Droogenhorſt.

By den Heer Procureur de Vlieger het voorhuis, en de kamer van onderen beſchildert.

By den Heer Borgermeeſter Verſchuur tot Hoorn, drie kamers van onderen, met de ſchoorſteenſtukken, waar van het eerſte binnen een cierlyke ovale lyſt, verbeeld Venus, hare klachte doende aan Jupiter over het ongelyk dat Juno haar Zoon aandeed. De hoeken van gelyk met beeldwerk geciert, ver-

vertoonen in den eerften hoek Eneas dragende zyn ouden vader uit den brant, nevens de zinnebeelden Godvrugtigheid en Dapperheid.

In den tweeden hoek ftaat Juno verbeelt daar zy by Eool komt, hem verzoekende de ftormwinden uit te laten om de vloten te verdelgen, en daar nevens Eenzydigheid en Geveinftheid.

In den derden hoek zietmen Eool de winden los laten, die fchrikkelyk op de Trojaanfche vloot ftormen: en nevens hen den Toorn en Wreetheid.

In den vierden vertoont zig de vloot door Turnus in brant gezet, en hoe zy door betooveringe van Cybele in Zeenimfen verandert, nevens de beeltenisfen van Gevaar, en Hulp.

Wy zouden de orde van onze fchryfwyze overtreeden, zoo wy de menigte van fchoorfteenftukken, niffen in poortalen, en tuincieraden op een lyft bragten. Aan een moeten wy gedenken om zeker voorval, in het tuinhuis van den Heer Chriftiaan van Hoek op zyn Hofftee aan de Vegt, die hy van binnen met zinnebeelden in niffen en andere cieraden konftig heeft opgeciert. Dit werk wat laat op 't jaar *1696* begonnen quam niet ten einde voor dat het ys in de vaart was. Smit die daar meê fchilderde, en de poften, en 't lyftwerk marmerde, had zyn fchaatfen by zig. Tideman, die daar niet op afgeregt was, zou hem dan vaft houden en agter aan op het gladde ys nafullen: maar dit wilde niet lukken. Des werd goetgevonden dat Tideman zig in zynen mantel bakeren zoude, Smit den flip vaft houden, en hem dus over 't ys voort flepen. Zy kwamen behouden tot Amfterdam, dog de goede Tideman beklaagde zig over deze onderneming; want als hy op 't land

gekomen den mantel voor de kouw wilde omhangen, was de zelve zoo vol lugtgaten door 't schaven van 't ys gekomen, dat het wel een verscheurde bedelaars mantel scheen te wezen, en hy genootzaakt was een nieuwen te laten maken. Dus duur stont hem die vrye vragt.

De menigte van teekeningen en schetsen, zoo van Historien, Fabelen, en Zinnebeelden, die hy naagelaten heeft, geven blyken van zyn onvermoeide naarstigheid en yver. En zoo hy alleen eenige uitspanningen nam, het was door 't snarenspel, inzonderheid de handviool, daar hy zig wel op verstont. Buiten dit vont men hem nooit ledig, maar altoos buiten zyn schildertyd, of met een boek of met de teekenpen in de hand. Daar en boven was hy deugtzaam opregt en vroom van wandel, 't welk hy ook met grooten ernst, op zyn krankbed leggende, zyne Kinderen aanbevolen heeft. Hy stierf (na dat hy 7 à 8 dagen met groote pyn in zyn zyde gekwelt was) op den 9 van Wiedemaand 1705, naalatende behalve zyn konstroem, den lof eens onbesproken levens, en het overschot van zyne overwinst ten gebruik van zyn Vrouw en Kinderen.

Zoo dat het niet altyd zeker gaat 't geen een nieuwtyds † Dichter (op zulk een voorwerp zinspelende) zeit:

Al wie uw schreden volgt kan niet gelukkig wezen,
En vraagt gy my waarom? gy zyt een eerlyk man.

Matige overwinst door spaarzaamheid by een gehouden doet een mensch veel geruster en gelukkiger leven, dan die groote fortuin hebben en hun goed

† H. van den Borgs Mengelpoëzy. p. 104.

goed schandelyk verkwisten. Behalve dat het ons niet passen zoude de leerjeugt tot dusdanige levenswyze te sporen; even als of de Fortuin alleen zulken in 't gemoet liep, en den vromen den nek toekeerde.

Voorbeelden hebben ons ook wel het tegendeel doen zien. Thans staat 'er een van een slegt levens gedrag ten Tonecl te komen. Maar wat zal ik zeggen? 't gaat zoo in de waereld, 't schadelyk onkruid groeit met de goede terwe teffens op, en de schurfde schapen mengen zig onder de reyne kudde. Eerlyke en oneerlyke, vrome en onvrome zyn spiegels voor de opmerkende jeugt, de een om tot het goede te sporen, de ander om van 't kwade een afschrik te doen krygen.

Men buigt in tyds de vrugtboomloten:
En 't takje wyl 't nog buigzaam is;
En knelt het met een taaje wis:
Maar in zyn gullen groey geschoten,
Ontspringt het ligt die boey en band,
En heft zyn stugge kruin naar boven.
Dus kan men voor een tyd wel dooven
Het driftvuur van 't gemoet; maar spant
Natuur haar kragten in, geen toomen
Bedwingen 't voortgaan der onvroomen.

ERNST STUVEN zal dit gezegde ten voorbeeld bestempelen, en zyn levensbedryf 't ons, in steê van een printverbeelding, doen zien.

Hy is te Hamburg geboren, en heeft ook aldaar aangevangen de Konst te leeren by eenen Hins, die hem, om dat hy 'er een leerzugtigen aart in bespeurde, had in zyn huis genomen, daar hy wakker en vaardig het penceel had leeren

handelen. Hy kwam in den jare 1675 toen 18 jaren oud in Amſterdam, genegen zynde om pourtretten te leeren ſchilderen, daar toen veel geld meê te winnen was. Miſſchien was hy aangeſpoort door de blinkende voordeelen die de brave pourtretſchilder Jan Ovens had overgegaart. Hy preſenteerde zig aan Johannes Voorhout dien hy te Hamburg gekent had, die hem ook, om dat hy van een goeden inborſt ſcheen te wezen, aanſloeg: maar hy was maar een korten tyd by hem. Want zyne behandelinge van 't penceel beter naar het bloemſchilderen hellende, kwam hy by den berugten Guilhelmo van Aalſt, en na dat hy daar een wyl geweeſt had, te leeren by den braven bloemſchilder Abraham Minjon, daar hy zoodanig in korten tyd toenam, dat zyn Konſt geroemt wierd, en hy over zulks beſtont by zig zelven de Konſt voort te zetten 't geen byſonder wel gelukte, aangezien de fortuin hem gunſtig was. Hy kwam te trouwen en kreeg verſcheide kinderen, dog konde egter op zyn Konſt rykelyk beſtaan hebben, zoo hy zig niet by gezelſchappen, in drinkwinkels en andere uitſporigheden had begeven.

Van Claudius Nero word getuigt, dat hy, zoo lang hy onder opzigt van zyn opzigter Seneca leefde, en zig des zelfs leerleſſen onderwierp, van een goeden inborſt ſcheen te wezen, maar zoo haaſt hy Vorſt was geworden, uitborſte tot alle ongebondentheid, en ſchelmſtukken.

Dus getuigt ook Johannes Voorhout, die hem in zyne jeugt gekent heeft, dat hy zig minzaam, beleeft, meegaande, en leerzaam, gedragen heeft zoo lang hy onder opzigt van zyne meeſters geweeſt is. Maar niet zoo ras en was hy dien teugel ontwaſſchen, of hy ſpatte uit tot alle ongebonden-

denheid, ſtugheid, en weergalooze ſtoute en onvoeglyke bedryven.

Een byzonder ſtuk van zyn weergaloos kwaataardig en boos bedryf viel 'er voor, als Willem Grasdorp om de Konſt te leeren by hem woonde; in den jare 1697. Deze Grasdorp was van zyn moeder, en aangehuwden vader, by Stuve beſteet voor den tyd van drie agtereenvolgende jaren. Hier van was een kontrakt gepaſſeert, en daar in wel ſtipt bedongen, den tyd ten voordeele van hem te voldoen. Ondertuſſchen zogt hy 't op allerhande wyzen tegen den jongen, op dat hy 't hem loof mogt maaken, en dus middel vinden om uit hoofde van het kontrakt, een eyſch tegen zyne ouders (om zyn onwil) te formeren, om alzoo aan penningen te geraken, wanneer dat verbant door geld zoude afgemaakt worden. Hy beſchuldigde zynen Leerling dan van dieſſtal, van wegen een kleen pourtretje 't geen naderhand gevonden werd. Dit niettegenſtaande moeſt hy veele mishandelingen dulden, daarenboven werd hem belet aan zyn ouders te ſchryven: en uitgaan of wegloopen en konde hy niet, wyl hem zyne kleederen tot de ſchoenen toe waren weg genomen en in de Bank van leening ter bewaring gebragt. Dus hy zyn noot, en dat hy honger en gebrek leet, uit een venſter den buuren toeriep, 't geen hem weinig holp, aangezien de buuren de kwaataardigheid van Stuve kenden, en gevolglyk ſchroomden zig daar mede te bemoeyen.

De noot zoekt liſt, zeit het ſpreekwoord. Grasdorp nam de gelegentheid waar, ſchreef een brief aan zyn moeder, en gaf die in der ſtilte aan een Wevers baas, die ſomwyl by Stuve kwam, om

Bloemen en Loofwerken tot zyn hantwerk dienſtig te leeren teekenen. Daar op kwam de moeder die te Zwol woonde over, en zond haar mans Broeder om haar Zoon te ſpreken, daar Stuve niet in wilde verſtaan, maar den man eerſt met ſchelden, daarnaa met ſlagen te keer ging, zoo dat zy al worſtelende voor de deur vochten; en wyl de ſtraatmakers bezig waren om de ſtraat te verleggen, bediende hy zig daar van, nam een ſteen op en ſloeg den man daar twee gaten meê in 't hooft, die met den bebloeden kop ſtraks naar den Hooftofficier ging, welke aanſtonds een diender meê zont om onderzoek van zaken te doen; dog die kwam op gelyke wyze geteiſtert te rug, met de boodſchap dat het wel een dol menſch geleek, die al wie hem voorkwam ſloeg en ſcholt; gelyk hy ook den Makelaar Loot (die voor heen een ſchuldeys op hem gehad, en hem uitgewonnen had) die 'er op dien tyd voor by kwam en 'er een woort in ten beſte wilde ſpreken, onfatſoenelyk bejegende, ſcholt voor een ſchoft, en dat hy de oorzaak van zyn bederf was, zoo dat die meê werks genoeg had om zyn biezen te pakken, en heels huids 'er van daan te komen. Daar naa zont de Schout twee andere van zyne dienders, met bevel dat hy den jongen zoude los geven. Maar hy begeerde zulks niet te doen, maar ſcholt en laſterde de Overigheid. Zoo deet ook zyn wyf, dat daarenboven nog de ſtoutheid had, van zelfs naar den Officier te gaan, en te klaagen over het ongelyk 't geen haar wierd aangedaan, maar bragt het door haar ſtout ſpreken en ſchelden zoo veer dat zy in de boeyen gebrocht wierd. Hy de tyding daar van gehoort hebbende werd te doller, liet door zyn Zoon buskruid en kogels koopen, laadde

ſom-

ſommige piſtolen, en maakte zig tegen den aanval gereet, wyl hy wel konde bezeffen dat hy 'er willig of onwillig meê aan zou moeten. Daar benevens deed hy van zyn Zoon een grooten ſtapel ſteenen op de bovenkamer dragen, en verzekerde de deuren zoo goet als hy konde.

Den avont gekomen zynde beſmeerde hy zyn aangezicht en handen met roode verf, ging voor 't venſter ſtaan en riep tegens de menigte die zig van allen kanten (om te zien hoe het met hem zoude afloopen) vergaderde, dat hy van God tot Richter was geſtelt, dat de Heeren van Amſterdam luiden onſchuldig ter doot gebragt hadden. Dit zeggen zag op die perſoonen, die in den oploop in 't jaar 1696 werden gevat, en voor de Waag opgehangen; waar door, als ook door 't byſpringen der gewapende Borgery, de oproer gedempt werd, en de Magiſtraten voor meêrder rampen beſchermt werden; waarom alle die zig terzelver tyd in de wapenen begaven, van de Heeren Borgermeeſteren van Amſterdam zyn beſchonken met een zilvere Medalje, waar op Neptuin op zyn ſchulpkoets van twee zeepaarden voortgetrokken door een ongeſtuime Zee, door wederzydſe winden ontſteken, verbeeld ſtaat, met het byſchrift,

Motos præſtat componere fluctus.

Dat is:

Beſt is de driften van de vloeden neêr te zetten.

Voorts dat hy ook zoo doen zoude. Hy keerde zig daar op naar Grasdorp, zeggende dat hy zig bereiden moeſt tot de dood, die daar op niet wiſt van be-

naauwtheid waar te kruipen. Die buy wat overgewaaid, dwong hy Grasdorp by hem op 't bed (daar hy een blooten degen nevens hem leggen had) te komen leggen. Maar de vrees en angſt (dus heeft my Grasdorp zelf verhaald) hield hem den vaak wel uit de oogen. Dog Stuve ſliep een lange poos dat hy ſnorkte. Als hy dan in den morgenſtont ten drie uuren ontwaakte nam hy Grasdorp in volle razerny by een vlerk, en ſcheurde hem van 't bed af, zeggende, *ziet gy dat licht niet? nu is je vonnis gemaakt: doe je laatſte gebed; je moet ſterven.* 't Geen dien Jongman in een doodelyke vrees bragt, dat hy 'er eindelyk nog toe zoude komen. Waar naa hy zig weder te bed ley, en ondertuſſchen liep Grasdorp in den donker omſnuffelen of 'er ergens gelegentheid van uitkomen voor hem was, maar te vergeefs; want deuren en venſters waren vaſt geſloten, en bebolwerkt, en geſtommel te maken was voor hem niet raatſaam; maar hy ging zoo haaſt het dag was zig zetten tot ſchilderen aan een werk dat af moeſt wezen, om dog geen oorzaak van misnoegen te geven. Maar hoe 't hoofd naar 't ſchilderen ſtont kan elk oordeelen. Stuve uit zyn bed opgeſtaan komt hem als een verwoede draak aanvliegen, grypt hem by 't haar en ſleept hem over den gront, rukt hem zyn pale ten penceelen uit de hand, en ſteekt met een penceel ſtok door zyn lip dat hem 't bloet langs de kin afgudſte, waar door hy het op een ſchreeuwen ſtelde. Dog dit werd hem door den dollen wel haaſt belet, die hem de ſtrot wel zoo digt toe hield dat hy byna geworgt was. Naa het verloop van eenige uuren riepen hem de buuren van agteren toe, lokten hem op de agterplaats, en baden hem dat hy zig dog wat ſtil

wil-

wilde houden en zoo voort. Immers zy hielden hem zoo lang op met praten dat Grasdorp inmiddels gelegentheid vond om hem blootsbeens door een venſter te ontſpringen.

Ondertuſſchen hadden de Magiſtraten der Stad over dit doen zig dien dag beraden. En wyl zy van voorleden tyd, te weten dat hy zig mede in gemelden oploop in den jare 1696. had gemengt, en in het huis van den Heere Boreel was gezien, wanneer het geplondert wierd, nog wat tot zynen laſten hadden, werd den onderſchouten belaſt hem levendig of doot te leveren, die dan in den avontſtont geſterkt met Stads Dienders, en ſommige van de ratelwagts, op het huis (dien tyd woonde hy op de Blomgragt) aanvielen. Maar zy werden met ſteenen die hy daar toe had doen boven brengen op hunne herſenpannen gebonſt, dat hun de luſt van 't ſtormloopen over ging. Egter rammeyden zy de benedendeur aan ſpaanders, daar een van de ratelwagt willende door inkruipen met een bebloeden kop weer te rug deisde. Zy berieden zig (wyl 'er geen kans was om door dien weg buiten gevaar hem meeſter te worden) van daar het naaſte huis van boven het dak in te klimmen, waar door zy op den zolder kwamen; maar niemant dorſt zig 't eerſt van den trap begeven, wyl hy daar met den degen in de vuiſt ſtont op te paſſen, en zwoer by al wat leelyk is, den eerſten die af kwam te doorſtooten. Wat nu? zy deden de planken van de zoldering boven de kamer daar hy zig toen had opgeſloten op breken, om hem met een ſchippers haak daar door te keer te gaan. Een lange wyl ontweek, en keerde hy den ſlag van den haak af. Eens kregen zy hem beet aan zyn japonſen rok, maar dat ontdraayde hy; dog de tweedemaal

hegtte de haak in zyn kakebeen, waar aan zy hem wel zoo vaſt hielden dat hy niet veel figuuren konde maken, gelyk hy 't ook eindelyk opgaf en zyn degen weg wierp. Egter hielden zy hem zoo lang tot dat ſommige beneden klommen en hem met touwen bonden om den dans niet te ontſpringen. En dus bragten zy hem voort met een Sleetje (want gaan en wilde hy niet) geknevelt naar de boejen.

Na dat hy van de Heeren Schepenen verhoort was werd hy voor den tyd van 12 agtereenvolgende jaren in 't Raſphuis, en zyn wyf in 't Spinhuis gebannen; dog hy kreeg door goede beloften van zulks niet meer te doen, en voorſpraak van ſommigen die hem om zyne Konſt nog zugt toedroegen, 6 jaren afſlag; naa welken tyd hy 'er uitraakte, onder belaſting van de Stad te ruimen; maar hy gehoorzaamde daar niet aan, bleef in Amſterdam, maakte op nieuws weer vreemde figuren, kon ook zyn tong van laſter tegens den Magiſtraat te ſpreken niet onthouden. Des werd hy weder opgeligt en voor de tweede maal in 't Raſphuis gezet; daar hy verſcheide bloemſtukken zoo voor deze als gene geſchildert heeft; tot dat hy eindelyk daar weder uit ontkwam, en zig tot Haarlem begaf by Romein de Hooge. Van daar trok hy naar Rotterdam, daar hy voor den Heere de Beer ſchilderde, die hem daar voor den koſt, drank, en een dukaat daags gaf, naderhand voor andere konſtlievenden meer, tot dat hy aldaar eindelyk zynen veragtelyken levensloop geëindigt heeft.

ELIAS VAN DEN BROEK, geboren te Antwerpen, was een van zyn eerſte en beſte Leerlingen, maar al meê een man, (als 'er meer zyn geweeſt) die de fortuin maar van agteren gezien heeft.

Hy

Hy ſchilderde heel los en geeſtig allerhande Bloemen, Kruiden, Slangen, Hagediſſen enz. En 't was aan zyne behandeling ook wel te zien dat hy by de Heem geleert had. Hy woonde buiten de Amſterdamſe Utrechtſe poort op 't Molepad, daar hy by zyn huis een Bloemhof tot zyn gebruik had, en ſtierf in het jaar 1711.

LAURENS VANDER VINNE Vincentszoon, dien 't ook byna onverſchillig is even als 't zyn Vader was, wat hy maakt, ſteekt met zyn Konſt nogtans wel meeſt uit in zyn bloemſtukken. Hy heeft geen ander Leermeeſter gehad dan zyn Vader. Zyn meeſten tyd heeft hy doorgebragt met het ſchilderen van de geagſte bloemen voor de Floriſten, zoo met oly- als waterverf. Inzonderheid voor den Heer Philips de Flines, die alle de raarſte en zeltzaamſte gewaſſen uit Ooſt- en Weſtindien herwaarts gebragt, door hem heeft doen afſchilderen. Thans houd hy zig meeſt bezig met patroonen voor de Fabriqueurs te teekenen. Hy werd te Haarlem geboren den 24 van Lentemaand 1658.

Tot verlies van de Konſtſchool tot Amſterdam zyn geſtorven PAULUS VAN HILLEGAART, en PIETER DE RUELLES. Wat zy geſchildert hebben weet ik niet: alleen is hun naam door de dichtkonſt levendig gebleven. Zy worden beide om hun Konſt geroemt, en Hillegaart overleden in Sprokkelmaand 1658, dus beklaagt:

Helaas! te vroeg heeft ons die brave geeſt begeven,
In 't opgaan van zyn tyd, in 't bloejenſt van zyn lent.
Zyn naam zal, 't ſpyt de dood, in Amſtel eeuwig leven,
Zoo lang God Febus kar het ſcheepryk Y berent.
Voldoet uw laatſte pligt Apelles zuigelingen,
Omgort zyn waardig hooft met kranſen van laurier,

En

En wilt tot zyner eer, gewyde vaarzen zingen,
Zoo ſtookt gy hem naar waarde een onuitbluſ'lyk vier.

'T Schynt dat Ruelles ook de dichtkonſt verſtont, uit het treurgezang op zyn overlyden in Wiedemaand 1658 gemaakt te beſpeuren, alwaar op 't einde gezegt word, dat hy door zyn vernuft een dubble Konſt gevonden had.

En gy, myn Zanggodin, die zulk een dichter minde,
Spoei u naar Dafne toe, en haal, van haar een krans,
Die zyn roemwaardig hooft verſier met dubb'len glans.
Voeg u dan op zyn graf, zoo zal geen tyd nog jaren
Zyn naam, zyn roem nog lof met hem in 't graf doen varen.

Nu hebben wy te ſpreken van den vermaarden ſchilder en Bouwmeeſter JAKOB VAN KAMPEN, Heer van Rambroeck. Deze was een Haarlemmer van geboorte, dog het jaar van zyn levens begin is my onbekent, alleen heb ik uit een kreupelvaars, genoemt Haarlems Dood-Baſuin, uitgeblazen op de Tombe van den Heer Jakob van Kampen enz., zyn ſterftyd ontdekt, voorgevallen op 't jaar 1658, den 4 van Lentemaand.

Zyn penceelkonſt beſtont in Beelden en Hiſtorien meeſt levens groot, en zyn wyze van ſchilderen geleek naar die van J. v. Bronkhorſt en Jan Bylert. Dog niet minder was hy in Konſt van teekenen als kragtig ſchilderen. Dus men den lof dien ik deze twee groote meeſters toegeſchreven heb op hem alleen paſſen mag. En wat zyn wonderbaar vernuft door de bouwkunde uitgewerkt heeft, blykt aan menigte van praalgebouwen in Holland en elders

ders door hem geſtigt; als het huis van Prins Maurits in den Haag, 't huis van den Heer van Zuilichem en Speelhuis te Voorburg. 't Huis van den Heer Dedel te Lis, en veele andere meer, als te Haarlem.

De gevel van het huis des Heeren Guldewagen,
Daar boven op de plint Jachthonden 't Hart najagen.

de Schouburg tot Amſterdam; en verſcheiden graftomben van Bataviſche Zeehelden, als Tromp, van Galen enz., eindelyk het Amſterdamſche Raathuis, geſchat voor 't agtſte wonder van de waereld.

Hy ſtierf op Rambroek, en werd te Amesfoort begraven. Op zyn Kerkgraf ſtaat dit te lezen:

d'Aartsbouheer uit den ſtam
VAN KAMPEN *ruſt hier onder:*
Die 't Raathuis t'Amſterdam
Geſticht heeft, 't achtſte wonder.

Ik heb onder zyne beroemde Bouwerken aan 't Amſterdamſche Raathuis gedagt, waar door zeker vreemt verhaal, my door geloofwaardige menſchen overhandigt, in den zin ſchiet, 't gene ik niet kan naalaten den Lezer meê te deelen; ſchoon zulke die van aart zyn als de ongeloovigen Tomas was, 't zelve niet zullen willen voor zuivere waarheid aannemen.

Onze van Kampen deed in zyn jongen tyd een reis naar Italie met toeleg om zig in de ſchilderkonſt naar de deftigſte en ſchoonſte voorwerpen te oeffenen. Onderweeg op de reys zynde ontmoet hem een Heydinne anders gelukzegſter, die een

aal-

aalmoes van hem verzoekt en zig aanbiet hem te konnen voorzeggen 't geen hem in der tyd gebeuren zoude. Hy die weinig agt ſloeg op dat zeggen, dog haar de vuiſt vulde, luiſterde egter met verwondering toe, wanneer zy die hem nooit meer gezien had, nog gekent, wiſt te zeggen dat hy een ſchilder was, die naar Italie reisde om zyn Konſt te oeffenen. *Maar* (vervolgde zy) *gy gaat voor ſchilder daar heen, dog zult voor Bouwmeeſter wederkeeren in uw Vaderland, en tot groote werken gebruikt worden. Ook zal het oud Stadhuis van Amſterdam verbranden, en gy op den zelven gront een beter bouwen, waar door uw naam voor altoos berugt zal blyven.* 'T gebeurde ook zoo: hy won de gunſt van een Kardinaal die hem aanleyding tot de Bouwkonſt gaf, waar van het begrip hem zoodanig toeviel dat hy verſcheide roemwaarde werken voor den zelven deed maken.

Dit door het gerugt verſpreit tot in Nederland, kreeg hy ſtraks, weer gekeert van zyne reis, gelegenheid aan de hant; om zyn verſtant in de Bouwkonſt te toonen: gelyk wy daar van verſcheiden ſtukken hebben opgetelt die geroemt werden, zoo dat wanneer het oude Stadhuis naderhand door de vlam verteert was, hy als de voornaamſte Bouwmeeſter bekent, tot het bouwen van een nieuw gebouw gekeurt wierd.

Zie daar Lezer hebje het verhaal zoo zuiver als het my overhandigt is. Waarom zou ik 'er iets toe, of afdoen? ik zoek 'er niet op te ſchacheren of winſt meê te doen: maar geef het voor denzelven prys, en in dezelve waarde als ik het heb ontfangen.

HENRIK CARREE geboren tot Amſterdam in den jare 1658, heeft tot onderwyzers

zers in de Konſt gehad, eerſt J. Jordaans, daar na Juriaan Jakobz. een Hamburger van geboorte, maar woonde te Lewarden in Friesland daar hy ſchilder van den Prins was, in wiens dienſt hy ook geſtorven is in 't jaar 1685, na dat hy fraaije konſtwerken, zoo wilde Zwynejagten als anders in 't Hof geſchildert had. Zyne wyze van ſchilderen gelykt naar die van Franc. Snyders, by wien hy de Konſt geleert had.

Zyn tyd- en Konſtgenoot was BERNART SCHENDEL. Deze hebben ſommige gemeent dat een Fries van afkomſt was; om dat Jelle Sibrandz. die 1669 naar Italie vertrok, tot Lewarden by hem de Konſt geleert had: maar hy was een Haarlemmer, gelyk ook Reinier Brakenburg die te eener tyd in Friesland gewoont hebben. Deze kwamen meer in de Konſt dan in de wyze van leven over een. De eerſte was een man van geregelt leven, yverig in 't ſchilderen, en naarſtig ter Kerke gaande.

De ander was een luchtgeeſtig digter, en verviel op 't laatſt van zyn leven tot den drank. Wat zullen wy hier van zeggen? alle menſchen hebben hunne gebreken, de een hier en de ander daar in. Maar dit overgeſlagen, Bernart Schendel was een braaf Hiſtorie- en Gezelſchapſchilder, gelyk Reinier Brakenburg geboren 1649, die door zyn konſtpenceel geeſtig en konſtig Borgerlyke en Boere gezelſchapjes binnens huis op de wyze van Adr. van Oſtade heeft weten op paneel te malen. Hy was een Leerling van Mommers, anderen zeggen van B. Schendel, en heeft veel geld in zyn tyd met het penceel gewonnen, zulks ook zyn Vrouw, na zyn overlyden in Friesland, van waar zy afkomſtig was, den koſt voor haar leven kogt.

Nu

Nu volgt ANTONY VREĖM. Deze was een Dortenaar, myn ſtadgenoot, en ontrent van myn jaren. Zyn Moeder was getrouwt aan eenen Mes, meeſter Groffchilder die hem beſtelde te leeren by G. Schalken die toenmaals nog te Dordrecht by zyn Vader in de Latynſe School (daar hy Rector was) woonde. Maar gelyk een lentebloem, die door eene Noordſche hagelbuy, de knop van de ſteel gekneuſt word, voor 't openen van hare bloem, haaren planter in zyn hoop te leur ſtelt: zoo gebeurde het ook met dezen jongelink, die onder opzigt van Schalken fraai gevordert, nu al ondernam op eigen wieken te dryven: maar als men gevolglyk haaſt ſtont te zien wat van hem komen zoude, werd die hoop door de dood in den jare 1681 afgemaait, ter ſmart van zyn Moeder welke dubbele vrugten van haar gezaaide meende te plukken.

Te zyner gedagtenis vloeide dit volgende vaers uit de pen.

ô VREEM! *ô brave ſpruit, moeſt gy al meê de punt*
Der felle doodſchicht, in uw bange hart gevoelen?
Was ze onverbiddelyk op uw bederf gemunt?
En was haar woede door geen tranen te verkoelen?
En was 't met d'artzeny vergeefs voor u gepleit?
En moeſt uw lichaam in een duiſtre grafſte dalen?
En voor de wormen tot een prooy zyn weg geleit?
ô Ja! wie ſtuit het? wie, ſtelde ooit die wreede palen?
Wie heeft dat woeden ooit gedwarsboomt in zyn loop?
Geſtuit, geteugelt, of door wederſtant doen keeren?
Wie was 't die ooit de knip des doods door liſt ontſloop?
Gy moeſt dan op uw beurt meê 't levensvuur ontberen,

Het

Het zeker noodlot dat nooit ſterveling ontgaat;
En u getrooſten in des hemels welbehagen.
Gy gaat, wy volgen u met ſlepend rouwgewaat
*Daar gy word * gelaurierd ten kerker ingedragen.*
Godeſſe van de Konſt, betreur zyn lot en ween,
En help zyn grafnaald met Cypreſſe en Laure ſtreng'le;
Terwyl hy zinkt in't Graf, dat weergalmt op't geſteen,
Daar ik myn tranen met zyn zuiv're Lykas mengle.
'k Zal met den tyd (de Dood ten ſpyt) zyn waarden naam
Met eene goude ſnoer, by 't puik der ſchilders kluiſt'ren;
En zyn gedagtenis omvoeren door de Faam.
Dus zal het graf zyn Lyk, maar niet zyn naam verduiſt'ren.

DIRK DALENS is geboren tot Amſterdam in den jare 1659. Van jongs af aangeſpoort door 't zien van Konſt en konſtbehandelinge, als ook door een overgeërfde drift tot dezelve opgewekt, begaf hy zig al vroeg in de oeffenſchool van zyn Vader Willem Dalens, die een Landſchapſchilder was, maar juiſt niet van de beſte ſoort; waarom hy ook, wanneer deze Nederlanden in den jare 1671, en 72 door de Franſen overvallen, de neringen en Koopmanſchappen door de geweldenary overſtroomt, en in die engte gebragt wierden dat niemant luſt of zin tot konſtkoopen had, zig genootdrukt vont elders heen te wenden,

* *Gelaurierd*] Dit ziet op een gewoonte oulings, en nog te Dordrecht in gebruik. Te weten, wanneer 't lyk van een Jongman word ten grave gedragen, word het rouwkleed, dat de kiſt dekt, met lauriertakken beleid: gelyk ook elke drager van gelyken een lauriertak met wit en zwart lint beſtrikt, in de hand houd.

den, om geruſt adem te ſcheppen en zyn Konſt te oeffenen. Gelyk hy zig dan te ſcheep naar Hamburg begaf, alwaar J. Voorhout (om dezelve reden, en den ſchrik van het dreygende gevaar te ontwyken met zyn Vrouw zig aldaar by zyne vrienden begeven had) hem ook heeft gekent: daar hy wel buiten gevaar van der ſoldaten moetwil, maar niet buiten 't bereik van de ſchicht des doods was; want zyn nootlot daar zyn Kerkhof beſtelt had.

Onze Dalens bleef in Amſterdam, en toen de Franſen die in haaſt, en als met eenen ſprong, in deze Landen gekomen waren, ook in allen haaſt daar weêr uittogen, was hem gereet aan de hand, meê van den vetten room dien de Vrede aanbragt te deelen; want ik heb uit bevindinge aangewezen in de bovenſte levensbeſchryvingen, hoe de gene die toen maar het minſte maken konde met het penceel, gelegentheid had om gelt te konnen verdienen. Te meer wyl 'er zig in dien tyd vele, ziende de donkere oorlogswolk aandryven, zig van kant gemaakt hadden. Maar 't ging met hem als het ſpreekwoort zeit:

Na verwonnen nood
Komt de dood.

Want hy ſtierf 1688, oud 29 jaren.

Nu volgt zyn Jaar-, Stad-, en Konſtgenoot, MICHIEL MADDERSTEG, die geoordeelt was de beſte Leerling dien Ludolf Bakhuizen voortgebragt heeft. Hy verſtont zig wonder wel op de ſcheepsbouwkunde nevens de toetakeling van zeil-en touwerk. Weinig van zyne ſtukken ziet-men hier te Land, doordien hy wel zyn meeſten levenstyd aan 't Hof van Brandenburg heeft doorge-

gebragt, het geen hy eindelyk wars werd, en teffens de konſtoeffening. Hy zette zig tot Amſterdam zyn geboorteſtad neer, en begaf zig tot de Koopmanſchap; maar de fortuin was hem daar in niet gunſtig. Hy is geſtorven in 't jaar 1709. Hem volgt

JUSTUS VAN HUISUM, wiens Vader te Leewaarden in Friesland geboren, eerſt woonde te Huiſum daar hy Schoolmeeſter was, naderhand tot Amſterdam, daar hem onze Juſtus geboren werd op den 8 van Wiedemaand 1659. Juſtus van natuur tot de Konſt gedreven werd in den jare 1675 beſtelt by Nicolaas Berchem, daar hy in weinig jaren zoo toenam, dat het jammer was dat hy zig aan die wyze van ſchilderen niet altyd heeft gehouden; maar zyn woelige geeſt en nayver ondernam alles (geen deelen of byzonderheden in de Konſt uitgezondert) na te bootſen, zelf in de byzondere wyze van te ſchilderen Beelden, Hiſtorien, Landſchappen, Watergezichten met Schepen, Ruitergevegten, Pourtretten enz. maar daar hy 't meeſt in doorſtak, en dat men waarlyk Konſt noemen mag, was het bloemſchilderen, waar in hy ook zyn oudſten Zoon, thans den Fenix in die Konſt, heeft opgekweekt.

Hy overleed in Grasmaand 1716.

Het ſpreekwoord zegt, *'t eind goed, al goed.* Dit willen wy paſſen op den beroemden Konſtſchilder den Ridder ADRIAAN VANDER WERF, wiens levensbedryf wy t'hans aanvangen te beſchryven, als zynde een cierlyk ſlot, waar mede wy dit Derde Deel beſluiten zullen.

Gelyk de Hemel zyn ſtarren heeft, die in onmeetelyke grootte en ſtantplaats verſcheelen, even dus heeft ook onze Nederlandſche Konſthemel zyne Konſtſtarren, die in onmeetelyken afſtant en

luiſter van malkander verſchillen. De grootſte van die, wiens uitſteekende konſtglans ook andere Konſtſtarren verligt, is de overal berugte Konſtſchilder ADRIAAN VANDER WERF.

Hy werd geboren op den 21ſten van Louwmaand 1659, in Kralinger Ambagt, by Rotterdam, van zyn Vaders en Moeders kant, uit een oud en eerlyk geſlagt, en van de oudſte Welgeboren mannen van Schieland, op het Regiſter bekent.

Zyne ouders, die van eenen zorgvuldigen aart waren, en het beſte van hunne Kinderen zogten, die al veel in getal waaren, beſtelden hem binnen Rotterdam ter ſchoole.

Met zyn achtſte of negende jaar ontvonkte de konſtluſt al in hem, makende in ſteê van ſchryven beeltjes en beeſten, en dat met zoo veel yver, dat zyn meeſter hem dikwils teekenende vont, terwyl de andere kinderen in hun buitenuur liepen ſpeelen; zulks de meeſter, als zyn moeder kwam om het leergelt voor haar Zoon te betaalen, en daar by vraagde, hoe hy het al maakte, haar tot antwoort gaf: Dat hy haar ried hem de teekenkonſt te laten leeren; want hy in 't ſchool niet anders deed als teekenen. Welke boodſchap zyn Vader aangebragt zynde, beſtrafte hy ADRIAAN ernſtig hier over; zynde dit hem des te meer tegen de borſt, om dat hy, die het bezit van den Dorpmoolen had, voornemens was, hem in dat zelve beroep aan te kweeken, want hy nog te jong en te zwak zynde, werd dit tot meerder jaren verſchooven. Ondertuſſchen toonde hy een grooten tegenzin in dat beroep te hebben, en in tegendeel een grooten luſt tot de teekenkonſt: dus de Vader, op den raad van een zyner kenniſſen, die een glasſchilder was, hem beſtelde tot

Rot-

J. Houbraken Sculp.

Rotterdam by Korn. Picolett, die een tamelyk goed pourtretſchilder was.

Toen begon hy zyn tekenluſt den vollen toom te vieren. Dog anderhalf jaar geteekent, en ook al geſchildert hebbende, haalde zyn Vader hem weder t'huis, blyvende by zyn eerſte voorneemen. Het dagelyks en menigvuldig ſmeeken, om daar in te moogen voortgaan, bragt in zyn ouderen wel meedelyden, dog zy konden tot die zaak niet beſluiten; want de Vader die het ſchilderboek van K. v. Mander geleezen, en daar in vele gevonden had die los en ongebonden geleeft hadden, ſtelde zig het argſte voor. Zyn Moeder viel hem hier in ook tegen; zeggende, *wat zou 'er van u worden? ik heb God altyd gebeeden, hy wilde u een geeſt ingeeven, dat ik een Predikant van u mocht maken.* Om kort te gaan, zyn Vader de onſtuitbare drift tot het ſchilderen meer en meer beſpeurende, nam overleg met zyn voorgemelden vrient den Glasſchilder, en den Dorp-Predikant, en beſluit om hem de Schilderkonſt te laten leeren. Des beſtelde hy hem voorts by Eglon vander Neer voor een jaar, en na dien tyd nog voor 3 jaren.

Eglon, een ſtukje ſchildery van F. Mieris ter leen bekoomen hebbende, om het te mogen doen naſchilderen, werd onze ADRIAAN byzonder luſtig hier toe, en ſmeekte zyn meeſter daar om: maar die had het een ander toegeſchikt, die geen luſt of moed daar toe hebbende, 't zelve liet ſtaan. Toen hervatte hy zyn verzoek, 't welk zyn meeſter hem eindelyk (ſchoon hy nog geen groot vertrouwen op zyn penceelsvermogen had) toeſtont, en hy maakte het door den uitſteekenden luſt dien hy daar toe had, zoodanig even gelyk na, dat het nader-

 hand

hand tot Leiden van verſcheide lief hebbers voor een ſtukje van Mieris aangezien wierd.

Alle de genen, waar in wat groots van geleertheid, weetenſchap of Konſt, te wagten was, gaven vroeg blyken daar van, even als het roode teeken aan de Ooſtermorgenkim eenen ſchoonen dag voorſpelt. 't Luſt ons een opmerkelyk voorbeeld of twee, van zulken die in hunne lentejeugt ſtaalen van hun vernuft deden zien, en die tot meerder jaren gekoomen de waereld met den glans hunner geleertheid hebben verligt, aan te haalen.

Van Hugo de Groot getuigt Brant, Dat hy vroeg zoo veer in de Latynſche taal gevordert was, dat hy met zyn twaalfde jaar op de Hooge Schole te Leiden gebragt wierd, daar hy in drie jaren alles daar hy zig toe geſchikt hadde, als Regtsgeleertheid, Godgeleertheid, Wiskonſt en Heemelloopkunde afgedaan hebbende, nog naauwlyks vyftien jaren oud zynde, zig in 't gevolg van den Heer Johan van Oldenbarnevelt, in gezantſchap aan den Koning van Vrankryk Henrik den Grooten vertrekkende, begeeven heeft. Aldaar den tytel van Regtgeleerden verkregen hebbende, is hy van den Koning niet alleen met een goude keten, maar ook om zyn uitſtekende geleertheid in die jaren, met 's Konings afbeeltſel beſchonken.

Geraart Brandt werd in de lente van zyn jeugt, door zyn vleyende Zanggodes het dichtvuur in den boezem geſteeken, het geen te zien is in het pleit tegen de uitgave van het toneelſpel de Veinzende Torquaat, dat van Baarle vereert werd met dit volgende vaers:

'T

'T was eertyds mannenwerk. Nu komt de teere jeugt
En davert op 't tooneel, en tart de gryze haaren
In treurſpel uitgetreurt, ja d'onbeſneeuwde jaaren
Verzetten tyd en kunſt. De wysheid ganſch verheugt
En weet niet, of zy is geleert of aangeboren.

En lager.....

Dus veinſt de jonge BRANDT, *en doet ons al verwond'-*
ren
Dat jonkheid veinzen kan, hy bergt nog grooter licht,
En als TORQUATUS *veinſt, zoo veinſt ook zyn ge-*
digt.
'T is weerlicht tot een proef. Daar na zo zal hy dond'-
ren.

Even dus deed ook onze Vander Werf in zyn vroegen tyd een ſtaal van zyn wakker vernuft en penceelsvermogen (*aan den klaau*, zeit het ſpreek-woort, *kent men den Leeuw*) zien, door het even eens naſchilderen van het konſtſtukje van Fr. Mieris, dat om zyn konſtige doorwrogtheid mannenwerk was. Maar wat zal ik zeggen? de Konſtgodes was hem gonſtig, en zyn natuurdrift diende hem tot leermeeſteres. Ja hy had door zyn byzonder opmerken zig die brave penceelsbehandeling zoodanig vaſt ingedrukt, dat hy zig na dien tyd daar van bediende, zoo dat zyn meeſter hem naderhand gebruikte in 't ſchilderen van kleederen in zyne penceelwerken.

Toen maakte zyn Vader een nieuw verdrag met zyn meeſter, voor den tyd van een en een half jaar, en bedong de helft van 't geen hy in dien tyd ſchilderde voor hem.

Vander Neer die hem geneegen was, nam hem

meê naar Leiden en Amſterdam; daar hy ſomwyl ging om te ſchilderen, waar door onze jonge konſtenaar gelegentheid vont, om veelerhande penceelwerken van brave meeſters te zien, daar hy zyn oog gretig in liet weiden, om zyn nut daar uit te trekken.

Gelyk een By van nyv'ren aard,
Weet uit de bloeyſelen te zoeken,
Haar Honig; zoo weet ook 't bedaard
Opmerken; uit geleerde Boeken,
Te zoogen 't pit der wysheid, en
De ſchilderkonſtenaar te ſteelen,
Het ſchoonſte en eelſte uit tafereelen,
Gemaalt door verf en teekenpen.

In 't laaſt van dezen leertyd, een ſtukje voor zig zelf gemaakt hebbende, 't geen onlangs voor 800 guldens is verkogt, gaf hy dit onverwagt aan zyn Vader, om voor 't geen 'er af kwam een half jaar koſtgelt te betaalen, en wilde van dien tyd af aan zynen Vader, ſchoon wel gegoed naar zyn ſtaat, tot geen laſt meer wezen.

Nu zeventien jaren oud geworden zynde ſchilderde hy zyn eigen beeltenis op een kaarteblad, die nog tot een gedagtenis van hem bewaart word, en verliet toen zyn meeſter, oeffenende de Konſt voort by zig zelf.

Kornelis Brouwer, een konſtlievend man, die ook voormaals een Leerling van Rembrant was geweeſt, en zyn geweezen meeſter dikwils kwam bezoeken, waar door hy kennis aan hem had, toonde veel geneegenheid voor hem, en kwam hem dikwils aan 't huis van zyn Vader, daar hy nu ſchilderden, zien, ſprekende t'elkens van de

Konſt,

Konſt, en wat daar omtrent tot het welſtandige dient waargenomen te werden, 't geen zyn Vader wel lyden mogt, die hem ook altyd minlyk ontving. Deze verzogt het gemelde pourtretje en liet het aan verſcheiden konſtkenners te Rotterdam zien, die verwondert waren dat een jongeling van die jaren zoo veer in de Konſt gevordert was.

Ter zelver tyd maakte hy een kleen ſtukje in 10 dagen, zynde een half beeltje, naar een van zyne broertjes; hier meê ging hy des Zaterdaags avonts by zyn ouden meeſter om het aan hem te vertoonen, die zulk goed bevallen daar in nam, dat hy 't zelve van hem kogt voor 9 ducatons. T'huis gekomen vraagde zyn Vader naar het ſtukje, dien hy antwoorde: dat zyn meeſter dat voor 9 ducatons van hem gekogt had, dat zyn Vader naauwlyks konde gelooven, herhalende verſcheiden malen: *hoe jongen 9 ducatons, 9 ducatons!* zeggende voorts: *gaa morgen te Kralinge ter Kerk, en geef 'er een aan den armen*, gelaſtende hem voorts naarſtig te wezen, en zyn ſtukjes niet om geld te hebben te verkoopen, maar als hy geld noodig had, hem daar om aan te ſpreken.

Het vertoonen van voorgemelde pourtretje door Korn. Brouwer bragt hem zoo veel agting toe, dat hy een kamer huurde binnen Rotterdam, alwaar hy nu en dan al eenige pourtretten begon te maken, ook andere ſtukjes; gelyk hy dan ook het geluk had van kennis te maken met den Heer Adriaan Paats, ontfanger van de Admiraliteit op de Maze. Voor den zelven maakte hy een ſtukje met kindertjes die hem daar voor 350 gulden betaalde. Ook maakte hy een diergelyk ſtukje voor Filip Steen Koopman in Ooſtindiſche waaren tot

Amſterdam, 't geen het beginſel was van zyn geluk; gelyk de Leezer in 't vervolg hooren zal; want de Keurvorſt van de Palts onbekent tot Amſterdam gekoomen, kogt dit van gemelden Steen, en kreeg van dien tyd af veel agting voor zyn Konſt.

De geleerde Balth. Schuppius heeft niet onaardig ('t geen hier toepaſſelyk komt) gezeit: *De Konſt helpt veel tot een mans geluk, als 'er de fortuin by komt*, en Gratiaan zeit: *De wyze weten, dat de verdienſten eenen grooten omweg moeten afloopen, wanneer die niet door gonſt der Fortuin geholpen worden.*

Toen kreeg hy ook kennis aan den Heer Flink, zoon van den vermaarden ſchilder Govert Flink, aan wien hy door meergemelden Brouwer was voorgedragen, die hem ſomtyds kwam zien, en groot bevallen in zyn Konſt kreeg. Deze vrientſchap wakkerde aan zedert den jare 1687. wanneer hy kwam te trouwen met Margareta Rees, uit een oud geſlagt, en vermaagſchapt aan de voorgaande Regenten der Stad Rotterdam, als ook aan den gemelden Heer Flink, die ook uit dien hoofde nevens anderen, haar voogd geweeſt had. Deze Heer bezit veel heerlyke oude egte, en van de beſte Italiaanſche, Franſche en Nederlandſche penceel en papierkonſt, welke hy van tyd tot tyd, op zyn keurig oog, uit de voornaamſte konſtkabinetten heeft opgekogt.

In al die ſchoone voorwerpen koſt hy zig nu by wylen vermaken: dog konde in 't eerſte geen gevallen in de oude Italiaanſche printen, nog ook in die van Rafaël krygen. Maar meer en meer klaarder gezigt krygende, kreeg hy zulk een ſmaak tot de zelve, dat hy den ganſchen zwier zyner

ver-

verkiezingen, en bekleedingen der beelden daar naar heeft gefchikt: ook zyne naakte, naar de befte afgietfels der *Antyken* in pleifter afgegoten, en gedrukte printen, *gecorrigeert* of verbeetert; waar door hy boven andere voortreffelyke meefters, die hier in Holland door de eed'le behandeling van hun penceel hebben uitgeblonken, nog veer uitfteekt.

In den jare 1692, met den Heere Flink naar Amfterdam reizende, bezogten zy den Heer Borgermeefter Joan Six, Heere van Wimmenum, die verfcheiden oprechte ftatuen, en Italiaanfche fchilderyen bezat: ook den Heer de Flines; daar veele voorname konftwerken, zolderftukken, fchoorfteenftukken en graauwe van Gerard de Laireffe te zien waren, over welks grooten geeft hy zig niet anders als verwonderen kon: niet min over de Italiaanfche konftftukken, zo dat hy fomwyl als een ftokbeeld, zonder fpraak voor de zelve ftont te kyken, met opgefpannen gedagten, om zig van 't fchoone een vaften indruk tot zyn nut te geven.

De voornoemde Heer Six te voren al te Rotterdam gekomen, en door den Heer Flink ten zynen huize geleid, zeide: *Heer Flink, ik bevele u vander Werf, dewyl gy, en nog maar een man in Holland regt van de Konft weet te oordeelen.* De Heer Flink nam dit in agt, bezogt den Heer vander Werf dagelyks, en oordeelde met opregte genegenheid over zyn werk.

Kort hier op, (om te doen zien dat zyn Konftpenceel zig tot alles wift te zetten) fchilderde hy voor den Heer Flink een zolderftuk in des zelfs zyfalet, verbeeldende in 't midden een Faam met twee kindertjes. De buitenvakken zyn graauwe Medaillons, verbeeldende de Schilderkonft, Bouwkonft,

konſt, Fruit- en Bloemgodin, met hunne byvoegzelen, groene loofbladeren en Feſtoenen met levendige Bloemen enz. alles zoo fix, helder en kragtig geſchildert dat men 'er geen weerga toe zou vinden.

In den jare 1696, Johan Wilhelm Keurvorſt van de Palts, met de Keurvorſtinne, zyn Vrouwe Moeder en vele van zyn Hofſtoet in Holland, en vervolgens te Rotterdam komende, deed hy aan vander Werf de eer van t'zynen huize te komen, zeggende: *ik ken uw konſtwerk; want ik heb dat ſtukje gekogt, dat tot Amſterdam is geweeſt* (dit was dat konſtſtukje waar van ik op pag. 393 gemelt heb) geevende voorts orde tot het maken van zyn eigen afbeeltſel om het te zenden aan den Groothertog van Toskanen, te gelyk met een ander ſtukje, verbeeldende Salomons eerſte oordeel, waar van hy het model aan den Vorſt voor zyn vertrek van Amſterdam deed zien, die hem voorts gelaſtte, de ſtukken gedaan zynde, zelf in perſoon tot Duſſeldorp te brengen, gelyk in 't volgende jaar 1697. geſchiede, waar meê hy zoo veel genoegen gaf aan den konſtlievenden Keurvorſt, dat hy hem in zyn dienſt nam, en zulks voor 6 maanden jaarlyks, op een traktement van 4000 gulden Hollands geld. Voorts betaalde hy voor het gemelde ſtukje Salomons oordeel, en het pourtret 3000 gulden, beneffens een waardig geſchenk van zilverwerk.

Ter zelver tyd begon hy de pourtretten van den Keurvorſt en Keurvorſtin ten voeten uit, op een doek van 30 duim hoog, en voltooide die voort te Rotterdam.

In den jare 1698. gemaakt hebbende een *Ecce homo*, hoog 2 ellen, en 't zelve te Duſſeldorp bren-

brengende, beſchonk hem de Keurvorſt met een goude keten, en medalje met het Keurvorſtelyke pourtret.

In den jare 1701. en 1702. zond hy verſcheiden konſtſtukjes; maar in 't jaar 1703. vertrok hy zelf naar Duſſeldorp, met een voornaam ſtuk, verbeeldende de graflegging van Chriſtus, waar in de Vorſt zulk bevallen had dat hy aan hem verzogt 15 ſtukken, hoog twee en een half voet, breed 21 duim, waar in hy verbeelden zou de 15 Miſterien van de Roomſche Kerk, een werk tot welkers uitvoering veel tyd zou vereiſt werden. Dus nam de Keurvorſt hem in zyn dienſt aan voor neegen maanden in 't jaar, (om dat hy eenige vryheid voor zig wilde behouden) verhoogende zyn *penſioen* tot 6000 guldens. Daar en boven werden vander Werf en zyne nakoomelingen verheven tot den Ridderſtant, en vereedelt in beide de geſlagten. Hier van gaf hy aan hem zyn *Diploma* of bulle op perkament in een zilvere benne, vermeerderende ook zyn wapen, met een kwartier van het Keurvorſtelyke wapen, een helm van voren, en een bladerkroon daar boven. Behalven dit alles, werd hy beſchonken met des Keurvorſts beeltenis, omzet met Diamanten van groote waardy.

Thans viel de nieuwe Ridder met yver aan 't ſchilderen. Zeker dit zyn ſpooren, die den geeſt boven zyn vermogen opbeuren, om ten bewys van dankbaarheid wonderen te verrigten. Het eerſte van deze 15 ſtukken was de boodſchap. van Maria: vervolgens de groetenis van Elizabeth: de geboorte van Chriſtus, kaarslicht: Simeon in den Tempel: Chriſtus onder de Schriftgeleerden: Chriſtus in den Hof Getzemane: de Geeſſeling van Chriſ-

Chriſtus: de beſpotting van Chriſtus: de Kruisdraging: de Kruiſſing: de Opſtanding: de Hemelvaart: het Pinxterfeeſt: de Hemelvaart van Maria: de Kroning van Maria: waar onder in Konſt uitblonk de Simeon in den Tempel: Chriſtus onder de Geleerden: de Beſpotting: de Kruisdraging en de Kruiſſing. Al deze konſtſtukken heeft de Vorſt voor zyn dood by een gezien, met groot vernoegen, waarom hy ook de Vrouw en Dochter van onzen Ridder met een rykelyk preſent beſchonk.

Naderhand is hier nog by gekoomen een tytelſtuk vertoonende de zeven vrye konſten die aan de beelteniſſen van den Keurvorſt en Keurvorſtin tegens een pyramide door Engeltjes opgehangen, en door de Godvrugtigheid gekroont onderdanigheid en dankbaarheid bewyzen. Op den voorgront zit de Schilderkonſt, vertoonende op een ovaal het pourtret van den Ridder vander Werf.

Hoe konſtlievende de Keurvorſt was, en hoe byzonder verſlingert op de verheven penceelkonſt van onzen Ridder, en wel die van zyn laatſten tyd, blykt hier uit: dat Auguſtus Koning van Polen, als hy onzen Ridder in 't jaar 1710 te Rotterdam kwam bezoeken, die hem zyn beeltenis levensgroot, en daar by vertoonde een kleen ſchilderytje waar in zyn Vrouw en Dochter geſchildert is, en dat ook gaat voor het konſtigſte dat zyn penceel gewrogt heeft; daar groot bevallen in had, en verzogt het voor zig. Dog hy ſloeg zulks op voldoende reden af; waar op de Vorſt hem verzogt 2 ſtukjes voor hem te willen maken, dat vander Werf egter hem niet konde verzeekeren; aangezien de Keurvorſt zyn tyd gekogt had. Hier op zei de Koning: *Ik zal den Keurvorſt om zoo veel tyd*

tyd verzoeken. Maar de Keurvorſt, in plaats van zulks toe te ſtaan, vereerde aan den Koning van Polen 2 ſtukjes ſchildery van vander Werf, die vroeger in tyd geſchildert waren. Een ander blyk is dit. Wanneer hy in zyn vryen tyd, met luſt en iever had voltooit het bad van Diana met Caliſto, waar in 8 Vrouwebeeldjes 1½ voet hoog ter gedagtenis voor zyn huisvrouw gemaakt had, waren 'er velen die haar daarom aanzogten. Dog zy wilde 't zelve nooit op prys ſtellen.

Zoo haaſt hoorde de Keurvorſt niet van de byzondere uitnemenheid van dit ſtuk, zoo in opzigt der teeken-als ſchilderkonſt ſpreeken, en dat het van alle oordeelkundigen voor het waardigſte zyner penceelwerken geſchat wierd, of hy liet dit voor zig beſpreeken, in gevalle zyn Vrouw daar van t'eeniger tyd afſtant zoude willen doen. Zy beide bewilligden dit konſtſtukje aan hun edelmoedigen weldoender op te offeren, gelyk geſchiede als zy in 't jaar 1712 te Duſſeldorp kwamen.

Hoe dankelyk de Vorſt dit gemelde konſtſtukje aannam blykt hier aan dat hy onzen Ridder daar voor deed betaalen 6000 gulden in goude ducaten die hy hadde doen ſlaan terwyl hy naa de dood van Keizer Joſephus, nevens den Keurvorſt van Saxen *Vicaris* van het Roomſche ryk was, daar by zeggende: *ik zal uw Vrouw ook wel vernoegt naar huis laten gaan*, en liet aan haar brengen een *Toiſlet*, of het zilver tot een nachttafel behoorende, beſtaande uit 32 ſtukken, benevens nog 2 groote ſpoelvaten.

By dit waardig preſent willen wy ook gedenken aan dat van Anthoni Ulrig Hertog van Wolfenbuttel, die onzen Ridder in 't jaar 1709 te Rot-

Rotterdam kwam bezoeken, die aan hem 3 konſt-ſtukjes vertoonde die hy voor zig bewaaren wilde. Dog als de Hertog 't zig met ernſt beklaagde, dat hy niets mogt meê neemen van zyn Konſt, zoo vereerde de Ridder hem een der drie ſtukjes, zynde een Maria Magdalena, waar over de Hertog zoo vernoegt was, dat hy uit zyn zak haalde een goud ſlaghorologie, het zelve tot een preſent gevende voor zyn Huisvrouw, voor wie hy verſtaan had dat dit ſtukje gemaakt was, daar by voegende: *Ik ben een reizend man, als ik t'huis gekoomen zal zyn, zal ik om u denken.* Gelyk hy dan eenigen tyd daar na zyn pourtret koſtelyk met 90 Diamanten omzet aan hem gezonden heeft.

'T zedert dat de Konſt in Nederland is ontſprooten, zyn 'er tot nu toe geen voorbeelden van konſtenaaren die met hun penceel zulke ryke goudaders hebben opgeſpit: ook niet een die zyn penceelkonſt by zyn leeven tot zulk een hoogte heeft zien ſteigeren, gelyk men in een openbaare opveiling, uit het ſterfhuis van den Heer Adriaan Paats, daar elk over verwondert ſtont te kyken, heeft gezien; want 6 ſtukken ſchildery van onzen Ridder werden verkogt voor 16000 gulden, waar onder een kleen ſtukje was verbeeldende Lot met zyn Dochters voor 4200 gulden, 't geen nu in 't Kabinet van den konſtlievenden Heere Griffier Fagel hangt.

Voor den tyd dat onze groote ſchilder door goude ſpooren tot onſterffelyken roem geprikkelt zig tot hooger beſpiegelingen der Konſt begaf, heeft hy veele konſtige pourtretten meeſt op de grootte als Netſcher gewoon was, gemaakt; echter daar in altyd zoo veel van het moderne afge-

we-

weeken als doenlyk was en de Italiaanſche grootsheid in hun bekleedinge gevolgt: dog zyn groote geeſt een hooger lot bedoelende kreeg een tegenzin daar in, zoo dat hy verſcheiden pourtretten, waar van de weezens byna afgedaan waren, onvoltooit heeft laaten ſtaan, zonder dat zyn vrienden daar omtrent hoe ernſtig aangezogt iet vermogten. Egter heeft hy naderhand nog eenige pourtretten levens groot op ovale doeken gemaakt, als dat van zyn vrouw en familie en de Heeren Adriaan Paats en Flink. Dog dit nam hy dan waar als zyn genegenheid hem van zelf daar toe dreef, die hy altyd den vollen toom geviert heeft, waarom hy (ſchoon daar om gebeeden) geen andere werken konde voortzetten, als daar zyn drift hem aanleiding toe gaf; welke luſt dan aan 't gaan zynde, kon hy ook geen zaken uitſtellen, ſchoon daar toe de noodige modellen niet by de hand waren, die hem tot meerder gemak en dienſt hadden konnen zyn, en ſomwylen wel van zelf aan de hand kwamen; gelyk hem gebeurde toen hy dat ſtuk, verbeeldende Chriſtus onder de geleerden in den Tempel, voor den Keurvorſt ſchilderde. Want juiſt als hy bezig was met eenige weezens van gebaarde Iſraëliten te ſchilderen, kwamen zulke by toeval hun dienſt aanbieden, waar van hy een gelukkig gebruik maakte.

Een gelyken tegenzin kreeg hy, in zyne laatſte jaren, in Leerlingen aan te kweeken, ſchoon door zyn beſte vrienden daar om ernſtig verzogt; om dat men ze onder de jeugt heel ſchaars vint, die zulken arbeid behoorlyk willen ondergaan, en het ſmart geeft voor een meeſter dat zyne Leerlingen uit gebrek van volſtandigen yver, of verwaant-

heid breekebeenen blyven. Waarom hy 'er maar alleen van drie kan roemen dat zy onvermoeit de leiding hebben ondergaan, die hen tot de hoogte des Konſtbergs doet opſtygen, te weeten zyn Broeder Pieter, Henrik van Limborgh, en Johan Chriſtiaan Sperling, thans Hoffchilder van den Markgraaf van Anſpagh, hebbende thans maar een Leerling, Bartolomeus, Zoon van Johan Franſois Douven, geweeſt Hoffchilder en lieveling van Johan Wilhem Keurvorſt van den Palts.

Onze Ridder heeft ook in zyn buitentyd zucht gehad tot de oeffening der Bouwkunde, waar in hy zoo veer gevordert is, dat hy, ten dienſte van zyne goede vrienden, modellen heeft gemaakt waar na hunne Bentemerſteene gebouwen opgemaakt zyn. Als de voorgeevels van de Huizen der Heeren den Bewinthebber Jakob Noorthei en Joſeph Schephert beyde op het Haringvliet te Rotterdam, ook de voorgevel van 't groot huis des Heeren van Ellemeet. Daar de deftige en kloeke wyze der *Antyke* Bouwkunde in doorſteekt, dewyl hy oordeelde tot de rechte Bouwkonſt te behooren, dat de groote vlakke deelen door geen cieraden of byvoegſelen of krollen bezwalkt worden. Ook heeft hy vermaak gevonden in verſcheiden buitenplaatſen en tuinen te ordoneeren voor zyne goede vrienden, zelf daar de gront buiten den haak en wanſtallig was, welke ongeſchiktheid hy zelf wel tot zyn voordeel wiſt te gebruiken, en tot welſtant te beſtieren. *Groote geeſten*, zeit de ſtaatkundige Gratiaan, *hebben elk tot verwonderen verwekt, door alles wat zy ook ondernaamen.*

Door het overlyden van den Keurvorſt, zyn grooten Mecenas, in Wiedemaand 1716 voorgevallen, ein-

eindigde ook de dienſt van onzen Ridder; die nu in volle vryheid zynde, de voorwerpen van zyn penceel naar zyne geneigtheid verkieſt, yverende dagelyks met grooten luſt, gelyk hy dan in 't volgende jaar 1717 van zyn Konſt drie ſtukjes verkocht heeft aan den Graaf Czernin de Chudeniz; een Paris oordeel voor 5500 guldens, een Heilige Familie 2500, en een Maria Magdalena voor 2000 gulden.

Gelyk zyn roem op veel plaatſen verſpreit is geworden, zoo is die ook in Vrankryk overgebragt, daar egter nooit eenige van zyn egte werken gezien zyn. Tot dat in den jare 1718, de Heer Hertog van Orleans, Regent van Vrankryk, van hem een ſtuk dede koopen, (het was ook een Paris oordeel maar anders als het voorige uitgebeeld) voor *f* 5000 gulden Hollands geld.

Van vyf Kinderen die hy by zyn Vrouw (nog in leven) gehad heeft, leeft eene Dochter welke in 't jaar 1717 trouwde met Adriaan Brouwer, outſten Zoon van Martinus Brouwer zalr. in zyn leeven Proviandeur der troepen van den Staat.

Men vint hem heus in zyn omgang ontfangende met veel beleeftheid de geenen welke hem komen bezoeken om zyn Konſt te zien. Alhoewel hy des morgens in zyn beſten yver niet graag geſtoort is. Al veele jaren agter een heeft hy, om zyn gezontheid, die al veel vervallen was, te herſtellen, des naamiddaags niet meer geſchildert: maar zeer naarſtig den voormiddag van 8 uuren tot een of twee uuren toe waargenoomen, gelyk hy thans nog op den drie en zeſtigſten jaartrap getreeden, eeven bezig. is. Hy heeft nooit zugt gehad om zyne uitſpanningen in Herbergen te

 zoe-

zoeken: hebbende een afkeer van die zig op zulk een wys verluſtigen; maar hy gaat tot dien einde ſomwyl zyn goede vrienden aan hun huis bezoeken, dezelve op zyn beurt in zyn tuin, of aan zyn huis, weer met een goet hart ontfangende, en altyd gereet om hun vrientſchap te doen.

Tot lof van dezen Schilderhelt, en zyne weêrgalooze Konſt heeft de vernuftige Heer Joan de Haes dit byſchrift geſtelt:

OP DE AFBEELDINGE

VAN DEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

Zoo maalde vander Werf zig met zyn eyge hant.
Zoo leeft die Schilderhelt tot roem van Nederlant,
Dat bogende op zyn Konſt met reden zig laat hooren:
Is 't oude Grieken trots op Zeuxis en Apel,
Italje op Titiaen en zynen Rafaël,
De RIDDER VANDER WERF *is uit myn ſchoot gebooren.*

Ook ſpreekt deze zelve dichter van hem in zyne *Eerkroon der Stad Rotterdam*, een ge-

gedicht in den jare 1716 uitgegeven, op deze wyze:

'K zoude uwe Konſtenaars ook roemen,
En een' voor zoo veel andre noemen,
Uw' VANDER WERF, *uw Maesapel,*
Die d'alleredelſte penſelen,
Van Zeuxis zelfs en Rafaël,
Kan tarten door zyn tafereelen.

Maar onlangs heeft Hubert Korneliszoon Poot, een jongeling, die, ſchoon by den akkerbouw opgekweekt, geenen Stedeling in bevalligheid van geeſt behoeft te wyken, den Ridder deze Kunſtkroon gevlogten.

KUNSTKROON

VOOR DEN EDELEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF.

RIDDER, ENZ.

FENIX DER SCHILDERS.

GY Zanggodinnen, daelt beneên
Van uw genoegelyke bergen.
Ik moet u dubblen byſtand vergen:
De zangſtof is hier ongemeen.

Hier ſtaet, met welgepaſte toonen,
Met vedelgalmen, nimmer dof,
En onverwelkbaer lauwerlof,
Een Ridderlyk penſeel te kroonen.
O ſpraekelooze Poëzy,
O Schilderkonſt, zoo hoog gereezen,
Hoe glinſtert uw bevallig wezen!
Wat zet men u al luiſters by!
Gy gingt in ſlordige gewaden
Van outs, en ſchoolt in Gyges verf:
Nu kleet en doſt u VANDER WERF
Met goude en purpre praelſieraden.
Wie of het ooit gelooven kon?
Gy hebt (thans pronkt ge dus uitſtekent)
Eerſt ſchaduwen in 't zant getekent
By 't fakkellicht der heete zon.
Nu kan 't penſeel aertswondren werken;
De vondt van een' Apollodoor.
Hoe hoog waerdeert men 't, na en voor,
In Cezars hof en Jovis kerken!
Natuur zagh lang nieusgierigh toe
Of niemant haer, in alle deelen,
Naerbootſen zou op verfpanneelen,
Maer wert het lang verbeiden moê.
In 't endt tradt VANDER WERF *te voorſchyn,*
Omtrent den oever van de Maes,
Die ſtaekt heur ſchuiment ſtroomgeraes
En wil ſlechts dat zyn glori doorſchyn'.
Toen ſtont het aen een' ieder niet:
Hy mogt vorſt Alexander maelen.
Zyne orde doet de zinnen dwaelen.
't Is godtlyk wat zyn geeſt ons biedt.
Prometeus mag zyn vingers zengen.
De dieffche kunſtgreep ſtae hem dier.

Dees

Dees Helt behoeft geen hemelsch vier
Om leven in een beelt te brengen.
Hy boogt en diept en mengt en strykt,
Tot dat zyn toonstuk, schoon van leden,
In stant, de drie bevalligheden,
Of een' der groote Goôn gelykt.
Wil iemant my te traeg gelooven;
Hy vraeg den kenners van de kunst,
Of ik hier zinge uit zucht of gunst:
Hy vraeg het hooge Vorstenhoven.
Die bidden zyn kunstdaden aen,
En pryken met zyn schilderyen
Die 't onverzaedlyk oog verblyen
Gelyk de glans der zonneraên.
Waar zal ik verder af gewagen?
Zyn doek en hout, met lyst, met rant,
Men weegt ze tegens diamant
Om dat ze fyne verwen dragen.
Het los gerucht was lang gewoon,
Eer 't op de waerheit wilde letten,
Met styve kaeken uit te zetten:
Toskane spant de schilderkroon.
Nu toont dees zon der schilderlichten
Dat Holland, nergens in misdeelt,
Ook schrandre schilderhelden teelt
Die voor geen Italjaenen zwigten.
Wat zyn 's mans geest en oordeel vlug!
Hoe weiden ze in aeloude boeken!
Zyn maelkunst trekt, na 't onderzoeken,
Den langvervlogen tyt te rug.
Zoo moet men wilde woestheit stuiten.
Aldus verkloekt men mensch en dier
Door onnavolgbren schilderzwier.
Zoo kan men hart en ziel vrybuiten.

O kleuren, ſchooner dan een bloem,
O ſpiegelgladde tafereelen,
Wy ſtaeken ons eenvoudigh queelen.
De kunſt verſtrekt haer' eigen roem.
Kunſtminners, laet 's mans faem noit quynen.
Bekranſt den Helt met eeuwigh groen.
Wat zou men zulken anders doen
Die eens in duizent jaer verſchynen?

Met dus te eindigen de levensbeſchryvinge van dezen Ridder, wiens afbeelding wy geplaatſt hebben in de Plaat O. 30. meenen wy aan dit Deel een goed ſlot gehangen te hebben, het welk in 't kort, door een Vierde ſtaat gevolgt te worden.

E I N D E.

NAAM-

NAAMLYST
DER
Schilders en Schilderessen.

DERDE DEEL.

G.

H.

I.

K.

L.

Leeuw

EYNDE.

LYST

LYST der voornaamste zaken en byzonderheden in dit derde Deel van den Schouburgh der Schilders en Schilderessen begrepen.

Ver-

Zee

EYNDE.